

Lider Projekt Sp. z o.o.

ul. Winogrody 60

61-659 Poznań

Tel: 61 828 08 11

Fax: 61 623 22 57

Miejski Program Rewitalizacji Krakowa

Aktualizacja

Poznań

Grudzień 2013

WYKONAWCA:

LIDER PROJEKT SP. Z O.O.

UL. WINOGRADY 60

61-659 POZNAŃ

TEL: 61 828 08 11

FAX: 61 623 22 57

ZESPÓŁ ROBOCZY:

ANNA WITEK

KAROLINA STAREK

MAGDALENA GŁOWACKA

MARCIN ŁUGAWIAK

MAREK BARANOWSKI

WOJCIECH PTAK

1. Wprowadzenie	12
1.1. Zadania i cel aktualizacji	12
1.2. Opis struktury programu i metodyki opracowania.....	12
1.3. Zestawienie najważniejszych danych	14
2. Ocena realizacji Programu	16
2.1. Charakterystyka programu.....	16
2.2. Uwarunkowania i przebieg realizacji programu	21
2.3. Ewaluacja realizacji MPRK w latach 2008-2012 na poziomie realizacji celów oraz projektów.....	23
Zespół I	26
Zespół II.....	28
Zespół III.....	31
Zespół IV.....	31
Zespół V	33
Zespół VI.....	35
Zespół VII.....	36
Zespół VIII	36
3. Cele główne rewitalizacji	39
4. Diagnoza	41
4.1. Charakterystyka stanu istniejącego na obszarze Miasta. Wyniki analiz dla Miasta. Analiza porównawcza w skali Miasta uwarunkowań w latach 2008-2012 (lub aktualnych, w odniesieniu do roku 2008) – zmiany, trendy.....	41
Dane demograficzne.....	41
Rynek pracy.....	44
Gospodarka.....	46
Podstawowe dane gospodarcze	46
Poziom inwestycji	48
Turystyka.....	51
Infrastruktura społeczna.....	52

Oświata.....	52
Opieka medyczna	53
Infrastruktura rekreacyjno-sportowa.....	54
Pomoc społeczna i wspieranie aktywności społeczności lokalnej.....	55
Pomoc społeczna	55
Wspieranie aktywności społeczności lokalnej	59
Infrastruktura techniczna.....	63
Ciepłownictwo	63
Energia elektryczna	63
Wodociągi	64
Kanalizacja.....	65
Gospodarka odpadami.....	65
Komunikacja.....	66
Układ drogowo-komunikacyjny.....	66
Miejsca parkingowe	67
Trasy rowerowe.....	68
Komunikacja miejska	68
Transport lotniczy.....	69
Transport kolejowy i autobusowy	69
Bezpieczeństwo	70
Kultura	72
Dziedzictwo kulturowe.....	73
Nauka i szkolnictwo wyższe.....	77
Ochrona środowiska	78
Zieleń miejska	78
Układ hydrograficzny.....	79
Złoża kopalin stałych i wód leczniczych.....	79
Stan powietrza atmosferycznego	81

Mieszkalnictwo.....	82
4.2. Weryfikacja obszarów problemowych i pól interwencji	83
Zespół I	83
Rys historyczny	83
Uwarunkowania społeczno-gospodarcze	86
Struktura urbanistyczna	87
Wyniki pogłębionej diagnozy uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przestrzennych.....	95
Identyfikacja mocnych i słabych stron	97
Cele i operacyjne i typy projektów.....	99
Zespół II.....	107
Rys historyczny	107
Uwarunkowania społeczno-gospodarcze	108
Struktura urbanistyczna	110
Wyniki pogłębionej diagnozy uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przestrzennych.....	119
Identyfikacja mocnych i słabych stron	120
Cele operacyjne i typy projektów.....	121
Zespół III.....	130
Uwarunkowania społeczno-gospodarcze	130
Struktura urbanistyczna	131
Wyniki pogłębionej diagnozy uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przestrzennych.....	135
Identyfikacja mocnych i słabych stron	136
Cele operacyjne i typy projektów.....	136
Zespół IV.....	137
Rys historyczny	137
Uwarunkowania społeczno-gospodarcze	138
Struktura urbanistyczna	139

Wyniki pogłębionej diagnozy uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przestrzennych	144
Identyfikacja mocnych i słabych stron	145
Cele operacyjne i typy projektów	146
Zespół V	154
Rys historyczny	154
Uwarunkowania społeczno-gospodarcze	154
Struktura urbanistyczna	156
Wyniki pogłębionej diagnozy uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przestrzennych	161
Identyfikacja mocnych i słabych stron	163
Cele operacyjne i typy projektów	164
Zespół VI	171
Rys historyczny	171
Uwarunkowania społeczno-gospodarcze	171
Struktura urbanistyczna	172
Wyniki pogłębionej diagnozy uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przestrzennych	176
Identyfikacja mocnych i słabych stron	177
Cele Operacyjne i typy projektów	177
Zespół VII	182
Rys historyczny	182
Uwarunkowania społeczno-gospodarcze	183
Struktura urbanistyczna	184
Wyniki pogłębionej diagnozy uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przestrzennych	186
Identyfikacja mocnych i słabych stron	186
Cele operacyjne i typy projektów	187
Zespół VIII	187
Rys historyczny	187

Uwarunkowania społeczno-gospodarcze	188
Struktura urbanistyczna	190
Wyniki pogłębionej diagnozy uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przestrzennych.....	195
Identyfikacja mocnych i słabych stron.....	195
Cele operacyjne i typy projektów.....	196
Obszary Rozporoszone	200
Parki rzeczne i parki kulturowe	200
Twierdza Kraków	204
Błokowiska – zespoły osiedli wielorodzinnych z wielkiej płyty.....	207
Przystanki kolejki miejskiej	208
5. Prezentacja i analiza wyników konsultacji społecznych.....	210
6. Spójność z dokumentami strategicznymi Miasta i regionu	212
EUROPA 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu	212
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności ..	212
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR).....	213
Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020	213
Regionalny Program Operacyjny dla województwa małopolskiego na lata 2014-2020 (założenia)	214
7. System zarządzania Miejskim Programem Rewitalizacji Krakowa.....	216
7.1. System zarządzania – implementacja procesu rewitalizacji.....	216
7.1.1. Wprowadzenie – aktualizacja założeń.....	216
7.1.2. Planowanie.....	217
7.1.3. Finansowanie	222
7.1.4. Wdrażanie	225
7.1.5. Monitorowanie.....	235
Definicja monitoringu.....	235
Poziomy monitoring	235

Procedury monitoringu	235
7.1.6. Ewaluacja	237
Częstotliwość ewaluacji.....	238
Etapy ewaluacji	238
Pytania badawcze.....	240
7.2. Definiowanie wskaźników monitoringowych	240
8. System komunikacji społecznej, informacji i promocji	245
8.1. Cele promocji i mierniki osiągnięcia celów informacyjno-promocyjnych.....	245
8.2. Adresaci działań informacyjno-promocyjnych.....	246
8.3. Argumenty programu informacji i promocji.....	247
8.3.1. Rodzaje i środki informacji i promocji.....	247
8.4. Uspołecznienie wdrażania MPRK i innych programów miejskiej polityki rewitalizacji	248
9. Streszczenie Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa	250
Podstawowe informacje o Miejskim Programie Rewitalizacji Krakowa	250
Cele główne procesu rewitalizacji	253
Cele operacyjne MPRK oraz Ocena poszczególnych zespołów	255
System Zarządzania procesem rewitalizacji	268
System komunikacji społecznej, informacji i promocji	271
Spis tabel.....	272
Spis wykresów	273
Spis map.....	274
Spis fotografii.....	275
Bibliografia:	276
Wykaz źródeł internetowych:	278

1. WPROWADZENIE

1.1. ZADANIA I CEL AKTUALIZACJI

Aktualizacja programu ma na celu ewaluację dotychczasowych dokonań oraz wskazanie dalszych działań, które posłużą kompleksowej rewitalizacji społecznej, fizycznej, środowiskowej, gospodarczej i przestrzennej obszarów kryzysowych miasta Krakowa.

Miejski Program Rewitalizacji Krakowa (MPRK) stanowi dokument operacyjny, będący punktem odniesienia dla władz, instytucji publicznych oraz podmiotów prywatnych w zakresie działań ukierunkowanych na rewitalizację przestrzeni publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb społecznych, gospodarczych i środowiskowych.

Zaktualizowany MPRK stanowi podstawę do opracowywania Lokalnych Programów Rewitalizacji, które to programy są warunkiem koniecznym do ubiegania się o dofinansowanie z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Miejski Program Rewitalizacji Krakowa ma zatem istotne znaczenie dla wszystkich interesariuszy zlokalizowanych na obszarze nim objętym. Dokument ten zawierać będzie propozycje projektów inwestycji zgłaszanych przez instytucje publiczne, jak i podmioty prywatne, które stanowiąc będą podstawę do ubiegania się o środki publiczne przeznaczone na cele rewitalizacyjne, w szczególności pochodzące z Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 – 2020.

1.2. OPIS STRUKTURY PROGRAMU I METODYKI OPRACOWANIA

Tworząc strukturę niniejszego dokumentu starano się zachować logiczną ciągłość i przejrzystość. Na całość dokumentu składają się następujące rozdziały:

1. Wprowadzenie.
2. Ocena realizacji programu – rozdział o charakterze ewaluacyjnym, ukazujący charakterystykę i sposób wprowadzania działań rewitalizacyjnych w Krakowie, a także stopień wdrożenia założeń pierwotnego MPRK oraz określonych w nim projektów rewitalizacyjnych.
3. Cele strategiczne rewitalizacji – rozdział określający cel generalny oraz cele główne działań rewitalizacyjnych na terenie Krakowa.
4. Diagnoza – rozdział zawierający podstawowe analizy zmian w skali miasta oraz szczegółową analizę zmian i uwarunkowań poszczególnych obszarów określonych w ramach MPRK, słabe i mocne strony Zespołów oraz określone dla nich cele operacyjne i priorytetowe typy projektów.
5. Prezentacja i analiza wyników z przeprowadzonych badań społecznych – rozdział opisujący metodologię oraz przebieg konsultacji społecznych, które służyły poznaniu opinii na temat procesu rewitalizacji na terenie Krakowa i zachodzących na jego skutek zmian.

6. Spójność z dokumentami strategicznymi miasta i regionu – rozdział określający stopień powiązań merytorycznych i strategicznych z dokumentami nadrzędnymi i równoległymi o dużym znaczeniu i wpływie na sukces realizacji postawionych w MPRK założeń.
7. System zarządzania Miejskim Programem Rewitalizacji Krakowa – rozdział opisujący w sposób szczegółowy zalecenia w zakresie wdrażania, naboru projektów, zarządzania, ewaluacji oraz monitoringu realizacji celów i zadań określonych w ramach zaktualizowanego MPRK.
8. System Komunikacji Społecznej, Informacji i Promocji – rozdział opisujący działania związane z promowaniem, informowaniem i sposobami nawiązywania współpracy z podmiotami zewnętrznymi.
9. Streszczenie Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa w języku specjalistycznym.

Ocena diagnostyczna poszczególnych zespołów rewitalizacji oparta była na wynikach badań terenowych, badań jakościowych i ilościowych przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz analizie dokumentów i opracowań udostępnionych przez Urząd Miasta Krakowa.

Zidentyfikowane mocne i słabe strony poszczególnych Zespołów, wyłonione zostały w oparciu o metodologię SWOT. Pełna analiza SWOT w rozbiciu na poszczególne Zespoły czy ich podobszary, byłaby wątpliwa od strony metodycznej, gdyż trudno na tym poziomie rozpatrywać uwarunkowania zewnętrzne, które określają kształtowanie się szans i zagrożeń.

Z uwagi na fakt, iż niniejsze opracowanie stanowi aktualizację Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa sporządzonego w 2008 r., w części opisowej posłużono się niektórymi informacjami zawartymi w pierwotnej formie dokumentu, zwłaszcza dotyczącymi rysu historycznego poszczególnych zespołów. Część diagnostyczna służyła określeniu istniejącego stanu poszczególnych obszarów, z jednoczesnym wskazaniem zmian i przekształceń, jakie dokonały się na ich terenie, na skutek działań rewitalizacyjnych, w okresie realizacji programu.

Aktualizacja celów operacyjnych polegała na weryfikacji aktualności celów operacyjnych określonych w MPRK, a następnie wykreśleniu lub uzupełnieniu listy celów. Niektóre z celów zostały zmienione wyłącznie redakcyjnie. Podstawą do aktualizacji celów operacyjnych była diagnoza poszczególnych zespołów oraz podsumowująca ją identyfikacja mocnych i słabych stron zespołów. Celom operacyjnym zostały przyporządkowane typy projektów, które są pożądane jako projekty, za pomocą których poszczególne cele będą realizowane. Miejski Program Rewitalizacji Krakowa jest dokumentem ramowym i operacyjnym. Określa założenia oraz wyznacza cele rewitalizacji. Załącznikiem do MPRK stanie się lista projektów, która będzie opracowywana po przyjęciu Programu przez Radę Miasta Krakowa. Typy projektów przyporządkowanych do celów operacyjnych nie należy traktować jako katalogu zamkniętego, jednak można je uznać jako priorytetowe. Wskazane typy projektów mogą być realizowane przez różne podmioty, niezależnie od ich własności oraz formy.

Należy podkreślić, że zdefiniowane cele operacyjne oraz typy projektów wykazują dużą spójność z celami operacyjnymi i działaniami określonymi w ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa z 2008 r. Zdecydowana większość założeń przyjętych wcześniej jest aktualna. W trakcie ewaluacji stwierdzono realizację wielu zamierzeń inwestycyjnych, jednak skala zdiagnozowanych problemów oraz wielkość obszarów wskazanych do rewitalizacji determinują konieczność kontynuacji działań. Należy również zaznaczyć, że przy aktualizacji dokumentów programowych postuluje się zachowanie w jak największym możliwym stopniu zapisów pierwotnych. Utrzymanie ciągłości decyzji strategicznych jest wartością samą w sobie procesów zarządzania i planowania strategicznego.

1.3. ZESTAWIENIE NAJWAŻNIEJSZYCH DANYCH

Miejski Program Rewitalizacji Krakowa obejmuje swoim zasięgiem teren 8 wyznaczonych zespołów oraz rozproszonych obszarów zlokalizowanych na terenie całego Krakowa, które charakteryzują się znacznym stopniem degradacji społecznej, kulturowej, gospodarczej lub środowiskowej. W ramach 8 zespołów wyróżniamy:

- **Zespół I:** Stare Miasto, Kleparz, Piasek, Nowy Świat, Stradom, Wesola Zachód, Kazimierz, część Grzegórzek Zachód, Półwie Zwierynieckie.
- **Zespół II:** Stare Podgórze, Zabłocie, Mateczny, Bonarka, kopiec Krakusa, Heltmana, część Grzegórzek Wschód i Grzegórzek Północ, staw Płaszowski (Płaszów).
- **Zespół III:** Zakrzówek, Dębniki Zachód, Przegorzały Wschód i Przegorzały Południe (Polnych Kwiatów/ Ks. Józefa).
- **Zespół IV:** Krowodrza Południe, południowa część Krowodrzy Wschód i Północ, Azory Wschód, północna część Bronowic Małych Wschód, Krowodrza Nowa Wieś (część zachodnia), Nowa Wieś Południe (część zachodnia), Małe Błonie (część północno-wschodnia), Czarna Wieś (część zachodnia).
- **Zespół V:** wszystkie jednostki urbanistyczne „starej” Nowej Huty, Na Skarpie (Łąki Nowohuckie), Mogiła (część wschodnia).
- **Zespół VI:** Płaszów (zalew Bagry), tereny przemysłowe i kolejowe (Zarzecze, Rybitwy, Podgaje).
- **Zespół VII:** Borek Fałęcki Wschód, Łagiewniki (Sanktuarium Bożego Miłosierdzia/„Białe Morza”).
- **Zespół VIII:** Nowa Huta – Kraków Wschód: kombinat HTS, Mogiła Wschód (część północno-wschodnia), Pleszów – Kujawy (część północna), Branice (część północna).

Niezależnie od wyznaczonych w MPRK zespołów podjęto tematykę osiedli wielorodzinnych z wielkiej płyty, fortów, parków rzecznych i przystanków kolejki miejskiej. Są to obszary rozproszone na terenie całego miasta, ale pełniące istotną rolę pod względem przestrzenno-funkcyjnym, środowiskowym, gospodarczym i społecznym.

Tabela 1. Podstawowe dane demograficzno-gospodarcze dotyczące poszczególnych Zespołów określonych w ramach MPRK (dane z 2010 r.)

	Powierzchnia (ha)	% pow. Krakowa	Liczba mieszkańców (na 2010 r.)	Udział w populacji Krakowa (%)	Gęstość zaludnienia (os./ha)	Stopa bezrobocia (%)	Liczba przedsiębiorstw/na 10 000 mieszkańców
Ogółem	5 391,2	16,49	757 740	100,00	140,60	4,80	0,16
Zespół I	512,5	1,57	51 781	6,80	101,00	5,20	0,37
Zespół II	837,3	2,56	16 084	2,10	19,20	6,60	0,42
Zespół III	490,8	1,50	258	0,03	23,20	7,60	0,22
Zespół IV	429,6	1,31	36 618	4,80	85,20	4,20	0,14
Zespół V	341,1	1,04	52 759	6,96	154,70	7,70	0,11
Zespół VI	903,5	2,76	2 933	0,39	3,25	6,90	0,01
Zespół VII	138,9	0,42	166	0,02	1,19	4,50	0,22
Zespół VIII	1 737,5	5,31	519	0,07	0,30	11,40	0,92

Źródło: Urząd Miasta Krakowa (Dane zebrane w GIS).

2. OCENA REALIZACJI PROGRAMU

W ramach prac nad aktualizacją Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa sporządzono Raport ewaluacyjny, stanowiący załącznik do niniejszego opracowania. Zawiera on opis zmian, jakie zaszły na terenie Krakowa w wyniku realizacji działań rewitalizacyjnych. Rozdział ten przedstawia zatem główne wnioski płynące z analiz w nim zawartych.

Badania ewaluacyjne o charakterze diagnostycznym zostały wykorzystane do sporządzenia pogłębionej diagnozy stanu poszczególnych zespołów wskazanych do rewitalizacji, a ich podsumowanie znajduje się w kolejnym rozdziale.

2.1. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Miejski Program Rewitalizacji Krakowa powstał jako ogólnomiejski program analizujący sytuację w Krakowie pod kątem występowania zjawisk kryzysowych i zapotrzebowania na działania rewitalizacyjne, definiujący generalne formy i metody postępowania przy wdrażaniu i realizacji procesu rewitalizacji oraz wytyczający obszary wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych. MPRK jest strategią dla działań rewitalizacyjnych w Krakowie.

Definicję rewitalizacji przyjęto za Wytycznymi Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa (Warszawa 13 sierpnia 2008 r.) Zgodnie z powyższym **rewitalizacja** to kompleksowy, skoordynowany, wieloletni, prowadzony na określonym obszarze proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, inicjowany przez samorząd terytorialny (głównie lokalny) w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego, poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju, w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania endogeniczne.

Podstawę prawną do sporządzenia MPRK stanowiła Uchwała Nr XCII/926/05 Rady Miasta Krakowa z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa – Lokalnego Programu Rewitalizacji. Na jej podstawie Wydział Strategii i Rozwoju Miasta (SR) ogłosił konkurs na opracowanie Założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji Krakowa. W opracowanych w lutym 2006 r. Założeniach przedstawiono koncepcję docelowej struktury dokumentu, na podstawie której sporządzono MPRK.

Według Programu nadrzędne cele procesu rewitalizacji w Krakowie to:

- dostosowanie warunków życiowych i mieszkaniowych społeczeństwa lokalnego do współczesnych standardów,
- wzmocnienie gospodarki lokalnej i regionalnej i tworzenie dzięki temu nowych miejsc pracy,
- zachowanie i rewitalizacja budynków i obiektów o walorach historycznych, kulturowych, architektonicznych i urbanistycznych,
- podniesienie walorów przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów,
- poprawa sytuacji ekologicznej oraz modernizacja infrastruktury socjalnej i technicznej.

Celem MPRK było zidentyfikowanie istniejących problemów i negatywnych zjawisk natury przestrzennej, funkcjonalnej, społecznej i budowlanej oraz wskazanie potencjalnych sposobów ich

zniwelowania, usunięcia lub zapobiegania ich powstawaniu. Dokument jest również narzędziem umożliwiającym przygotowanie i wdrażanie konkretnych projektów.

W dokumencie dokonano analizy sytuacji w skali całego miasta, uwzględniając takie dziedziny jak: ponadregionalne i regionalne znaczenie miasta, środowisko kulturowe, ochrona środowiska, struktura przestrzenno-funkcjonalna, gospodarka, sfera społeczna, infrastruktura społeczna, kultura, nauka i administracja, aktywność społeczna, działalność jednostek administracji samorządowej i organizacji pozarządowych, partnerstwo publiczno-prywatne, mienie komunalne i finanse miasta. Analiza ta była podstawą do sporządzenia analizy SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), przedstawiającej mocne i słabe strony Krakowa oraz szanse i zagrożenia (związane z możliwością występowania pozytywnych i niekorzystnych zmian). Analiza SWOT posłużyła do sformułowania celów operacyjnych procesu rewitalizacji w Krakowie oraz operacyjnych działań, które należy podjąć, by móc owe cele osiągnąć.

Przyjęte w MPRK cele operacyjne i działania to:

- Zlikwidowanie deficytów, które osłabiają pozycję Krakowa jako metropolii i centrum regionu małopolskiego.
- Skoordynowany i zrównoważony rozwój miasta dzięki stworzeniu system zarządzania, który umożliwi realizację celów sformułowanych w MPRK.
- Stworzenie odpowiednich warunków sprzyjających rozwojowi funkcji miasta jako centrum gospodarczego – utrzymanie dotychczasowych i tworzenie nowych miejsc pracy, regionalne wspieranie gospodarki, wspieranie lokalnego rzemiosła, umocnienie gospodarki lokalnej, lokalizacja branż innowacyjnych.
- Stworzenie nowych i wzmocnienie istniejących lokalnych ośrodków bazy zaopatrzeniowej.
- Usunięcie istotnych deficytów natury strukturalnej i funkcjonalnej oraz mankamentów, które wpływają na kształtowanie wizerunku miasta.
- Zachowanie i odbudowa budynków i przestrzeni publicznych o znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub urbanistycznym, rewitalizacja kwartałów historycznych, zachowanie walorów kulturowych, dobór odpowiednich zrównoważonych funkcji użytkowych.
- Poprawa wizerunku przestrzeni publicznej pod względem funkcjonalności, estetyki i bezpieczeństwa.
- Poprawa wizerunku miasta i podniesienie jakości otoczenia mieszkaniowego.
- Utrzymanie i wzmocnienie ciągłości korytarzy ekologicznych – systemu przyrodniczego wpisanego w strukturę miasta. System zieleni oparty na naturalnym „kręgosłupie” sieci rzecznej i na systemie zieleni fortów Twierdzy Kraków powiązanych drogami rokadowymi jest znaczącym elementem struktur przestrzenno-funkcjonalnych i warunkiem niezbędnym dla poprawnego funkcjonowania systemu przyrodniczego miasta i zasilania jego bioróżnorodności. Scalanie ciągów zieleni.
- Stworzenie odpowiednich warunków sprzyjających wzmocnieniu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców (tworzenie programów, wspieranie inicjatyw itp.).

- Dopasowanie warunków mieszkaniowych i egzystencjalnych ludności do nowoczesnych standardów.
- Wzmocnienie funkcji mieszkaniowej – utrzymanie dotychczasowych i stworzenie nowych przestrzeni mieszkalnych, dopasowanie otoczenia mieszkaniowego do potrzeb rodzin z dziećmi, zapewnienie nowoczesnych standardów przy jednoczesnym zachowaniu akceptowalnych społecznie czynszów.
- Wspieranie rozdrobnionych struktur własnościowych.
- Stworzenie funkcjonalnego, przyszłościowego systemu komunikacji i transportu.
- Wsparcie i doradztwo dla społecznych grup i inicjatyw działających na rzecz inwestycji rewitalizacyjnych, wspieranie działań mających na celu partycypację mieszkańców w tym procesie (spotkania, imprezy, informacje).
- Integracja grup społecznych znajdujących się w mniej korzystnej sytuacji socjalnej, integracja mniejszości społecznych.
- Rozbudowa i wspieranie sieci społecznych.
- Rozbudowa infrastruktury socjalnej (przedszkola, szkoły, młodzieżowe domy kultury, punkty doradztwa itd.).
- Zapobieganie przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miasta.
- Przeniesienie zakładów wykonujących uciążliwą działalność, z jednoczesnym zagwarantowaniem nowych lokalizacji i dodatkowych funkcji użytkowych (w wypadku innych zakładów pożądane jest tworzenie mieszanego układu funkcji użytkowych).
- Budowa i remonty publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnych połączonych z działalnością gospodarczą.

Ponadto przyjęto również szczegółowe cele operacyjne i działania rewitalizacji osobno dla każdego zespołu wskazanego do rewitalizacji.

Wynikiem działań rewitalizacyjnych powinny być oczekiwane oddziaływania, przynoszące pozytywne efekty. Zdefiniowano następujące oddziaływanie MPRK:

- Wzrost efektywności zaangażowanych środków z funduszy strukturalnych i uzyskanie większej trwałości wdrożonych działań.
- Uzdrowienie sytuacji w obszarach rewitalizacji, szczególnie w dziedzinach związanych z mieszkalnictwem, pracą, sytuacją socjalną mieszkańców, handlem, usługami i komunikacją.
- Uporządkowanie zdegradowanych struktur urbanistycznych.
- Powstanie nowatorskiej działalności gospodarczej w branżach ukierunkowanych na nowe technologie, które nie będą kolidowały z wysokim standardem mieszkaniowym.
- Integracja społeczna „grup problemowych” oraz likwidacja dyskryminacji i wykluczeń społecznych.
- Wzrost walorów ekologicznych przyrody, wód i terenów zielonych oraz obszarów niezabudowanych.

- Sprawdzenie jakości funkcjonowania administracji miejskiej (w trakcie koordynowania prac różnych uczestników), nawiązanie bliskich kontaktów z mieszkańcami, powstanie nowych organizacji i stowarzyszeń, których współpraca wybiegać będzie daleko poza czas trwania procesu rewitalizacji.

W Miejskim Programie Rewitalizacji Krakowa przedstawiono instrumenty wdrażania procesu rewitalizacji: zasady systemu zarządzania (stworzenie struktur zarządzania procesem rewitalizacji, zasady sterowania projektami, koncepcje współpracy Urzędu Miasta Krakowa z innymi uczestnikami procesu, koncepcje organizowania konsultacji społecznych, działania z zakresu public relations), plan docelowy (zasady tworzenia planu docelowego, koncepcje organizowania konsultacji społecznych), zasady systemu monitorowania (system monitoringu na potrzeby programu, wskaźniki, ewaluacja), założenia systemu finansowania.

Miejski Program Rewitalizacji Krakowa ze względu na swoją obszerność zawiera załączniki:

- Załącznik nr 1 – Analizy w skali miasta: dotyczą poszczególnych aspektów funkcjonowania miasta, w oparciu o dostępne raporty, opracowania i dane statystyczne.
- Załącznik nr 2 – Projekty: tabelaryczna lista projektów, uwzględnionych w programie rewitalizacji, w podziale dla poszczególnych zespołów rewitalizacyjnych.

W Założeniach do MPRK wyznaczono osiem zespołów rewitalizacji. Są to obszary zdegradowane, które charakteryzują się występowaniem łącznie co najmniej trzech spośród siedmiu wyznaczonych kryteriów:

- wysoki poziom bezrobocia mieszkańców,
- wysoki poziom ubóstwa oraz trudne warunki mieszkaniowe,
- wysoki poziom przestępczości,
- niski poziom wykształcenia mieszkańców,
- niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców,
- wysoki poziom degradacji technicznej infrastruktury i budynków,
- wysoki poziom zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

W Miejskim Programie Rewitalizacji Krakowa wyznaczono dokładne granice wybranych obszarów i dokonano ich analizy. Dla każdego obszaru utworzono listę proponowanych projektów – stworzoną przy pomocy ankietyzacji przeprowadzonej przez Wydział Strategii i Rozwoju Miasta. Ponadto opracowano koncepcje **projektów pilotażowych** (zwanymi także **flagowymi**), które mają być źródłem impulsu dla dalszego rozwoju i inicjować proces rewitalizacji przedmiotowego zespołu, wyzwalając efekty spill-over.

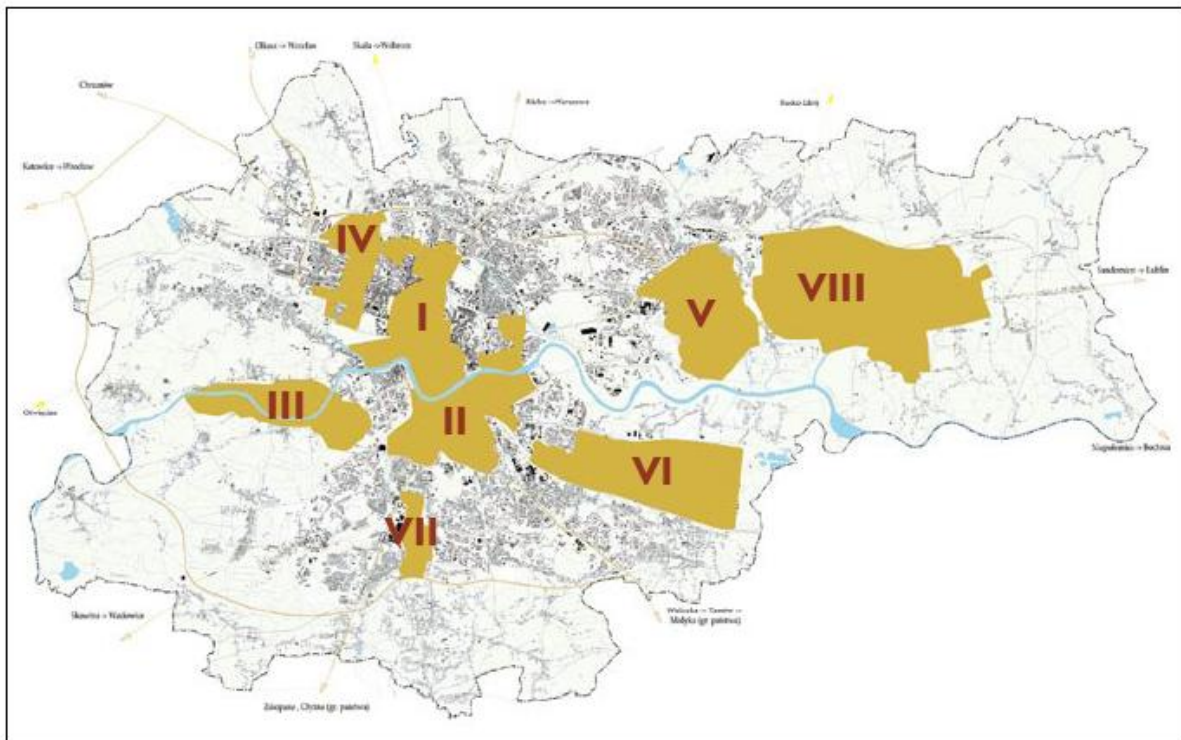
Obszary wyznaczone do rewitalizacji:

- **Zespół I:** Stare Miasto, Kleparz, Piasek, Nowy Świat, Stradom, Wesola Zachód, Kazimierz, część Grzegórzek Zachód, Półwie Zwierzynieckie.
- **Zespół II:** Stare Podgórze, Zabłocie, Mateczny, Bonarka, kopiec Krakusa, Heltmana, część Grzegórzek Wschód i Grzegórzek Północ, staw Płaszowski (Płaszów).

- **Zespół III:** Zakrzówek, Dębniki Zachód, Przegorzały Wschód i Przegorzały Południe (Polnych Kwiatów/ Ks. Józefa).
- **Zespół IV:** Krowodrza Południe, południowa część Krowodrzy Wschód i Północ, Azory Wschód, północna część Bronowic Małych Wschód, Krowodrza Nowa Wieś (część zachodnia), Nowa Wieś Południe (część zachodnia), Małe Błonie (część północno-wschodnia), Czarna Wieś (część zachodnia).
- **Zespół V:** wszystkie jednostki urbanistyczne „starej” Nowej Huty, Na Skarpie (łąki Nowohuckie), Mogiła (część wschodnia).
- **Zespół VI:** Płaszów (zalew Bagry), tereny przemysłowe i kolejowe (Zarzecze, Rybitwy, Podgaje).
- **Zespół VII:** Borek Fałęcki Wschód, Łagiewniki (Sanktuarium Bożego Miłosierdzia/„Białe Morza”).
- **Zespół VIII:** Nowa Huta – Kraków Wschód: kombinat HTS, Mogiła Wschód (część północno-wschodnia), Pleszów – Kujawy (część północna), Branice (część północna).

łączna powierzchnia obszarów wyznaczonych do rewitalizacji wynosi **5 391,2 ha**.

Mapa 1. Położenie i granice ośmiu zespołów rewitalizacji

Źródło: MPRK.

Niezależnie od wyznaczonych w MPRK zespołów podjęto tematykę osiedli wielorodzinnych z wielkiej płyty, fortów, parków rzecznych i przystanków kolejki miejskiej. Są to obszary rozproszone na terenie całego miasta, ale pełniące istotną rolę pod względem przestrzenno-funkcyjnym, środowiskowym, gospodarczym i społecznym.

MPRK określa następujące obszary rozproszone (zespoły nadrzędne):

- **Parki rzeczne i parki kulturowe:** wskazano ustanowienie na terenie Krakowa dziewięciu parków kulturowych jako terenów o wybitnych wartościach historyczno-kulturalnych: „Wzgórze św. Bronisławy”, „Lotnisko”, „Krzemionki Podgórskie”, „Rajsko-Kosocice”, „Skotniki-Bodzów”, „Skała”, „Mydlniki-Tonie”, „Fort Dłubnia”, „Tyniec”. Jednocześnie wszystkie doliny rzek wyznaczone zostały jako chronione obszary parków rzecznych (Dolina Wisły, Rudawy, Prądnika, Dłubni, Wilgi, Serafy z Malinówką).
- **Twierdza Kraków:** wszystkie znajdujące się we władaniu Gminy Miejskiej Kraków obiekty dawnej Twierdzy powinny zostać połączone w jednolity zespół historyczno-krajobrazowy, składający się z obiektów fortyfikacyjnych i niefortyfikacyjnych, elementów komunikacji, zieleni fortecznej i krajobrazu warownego. Uchwałą Nr CXIX/1294/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 października 2006 r. przyjęto Ramowy program ochrony i rewitalizacji zespołu historyczno-krajobrazowego Twierdzy Kraków, który reguluje sposób ochrony i wykorzystania zespołu historyczno-krajobrazowego Twierdzy.
- **Blokowiska – zespoły osiedli wielorodzinnych z wielkiej płyty:** działania na terenie osiedli mieszkaniowych z wielkiej płyty powinny opierać się na modernizacji substancji budowlanej oraz poprawie otoczenia mieszkaniowego (rehabilitacja zabudowy blokowej).
- **Przystanki kolejki miejskiej:** istnieje potrzeba opracowania specjalnego programu uwzględniającego trwającą przebudowę i modernizację systemu komunikacji publicznej, kwestie własnościowe oraz przeprowadzenia modernizacji w zależności od frekwencji użytkownika, liczby pasażerów, lokalizacji przystanków, wartości historycznej itp.

2.2. UWARUNKOWANIA I PRZEBIEG REALIZACJI PROGRAMU

Miejski Program Rewitalizacji Krakowa, został przyjęty Uchwałą Nr LIII/672/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 8 października 2008 r. Dokument został opracowany przez BIG-STÄDTEBAU GmbH. MPRK należy uznać jako ramowy plan działań rewitalizacyjnych, w ramach którego przeprowadzono delimitację wraz z diagnozą obszarów wskazanych do rewitalizacji, przyjęto wspólne dla wszystkich obszarów cele oraz wskazano projekty rewitalizacyjne. Szczegółowa operacjonalizacja założeń MPRK jest realizowana za pomocą lokalnych programów rewitalizacji, które zasięgiem obejmują obszary wchodzące w skład zespołów wyszczególnionych w MPRK. Należy jednak zaznaczyć, że granice obszarów ujętych w lokalnych programach operacyjnych mogą przebiegać przez więcej niż jeden zespół.

Dotychczas opracowano:

- Lokalny Program Rewitalizacji Starego Miasta (LPR Starego Miasta) przyjęty Uchwałą Nr LIII/673/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 8 października 2008 r., opracowany przez BIG-STÄDTEBAU GmbH.
- Lokalny Program Rewitalizacji „starej” Nowej Huty (LPR „starej” Nowej Huty) przyjęty Uchwałą Nr LIII/673/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 8 października 2008 r., opracowany przez BIG-STÄDTEBAU GmbH.

- Lokalny Program Rewitalizacji Zabłocia (LPR Zabłocia) przyjęty Uchwałą Nr XC/1193/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 13 stycznia 2010 r., jako aktualizacja Programu Rewitalizacji i Aktywizacji Poprzemysłowego Obszaru Zabłocia (Uchwała Nr CXIX/1284/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 października 2006 r.), opracowany przez Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych.
- Ramowy program ochrony i rewitalizacji zespołu historyczno-krajobrazowego Twierdzy Kraków przyjęty Uchwałą Nr CXIX/1294/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 października 2006 r. Dokument ten jest zobowiązaniem i wytyczną dla miasta w zakresie rewitalizacji terenów Twierdzy Kraków, w uzupełnieniu do postanowień Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Krakowa; opracowany przez Wspólny Zespół Zadaniowy Gminy Miejskiej Kraków oraz Inicjatywy Obywatelskiej „Otwarta Twierdza” Fundacji Aktywnej Ochrony Zabytków Techniki i Dziedzictwa Kulturowego „Janus”.
- Założenia Programu Rehabilitacji Zabudowy Blokowej Osiedli na terenie Gminy Miejskiej Kraków, przyjęte Uchwałą Nr CXV/1587/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 listopada 2010 r. Celem dokumentu było stworzenie podstaw dla zainicjowania procesów rehabilitacji obszarów zabudowy blokowej osiedli mieszkaniowych na terenie Krakowa.

Urząd Miasta Krakowa planuje opracowanie pilotażowych programów rehabilitacji zabudowy blokowej. Po przeprowadzeniu odpowiednich analiz i opracowań, zgodnie z Uchwałą Nr LII/710/2012 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 lipca 2012 r. osiedlami objętymi programem pilotażowym mają być osiedla: Azory, Olsza II, Ugorek, zajmujące w sumie teren 131,4 ha i zamieszkałe przez 28 tys. osób.

Na etapie opracowania MPRK wyróżniono cztery możliwe modele zarządzania rewitalizacją Krakowa:

1. Urząd Miasta samodzielnie wykonuje zadania, angażując w nie własnych specjalistów i tworząc w tym celu wyspecjalizowany wydział lub jednostkę nadzorująco-koordynującą.
2. Miasto tworzy własną spółkę i deleguje do niej specjalistów pracujących w strukturach administracyjnych i przekazuje jej do samodzielnej realizacji wszystkie zadania wiążące się z procesem rewitalizacji.
3. Miasto wspólnie z odpowiednim partnerem posiadającym rozległe doświadczenie w zakresie procesów rewitalizacji zakłada publiczno-prywatną spółkę mieszaną i przekazuje jej do samodzielnej realizacji wszystkie zadania wiążące się z procesem rewitalizacji.
4. Miasto powierza odpowiedniemu pełnomocnikowi spoza Urzędu Miasta Krakowa samodzielną realizację zadań rewitalizacyjnych.

Zaproponowane modele w ramach MPRK miały być przedmiotem dalszych analiz i ostatecznego wyboru modelu najodpowiedniejszego. W praktyce wdrażania rewitalizacji przyjęto pierwszy z wymienionych modeli. Zgodnie z założeniami miał to być pierwszy etap rozwoju systemu zarządzania rewitalizacją, jednak nie wprowadzono kolejnych modeli. W ramach Wydziału Rozwoju Miasta został wydzielony Referat ds. Rewitalizacji, do którego zakresu działań, zgodnie z Zarządzeniem nr 3990/2012 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 31 grudnia 2012 r. w sprawie podziału na wewnętrzne komórki organizacyjne oraz szczegółowego zakresu działania Wydziału Rozwoju Miasta, należą:

- Przygotowanie Lokalnych Programów Rewitalizacji dla zdegradowanych obszarów miejskich we współpracy z merytorycznymi komórkami organizacyjnymi UMK, miejskimi jednostkami organizacyjnymi, podmiotami zewnętrznymi w zakresie:
  - organizowania konkursów na opracowanie poszczególnych programów rewitalizacji dla wyznaczonych obszarów,
  - pozyskiwania projektów, które na podstawie wpisania do Miejskiego i Lokalnych Programów Rewitalizacji będą mogły starać się o dofinansowanie ze środków pochodzących z funduszy strukturalnych.
- Organizowanie konkursów w ramach realizacji programów rewitalizacji.
- Monitorowanie realizacji Miejskiego i Lokalnych Programów Rewitalizacji.
- Przygotowanie, koordynacja i monitorowanie realizacji programu sektorowego pn. *Program Rehabilitacji Zabudowy Blokowej*.
- Prowadzenie, redagowanie i administrowanie serwisem www.rewitalizacja.krakow.pl w ramach Miejskiej Platformy Internetowej Magiczny Kraków.

Należy zwrócić przede wszystkim uwagę na fakt, że zarówno w praktyce, jak i w ww. Zarządzeniu, które stanowi podstawę dla działania jednostki, nie wyodrębniono kluczowego zakresu działań Referatu dotyczącego koordynacji działań rewitalizacyjnych. Szczególnym odzwierciedleniem tego faktu jest to, że nie został powołany dotychczas Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Rewitalizacji, który mógłby być specjalnie umocowany do koordynacji działań różnych jednostek realizujących de facto projekty z zakresu rewitalizacji. Brak wykształcenia funkcji koordynacji w Referacie ds. Rewitalizacji należy uznać za jeden z poważniejszych mankamentów funkcjonującego systemu wdrażania MPRK oraz lokalnych programów rewitalizacji. Referat jest odpowiedzialny za działania planistyczne, w tym konsultacyjne, traci w dużym zakresie kompetencje dotyczące realizacji projektów i „pojawia się” ponownie w procesie jako jednostka prowadząca działania monitoringowe i promocyjne. Przerwany został zatem klasyczny model cyklu zarządzania strategicznego. Funkcje realizacji są rozproszone i może się to przyczyniać do obniżenia skuteczności działań rewitalizacyjnych w Krakowie.

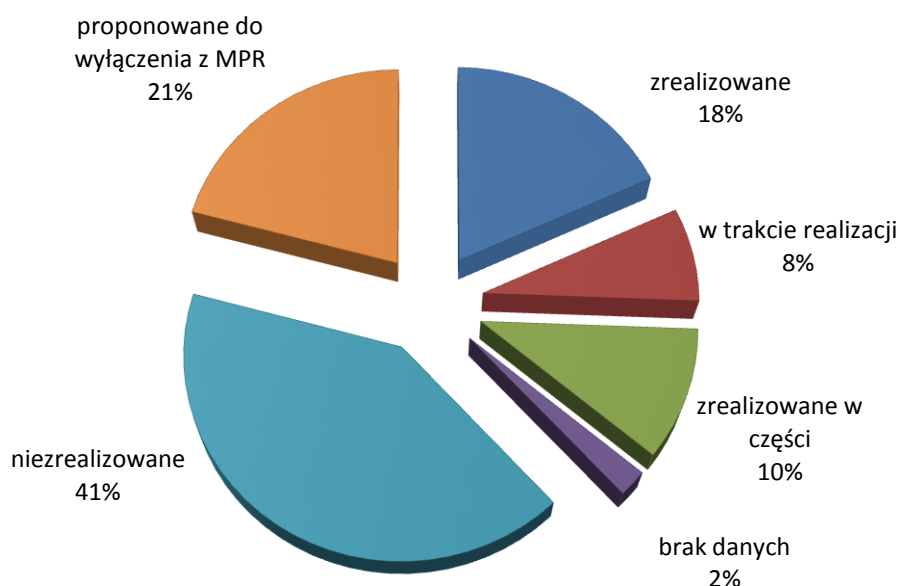
2.3. EWALUACJA REALIZACJI MPRK W LATACH 2008-2012 NA POZIOMIE REALIZACJI CELÓW ORAZ PROJEKTÓW

Kompleksowe badania jakościowe, ilościowe oraz inwentaryzacja terenowa pokazały, że problemy będące przesłanką dla określenia zakresu obszarowego Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa pozostają nadal aktualne. W przypadku wielu aspektów dotyczących funkcjonowania zespołów rewitalizacyjnych w ostatnich latach zaobserwowano pogorszenie sytuacji. Pogłębianie się zjawisk problemowych jest skutkiem niewystarczającego zniwelowania źródła tych problemów. Powody tego stanu rzeczy miały różne podłoże, m.in. kryzys gospodarczy po 2008 r., niewystarczający poziom przeznaczonych środków na rewitalizację, w tym unijnych, pogłębiające się różnice społeczne itd. Konieczne jest zatem utrzymanie aktualności większości wskazań i celów zespołów określonych w MPRK. Niewątpliwie jednak zmiany będzie wymagał sposób finansowania i realizacji procesów rewitalizacji oraz zarządzania, koordynacji i wdrażania Miejskiego oraz Lokalnych Programów Rewitalizacji.

W Miejskim Programie Rewitalizacji Krakowa wpisanych zostało 336 projektów. Na koniec 2012 r. stopień realizacji projektów umieszczonych w Miejskim Programie Rewitalizacji Krakowa przedstawiał się następująco: 61 projektów zostało zrealizowanych (z czego 29 to projekty realizowane przez Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu w Krakowie – ZIKiT), 35 projektów zostało zrealizowanych częściowo, 25 projektów jest w trakcie realizacji, 138 projektów pozostaje niezrealizowanych, a na temat 7 projektów nie uzyskano informacji, co do stanu ich realizacji. Niektóre z projektów odłożono w czasie do momentu, kiedy pojawią się możliwości ich realizacji, z niektórych natomiast całkowicie zrezygnowano. Ponadto w raporcie monitorującym realizację MPRK nie uwzględniono 60 projektów, ponieważ:

- 9 projektów dotyczyło Zespołu III, który objęty został systemem parków rzecznych, dlatego zaproponowano opracowanie koncepcji przyszłego zagospodarowania i rozwoju w kontekście parków rzecznych;
- 3 projekty dotyczyły Zespołu VII, który objęty został zakresem rozpisanego w maju 2007 roku konkursu urbanistyczno-architektonicznego na projekt Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”. Ponieważ program konkursu zawierał szczegółowe wytyczne dotyczące przyszłego zagospodarowania terenu, nie uwzględniono go w kolejnych działaniach rewitalizacyjnych miasta;
- 58 projektów zgłoszonych w ramach naboru, dotyczyło całego obszaru miasta i obszarów poza granicami zespołów rewitalizacji.

Wykres 1. Stan realizacji projektów rewitalizacyjnych wpisanych do MPRK

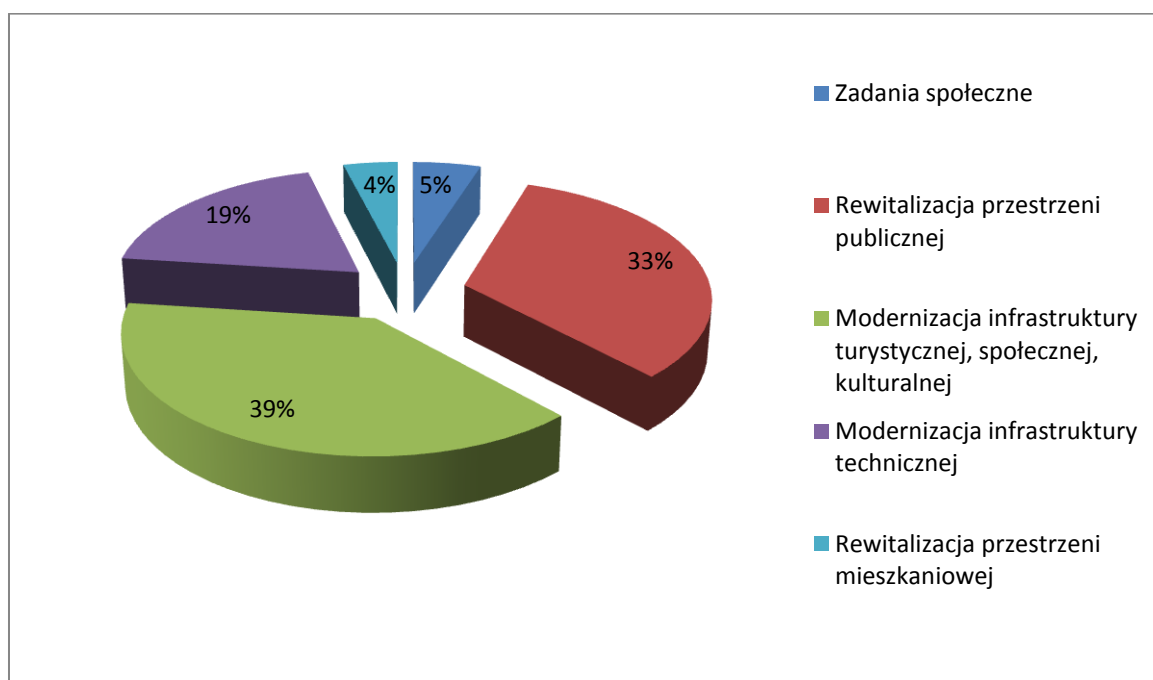
Źródło: Raport z realizacji programów rewitalizacji w Krakowie (stan na 31 grudnia 2012 r.), Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

Ze względu na rodzaj beneficjenta (zgłaszającego projekt) najwięcej projektów (106) zgłosiły instytucje użyteczności publicznej i spółki miejskie. 98 projektów zgłosiła Gmina, z czego dla 60

beneficjentem jest ZIKiT, zaledwie 18 projektów pochodziło od podmiotów prywatnych, a pozostałe 44 projekty stanowiły propozycje autorów programu.

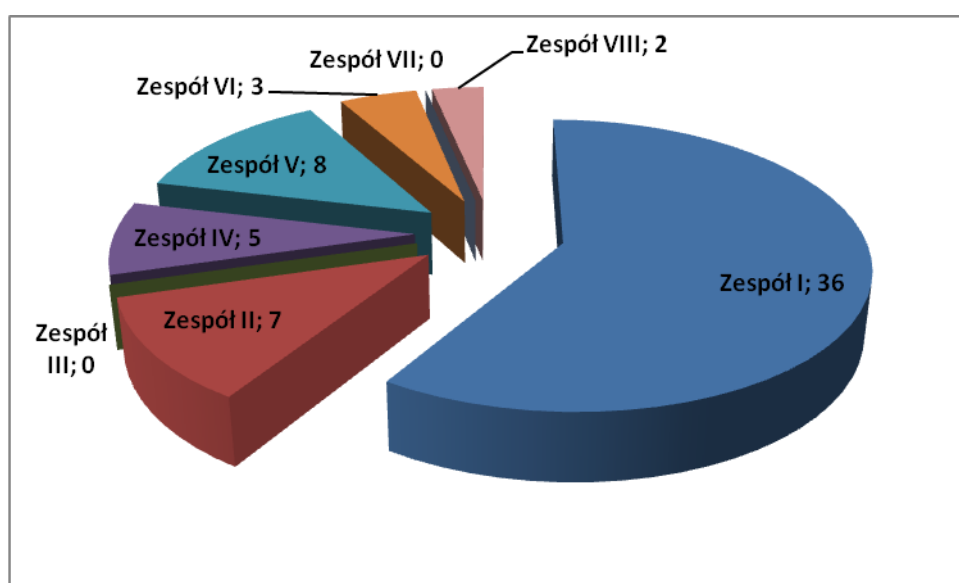
Wykres 2. Struktura projektów ujętych w MPRK, według typologii MRPO 2007-2013

Źródło: Raport z realizacji programów rewitalizacji w Krakowie (stan na 31 grudnia 2012 r.), Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

Spośród projektów, które zostały zrealizowane największy udział dotyczył Zespołu I, w przypadku Zespołów III i VII nie przedstawiono żadnych zrealizowanych projektów, gdyż ich teren, o czym już wspomniano, objęty został innymi politykami i opracowaniami planistycznymi Miasta.

Wykres 3. Liczba zrealizowanych projektów ujętych w MPRK w poszczególnych obszarach (do 2013 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Raport z realizacji programów rewitalizacji w Krakowie (stan na 31 grudnia 2012 r.), Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

Poniżej przedstawiono spis projektów rewitalizacyjnych ujętych w MPRK wdrożonych w latach 2008-2012 z podziałem na poszczególne zespoły. Z uwagi na to, że system monitoringu MPRK nie opiera się o analizę wskaźnikową, a jest w praktyce sprawozdaniem ze zrealizowanych projektów opisanych tytułem i kwotą kosztów realizacji, należy przyjąć, że ewaluacja realizacji MPRK będzie głównie opierała się na analizie kontekstowej. W związku z tym realizowane działania zostaną przypisane do celów operacyjnych, jednak nie będzie przeprowadzona analiza stanu realizacji celów operacyjnych za pomocą wskaźników.

ZESPÓŁ I

W ramach MPRK na terenie Zespołu I do końca 2012 r. zrealizowano 36 projektów, a kolejne 6 jest w trakcie realizacji. Najwięcej środków pochłonęła inwestycja Gminy Miejskiej Kraków w modernizację miejskiego stadionu piłkarskiego klubu „Cracovia” - 163 000 000 zł. Zmiany na tym obszarze, które dokonały się na skutek procesu rewitalizacji, były najbardziej zauważalne. Do inwestycji zrealizowanych, które były ujęte w ramach MPRK lub będących w trakcie realizacji zaliczyć możemy:

- Uporządkowanie otoczenia Wawelu,
- Kompleksowa rewaloryzacja Sukiennic,
- Przebudowa Małego Rynku,
- Przebudowa ul. św. Tomasza,
- Przebudowa placu Szczepańskiego,
- Budowa Pawilonu "Wyspiański 2000",
- Konserwacja Barbakanu,
- Rewitalizacja najstarszej części historycznego Kampusu UJ – kwartał ulic św. Anny, Jagiellońska, Gołębia,
- Zagospodarowanie Bulwarów Wisły,
- Układ komunikacyjny na terenie Krakowskiego Centrum Komunikacyjnego,
- Dobudowa warsztatu i modernizacja budynków Centrum Kształcenia Praktycznego, ul. Krupnicza 42a,
- Przebudowa Placu Matejki,
- Budowa sali gimnastycznej II LO, ul. Sobieskiego 9,
- Rewitalizacja skwerów miejskich, w tym rogu ul. Miodowej i Starowiśniej,
- Budowa kładki pieszo-rowerowej przez Wisłę "Kazimierz-Podgórze",
- Budowa centrum kulturowego Kwartał św. Wawrzyńca,
- Przebudowa ul. św. Wawrzyńca,
- Modernizacja miejskiego stadionu „Cracovia”,
- Modernizacja mostu Dębnickiego,
- Przebudowa, rozbudowa i modernizacja Szkoły Podstawowej nr 16 przy ul. Dietla 7,
- Przebudowa al. 29 Listopada,
- Modernizacja Muzeum Armii Krajowej,
- Rewaloryzacja kapliczek i pomników - pomniki w parku Strzeleckim,
- Modernizacja obiektów sportowych przy ul. Grzegórzeckiej,
- Sterowanie ruchem dla Krakowskiego Szybkiego Tramwaju,
- Przebudowa budynku nr 10-36 Politechniki Krakowskiej,
- Modernizacja Krakowskiego Teatru Scena STU: zabudowa patio nad sceną, zabudowa strychu,

- Teatr KTO: VI Międzynarodowy Festiwal Zupy,
- Renowacja elewacji Kościoła Garnizonowego św. Agnieszki,
- Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej ul. Szczepańskiej,
- Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej ulicy Franciszkańskiej i Dominikańskiej,
- Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej ul. Grodzkiej (odcinek na południe od Placu Dominikańskiego),
- Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej ul. Starowiślniej,
- Kompleksowy remont zespołu pałacowego Krzysztofora,
- Rewaloryzacja kapliczek i pomników na terenie miasta – budowa na pl. Inwalidów pomnika „Tym, co stawiali opór komunizmowi w latach 1945-56”,
- Termomodernizacja i konserwacja budynków sześciu wydziałów Politechniki Krakowskiej,
- Termomodernizacja i wymiana instalacji wewnętrznych budynku Inżynierii i Technologii Chemicznej Politechniki Krakowskiej,
- Zgromadzenie Sióstr Augustianek: Rozbudowa istniejącej Szkoły Podstawowej nr 160 o Gimnazjum,
- Rozwój przemysłowego terenu Browar Lubicz poprzez stworzenie kompleksu mieszkalno-usługowego.

Tak szeroki zakres realizacji projektów pozwolił w znacznym stopniu wypełnić założone cele operacyjne dla tego zespołu. Obszar ten objęty jest licznymi dokumentami o charakterze planistyczno-administracyjnym, co daje odpowiednią bazę do precyzyjnego sterowania procesem rewitalizacji na tym terenie. Inwestycje budowlane i konserwatorskie pozwoliły na zachowanie historycznych układów urbanistycznych, rewitalizację i nowy wystrój przestrzeni publicznej, rozbudowę infrastruktury turystycznej, poprawę jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rewaloryzację obiektów zabytkowych. Poczyniono również liczne działania w celu stworzenia funkcjonalnego i nowoczesnego systemu komunikacji, które jednak okazały się niewystarczające, a problem obciążenia ruchem kołowym jest nadal aktualny. Dzięki zagospodarowaniu Bulwarów oraz budowie Kładki Bernatka, ponownie przywrócono rolę nabrzeża Wisły, jako atrakcyjnego punktu w przestrzeni publicznej miasta. Wciąż aktualne są cele i problemy o charakterze społecznym: nadal występuje konflikt funkcji mieszkalnej i turystyczno-biznesowej centrum miasta, rosną poziomy czynszów i opłat, które nie są finansowo akceptowalne dla uboższych mieszkańców, występuje wysoki poziom przestępczości. Podobnie jak w innych częściach miasta nie uporano się z zagadnieniem zanieczyszczania powietrza na skutek tzw. niskiej emisji.

Cel operacyjny	Stopień spełnienia założeń celu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	Obszar ten objęty jest licznymi dokumentami o charakterze planistyczno-administracyjnym, co daje odpowiednią bazę do precyzyjnego sterowania procesem rewitalizacji na terenie Zespołu (m.in. ustanowienie Parku Kulturowego, objęcie Lokalnym Programem Rewitalizacji „Stare Miasto”).
Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej	Rewitalizacja substancji budowlanej oraz przestrzeni publicznej Zespołu I była najbardziej okazała, przebudowano także ulice

	i place, zwiększając ich przystępność i funkcjonalność.
Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji	Poczyniono liczne działania i inwestycje w celu stworzenia funkcjonalnego i nowoczesnego systemu komunikacji. Przy rosnącym ruchu kołowym i pieszym okazują się one niewystarczające, a problem obciążenia ulic i parkingów nadal aktualny.
Usunięcie istotnych mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej	Procesy zachodzące na terenie Zespołu I umocniły jego funkcję reprezentacyjną i turystyczną, co niestety odbyło się kosztem funkcji mieszkalnej.
Wzmocnienie lokalnej gospodarki	Wzrost atrakcyjności obszaru dla działalności handlowo-gastronomicznej oraz lokalizacji siedzib przedsiębiorstw na skutek poczynionych działań w zakresie restauracji zabudowy i przestrzeni publicznej centrum miasta.
Poprawa jakości środowiska naturalnego	Mimo inwestycji drogowych i komunikacyjnych oraz działań ukierunkowanych na ograniczenie zanieczyszczenia z powodu tzw. niskiej emisji, wciąż utrzymują się wysokie wskaźniki zanieczyszczenia powietrza.
Wspieranie procesu otwarcia się ku Wiśle	Zagospodarowanie bulwarów oraz budowa Kładki Bernatka przywróciły rolę nabrzeża Wisły, jako atrakcyjnego punktu w przestrzeni publicznej Miasta.
Rewitalizacja substancji budowlanej i wzmocnienie funkcji mieszkaniowej	Rewitalizacja ulic i zabudowy historycznej. Niewystarczające działania zapobiegające wyludnianiu się obszaru oraz sprzyjające pogodzeniu funkcji reprezentacyjno-turystycznej z funkcją mieszkalną.
Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa	Niski stopień realizacji celu. Nadal na terenie Zespołu I występuje wysoki poziom przestępczości i zjawisk patologicznych, dotyczący również młodzieży.
Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury	Modernizacja części obiektów związanych z edukacją i nauką. Liczne inwestycje w budowę nowych i modernizację już istniejących obiektów kulturowych.
Ochrona i zachowanie urbanistycznych i architektonicznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską	Szeroki zakres prac modernizacyjnych i konserwatorskich na terenie obszaru.

Działania rewitalizacyjne na terenie podobszarów Zespołu I umocniły ich charakter i strukturę funkcjonalną odpowiednią do ich roli i znaczenia w strukturze całego miasta. Rewitalizacja substancji budowlanej Zespołu I była najbardziej okazała i znacznie przyczyniła się do rozwoju funkcji turystyczno-gospodarczej tego obszaru. Warto zatem kontynuować realizację celów określonych w MPRK, umacniając rolę polityki społecznej i pamiętając o zasadzie zrównoważonego rozwoju.

Na terenie Zespołu II do końca 2012 r. zrealizowano 7 projektów rewitalizacyjnych umieszczonych w MPRK, a kolejne 7 jest w trakcie realizacji. Największą inwestycją w ramach działań rewitalizacyjnych była budowa ul. Kuklińskiego, której ogólny koszt przekroczył 118,5 mln zł. Działaniami rewitalizacyjnymi na terenie Zespołu II, które zostały zrealizowane lub ich realizacja trwa, są:

- Remont siedziby Muzeum Historycznego „Apteka pod Orłem”
- Utworzenie Muzeum Sztuki Współczesnej
- Budowa terminala autobusowego, ul. Wielicka – ul. Powstańców Wielkopolskich
- Budowa połączenia drogowego ul. Podgórskiej z Mostem Kotlarskim
- Przebudowa ul. Konopnickiej
- Modernizacja al. Pokoju z budową ścieżki rowerowej po stronie parzystej
- Budowa ul. Kuklińskiego
- Uciepłownienie w oparciu o miejską sieć ciepłowniczą obszaru obejmującego Zespół II
- Rewaloryzacja parku Bednarskiego
- Odnowa Starego Cmentarza Podgórskiego
- Budowa Centrum Kongresowego
- Budowa przedłużenia ul. Meissnera, etap I i II
- Przebudowa wałów przeciwpowodziowych Wisły (st. Dąbie – st. Przewóz)
- Zagospodarowanie terenów po dawnym obozie Płaszów

Ujęcie obszarów Zespołu II w dokumentach strategiczno-planistycznych szczegółowo określiło sposób jego rozwoju i status w przestrzeni publicznej Krakowa. Duże inwestycje w sferze kulturowej i komunikacyjnej pozwoliły nadać temu obszarowi odpowiednią rolę i funkcję w strukturze miasta. Poddana gruntowym działaniom rewitalizacyjnym przestrzeń publiczna nie tylko wpłynęła na wygląd obszaru, ale także przyciągnęła prywatne inwestycje włączające się w jej kształtowanie (np. poprzez ciekawe inwestycje deweloperskie). Nowoczesna kulturowo-turystyczno-artystyczna funkcja tego zespołu napędza lokalną gospodarkę i wpływa na wzrost znaczenia tego obszaru w przestrzeni publicznej Krakowa. W dotychczasowych działaniach rewitalizacyjnych za mało miejsca poświęcono na realizację celów związanych z ochroną środowiska, przez co zrównoważony rozwój obszaru nie mógł być osiągnięty. Tereny o niewątpliwych walorach przyrodniczych (np. Bonarka, kamieniołom „Liban”) nie są odpowiednio zagospodarowane i ulegają stopniowej degradacji, a znaczna liczba budynków na tym obszarze ogrzewana jest paliwami stałymi, co wpływa na wysoki poziom niskiej emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Warto także wspierać instytucje i programy ukierunkowane na aktywizację mieszkańców i świadczenie pomocy społecznej, gdyż problematyka patologii i wykluczenia społecznego części mieszkańców jest na tych obszarach wciąż obecna.

Cel operacyjny	Stopień spełnienia założeń celu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	Obszar ten objęty jest dokumentami o charakterze planistyczno-administracyjnym, co daje odpowiednią bazę do precyzyjnego sterowania procesem rewitalizacji na

	terenie Zespołu (m.in. objęcie Starego Miasta i Zabłocia Lokalnymi Programami Rewitalizacji).
Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej	Rewitalizacja przestrzeni publicznej Zespołu II była zauważalna, przebudowane ulice zwiększyły przystępność i funkcjonalność obszaru.
Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji	Poczyniono sporo działań i inwestycji w celu stworzenia funkcjonalnego i nowoczesnego systemu komunikacji. Przy rosnącym ruchu kołowym i pieszym okazują się one niewystarczające, a problem obciążenia ulic i parkingów jest nadal aktualny.
Usunięcie istotnych mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej	Działania realizowane na terenie Zespołu II uruchomiły proces prowadzący do zmiany funkcjonalnej tej części miasta, nadając jej charakter modnego miejsca kulturowo-artystycznego, co doprowadziło do wzmożonego ruchu turystycznego na tym obszarze. Odnowienie przestrzeni publicznych doprowadziło do lokalizowania się na tym terenie licznych inwestycji prywatnych, np. ciekawych projektów deweloperskich.
Wzmocnienie struktur ekonomicznych i lokalnej gospodarki	Wzrost atrakcyjności obszaru dla działalności handlowo-gastronomicznej (zwłaszcza na Starym Podgórzu) na skutek poczynionych działań w zakresie restauracji zabudowy i przestrzeni publicznej. Mimo lokalizacji siedzib kilku nowoczesnych przedsiębiorstw warto wzmocnić działania przyciągające nowych inwestorów na terenach przemysłowych zespołu.
Poprawa jakości środowiska naturalnego	Wciąż utrzymują się wysokie wskaźniki zanieczyszczenia powietrza, mimo działań w kierunku ucieplnienia budynków przez podłączenie do sieci MPEC. Brak wystarczających działań w zakresie ochrony terenów o niewątpliwych walorach przyrodniczych (Rezerwat Bonarka, Krzemionki).
Wspieranie procesu otwarcia się ku Wiśle	Lokalizowanie się nowych inwestycji deweloperskich nad Wisłą, budowa Kładki Bernatka, modernizacja i rozbudowa wałów przeciwpowodziowych.
Rewitalizacja substancji budowlanej i wzmocnienie funkcji mieszkaniowej	Liczne budynki zostały zmodernizowane i odnowione zarówno przez władze samorządowe, jak i na skutek inicjatywy prywatnych przedsiębiorców. Powstanie nowych inwestycji deweloperskich (lofty, apartamentowce, bloki mieszkalne).
Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa	Realizowano program „Bezpieczny Kraków” oraz kilka form aktywizacji mieszkańców, jednak środki przeznaczone na ten cel były niewystarczające.
Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury	Modernizacja części obiektów związanych z edukacją i nauką. Liczne inwestycje w budowę nowych i modernizację już istniejących obiektów kulturowych. Mieszkańcy ocenili jakość i dostęp do edukacji na terenie Zespołu II najwyższej spośród zespołów rewitalizacyjnych.

Ochrona i zachowanie urbanistycznych i architektonicznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską	Mimo poczynionych licznych prac modernizacyjnych i konserwatorskich na terenie obszaru, część niewątpliwie cennych obiektów historycznych ulega dewastacji i nie jest zagospodarowana w sposób odpowiadający ich randze (np. Cmentarz Podgórski, Kamieniołom „Liban”, Kopiec Krakusa).
Poprawa infrastruktury socjalnej	Brak inwestycji w zakresie rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców oraz brak obiektów użyteczności publicznej.
Tworzenie i wspieranie sieci społecznych	Problematyka patologii i wykluczenia społecznego części mieszkańców jest na tych obszarach wciąż obecna, mimo działań i inicjatyw pomocy społecznej. Nakłady finansowe przeznaczone na ten cel powinny być większe, aby za rozwojem przestrzeni publicznej obszaru podążał rozwój społeczny.

ZESPÓŁ III

Z uwagi na fakt, że cały Zespół III objęty jest systemem parków rzecznych, a koncepcje jego przyszłego zagospodarowania i rozwoju rozpatrywać należy w kontekście parków rzecznych, w ramach MPRK zgłoszono trzy projekty o charakterze ogólnomiejskim, które nie zostały jednak zrealizowane na terenie Zespołu III. Dlatego też brakuje danych dotyczących zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych na tym terenie.¹

ZESPÓŁ IV

Spośród projektów ujętych w MPRK, na obszarze Zespołu IV zrealizowano 5 projektów rewitalizacyjnych, a jeden projekt pozostaje w trakcie realizacji. Inwestycją, która pochłonęła największą pulę środków finansowych była modernizacja miejskiego stadionu piłkarskiego klubu Wisła Kraków. Jej koszt to 616 610 173,64 zł. Innymi inwestycjami zrealizowanymi lub będącymi w trakcie realizacji są:

- Modernizacja boisk przyszkolnych przy VII Liceum Ogólnokształcącym, ul. Skarbińskiego 5,
- Modernizacja Szpitala Miejskiego Specjalistycznego im. G. Narutowicza,
- Rozbudowa skrzyżowania Rondo Ofiar Katynia,
- Modernizacja i nadbudowa obiektu KS Cracovia w parku Jordana,
- Uciepłownienie w oparciu o miejską sieć ciepłowniczą obszaru: Krowodrza/ Prądnicka – cz. wschodnia (Wrocławska pn. – Radzikowskiego), Głowackiego, os. Azory, Armii Krajowej – w oparciu o miejską sieć ciepłowniczą. Zasilanie w ciepło poszczególnych obiektów poprzez rozbudowę istniejącego układu lub wykonanie bezpośrednich przyłączy c.o. dla obiektów.

¹ Raport z realizacji programów rewitalizacji w Krakowie (stan na 31 grudnia 2012 r.), Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

Działania rewitalizacyjne zrealizowane na terenie Zespołu IV w niewielkim stopniu wypełniły cele operacyjne ujęte MPRK, choć wskaźniki i opinie mieszkańców dla tego obszaru wypadły pozytywnie.

Cel operacyjny	Stopień spełnienia założeń celu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	Brak działań i spójnego planu dla zarządzania procesem rewitalizacji dla tego obszaru.
Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej	Rewitalizacja przestrzeni publicznej Zespołu IV nie była zauważalna. Przebudowano niektóre ulice oraz zmodernizowano elewację części budynków. Największą inwestycją była modernizacja Stadionu Wisły Kraków i jego bezpośredniego otoczenia.
Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji	Główną inwestycją w zakresie stworzenia funkcjonalnego i nowoczesnego systemu komunikacji była rozbudowa Ronda Ofiar Katynia. Przy rosnącym ruchu kołowym i pieszym obszar ten wykazuje wyraźne potrzeby w zakresie modernizacji i rozbudowy układu drogowo-komunikacyjnego.
Usunięcie istotnych mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej	Wciąż istnieją liczne bariery dla rozwoju tego obszaru. Tereny pokolejowe i pokoszarowe wymagają wzmożonych działań, które przyciągnęłyby potencjalnych inwestorów. Infrastruktura techniczna i jakość zabudowy w wielu miejscach pozostaje w złym stanie.
Wzmocnienie struktur ekonomicznych i lokalnej gospodarki	Zdecydowanie brakuje działań wspierających działalność gospodarczą na tym obszarze.
Poprawa jakości środowiska naturalnego	Liczne tereny zieleni fortecznej nadal pozostają w złym stanie zagospodarowania. Tereny pokolejowe i przemysłowe pozostają nieużytkowane i zaśmiecone.
Wspieranie procesu otwarcia się ku Wiśle	Lokalizowanie się nowych inwestycji deweloperskich nad Wisłą; budowa Kładki Bernatka, modernizacja i rozbudowa wałów przeciwpowodziowych.
Rewitalizacja substancji budowlanej i wzmocnienie funkcji mieszkaniowej	Niektóre budynki mieszkalne podlegały termomodernizacji, większość jest jednak nieodnowiona. Spora część budynków należących do wyższych uczelni, w tym akademików, przeszła gruntowną modernizację.
Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa	Realizowano program „Bezpieczny Kraków” oraz kilka form aktywizacji mieszkańców.
Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury	Poddano modernizacji część obiektów związanych z edukacją i nauką. Rozbudowano i wyposażono obiekty należące do krakowskich uczelni wyższych, m.in. AGH i Uniwersytetu Pedagogicznego.
Rewitalizacja terenu jednostki wojskowej (przy założeniu znalezienia innej lokalizacji dla	Część obiektów pokoszarowych została zaadaptowana do nowych funkcji użytkowych.

koszar)	
Modernizacja i rewitalizacja historycznych obiektów fortecznych	Tereny forteczne zostały przekazane pod zarząd Fundacji Aktywnej Ochrony Zabytków Techniki i Dziedzictwa Kulturowego „Janus”. Część z nich została zagospodarowana, część pozostaje nieużytkowana.
Ochrona i zachowanie urbanistycznych i architektonicznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską	Prace modernizacyjne i konserwatorskie były realizowane w niewielkim zakresie na tym terenie. Drobne prace rewitalizacyjne na terenie Pałacu w Łobzowie były nieadekwatne w stosunku do potrzeb i rangi obiektu.
Poprawa infrastruktury socjalnej	Brak inwestycji w zakresie rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców oraz brak obiektów użyteczności publicznej.
Tworzenie i wspieranie sieci społecznych	Problematyka patologii i wykluczenia społecznego części mieszkańców jest na tych obszarach wciąż obecna, mimo działań i inicjatyw pomocy społecznej (zwłaszcza Programu Aktywności Lokalnej). Nakłady finansowe przeznaczone na ten cel powinny być większe.

ZESPÓŁ V

Na terenie Zespołu V zrealizowano 8 projektów rewitalizacyjnych ujętych w MPRK, a kolejne 7 projektów jest w trakcie realizacji. Największą inwestycją była budowa młodzieżowego Centrum Sportu i Edukacji, której koszt przekroczył 33,3 mln zł. Innymi inwestycjami realizowanymi na obszarze „starej” Nowej Huty były:

- Budowa basenów krytych – ul. Bulwarowa,
- Budowa sali gimnastycznej, ZSOS nr 2,
- Modernizacja budynku Teatru Ludowego,
- Pozyskiwanie lokali mieszkalnych – os. Na Skarpie 18,
- Rewitalizacja terenów zielonych nad zalewem Nowohuckim,
- Miasta przeciw wykluczeniu społecznemu/ projekt Interreg III, os. Górali,
- Odbudowa ścieżek rowerowych na terenie Nowej Huty,
- Przebudowa ul. Kocmyrzowskiej,
- Przebudowa skrzyżowania ulic Bulwarowa/ Cienista/Kocmyrzowska,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych nr 5: Budowa sali gimnastycznej,
- Ośrodek Kultury im. C. K. Norwida: Green Garaże – modernizacja obiektu i rewitalizacja terenu w celu adaptacji na placówkę kulturalną,
- Ośrodek Kultury im. C. K. Norwida: Zielone spacerory po Nowej Hucie,
- Budowa Drogi Ekspresowej S7,

- Zespół Państwowych Szkół Muzycznych: budowa obiektu dydaktyczno-kulturalnego etap II.

Mimo objęcia terenu „starej” Nowej Huty Lokalnym Programem Rewitalizacji oraz pomimo sporej liczby zrealizowanych inwestycji w infrastrukturę społeczną, wciąż pozostają aktualne cele operacyjne określone w pierwotnym dokumencie Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa. Poprzez zagospodarowanie i budowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenach wokół zalewu Nowohuckiego oraz na obszarze Łąk Nowohuckich wzmocniono rolę tych terenów, jako miejsc sprzyjających aktywnemu wypoczynkowi oraz jako kluczowych obszarów ekosystemu Krakowa. Nowa Huta wciąż pozostaje terenem o największych problemach natury społecznej, mimo wdrażania projektów aktywizacji i pomocy społecznej przez MOPS i inne instytucje społeczne, w tym NGO’s. W połączeniu z zastojem gospodarczym, wpływa to na słabą sytuację materialno-bytową mieszkańców. Wspieranie instytucji i umacnianie więzi społecznych na terenie Nowej Huty jest bardzo ważne, bowiem mieszkańcy tego obszaru silnie identyfikują się z nim i aktywnie uczestniczą w procesie zmian zachodzących na jego terenie. Historyczna zabudowa i układ urbanistyczny stanowią duży potencjał turystyczny, jednak w okresie realizacji programu rewitalizacji brakowało działań napędzających rozwój turystyczno-gospodarczy Nowej Huty oraz stosownych inwestycji w rewitalizację zabytkowych i unikatowych gmachów oraz przestrzeni publicznej.

Cel operacyjny	Stopień spełnienia założeń celu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	Opracowano Lokalny Program Rewitalizacji „starej” Nowej Huty, rozstrzygnięto konkurs „Nowa Huta Przyszłości” na zagospodarowanie wschodnich terenów Nowej Huty, ale także otoczenia placu Centralnego.
Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej	Przebudowano niektóre ulice oraz zmodernizowano elewację części budynków. Wciąż brakuje nakładów na zagospodarowanie i rewitalizację przestrzeni publicznej na terenie Nowej Huty.
Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji	Zdecydowanie zabrakło działań w tym zakresie. Wiele inwestycji czeka na realizację, czego powodem są m.in. problemy natury administracyjnej.
Wzmocnienie lokalnej gospodarki	Zdecydowanie brakuje działań wspierających działalność gospodarczą na tym obszarze. Występuje tu wysoki wskaźnik bezrobocia. Potencjał turystyczny nie jest w pełni wykorzystywany, a drobni przedsiębiorcy nie otrzymują wystarczającego wsparcia.
Poprawa jakości środowiska naturalnego	Zagospodarowano zalew Nowohucki oraz część Łąk Nowohuckich. Zieleń wewnątrzkwartałowa jest w większości zadbana.
Rewitalizacja substancji budowlanej i wzmocnienie funkcji mieszkaniowej	Niektóre budynki mieszkalne zostały poddane termomodernizacji, większość jest jednak nieodnowiona. Spora część gmachów instytucji publicznych niszczeje. Wciąż obserwuje się na tym terenie odpływ młodych mieszkańców do innych dzielnic Krakowa. Znajduje się tu sporo lokali socjalnych.
Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa	Realizowano program „Bezpieczny Kraków” oraz kilka form aktywizacji mieszkańców, choć problem wysokiej

	przestępczości nadal występuje na tym obszarze.
Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury	Poddano modernizacji część obiektów związanych z edukacją (np. Zespół Szkół Muzycznych) i kulturą. Wdrożono także sporo programów kulturowych.
Ochrona i zachowanie urbanistycznych i architektonicznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską	Prace modernizacyjne i konserwatorskie były realizowane w niewielkim zakresie na tym terenie.
Poprawa infrastruktury socjalnej	Zrealizowano sporo inwestycji w poprawę infrastruktury socjalnej, przede wszystkim powstały i zostały zmodernizowane obiekty sportowo-rekreacyjne, ale także szkoły czy domy kultury.
Tworzenie i wspieranie sieci społecznych	Problematyka patologii i wykluczenia społecznego części mieszkańców jest na tych obszarach wciąż obecna. Znaczna część ludności korzysta z opieki społecznej, a wskaźnik bezrobocia jest jednym z najwyższych spośród zespołów rewitalizacyjnych. Mimo licznych działań organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i MOPS-u problemy socjalne są wciąż główną bolączką obszaru Nowej Huty.

ZESPÓŁ VI

Spośród projektów ujętych w MPRK na obszarze Zespołu VI zrealizowano 3 projekty rewitalizacyjne, a kolejne 3 są w trakcie realizacji. Największą inwestycję na tym terenie stanowiła budowa linii tramwajowej Krakowskiego Szybkiego Tramwaju etap IIA: Rondo Grzegórzeckie – Most Kotlarski – Klimeckiego – ul. Lipska wraz z przebudową pasa drogowego i budową ul. Kuklińskiego, której koszt przekroczył 118,5 mln zł. Innymi projektami zrealizowanymi lub wdrażanymi na tym obszarze są:

- Budowa KST, Rondo Grzegórzeckie/ul. Golikówka,
- Rozbudowa ulicy Surzyckiego – Botewa,
- Oczyszczalnia ścieków Płaszów II,
- Ucieplnienie w oparciu o miejską sieć ciepłowniczą obszaru Zespołu VI (ucieplniony w oparciu o miejską sieć ciepłowniczą – Magistrała Południowa),
- Komenda Główna Miejskiej Straży Pożarnej: Modernizacja zespołu obiektów JRG nr 4,
- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie: Modernizacja kompleksu obiektów zabytków Komendy Miejskiej i JRG nr 1.

Na terenie Zespołu VI z powodzeniem udało się zrealizować cel stworzenia nowoczesnego systemu komunikacji. Liczne inwestycje w tym zakresie, w zauważalny sposób wpłynęły na przepustowość i funkcjonalność systemu drogowo-komunikacyjnego Krakowa. Zabrakło jednak działań, które wpisywałyby się w priorytetowe dla tego obszaru działania mające na celu rewaloryzację i zagospodarowanie terenu zalewu Bagry oraz terenów przemysłowych i kolejowych, które podlegają stopniowej dewastacji.

Cel operacyjny	Stopień spełnienia założeń celu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	Brak spójnej wizji i odpowiednich dokumentów strategiczno-planistycznych określających docelową rolę i kształt obszaru.
Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej	Zdecydowanie brakuje działań w kierunku stworzenia odpowiedniego zaplecza gastronomicznego, komunikacyjnego, sanitarnego i rekreacyjnego w bezpośrednim otoczeniu zalewu Bagry oraz rekultywacji samego zbiornika
Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji	Na terenie Zespołu VI zrealizowano ważne inwestycje drogowe i komunikacyjne, które zdecydowanie zwiększyły przepustowość i funkcjonalność systemu komunikacyjnego miasta.
Wzmocnienie struktur gospodarczych	Zdecydowanie brakuje działań wspierających działalność gospodarczą na tym obszarze, szczególnie w kierunku zagospodarowania i ulokowania nowych inwestycji prywatnych na terenach pokolejowych i przemysłowych.
Poprawa jakości środowiska naturalnego	Brak odpowiedniego zagospodarowania i ochrony zalewu Bagry oraz jego powiązania przestrzennego ze stawem Płaszowskim.
Usunięcie mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej	Brakuje odpowiedniej oferty dla nowych inwestycji. Na wzrost atrakcyjności terenów mogą mieć wpływ zrealizowane inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną oraz techniczną (Oczyszczalnia Płaszów).
Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa	Kontynuacja realizacji programu „Bezpieczny Kraków”.

ZESPÓŁ VII

Zespół VII objęty jest zakresem rozpisanego w maju 2007 roku konkursu urbanistyczno-architektonicznego na projekt Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”. W ramach Centrum powstaje Dom Jana Pawła II, centrum rekolekcyjne, parkingi, obiekty hotelowe. Otoczenie Centrum stanowić ma krajobraz rekultywowanych terenów poprodukcyjnych i odrodzonej na nim przyrody, urządzonej w formie parku miejskiego. Ponieważ program konkursu zawierał szczegółowe wytyczne dotyczące przyszłego zagospodarowania terenu, nie uwzględniono go w kolejnych działaniach rewitalizacyjnych Miasta, stąd też brak danych dotyczących projektów rewitalizacyjnych realizowanych na tym obszarze.

ZESPÓŁ VIII

Na terenie Zespołu VIII zrealizowano 2 projekty ujęte w MPRK, były to: adaptacja budynku mieszkalnego przy ul. Deszczowej na kameralne formy opieki nad dzieckiem oraz Klub Kultury „Herkules” na os. Branice.

Praktycznie wszystkie cele określone w ramach MPRK dla tego zespołu pozostają aktualne. Kluczowe są działania w kierunku wspierania przedsiębiorczości i wzmacniania struktur gospodarczych na tym obszarze, ochrony środowiska i działań w zakresie pomocy socjalnej i aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców.

Cel operacyjny	Stopień spełnienia założeń celu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	Wdrażany jest projekt „Nowa Huta Przyszłości”, który określa wizję rewitalizacji i rozwoju Nowej Huty, wraz ze wskazaniem funkcjonalnych stref obszaru.
Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji	Układ drogowo-komunikacyjny na terenie Zespołu VIII jest niewystarczający i zaniedbany. Duże inwestycje drogowe pozostają zawieszona na skutek procedur i postępowań administracyjnych.
Wzmocnienie struktur gospodarczych	Niewiele nowych inwestycji przyczyniających się do rozwoju obszaru i rewitalizacji terenów przemysłowych i pohutniczych. Wskazanie Branic jako terenu Parku Naukowo-Technologicznego, próba zainteresowania zagranicznych inwestorów terenami przemysłowymi i nieużytkami Nowej Huty, w ramach realizacji programu „Nowa Huta Przyszłości”.
Poprawa jakości środowiska naturalnego	Brak odpowiedniego zagospodarowania i ochrony terenów zielonych.
Usunięcie mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej	Wskazanie Branic jako terenu Parku Naukowo-Technologicznego, próba zainteresowania zagranicznych inwestorów terenami przemysłowymi i nieużytkami Nowej Huty.

Część obszarów objętych MPRK znalazła się także w Lokalnych Programach Rewitalizacji, dlatego też przytoczono podstawowe dane dotyczące realizacji projektów określonych w ich ramach.

Lokalnymi Programami Rewitalizacji objętych zostało 1 178,1 ha powierzchni Krakowa (3,6% powierzchni całego miasta) zamieszkałych przez 114 tys. mieszkańców. W ich ramach zgłoszono łącznie 148 projektów. Prawie wszystkie projekty wpisane do Lokalnych Programów Rewitalizacji mają charakter przestrzenny i ekologiczny (87%). Tylko 1% projektów to projekty o charakterze gospodarczym. Dla poszczególnych LPR-ów największa ilość zrealizowanych projektów cechuje LPR Starego Miasta – 28% (w porównaniu do LPR Zabłocia – 20% i LPR „starej” Nowej Huty – 11 %). Niski poziom realizacji projektów ujętych w ramach Lokalnych Programów Rewitalizacji w znacznej mierze spowodowany jest brakiem środków finansowych. Stąd też istnieje potrzeba opracowania instrumentów finansowego wsparcia dla realizacji projektów. Ponadto pośród niezrealizowanych projektów znajduje się duża grupa projektów, których beneficjenci wycofali się całkowicie z ich realizacji.

W roku 2013 zaplanowano realizację 4 projektów, w roku 2014 kolejnych 6 projektów wpisanych do programów rewitalizacji obowiązujących na terenie miasta Krakowa

Dotychczas MPRK był realizowany w bardzo ograniczonym zakresie. Plany zdefiniowane przez cele i projekty zostały zrealizowane w niewielkim zakresie, co wynikało z różnych względów, przede

wszystkim z faktu bardzo ograniczonego finansowania rewitalizacji Krakowa z funduszy zewnętrznych, szczególnie ze środków MRPO. W przyszłym okresie programowania na lata 2014-2020 należy się spodziewać większego zakresu finansowania, należy zatem dążyć do koncentracji środków, po to, aby skupić działalność rewitalizacyjną na najbardziej palących problemach zdefiniowanych w Zespołach I, II, IV, V, VI i VIII. Zespoły III i VII, których obszary wpisują się w polityki Miasta dotyczące terenów Parków Rzecznych czy Parków Kulturowych, powinny pozostać w MPRK. Umożliwi to bowiem monitorowanie zmian zachodzących na tych obszarach oraz ewentualne sterowanie dalszym procesem rewitalizacji tych Zespołów, poprzez wprowadzanie dodatkowych działań.

3. CELE GŁÓWNE REWITALIZACJI

Cele główne zostały określone w odniesieniu do całego procesu rewitalizacji i są nadrzędne do sformułowanych dla poszczególnych zespołów rewitalizacji celów operacyjnych zarówno w Miejskim Programie Rewitalizacji Krakowa, jak w innych programach miejskiej polityki rewitalizacji. Jednym z założeń prac nad aktualizacją MPRK było określenie celu generalnego, który wyznaczałby główny kierunek procesu rewitalizacji miasta Krakowa. Jeden z celów określonych w pierwotnym dokumencie MPRK wpisuje się w sposób szczególny w charakterystykę celu generalnego, a jego sformułowanie jednoznacznie wskazuje na jego nadrzędną rolę. Generalnym celem Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa jest:

Zlikwidowanie deficytów, które osłabiają pozycję Krakowa jako metropolii i centrum regionu małopolskiego.

Ewaluacja dotychczasowych działań rewitalizacyjnych wykazała, iż obszary problemowe i stany kryzysowe w poszczególnych zespołach rewitalizacji wciąż pozostają aktualne, dlatego też lista celów głównych uległa zmianie w nieznacznym zakresie. Do listy dodano cel związany z integracją społeczną i zawodową mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym. Oto pełna lista celów głównych MPRK:

- Skoordynowany i zrównoważony rozwój miasta dzięki stworzeniu systemu zarządzania, który umożliwi realizację celów sformułowanych w MPRK.
- Stworzenie odpowiednich warunków sprzyjających rozwojowi funkcji miasta jako centrum gospodarczego – utrzymanie dotychczasowych i tworzenie nowych miejsc pracy, regionalne wspieranie gospodarki, wspieranie lokalnego rzemiosła, umocnienie gospodarki lokalnej, lokalizacja branż innowacyjnych.
- Integracja społeczna i zawodowa mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Stworzenie nowych i wzmocnienie istniejących lokalnych ośrodków bazy zaopatrzeniowej.
- Usunięcie istotnych deficytów natury strukturalnej i funkcjonalnej oraz mankamentów, które wpływają na kształtowanie wizerunku miasta.
- Zachowanie i odbudowa budynków i przestrzeni publicznych o znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub urbanistycznym, rewitalizacja kwartałów historycznych, zachowanie walorów kulturowych, dobór odpowiednich zrównoważonych funkcji użytkowych.
- Poprawa wizerunku przestrzeni publicznej pod względem funkcjonalności, estetyki i bezpieczeństwa.
- Poprawa wizerunku miasta i podniesienie jakości otoczenia mieszkaniowego.
- Utrzymanie i wzmocnianie ciągłości korytarzy ekologicznych – systemu przyrodniczego wpisanego w strukturę miasta. System zieleni oparty na naturalnym „kręgosłupie” sieci rzecznej i na systemie zieleni fortów Twierdzy Kraków powiązanych drogami rokadowymi jest znaczącym elementem struktur przestrzenno-funkcjonalnych i warunkiem niezbędnym dla

poprawnego funkcjonowania systemu przyrodniczego miasta i zasilania jego bioróżnorodności. Scalanie ciągów zieleni.

- Stworzenie odpowiednich warunków sprzyjających wzmocnieniu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców (tworzenie programów, wspieranie inicjatyw itp.).
- Dopasowanie warunków mieszkaniowych i egzystencjalnych ludności do nowoczesnych standardów.
- Wzmocnienie funkcji mieszkaniowej – utrzymanie dotychczasowych i stworzenie nowych przestrzeni mieszkalnych, dopasowanie otoczenia mieszkaniowego do potrzeb rodzin z dziećmi, zapewnienie nowoczesnych standardów przy jednoczesnym zachowaniu akceptowalnych społecznie czynszów.
- Wspieranie rozdrobnionych struktur własnościowych.
- Stworzenie funkcjonalnego, przyszłościowego systemu komunikacji i transportu.
- Wsparcie i doradztwo dla społecznych grup i inicjatyw działających na rzecz inwestycji rewitalizacyjnych, wspieranie działań mających na celu partycypację mieszkańców w tym procesie (spotkania, imprezy, informacja).
- Integracja grup społecznych znajdujących się w mniej korzystnej sytuacji socjalnej, integracja mniejszości społecznych.
- Rozbudowa i wspieranie sieci społecznych.
- Rozbudowa infrastruktury socjalnej (przedszkola, szkoły, młodzieżowe domy kultury, punkty doradztwa itd.).
- Zapobieganie przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miasta.
- Przeniesienie zakładów wykonujących uciążliwą działalność, z jednoczesnym zagwarantowaniem nowych lokalizacji i dodatkowych funkcji użytkowych (w wypadku innych zakładów pożądane jest tworzenie mieszanego układu funkcji użytkowych).
- Budowa i remonty publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnych połączonych z działalnością gospodarczą.

4. DIAGNOZA

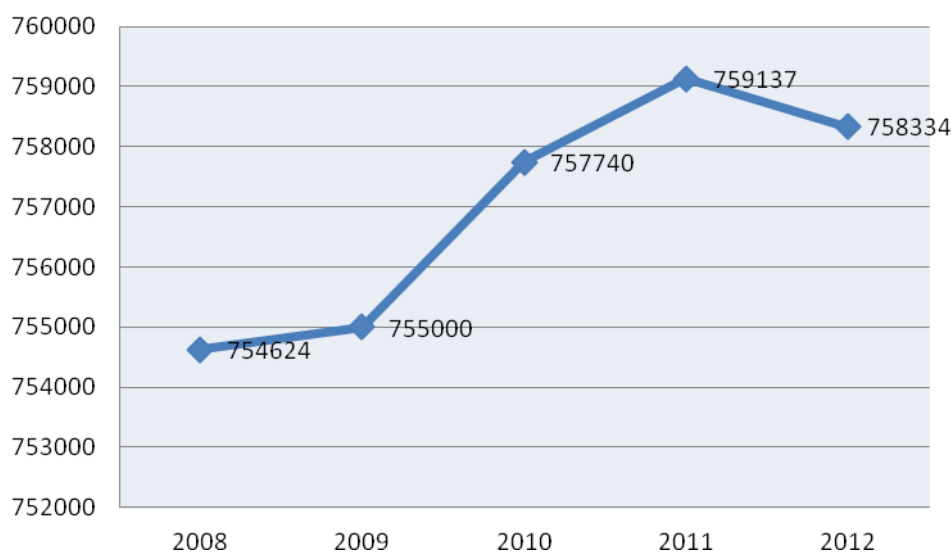
4.1. CHARAKTERYSTYKA STANU ISTNIEJĄCEGO NA OBSZARZE MIASTA. WYNIKI ANALIZ DLA MIASTA. ANALIZA PORÓWNAWCZA W SKALI MIASTA UWARUNKOWAŃ W LATACH 2008-2012 (LUB AKTUALNYCH, W ODNIESIENIU DO ROKU 2008) – ZMIANY, TRENDY.

Poniżej przedstawiono podstawowe wyniki analiz dla poszczególnych obszarów problemowych. Pełna diagnoza, z uwagi na swoją objętość, znajduje się w Załączniku Nr 1 do niniejszego opracowania pt. Analizy w skali miasta.

DANE DEMOGRAFICZNE

W latach 2008-2012 ludność Krakowa wzrosła o 0,5%, czyli o 3 710 osób, wynosząc w 2012 r. – 758 334 osoby. Trend rosnący obserwowany był do 2011 r., po czym w 2012 r. zanotowano nieznaczny spadek o 803 osoby. Przyrost ludności w ostatnich latach charakteryzuje także powiat wielicki i powiat krakowski zrzeszający gminy okalające Kraków. Gęstość zaludnienia w 2012 r. w Krakowie wynosiła 2 320 osób/km².²

Wykres 4. Liczba mieszkańców miasta Krakowa w latach 2008-2012

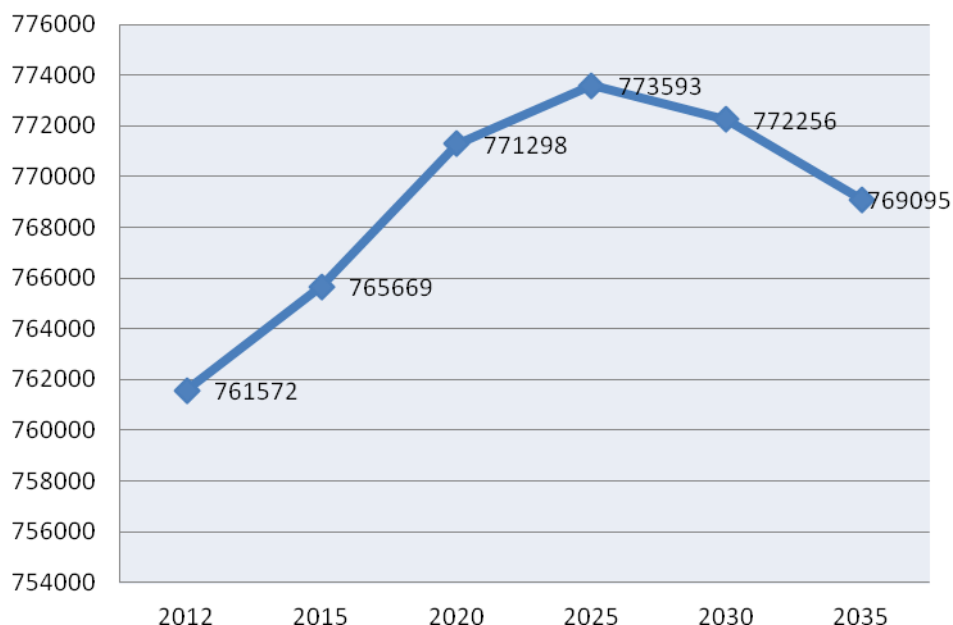

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego trend rosnący liczby mieszkańców ma się utrzymać w najbliższych kilkunastu latach. Oznacza to konieczność wzmożonych działań w zakresie mieszkalnictwa, infrastruktury komunikacyjnej i technicznej oraz rozwoju rynku pracy.

² Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

Wykres 5. Prognoza demograficzna Krakowa na lata 2012-2035

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

W badaniach bezpośrednich przeprowadzonych z mieszkańcami obszarów objętych MPRK, 26% respondentów zaobserwowało w ostatnich latach emigrację ludności, zaś 33,9% imigrację na terenach objętych badaniem. Taki rozkład odpowiedzi jest zbliżony z utrzymującym się od 2009 r. dodatnim saldem migracji dla Krakowa, w 2012 r. wynoszącym 0,97 na 1 000 mieszkańców.³

Najgęściej zaludnionymi dzielnicami Krakowa są: Mistrzejowice i Bieńczyce. Największa liczba ludności zamieszkuje natomiast Prądnik Biały, Bieżanów Prokocim oraz Dębniki. Dzielnicami o najniższej populacji są Łagiewniki-Borek Fałęcki oraz Wzgórza Krzesławickie.

Tabela 2. Liczba ludności w poszczególnych dzielnicach Krakowa wg stanu meldunkowego w 2012 r.

Obszar	Nr	Dzielnica	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)
Śródmieście	I	Stare Miasto	41 905	559,3
	II	Grzegórzki	30 739	586,2
	III	Prądnik Czerwony	48 958	638,8
	IV	Prądnik Biały	70 778	2 370,6
Krowodrza	V	Krowodrza	40 436	538,3
	VI	Bronowice	24 041	958,0
	VII	Zwierzyniec	21 499	2 866,9
Podgórze	VIII	Dębniki	61 650	4 671,1
	IX	Łagiewniki-Borek Fałęcki	16 542	568,2

³ Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa 2013 r.

	X	Swoszowice	22 956	2 482,3
	XI	Podgórze Duchackie	54 386	1 053,0
	XII	Bieżanów Prokocim	65 324	1 846,9
	XIII	Podgórze	34 148	2 516,1
Nowa Huta	XIV	Czyżyny	29 781	1 229,4
	XV	Mistrzejowice	54 605	547,8
	XVI	Bieńczyce	44 072	369,4
	XVII	Wzgórza Krzesławickie	20 636	2 375,8
	XVIII	Nowa Huta	58 737	6 552,5
Ogółem			741 193	32 683

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Kraków w liczbach 2012 r., Urząd Miasta Krakowa.

Jeżeli chodzi o populację w zespołach objętych MPRK to najwięcej ludności zamieszkuje obszar Zespołu V (ponad 52,7 tys. osób) oraz Zespołu I (ponad 51,7 tys. mieszkańców). Obszary te charakteryzują się także najwyższą gęstością zaludnienia wynoszącą odpowiednio: 154,7 os./ha i 101 os./ha. Zespołem o najniższej gęstości zaludnienia, z uwagi na gospodarczy charakter obszaru jest Zespół VIII (0,3 os./ha). Innymi słabo zaludnionymi obszarami podlegającymi rewitalizacji są Zespół III, Zespół VI i Zespół VIII, pełnią one funkcję przyrodniczo-rekreacyjną, rekreacyjno-przemysłową oraz religijno-pielgrzymkową, więc niskie zaludnienie na tych obszarach nie powinno dziwić.

Tabela 3. Podstawowe dane demograficzne dotyczące poszczególnych zespołów określonych w ramach MPRK (dane z 2013 r.)

	Liczba mieszkańców	Udział w populacji Krakowa	Powierzchnia Zespołu ha	Gęstość zaludnienia os./ha
Zespół I	48 694	6,57%	512,5	95,0
Zespół II	15 951	2,15%	837,3	19,0
Zespół III	591	0,08%	490,8	1,2
Zespół IV	32 925	4,44%	429,6	76,6
Zespół V	50 857	6,86%	341,1	149,1
Zespół VI	3 396	0,46%	903,5	3,8
Zespół VII	178	0,02%	138,9	1,3
Zespół VIII	532	0,07%	1 737,5	0,3

Źródło: Urząd Miasta Krakowa – opracowanie własne, z zastrzeżeniem niejednoznaczności granic poszczególnych Zespołów (dla potrzeb narzędzi GIS).

W Krakowie udział ludności w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65 roku życia) w ogólnej populacji systematycznie wzrasta (od 18,5% w 2008 r. do 20,5% w 2012 r.). Oznacza to, że przekroczony został

10% próg uznawany za próg starości zaawansowanej społeczności.⁴ Wysoki udział osób starszych zwiększa obciążenie społeczne, a także zmusza do powzięcia wzmożonych działań w zakresie opieki społecznej i polityki prorodzinnej.

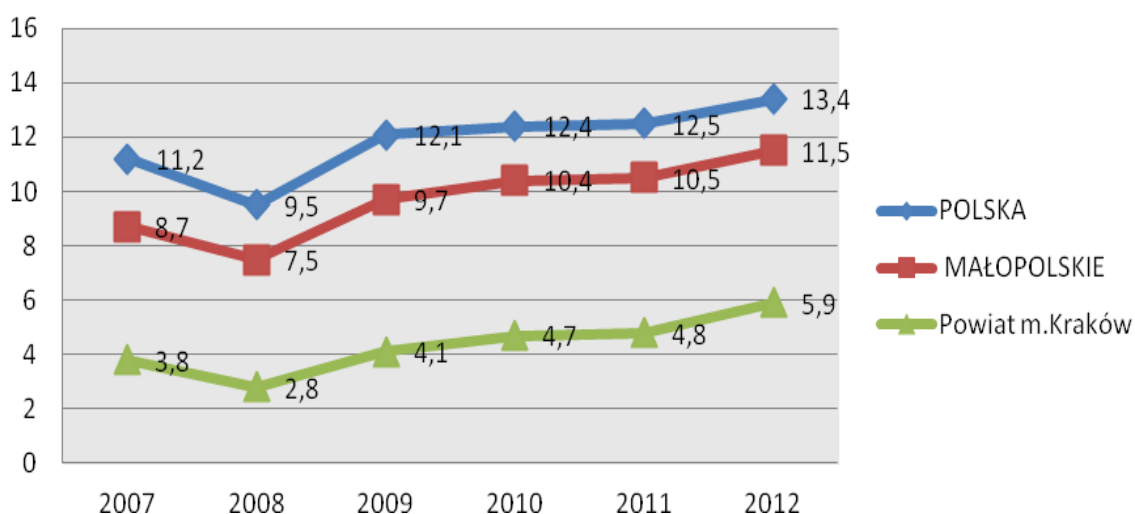
RYNEK PRACY

W 2012 r. w Krakowie, w sektorze przedsiębiorstw, zatrudnionych było ogółem 204 897 osób (o 0,7% mniej niż w 2011 r.), a liczba pracujących wynosiła 215 845 osób (wzrost o 0,1%). Najwięcej osób zatrudnionych było w sektorze przetwórstwa przemysłowego (40 993 osoby) i budownictwa (19 518 osób).

Średnie wynagrodzenie brutto w Krakowie w roku 2012 wynosiło – 3 877,57 zł (wzrost od 2008 r. o 617,94 zł), a więc było wyższe aniżeli średnia pensja w Polsce – 3 744,38 zł i w województwie małopolskim – 3 456,16 zł. Na tle innych miast wojewódzkich Kraków plasuje się na 4. pozycji pod względem średnich zarobków, za Warszawą, Poznaniem i Wrocławiem⁵.

Poziom bezrobocia, mimo iż wyraźnie niższy niż średnia krajowa i średnia dla woj. Małopolskiego, odpowiada tendencjom ogólnopolskim i wojewódzkim notując w ostatnich latach systematyczny wzrost, będący następstwem światowego kryzysu gospodarczego. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Krakowie wzrosła z 2,8% w 2008 r. do poziomu 5,9% w 2012 r.

Wykres 6. Kształtowanie się stopy bezrobocia rejestrowanego w latach 2007-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Zespołami objętymi MPRK o najwyższej stopie bezrobocia są Zespół VIII i Zespół V oraz Zespół III. Warto zauważyć, iż Zespoły V i VIII należą do terenów obejmujących obszar „starej” i „nowej” Nowej Huty. Większość obszarów wskazanych do rewitalizacji posiada stopę bezrobocia przewyższającą średnią stopę bezrobocia dla Miasta, równą 4,8%. Jedynymi zespołami rewitalizacyjnymi posiadającymi stopę bezrobocia niższą aniżeli średnia miejska są Zespół IV (4,2%) oraz Zespół VII (4,5%).

⁴ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2012 r., MOPS Kraków.

⁵ Bank Danych Lokalnych, GUS.

Tabela 4. Dane dotyczące bezrobocia na terenie obszarów objętych MPRK

Zespół rewitalizacyjny	Liczba ludności (w tym w wieku prod.) 2010 r.	Stopa bezrobocia ⁶	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem 2012 r.	Udział bezrobotnych kobiet
Zespół I	51 781 (33 420)	5,2%	1 736	36%
Zespół II	16 084 (10 626)	6,6%	700	52%
Zespół III	258 (171)	7,6%	13	18,5%
Zespół IV	36 618 (25 897)	4,2%	1 099	49%
Zespół V	52 759 (32 903)	7,7%	2 522	b.d.
Zespół VI	2 933 (2 002)	6,9%	140	45%
Zespół VII	166 (111)	4,5%	5	60%
Zespół VIII	519 (342)	11,4%	39	b.d.
Kraków	757 740 (494 024)	4,8%	23 863	50,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Urząd Miasta Krakowa (dane zebrane w GIS) 2010 r. i 2012 r.; Bank Danych Lokalnych, GUS.

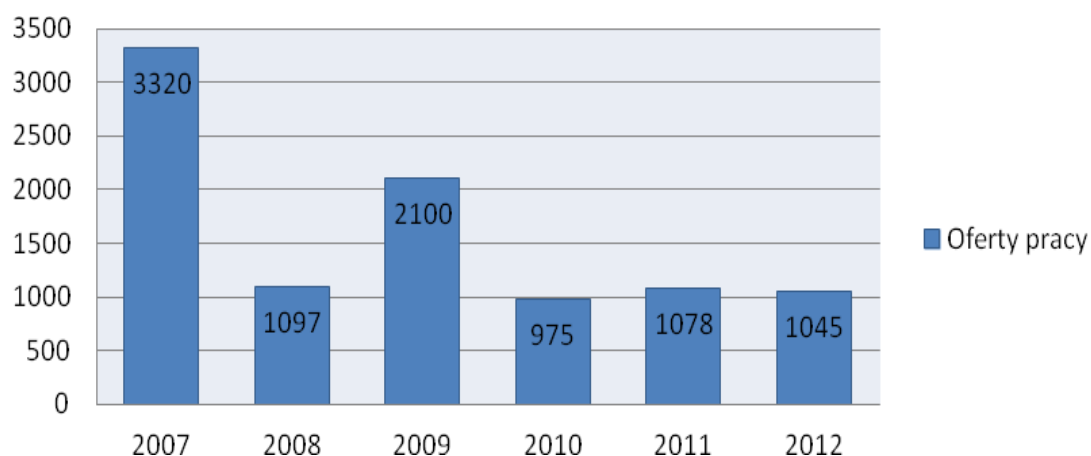
Struktura wiekowa bezrobotnych zmienia się. W 2007 r. grupą przeważającą były osoby w wieku 45-54 lat, obecnie wśród bezrobotnych przeważają osoby w wieku 25-34 lat. Największy udział wśród bezrobotnych mężczyzn stanowią osoby z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym, zaś wśród bezrobotnych kobiet przeważają osoby z wykształceniem wyższym.

Od 2008 r. liczba zgłaszanych ofert pracy utrzymuje się na podobnym poziomie oscylującym wokół 1 000 ofert. Jedynie w 2010 r. zaobserwować można było skokowy wzrost liczby ofert o ponad 100%. W 2012 r. liczba zgłoszonych ofert pracy wynosiła 1 045.

---

⁶Z uwagi na brak dostępu do danych dotyczących liczby ludności zamieszkującej poszczególne obszary rewitalizacyjne w 2012 r. wskaźnik stopy bezrobocia oszacowany jest w sposób następujący: liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z 2012 r. odniesiona została do liczby ludności w wieku produkcyjnym (wg metodologii GUS – kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni w wieku 18-64 lat) z roku 2010. Dlatego też podany wskaźnik stopy bezrobocia ma charakter szacunkowy.

Wykres 7. Liczba ofert pracy, lata 2007 - 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Mieszkańcy udzielający odpowiedzi w ankietach bezpośrednich wskazali na niskie zadowolenie z możliwości znalezienia dobrej pracy czy prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Wskazano także na ledwie zauważalną w ostatnich 3-4 latach poprawę warunków pracy i zatrudnienia oraz sytuacji materialnej mieszkańców.

GOSPODARKA

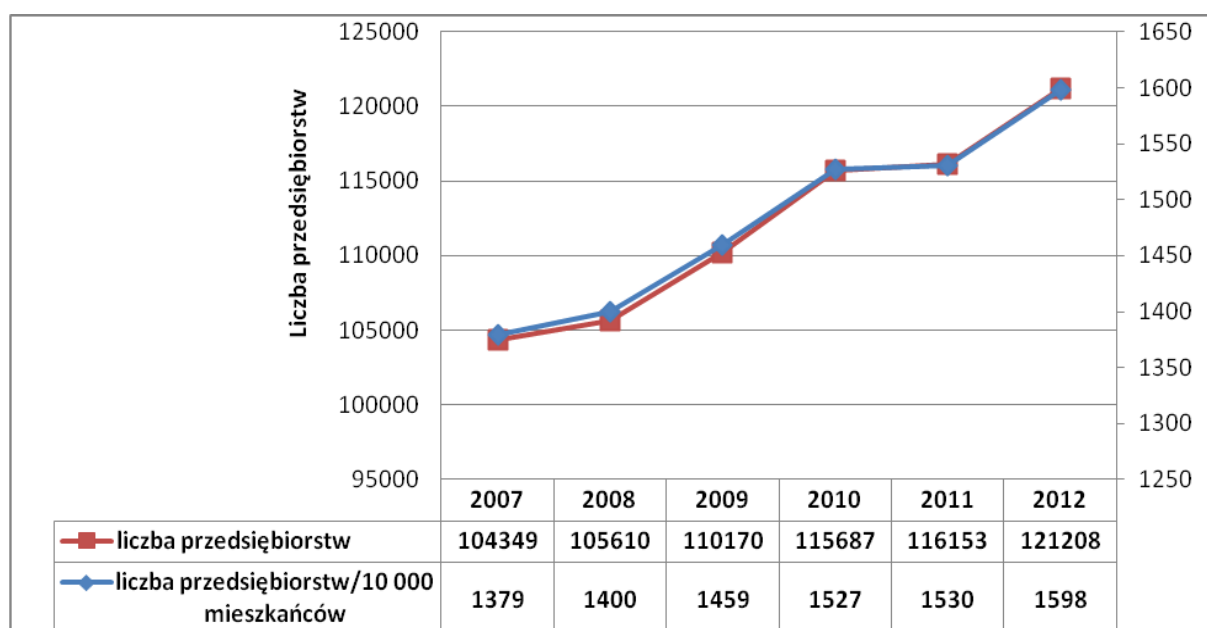
PODSTAWOWE DANE GOSPODARCZE

W założeniach Strategii Rozwoju Krakowa jako kluczowe dla rozwoju Miasta sektory gospodarcze wskazano turystykę oraz sektor nowoczesnych technologii. Bazę dla rozwoju powyższych dziedzin gospodarki stanowi wyjątkowa historyczno-kulturalna pozycja i marka Krakowa w kraju, regionie i Europie oraz status silnego ośrodka akademickiego szczyłącego się tradycją i licznymi osiągnięciami. Kluczem do budowania konkurencyjnej gospodarki są bardzo dobrze wykwalifikowane kadry oraz działania na rzecz utworzenia odpowiednich instytucji i płaszczyzn dla wymiany doświadczeń, wiedzy i współpracy pomiędzy biznesem, a sferą naukowo-kulturalną.

W okresie 2008-2012 krakowskie przedsiębiorstwa musiały zmagać się z licznymi wyzwaniami, jakie przyniósł światowy kryzys gospodarczy. Biorąc pod uwagę główne wskaźniki gospodarcze, Kraków w tym okresie wypada całkiem dobrze: wzrosła liczba podmiotów gospodarczych, nakłady inwestycyjne stopniowo wracają do poprzednich poziomów, rośnie wartość aktywów, w sposób charakterystyczny dla gospodarek wysokorozwiniętych znaczny udział w strukturze działalności mają usługi specjalistyczne oparte na wiedzy, rośnie liczba dostępnych powierzchni biurowych.

Ilość podmiotów gospodarczych w badanym okresie charakteryzuje się trendem wzrostowym. W 2012 r. liczba zarejestrowanych w rejestrze REGON przedsiębiorstw wynosiła 121 208 podmiotów. Oznacza to ponad 16% wzrost w ciągu 5 lat. Dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 10 000 mieszkańców kształtowała się na podobnym poziomie i wynosiła w badanym okresie 15,8%. Systematyczny wzrost tego wskaźnika w ostatnich latach świadczy o dobrym stanie gospodarczym Krakowa, mimo załamania i kryzysu gospodarczego na rynkach światowych. Podmioty prywatne stanowią około 98,8% ogółu zarejestrowanych przedsiębiorstw.

Wykres 8. Liczba podmiotów gospodarczych w Krakowie w latach 2007-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Według klas wielkości zdecydowanie przeważają mikroprzedsiębiorstwa (zatrudniające do 9 osób) – 115 457 podmiotów, następnie ilościowo plasują się: przedsiębiorstwa małe (10 – 50 pracowników) – 4 628, przedsiębiorstwa średnie (50 – 250 pracowników) – 927, przedsiębiorstwa duże (powyżej 250 pracowników) – 196, z czego 41 zakładów posiadało zatrudnienie przewyższające 1 000 osób⁷.

W zakresie struktury prawnej najbardziej rozpowszechnioną formą prywatnych podmiotów gospodarczych są osoby fizyczne – na koniec 2012 r. funkcjonowało w Krakowie 80 600 przedsiębiorców, co oznacza wzrost o 2,8% w porównaniu z rokiem 2011. Następne w kolejności były spółki handlowe – 15 513⁸ podmiotów. Biorąc pod uwagę zaangażowany w nich kapitał, to w Krakowie 15 403 spółki finansowane były przez krajowe osoby fizyczne lub prawne, a kapitał zagraniczny ulokowany był w 3 037 przedsiębiorstwach.⁹

W 2012 r. najwięcej podmiotów prowadziło działalność w zakresie handlu i usług naprawczych – 29 255 podmiotów (24,14%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – 15 892 podmioty (13,11%) oraz budownictwie – 10 987 podmiotów (9,06%).¹⁰

Biorąc pod uwagę lokalizację, najwięcej podmiotów gospodarczych prowadziło działalność na terenie Podgórza (39,8 tys., tj. 32,9% ogółu) oraz Krowodrzy (29,6 tys. – 24,4%). W Śródmieściu zarejestrowanych było 28,5 tys. firm (23,5%), a w Nowej Hucie 23,2 tys. (19,2%). Najwięcej małych

⁷ Bank Danych Lokalnych, GUS.

⁸ Tamże.

⁹ Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa 2013 r.

¹⁰ Bank Danych Lokalnych, GUS.

i średnich firm działało w Podgórzu i Krowodrzy, natomiast jednostki duże lokowały swoje siedziby głównie w Śródmieściu.¹¹

Zespołem rewitalizacyjnym, na którym funkcjonuje największa liczba przedsiębiorstw był Zespół I – 19 085 podmiotów. Kolejnymi zespołami o dużej liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych były Zespół II, Zespół V i Zespół IV. Najwyższy wskaźnik liczby przedsiębiorstw przypadających na 1 mieszkańca odnotowany był na terenie Zespołu VIII, obejmującego tereny przemysłowe i zakłady hutnicze firmy Arcelor Mittal Poland SA Oddział w Krakowie – historyczna Huta im. T. Sendzimira.

Tabela 5. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych działających na terenie poszczególnych zespołów określonych w MPRK

	Liczba podmiotów gospodarczych działających na danym obszarze	Wskaźnik liczby przedsiębiorstw na 1 mieszkańca
Zespół I	19 085	0,37
Zespół II	6 808	0,42
Zespół III	58	0,22
Zespół IV	4 954	0,14
Zespół V	5 618	0,11
Zespół VI	37	0,01
Zespół VII	37	0,22
Zespół VIII	481	0,92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Urząd Miasta Krakowa (Dane zebrane w GIS), 2013 r.

POZIOM INWESTYCJI

W latach 2009-2012 zaobserwowano wzrost przychodów krakowskich przedsiębiorstw (o 20 290,5 mln zł w całym okresie), a także poprawę uzyskiwanych wyników finansowych na działalności gospodarczej do 2011 r., w 2012 r. zanotowano jedyny spadek tego wskaźnika.¹²

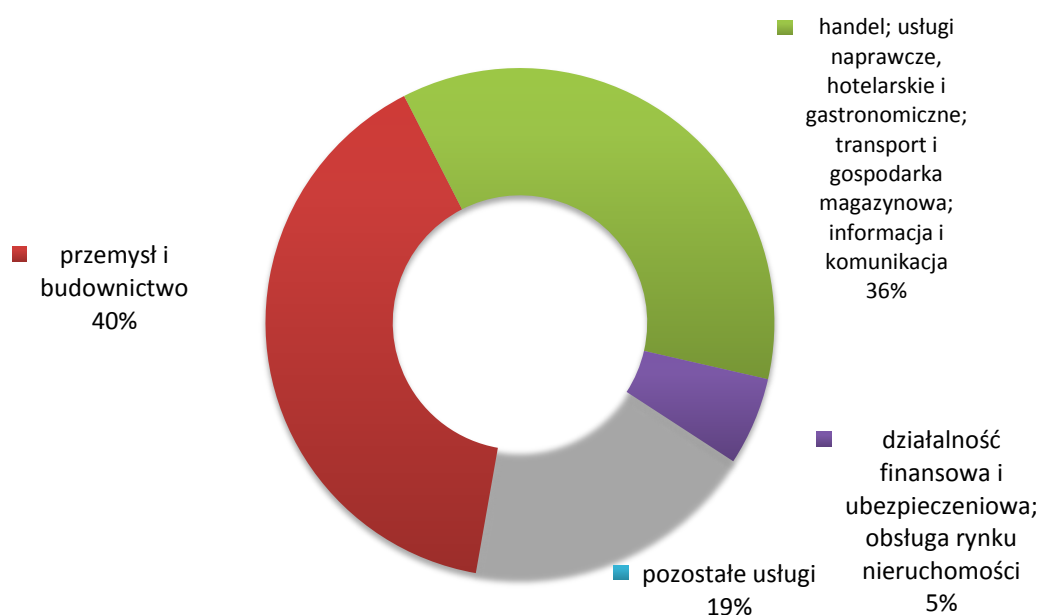
W 2011 r. poziom inwestycji krakowskich przedsiębiorstw wynosił 7 142 zł/os. w wieku produkcyjnym i był wyższy niż w dwóch poprzedzających latach. Największy poziom nakładów inwestycyjnych był udziałem przemysłu i budownictwa – 40%, oraz sektora handlu, usług naprawczych i turystycznych, transportu i logistyki oraz informacji i komunikacji – 36%.

¹¹ Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

¹² Tamże.

Wykres 9. Struktura nakładów inwestycyjnych w 2011 r. według sektorów PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

W okresie 2008-2011 wzrósł także wskaźnik wartości brutto środków trwałych przedsiębiorstw przypadający na 1 mieszkańca. W 2011 r. wynosił on 62 972 zł.

Tabela 6. Poziom nakładów inwestycyjnych w Krakowie w latach 2008-2011

	2008	2009	2010	2011
nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca	5 503	4 109	3 470	4 629
wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca	54 822	57 002	60 011	62 972
nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym	8 361	6 262	5 317	7 142

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Na atrakcyjność inwestycyjną Miasta wpływ ma także dostępność do powierzchni biurowych o wysokim standardzie. W ciągu 2012 r. zanotowano wzrost liczby nowoczesnych powierzchni biurowych o 10,9%, tj. o 50 600 m². Na koniec roku ich ogólna liczba wynosiła 515 800 m², z czego 4,9% stanowiły lokale nieużytkowane.¹³

W 2012 roku całkowita podaż rynku handlowego w Krakowie osiągnęła poziom bliski 633 000 m². Wśród obiektów handlowych przeważają centra handlowe, które stanowią 63% zasobów powierzchni handlowej w Krakowie¹⁴. Zarówno wskaźniki, jak i opinie mieszkańców pochodzące

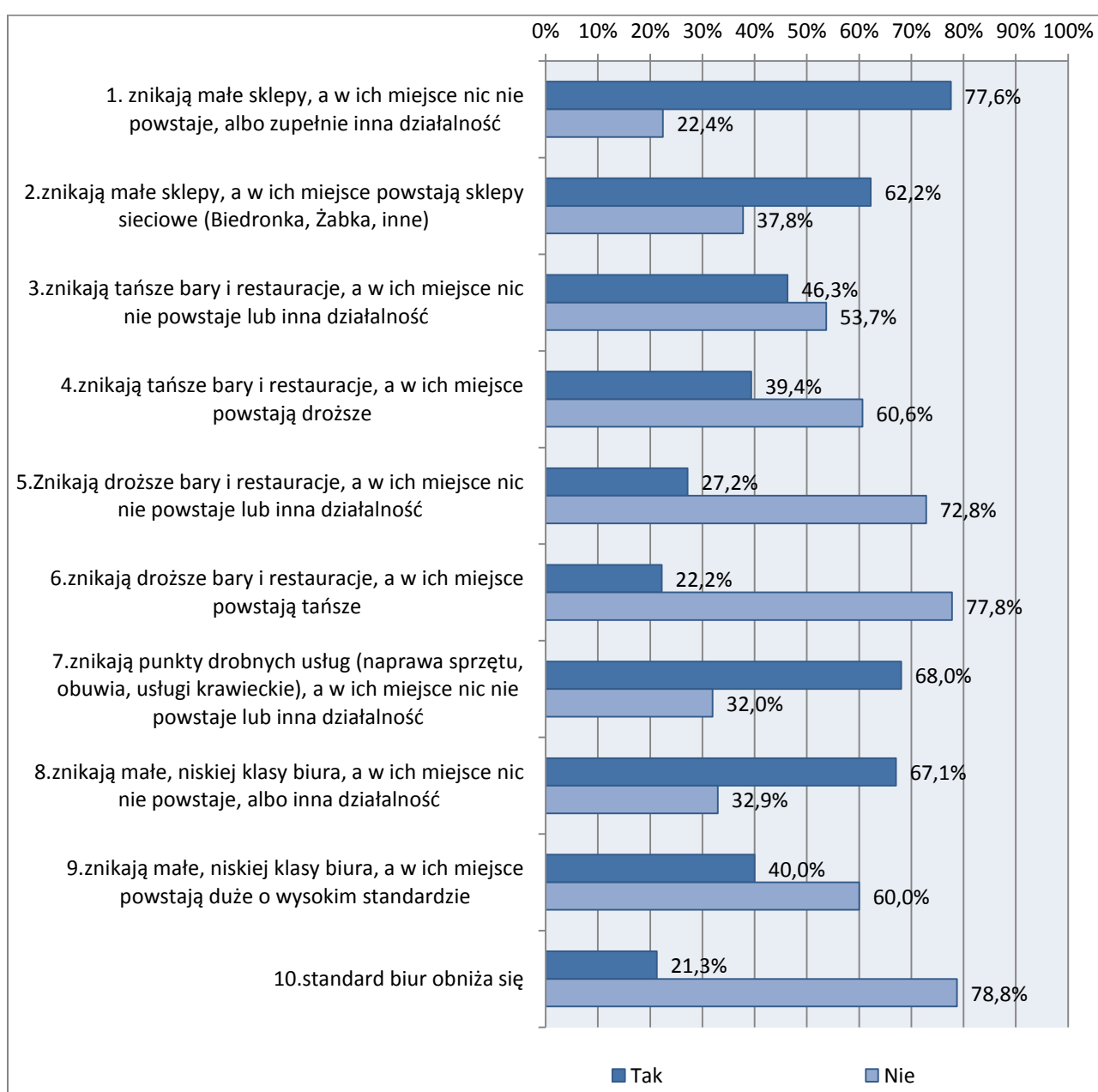
¹³ Tamże.

¹⁴ Krakowski Rynek Nieruchomości 2012, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

z przeprowadzonych badań bezpośrednich wskazują, że w Krakowie znajduje się satysfakcjonująca liczba placówek handlowych, zapewniająca pełną wygodę robienia zakupów.

Badania bezpośrednie wykazały sporo innych ciekawych spostrzeżeń dotyczących gospodarki Miasta. Respondenci ocenili Kraków jako miejsce umiarkowanie sprzyjające prowadzeniu własnej działalności gospodarczej. Blisko 33% respondentów wywiadów bezpośrednich przeprowadzanych wśród mieszkańców stwierdziło, że zaobserwowało zmianę sytuacji firm w ich okolicy zamieszkania. Najczęstszymi wskazywanymi tendencjami w zakresie zmian gospodarczych były likwidacja małych firm, punktów usługowych i biur niższej klasy, zamiast których nie powstawało nic lub otwierano inny rodzaj działalności. Często wskazywano także na problem wypierania małych sklepów przez duże sieci sklepów spożywczych.

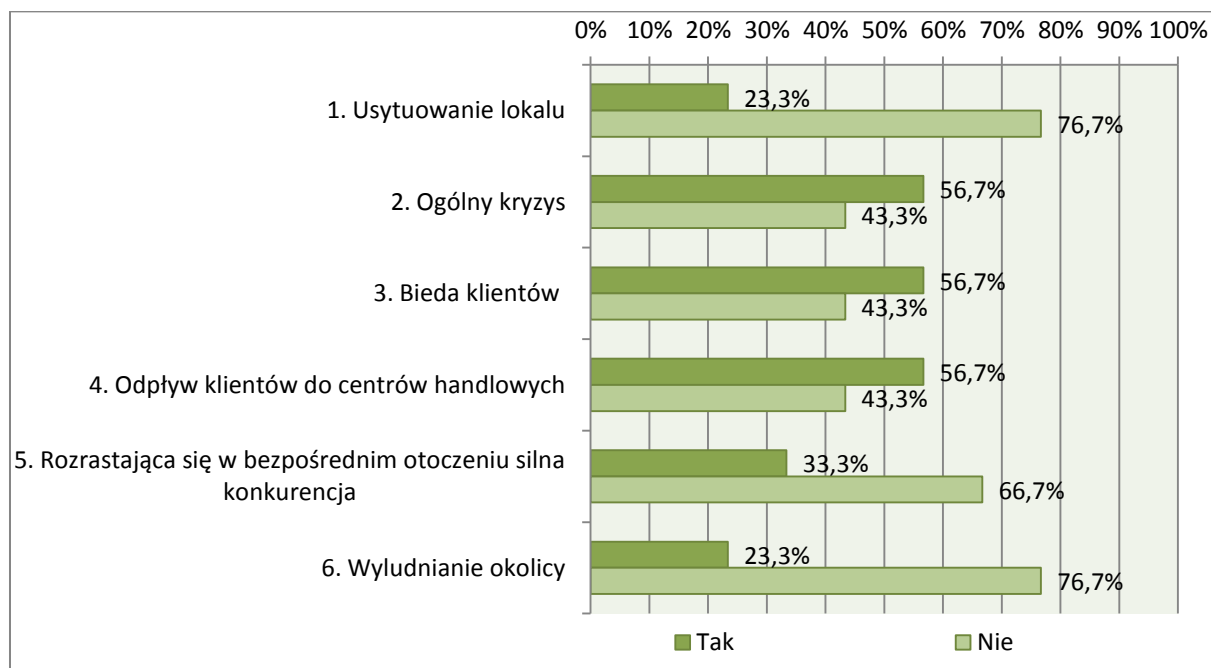
Wykres 10. Usystematyzowanie zmiany sytuacji firm w obszarze (odpowiedzi respondentów, którzy dostrzegają zmiany w funkcjonowaniu firm na terenie obszaru).

Źródło: Opracowanie własne.

Badania bezpośrednie przeprowadzane z przedsiębiorcami wykazały, iż 12,9% z nich myślało w ostatnim czasie o zmianie rodzaju działalności, a 30,9% przyznało, że ich przedsiębiorstwa borykały się z problemami. Do wskazywanych problemów możemy zaliczyć: ogólny kryzys, biedę klientów i odpływ klientów do centrów handlowych (wszystkie trzy kategorie po 56,7% odpowiedzi).

Wykres 11. Przypuszczalne powody problemów przedsiębiorstw w ostatnich latach (odpowiedzi na to pytanie udzieliły tylko te przedsiębiorstwa, które deklarowały zaobserwowane w ostatnim czasie problemy)

Źródło: Opracowanie własne.

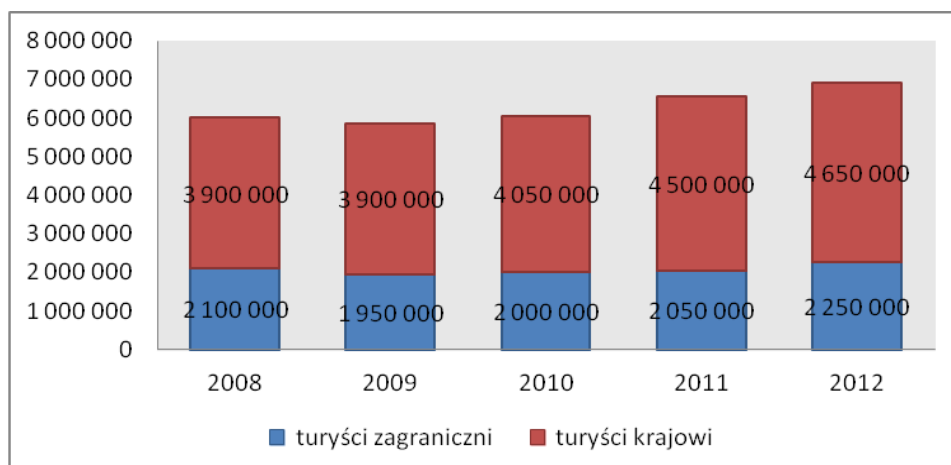
Przedsiębiorcy oceniając wzrost lub spadek wybranych aspektów działalności gospodarczej stwierdzili, że w badanym okresie notowali delikatny wzrost we wszystkich badanych dziedzinach, tj.: dochodach, liczbie klientów, liczbie konkurencyjnych przedsiębiorstw, nakładach na inwestycje rozwojowe oraz w zatrudnieniu.

TURYSTYKA

Jednym z kluczowych segmentów gospodarki Krakowa jest sektor turystyczny. Niezaprzeczalne, unikatowe walory kulturowo-rekreacyjne, jakimi może poszczycić się Kraków, tworzą olbrzymi potencjał dla rozwoju usług turystyczno-noclegowych czy gastronomii. Gmina Miejska Kraków, wraz z władzami wojewódzkimi i centralnymi czynią starania, aby potencjał ten rozwinąć i przyczynić się do odnowy i rozwoju kulturalno-estetycznego miasta.

Po chwilowym spadku w 2009 r., liczba turystów odwiedzających Kraków systematycznie rośnie. W 2012 r. liczba turystów osiągnęła poziom 6 900 000 osób, z czego turyści zagraniczni stanowili 32,6% odwiedzających.

Wykres 12. Ruch turystyczny w Krakowie w latach 2008-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

W ostatnich latach średnia kwota wydatków poczynionych podczas pobytu w Krakowie przez turystów krajowych wzrosła z 260 zł w 2008 r. do 317 zł w 2012 r., przy jednoczesnym spadku średniej kwoty wydawanej przez turystów zagranicznych z 682 zł w 2008 r. na 596 zł w 2012 r.¹⁵

Wśród obiektów noclegowych dominują hotele, wśród których najliczniejszą grupę stanowią hotele trzygwiazdkowe o średnim standardzie usług – 70 obiektów. Od 2010 r. utrzymuje się liczba hoteli pięciogwiazdkowych o najwyższym standardzie usług (10 obiektów w 2012 r.), a także systematycznie wzrasta liczba obiektów czterogwiazdkowych (25 obiektów w 2012 r.).

Mieszkańcy biorący udział w wywiadach bezpośrednich ocenili dostępność do imprez, zabytków i atrakcji oraz atrakcyjność turystyczną Krakowa jako dobrą. Architektura miasta, jej stan i wygląd, w stopniu umiarkowanym spełniają oczekiwania respondentów. Zmiana architektury i zabudowy były też najczęściej wskazywane jako zmiany zaobserwowane w przestrzeni publicznej w ostatnich latach.

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

OŚWIATA

Jakość kształcenia w krakowskich szkołach prezentuje wysoki poziom, o czym świadczą wyniki egzaminów państwowych i matur, znacznie przewyższające średnie wyniki dla województwa i kraju. Infrastruktura oświatowa również w pełni zaspokaja potrzeby społeczeństwa. Tendencjami zaobserwowanymi w ostatnich latach w sferze krakowskiej oświaty są:

- Wydatki na szkolnictwo i edukację w ostatnich latach wynosiły około 34% wydatków budżetu miasta.
- Rośnie liczba dzieci uczęszczających do żłobków i przedszkoli.
- W ostatnich latach obserwowany jest spadek liczby uczniów uczęszczających do krakowskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

¹⁵ Ruch Turystyczny w Krakowie w 2012 r. – Raport Końcowy, Małopolska Organizacja Turystyki.

- W ostatnich latach zaobserwować można było wzrost nowo otwartych przedszkoli, szkół podstawowych oraz gimnazjów.
- W 2012 r. zamknięto 15 szkół ponadgimnazjalnych.

Tabela 7. Placówki oświatowe działające na terenie Krakowa

	2010	2011	2012
Liczba żłobków ogółem	22	22	22
Liczba dzieci uczęszczających do żłobków	1 800	1 900	1 950
Liczba przedszkoli ogółem	292	307	327
Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli	23 012	23 932	25 762
Liczba szkół podstawowych ogółem	128	130	131
Liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych	34 622	35 960	35 341
Liczba gimnazjów ogółem	90	92	94
Liczba uczniów uczęszczających do gimnazjów	18 458	17 903	17 472
Liczba szkół ponadgimnazjalnych ogółem	245	245	230
Liczba uczniów uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych	b.d.	50 218	47 669

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Raport o Stanie Miasta 2012 r., Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

Badanie opinii społecznej pokazuje, że także mieszkańcy doceniają wysoki poziom krakowskiej oświaty. Jakość kształcenia siebie i dzieci ocenili oni bowiem bardzo wysoko.

OPIEKA MEDYCZNA

W zakresie opieki medycznej na terenie Krakowa zaobserwować można było w badanym okresie następujące trendy:

- Odnotowano znaczący spadek nakładów na modernizację, zakupy inwestycyjne i remonty dla zakładów opieki zdrowotnej w związku z ograniczeniami w wydatkach budżetowych.
- Stopniowo wzrasta liczba zakładów opieki zdrowotnej ogółem, przy czym maleje udział zakładów publicznych, przy wzroście zakładów prywatnych.
- Ilość porad, mimo że spadła w 2012 r. w porównaniu z rokiem 2011, to w ostatnich latach nie wykazywała wyraźnego trendu.
- Wdrażane są działania profilaktyczne i promocyjne oraz działania z zakresu upowszechnienia zachowań prozdrowotnych.
- Znacznie spadła liczba zrealizowanych świadczeń oraz liczba osób objętych badaniami w ramach programów profilaktycznych.
- Spadła liczba praktyk lekarskich działających w ramach kontraktu z NFZ.
- Systematycznie wzrasta liczba aptek.

Korzystanie z usług służby zdrowia ocenione zostało jako umiarkowanie zadowolające. Poziom poczucia bezpieczeństwa zdrowotnego, rozumianego jako dostęp do służby zdrowia, szybka i

sprawną opieką lekarską, bezpłatne leczenie itp., w ostatnich 3-4 latach według respondentów nie uległ zmianie.

INFRASTRUKTURA REKREACYJNO-SPORTOWA

Miasto w ostatnich latach poczyniło znaczne inwestycje w sferze rekreacji i sportu. Na potrzeby organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012 rozbudowano i zmodernizowano stadiony piłkarskie: Hutnika, Cracovii i Wisły, ponadto zmodernizowano przyszkolne boiska i hale, a także wybudowano 14 boisk w ramach ogólnopolskiego programu Orlik 2012, rozpoczęto budowę wielofunkcyjnej hali sportowo-widowiskowej Kraków Arena w Czyżynach (największy tego typu obiekt w Polsce).

Tabela 8. Stan infrastruktury sportowej w Krakowie w roku 2013

Typ obiektu	Liczba obiektów
Baseny	29
- w tym kryte	24
- otwarte	4
Stadiony sportowe	9
Hale sportowe	21
Korty tenisowe	34
Lodowiska	2
Strzelnice	4
Stadniny koni	10
Stanowiska cumownicze w klubach żeglarskich	1
Tor kajakarstwa górskiego	1
Tor łuczniczy	2

Źródło: Mapa Obiektów Sportowych, <http://www.zis.krakow.pl/>

W ostatnich latach spadła liczba finansowanych imprez sportowych i akcji promujących zdrowy tryb życia, a środki przeznaczane z budżetu miasta Krakowa są niewystarczające dla zapewnienia odpowiedniej oferty zajęć rekreacyjno-sportowych dla mieszkańców.

Tabela 9. Liczba imprez i wydarzeń sportowych odbywających się w Krakowie i dotowanych przez miasto, wraz z liczbą uczestników w latach 2010-2012

Rok	Liczba imprez	Liczba uczestników (w tys.)
2010	125	150,00
2011	88	144,32
2012	57	16,66

Źródło: Program Rozwoju Sportu w Krakowie na lata 2013-2015, UMK.

Respondenci badań bezpośrednich stwierdzili, iż Kraków oferuje sporo możliwości spędzania wolnego czasu, a dostęp do infrastruktury sportowej uległ poprawie w ostatnich 3-4 latach.

POMOC SPOŁECZNA I WSPIERANIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

POMOC SPOŁECZNA

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) w Krakowie działa na podstawie Statutu przyjętego Uchwałą Nr LXIII/579/04 Rady Miasta Krakowa z dnia 20 października 2004 r. oraz Regulaminu Organizacyjnego zatwierdzonego Zarządzeniem Nr 1460/2005 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 9 sierpnia 2005 r. (z późn. zm.). MOPS realizuje zadania Gminy Miejskiej Kraków w zakresie:

- pomocy społecznej,
- wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- zatrudnienia socjalnego,
- ochrony zdrowia psychicznego,

będące zadaniami własnymi gminy i powiatu, zadaniami zleconymi z zakresu administracji rządowej, nałożonymi ustawami oraz wykonywanymi na podstawie uchwał Rady Miasta Krakowa oraz zarządzeń Prezydenta Miasta Krakowa.

Zatrudnienie w MOPS w 2012 r. wynosiło 658 osób, z czego 410 osób to pracownicy socjalni, a trzy czwarte spośród nich świadczy pracę w środowisku.

Wydatki systemu pomocy społecznej, MOPS oraz dotacje przekazane organizacjom pozarządowym na cele społeczne w 2012 r. wynosiły ogółem ponad 350 mln zł, z czego największa część była udziałem systemu pomocy społecznej (206 mln zł).

Tabela 10. Wydatki systemu pomocy społecznej, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz dotacje przekazane organizacjom pozarządowym na cele społeczne w 2012 r. (w zł)

	System pomocy społecznej	MOPS	Dotacje dla organizacji pozarządowych realizowanych przez Wydział Spraw Społecznych
Wydatki bieżące	201 080 711	104 440 427	43 767 777
Wydatki inwestycyjne	4 927 194	43 628	
Wydatki ogółem	206 007 905	104 484 055	43 767 777

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2011 r. i za I-XII 2012 r., MOPS.

Udzielone świadczenia na zadania zlecone gminom wynosiły 2 515 256 zł i były skierowane do osób z zaburzeniami psychicznymi. Objęły 425 osób. Świadczenia z tytułu zadań własnych gminy wyniosły

łącznie 50 288 868 zł i objęły 18 644 osoby, z czego m.in. zasiłki stałe wynosiły 12 472 988 zł, zasiłki okresowe 9 086 348 zł, a posiłki 5 489 417 zł (objęły 7 816 osób, w tym: 4 563 dzieci).¹⁶

Tabela 11. Jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną

	Podmiot prowadzący powiat			Inny podmiot prowadzący		
	Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających
O zasięgu ponadlokalnym						
Domy pomocy społecznej	13	1 780	1 988	3	142	165
Ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0	1	8	8
Ośrodki interwencji kryzysowej	1	23	4 548	1	50	140
Jednostki specjalistyczne poradnictwa rodzinnego	0	x	0	4	x	1 644
O zasięgu lokalnym						
Ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym:						
– ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1	57	71	12	331	382
– Dzielne Domy Pomocy	1	560	1 104	0	0	0
– noclegownie, schroniska, domy dla bezdomnych	0	0	0	4	310	736
– inne ośrodki wsparcia	0	0	0	3	120	131
Rodzinne domy pomocy	0	0	0	2	12	13
Mieszkania chronione	2	8	8	8	42	49
Kluby Integracji Społecznej	1	x	639	1	x	78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2012 r., MOPS.

Głównymi obszarami problemowymi, które spowodowały konieczność udzielenia rodzinom pomocy społecznej były: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz niepełnosprawność.

¹⁶ Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2012 r., Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Tabela 12. Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
	2011		2012	
Ubóstwo	8 177	15 069	8 310	15 361
Sieroctwo	0	0	9	24
Potrzeba ochrony macierzyństwa	573	2 602	587	2 692
Bezdomność	828	899	837	837
Wielodzietność	389	2 268	233	1 468
Bezrobocie	5 035	12 093	5 489	12 932
Niepełnosprawność	8 440	12 744	8 012	11 929
Długotrwała lub ciężka choroba	8 865	14 030	8 757	13 674
Rodziny niepełne	1 960	5 745	1 789	5 241
Alkoholizm	961	1 425	898	1 269
Przemoc w rodzinie	241	659	170	435
Sytuacja kryzysowa	4 815	4 878	4 611	4 688
Narkomania	117	173	116	154
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	345	550	293	446
Pozostałe	94	186	67	141

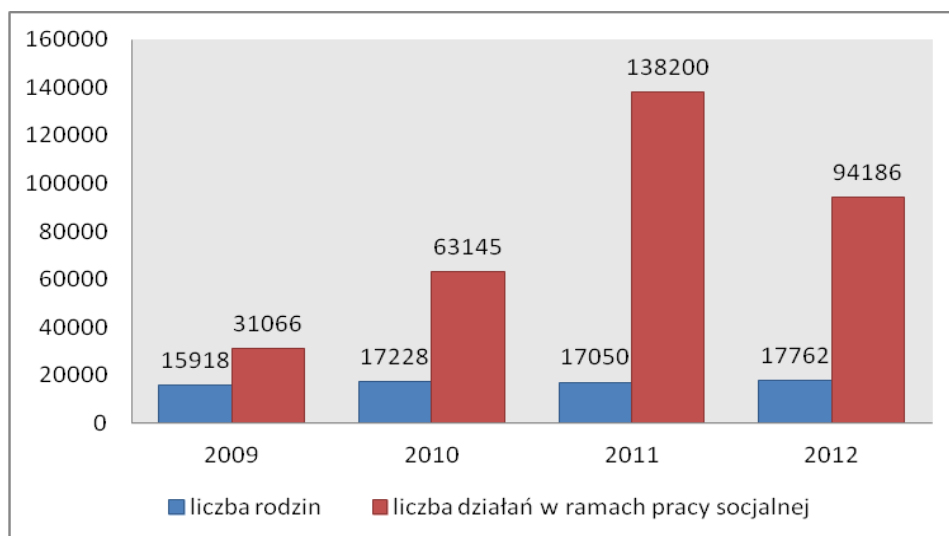
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2011 r. i za I-XII 2012 r., MOPS.

W 2012 r. w Krakowie świadczenia rodzinne otrzymało 34 788 rodzin. Najwięcej świadczeń otrzymały rodziny pełne bez dziecka niepełnosprawnego z dwójką lub jednym dzieckiem oraz osoby samotnie wychowujące dziecko, bez dziecka niepełnosprawnego. Beneficjentami świadczeń rodzinnych zostało 46 818 dzieci.¹⁷

Liczba rodzin objętych pracą socjalną w 2012 r. wynosiła 17 762 i była wyższa niż w 2011 r.

¹⁷ Ocena zasobów pomocy społecznej za 2012 r., MOPS Kraków.

Wykres 13. Liczba rodzin objętych pracą socjalną i działań podjętych w jej ramach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2012 r., MOPS Kraków; Sprawozdanie z działania MOPS 2012, MOPS Kraków.

W 2012 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zrealizował także kilka projektów pilotażowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego:

- „Parasol dla Kazimierza” z projektu 1.17 Rewitalizacja społeczna.
- Projekt szkoleniowy w zakresie organizowania społeczności lokalnych.
- „Pilotażowe wdrażanie standardów usług i modeli instytucji pomocy i integracji społecznej”.
- Projekt „Druga szansa”.
- Projekt systemowy „Pora na aktywność”.

Tendencje, jakie zaobserwowano w Krakowie w ostatnich latach w zakresie pomocy społecznej:

- Najczęstszym powodem przyznania pomocy socjalnej były niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo.
- Wzrosła liczba rodzin objętych pracą socjalną.
- Wzrasta liczba inicjatyw i programów współfinansowanych ze środków unijnych służących aktywizacji ludności oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu i eliminowaniu zachowań patologicznych.
- Rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym, co wiąże się z większym zapotrzebowaniem na świadczenia społeczne, infrastrukturę i opiekę dla osób starszych.
- Rozwój nowoczesnych form pomocy społecznej, realizowanych m.in. poprzez: kampanie informacyjno-edukacyjne, programy sportowo-kulturalne dla dzieci pochodzących z rodzin patologicznych, poradnictwo rodzinne i zawodowe.
- Wdrażanie programów aktywizujących osoby starsze oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

WSPIERANIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Wysoka aktywność mieszkańców zapewnia miastu lepszy rozwój gospodarczo-społeczny i jest zarazem warunkiem efektywnego wdrażania celów strategicznych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie w celu aktywizacji społecznej i działań zmierzających do rozwiązywania problemów społeczności lokalnej oraz poprawy współpracy lokalnych władz samorządowych z instytucjami realizuje w ramach projektu systemowego „Pora na aktywność” programy aktywności lokalnej. Program aktywności lokalnej (PAL), realizowany przez animatorów lokalnych, skierowany jest do osób z konkretnego środowiska lub członków danej społeczności. Oznacza to, że można prowadzić działania aktywizacyjne adresowane do osób mieszkających na pewnej przestrzeni, obejmującej np. dzielnicę, osiedle, sołectwo, wieś czy środowisko danej grupy zawodowej lub społecznej (np. niepełnosprawnych, osób wychodzących z placówek opiekuńczo-wychowawczych, mieszkańców bloku, a nawet kilka rodzin mieszkających w okolicy). Program aktywności lokalnej może być częścią lub rozwinięciem już wdrażanych programów lokalnych, jednak musi być przyjęty odpowiednio przez radę gminy, powiatu czy miasta. Uczestnicy PAL mogą liczyć na wsparcie w formie:

- środowiskowej pracy socjalnej (realizowanej przez pracownika socjalnego lub inną osobę, mającą na celu pomoc osobom i rodzinom w środowisku we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie),
- instrumentów aktywnej integracji,
- działań o charakterze środowiskowym.

Działania o charakterze środowiskowym w programie aktywności lokalnej to inicjatywy integracyjne obejmujące: przygotowanie i wsparcie działań indywidualnych oraz programów środowiskowych, np. spotkania z grupami docelowymi, edukację społeczną i obywatelską, w tym organizowanie spotkań, konsultacji, działań edukacyjnych i debat społecznych dla mieszkańców, organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach w szczególności o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym czy turystycznym oraz inne instrumenty i działania o charakterze integracyjnym, wynikające np. z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, o przeciwdziałaniu narkomanii, rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.¹⁸

Władze Krakowa starają się zacieśniać współpracę z organizacjami pozarządowymi i społecznymi oraz stwarzać odpowiednie gremia i narzędzia, dzięki którym będą miały wyraźny wpływ na kształtowanie polityk miejskich. Przykładem takich działań może być utworzenie trzech Komisji Dialogu Obywatelskiego (KDO) oraz Krakowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego (KRDP).¹⁸

Krakowska Rada Działalności Pożytku Publicznego została powołana Zarządzeniem Prezydenta Miasta Krakowa Nr 2039/2012 z dnia 26 lipca 2013 r., a 24 września odbyło się jej pierwsze posiedzenie. W 16 osobowej Radzie zasiada ośmiu przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz ośmiu przedstawicieli samorządu – po czterech wskazanych przez Radę oraz Prezydenta Miasta Krakowa. W Radzie zasiadają przedstawiciele następujących organizacji pozarządowych:

- 1) Fundacji Biuro Inicjatyw Społecznych,

¹⁸ http://www.bip.krakow.pl/?dok_id=43636, na dzień 14.11.2013 r.

- 2) Stowarzyszenia Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Wspólna Radość,
- 3) Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Kapitału Społecznego „Pracownia Obywatelska”,
- 4) ZHP Chorągiew Krakowska,
- 5) Stowarzyszenia Teatrów Nieinstytucjonalnych STEN,
- 6) Spółdzielni Socjalnej „EKOCENTRYCY”,
- 7) Spółdzielni Socjalnej Piąty Element,
- 8) MATIO Fundacji Pomocy Rodzinom i Chorym na Mukowiscydozę.

Członków Rady powołuje i odwołuje Prezydent Miasta Krakowa. KRDPK została powołana w celu wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego, rozwijania i doskonalenia współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz podkreślenia rangi partnerstwa w działalności pomiędzy administracją samorządową a sektorem organizacji pozarządowych na rzecz mieszkańców Krakowa.

Rada realizuje w szczególności następujące zadania: opiniowanie projektów strategii i polityk miejskich, projektów uchwał i aktów prawa miejscowego, wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji pozarządowych.

Prezydent Miasta Krakowa Zarządzeniem Nr 759/2011 z dnia 28 kwietnia 2011 r. określił tryb powoływania i zasady funkcjonowania Komisji Dialogu Obywatelskiego. W myśl powyższego zarządzenia Komisje Dialogu Obywatelskiego są to gremia inicjatywno-doradcze, tworzone przez organizacje pozarządowe oraz Gminę Młajską Kraków, których głównymi zadaniami są m.in. opiniowanie projektów uchwał Rady Miasta Krakowa i innych dokumentów, określanie potrzeb społecznych w zakresie działalności danej KDO i przedstawianie propozycji ich rozwiązania, opiniowanie dokumentów strategicznych, współpraca z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego. Dotychczas (stan na grudzień 2013 r.) powołane zostały trzy Komisje Dialogu Obywatelskiego: KDO ds. Rewitalizacji Nowej Huty, KDO ds. Kultury, KDO ds. Środowiska.

KDO ds. Rewitalizacji Nowej Huty zainaugurowała działalność 13 grudnia 2011 r. W skład Komisji powstałej przy Wydziale Strategii i Rozwoju Miasta UMK, oprócz przedstawicieli Urzędu, wchodzi przedstawiciele dziewięciu organizacji pozarządowych:

- 1) Stowarzyszenia ŁĄKI NOWOHUCKIE w Krakowie,
- 2) Towarzystwa Przyjaciół Ogrodu Doświadczeń w Krakowie,
- 3) Małopolskiego Stowarzyszenia Kupców i Przedsiębiorców,
- 4) Towarzystwa Na Rzecz Ochrony Przyrody,
- 5) Fundacji Bioregion JURA,
- 6) Towarzystwa Urbanistów Polskich Oddział w Krakowie,
- 7) Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego-Oddział Hutnictwa Żelaza i Stali w Krakowie,
- 8) Stowarzyszenia Zielona Mogiła,
- 9) Fundacji „Partnerstwo dla Środowiska”.

Skład komisji ma charakter otwarty, może zatem ulegać zmianie.

KDO ds. Kultury została powołana 19 stycznia 2012 r. W jej skład wchodzi przedstawiciele 19 organizacji pozarządowych działających w sferze kultury. Skład Komisji nie ma charakteru stałego. W każdej chwili na swój wniosek organizacja może zostać włączona do prac KDO. Do szczegółowych zadań KDO ds. Kultury, obok tych wynikających z Zarządzenia Prezydenta, należy określanie potrzeb społecznych i propozycji ich rozwiązania w zakresie:

- Finansowania organizacji pozarządowych w systemie finansowania kultury w Krakowie.
- Wdrażania Strategii Rozwoju Kultury w Krakowie na lata 2010-2014 w kontekście realizacji zapisów dotyczących organizacji pozarządowych.
- Współpracy organizacji pozarządowych z instytucjami kultury.
- Wsparcia organizacji pozarządowych w zakresie infrastruktury – dyskusja nad rozwiązaniami systemowymi, a w dalszej perspektywie współpraca w tym zakresie z innymi powołanymi KDO.
- Narzędzie wsparcia lokalnych kultur – oferta kulturalna dla zróżnicowanych grup społecznych mieszkańców Krakowa, projekty międzypokoleniowe.

Główną inicjatywą KDO było powołanie 3 czerwca 2013 r. Amalgamatu Podmiotów Intensywnie Śpiewających pod nazwą Kraków Miasto Piosenki, w celu koordynacji i promocji samodzielnych projektów oraz tworzenia wspólnych działań przez zrzeszone podmioty w obszarze piosenki.

Trzecia z Komisji Dialogu Obywatelskiego, zajmująca się zagadnieniami środowiska, została powołana 13 września 2012 r., a w jej skład wchodzi przedstawiciele 13 organizacji pozarządowych działających w zakresie ochrony środowiska. Do szczegółowych zadań KDO ds. Środowiska należy określanie potrzeb społecznych i propozycji ich rozwiązania w zakresie:

- 1) Ochrona środowiska przyrodniczego. Formy ochrony przyrody oraz korytarze ekologiczne.
- 2) Zielone miasto nowej generacji, zielone ulice, miasto przyjazne dla mieszkańców. Zwiększenie powierzchni parkowych (nowe parki), rekreacyjnych i stref pieszych.
- 3) Gospodarka wodna i wodno ściekowa.
- 4) Środowiskowe uwarunkowania – ograniczenia i szanse – dla koncepcji rozwoju Krakowa w przygotowanym nowym „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa”.
- 5) Poprawa jakości powietrza w Krakowie. Ochrona korytarzy przewietrzania miasta przed zabudową.
- 6) Bariery systemowe i mentalne rzeczywistego rozwoju dla jakości życia mieszkańców Krakowa.
- 7) Zadania nowego Programu Ochrony Środowiska Miasta Krakowa na lata 2012-2015 z prognozą do 2019 roku oraz sposoby ich wdrażania, egzekwowania i finansowania.
- 8) Powszechna edukacja ekologiczna.
- 9) Zwiększenie udziału społecznego w działaniach na rzecz ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.
- 10) Zrównoważony transport.

11) Racjonalna gospodarka odpadami zgodnie z zasadą 3R (Reduce-Reuse-Recycle, czyli ograniczaj – wykorzystuj ponownie – poddawaj recyklingowi).

12) Promocja alternatywnej energetyki. Racjonalizacja wykorzystania energii.

Ważnym organem w miejskiej polityce współpracy z NGO jest otworzony 12 stycznia 2006 r. Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych – MOWIS. Celem placówki jest rozwój wolontariatu, wspieranie III sektora i współpraca z jego przedstawicielami, współorganizacja szkoleń oraz inspirowanie wydarzeń i imprez integrujących społeczność lokalną. Podstawowymi funkcjami działalności tego podmiotu są:

- Koordynacja współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi (NGOs).
- Udostępnianie biur i sal szkoleniowych na potrzeby społecznych projektów NGOs.
- Prowadzenie miejskiego portalu internetowego ngo.krakow.pl.
- Realizacja projektów i programów partnerskich z NGOs.
- Organizacja otwartych konkursów ofert dla NGOs.
- Promocja idei wolontariatu i wsparcie integracji środowiska NGOs.

Od 2008 roku Gmina Miejska Kraków realizowała projekt „MOWIS – Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych w Krakowie” przy wsparciu udzielonym przez Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Całkowity okres realizacji projektu obejmował lata 2008-2010. Celami projektu było:

- Stworzenie nowej platformy współpracy samorządu i organizacji pozarządowych na bazie miejskiego ośrodka, działającego w strukturze Urzędu Miasta Krakowa.
- Podniesienie wydajności w zakresie współpracy samorządu z organizacjami poprzez rozwój współpracy administracji szczebla samorządowego i organizacji pozarządowych na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego i świadczenia usług społecznych.

Działania w projekcie obejmowały:

- Przeprowadzenie badań socjologicznych na temat potencjału i potrzeb krakowskich organizacji pozarządowych oraz preferowanych form i zasad współpracy z samorządem.
- Zrealizowanie cyklu szkoleń i warsztatów dla przedstawicieli organizacji pozarządowych i pracowników samorządowych.
- Zaprojektowanie i wdrożenie internetowej platformy miejskiej dla organizacji pozarządowych.
- Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk z partnerem w projekcie – organizacją Antirasistisk Senter z Oslo, na temat współpracy organizacji pozarządowych z samorządem oraz inicjatyw w zakresie aktywizacji społeczeństwa obywatelskiego.
- Wspólne inicjatywy i działania informacyjne podejmowane przez samorząd i organizacje pozarządowe.

- Kształtowanie formuły funkcjonowania ośrodka jako miejsca cyklicznych spotkań, debat i konsultacji, sprzyjających integracji trzeciego sektora oraz tworzeniu partnerstw.

Ponadto działalność Miejskiego Ośrodka Wspierania Inicjatyw Społecznych w 2012 r. zaowocowała realizacją następujących programów:

- Konkurs Filantrop Krakowa A.D. 2011.
- Program Podzielmy się ciepłem – VI edycja.
- Akcja Miejsce przyjazne seniorom.
- Konsultacje z organizacjami pozarządowymi.
- Działania na rzecz wielokulturowego i antydyskryminacyjnego Krakowa.
- Projekt PI NAWIKUS – innowacyjna metoda monitoringu kontraktowanych usług społecznych.
- Projekt Myśl społecznie, działaj ekonomicznie.
- Prowadzenie biur projektów oraz bezpłatne wynajmowanie sal szkoleniowych w MOWIS.
- Konsultacje dla NGOs i nadzór nad prowadzeniem działalności przez organizacje pozarządowe.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

W skali miasta zaobserwować możemy rozwój infrastruktury technicznej. Poniżej znajdują się podstawowe informacje pochodzące z raportów poszczególnych jednostek zajmujących się obsługą i dystrybucją usług komunalnych i mediów.

CIEPŁOWNICTWO

W zakresie ciepłownictwa – MPEC SA w Krakowie na koniec 2012 r. świadczyło usługi dostawy energii cieplnej dla ponad 4 900 odbiorców, co oznacza podtrzymanie tendencji wzrostowej z ostatnich lat. Dostarczono energię ciepłą o łącznej mocy równej 1 551,9 MW do ponad 8 380 obiektów. Długość eksploatowanej sieci ciepłowniczej w Krakowie systematycznie wzrasta i w 2012 r. osiągnęła 788,7 km¹⁹.

ENERGIA ELEKTRYCZNA

W 2012 r. operator systemu energetycznego Tauron Dystrybucja SA dostarczył na obszarze Krakowa 3 128 685 MWh energii elektrycznej, a zapotrzebowanie na energię elektryczną w grupie gospodarstw domowych wzrosło w latach 2004-2011 o 21,5%, tj. o 149 055 MWh²⁰.gazownictwo

Według danych dystrybutora gazu ziemnego Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Tarnowie obecne zapotrzebowanie na gaz w okresie zimowym to 71 tys. Nm³/h. Prognoza zakłada,

¹⁹ Raport roczny 2012 r., Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej SA w Krakowie.

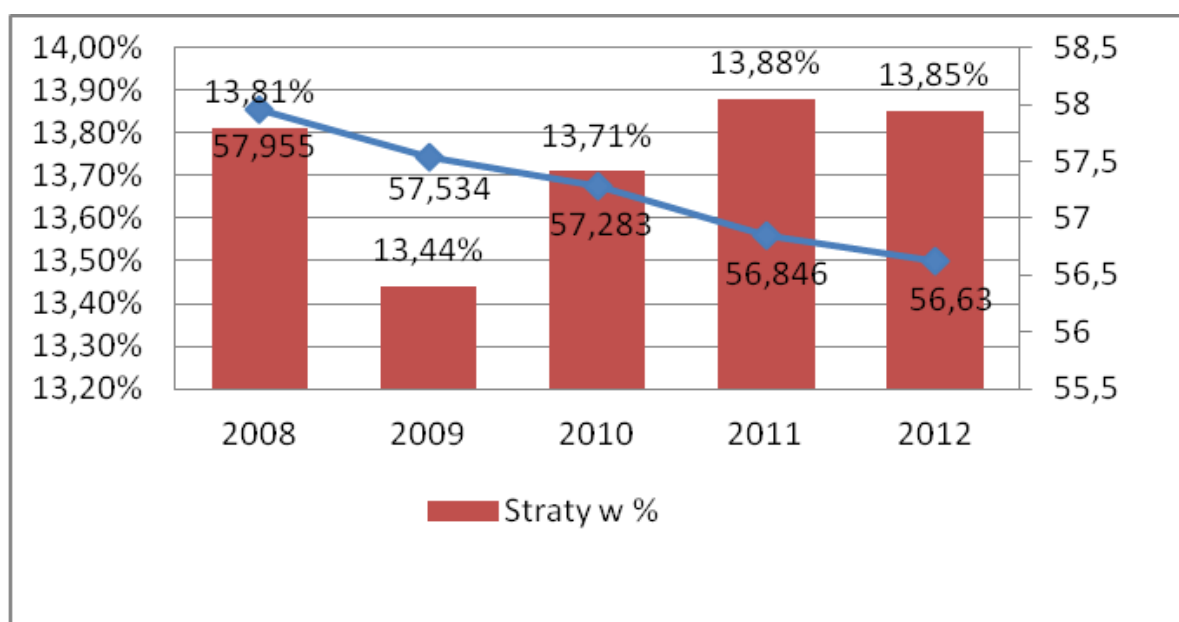
²⁰ *Sprawozdanie z badania zgodności planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych działających na terenie gminy z „Załoženiami do planu zaopatrzenia Gminy Miejskiej Kraków w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe” za rok 2012, Urząd Miasta Krakowa.*

że do roku 2025 średnie godzinowe zapotrzebowanie na gaz dla terenu Krakowa w okresie zimowym (bez kombinatu hutniczego) wyniesie 77,9 tys. Nm³/h (wzrost o 10%). Roczny wolumen dystrybucji gazu ziemnego na terenie Krakowa w roku 2012 wyniósł 225 335 tys. Nm³, oznacza to niewielki wzrost w stosunku do roku 2011, kiedy zużycie wynosiło 214 718 tys. Nm³. Według wieloletnich prognoz polityki energetycznej Polski w najbliższych latach utrzyma się tendencja lekkiego wzrostu zapotrzebowania do 2025 r. Niewielkie roczne wahania zużycia wynikają z różnego przebiegu sezonów grzewczych i warunków klimatyczno-pogodowych.²¹

WODOCIĄGI

Produkcja wody z roku za rok jest coraz mniejsza i w 2012 r. osiągnęła poziom 56,63 tys. m³. Mimo licznych inwestycji w zakresie poprawy jakości i kontroli sieci wodociągowej poziom strat wody, choć nieznacznie, to jednak wzrósł od 2009 roku i wciąż oscyluje w zakresie 13%-14%.

Wykres 14. Produkcja i straty wody w latach 2008-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Raport Roczny 2012 r., Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Krakowie.

Szacuje się, że w 2012 r. z sieci wodociągowej MPWiK korzystało 99,6% ogółu mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków. W 2012 r. taryfa cenowa za 1 m³ dostarczonej wody została określona na poziomie 3,18 zł/m³ dla wszystkich odbiorców. Sprzedaż wody z roku na rok systematycznie maleje, w 2012 r. wynosiła 48 012 m³, co oznacza spadek o 0,4% w porównaniu z 2011 r.²²

²¹ Sprawozdanie z badania zgodności planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych działających na terenie gminy z „Załoženiami do planu zaopatrzenia Gminy Miejskiej Kraków w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe” za rok 2012, Urząd Miasta Krakowa.

²² Raport Roczny 2012 r., Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Krakowie.

KANALIZACJA

Długość sieci kanalizacji miejskiej wraz z przyłączami w mieście Krakowie wyniosła w 2012 r. 1 704 km. Większość sieci funkcjonuje w oparciu o technikę grawitacyjną, tam gdzie nie jest to możliwe ścieki są odprowadzone przez systemy ciśnieniowe – przepompownie. Centralnymi punktami sieci kanalizacyjnej są oczyszczalnie mechaniczno-biologiczne: Zakładu Oczyszczalni Ścieków „Płaszów” (w 2012 r. oczyszczała 69,8% ścieków) oraz Zakładu Oczyszczalni Ścieków „Kujawy” (w 2012 r. oczyszczała 29,0% ścieków). Ponadto MPWiK odprowadza ścieki do sześciu oczyszczalni lokalnych (łącznie odpowiadają za 1,2% oczyszczanych ścieków), a o prawidłową przepływowość sieci dba 66 monitorowanych elektronicznie przepompowni. Ilość oczyszczonych ścieków w 2012 r. wyniosła 68 452 tys. m², wobec 82 055 tys. m² w 2011 r. Według szacunków w 2012 r. 99,2% mieszkańców Krakowa korzystało z usług kanalizacyjnych MPWiK²³.

Tabela 13. Liczba osób korzystających z usług kanalizacyjnych w latach 2007-2011

Kanalizacja	2007	2008	2009	2010	2011
Procent mieszkańców korzystających z kanalizacji	89,6	90,2	90,4	90,6	90,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Cena netto za odprowadzenie ścieków w 2012 r. została określona na poziomie 4,72 zł/m³ dla wszystkich dostawców. Ilość odebranych ścieków w 2012 r. była o 0,6% mniejsza niż w 2011 r. i wyniosła 47,358 m³.²⁴

GOSPODARKA ODPADAMI

W 2012 r. w Krakowie odpady przemysłowe wynosiły 2 886 827,9931 Mg/rok²⁵ (o 15,4 % mniej niż w 2011 r., wtedy wynosiły 3 408 498,1904 Mg/rok²⁶), z czego 926 551,2460 Mg/rok stanowiły pozostałości produkcyjne huty Arcelor Mittal. Odpady komunalne wynosiły 2 016 161,90 m³, o gramaturze wynoszącej 300 919,70 Mg. Ilość odpadów przypadająca na jednego mieszkańca wynosiła 2,67 m³, a gramatura 0,40 Mg. Oznacza to kolejny spadek ilości odebranych śmieci (w 2011 r. ilość odebranych śmieci na 1 mieszkańca wynosiła 2,68 m³, a gramatura 0,40 Mg). W 2012 roku zebrano 58 000,00 Mg surowców wtórnych, z czego odzyskano 79,22%. Wg danych Urzędu Miasta Krakowa 100% gospodarstw domowych objętych jest usługami stałego wywozu śmieci.²⁷

²³ Tamże.

²⁴ Tamże

²⁵ Mg – Megagram = 1 tona – jest to jednostka zwyczajowo używana przy opisie gramatury odpadów, dlatego też została zastosowana również w tym opracowaniu.

²⁶ Raport o Stanie Miasta 2011, Urząd Miasta Krakowa, 2012 r.

²⁷ Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

KOMUNIKACJA

UKŁAD DROGOWO-KOMUNIKACYJNY

W ostatnich latach poczyniono liczne i duże inwestycje w zakresie poprawy jakości układu komunikacyjnego miasta Krakowa. Mimo to statystyki pokazują, iż wdrażane inwestycje nie są wystarczające, przy tak dużym obciążeniu ruchem kołowym.

Długość dróg krajowych zmalała o 1 km, zaś dróg powiatowych wzrosła o 1,8 km. Drogowy układ obsługujący wydłużył się o około 12 km w ostatnich trzech latach.

Tabela 14. Infrastruktura drogowa w Krakowie w latach 2010-2012

	2010	2011	2012
Układ podstawowy, z tego (km):	312,2	312,2	312,9
drogi krajowe (km)	38,6	38,6	37,55
drogi wojewódzkie (km)	25,2	25,2	25,2
drogi powiatowe (km)	248,4	248,4	250,2
Układ obsługujący, z tego (km):	1 071,70	1 074,70	1 083,79
drogi gminne (km)	787,8	790,3	789,1
drogi wewnętrzne (km)	283,9	284,4	281,1
Obiekty: mosty, estakady, wiadukty, tunele (ob.)	164	170	169
Kładki dla pieszych (ob.)	37	37	36
Przejścia podziemne (ob.)	22	22	22

Źródło: Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

Rośnie stopień dekapitalizacji układu drogowego w Krakowie. Dekapitalizacja układu podstawowego od 2010 r. wzrosła do 2012 r. o 2% i wynosi 72%, zaś poziom dekapitalizacji układu obsługującego wzrósł w tym okresie o 2% i wyniósł w 2012 r. 96%²⁸.

Inwestycje ujęte w MPRK w zakresie komunikacji drogowej i publicznej były w miarę możliwości wdrażane w ostatnich latach. Do głównych projektów inwestycyjnych, które udało się zrealizować lub są obecnie realizowane możemy zaliczyć²⁹:

- Budowę układu komunikacyjnego na terenie Krakowskiego Centrum Komunikacyjnego (strona zachodnia wraz z tunelem drogowym W-Z) – szacowany koszt 63 mln zł,

²⁸ Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

²⁹ Raport z realizacji programów rewitalizacji w Krakowie (stan na 31 grudnia 2012 r.), Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

- Przebudowę skrzyżowania „Nowy Kleparz” wraz z modernizacją ul. Długiej – element II etapu projektu MPK pt. „Zintegrowany transport publiczny w aglomeracji krakowskiej” – szacowany koszt 430,44 mln zł,
- Budowę kładki pieszo-rowerowej przez Wisłę „Kazimierz-Podgórze” – szacowany koszt 38,8 mln zł,
- Modernizację mostu Dębnickiego,
- Przebudowę al. 29 Listopada – koszt 29,7 mln zł,
- Sterowanie ruchem dla Krakowskiego Szybkiego Tramwaju – koszt 46,2 mln zł,
- Przebudowę ul. Konopnickiej – koszt około 13,6 mln zł,
- Budowę ul. Kuklińskiego, realizowanej w ramach budowy linii KST (Rondo Grzegórzeckie – Most Kotlarski – Klimeckiego – ul. Lipska) – koszt całości projektu 118,6 mln zł,
- Rozbudowę skrzyżowania Rondo Ofiar Katynia – koszt 26,6 mln zł,
- Rozbudowę ul. Surzyckiego – Botewa – koszt 90 mln zł,
- Budowę przedłużenia ul. Meissnera,
- Przebudowę ul. Kocmyrzowskiej,
- Przebudowę skrzyżowania ulic Bulwarowa – Cienista – Kocmyrzowska,
- Budowę Drogi Ekspresowej S7.

Wskaźniki motoryzacji zanotowały w ostatnim okresie systematyczny wzrost. Ilość zarejestrowanych pojazdów na 1000 os. wzrosła od 2010 roku o 7,3% wynosząc w 2012 r. 644 pojazdy/1000 os., zaś ilość samochodów na 1000 osób wzrosła o 7,7% wynosząc w 2012 r. 503 samochody/1000 os. Wysoki poziom dekapitalizacji dróg oraz brak wystarczających inwestycji w tym obszarze, w połączeniu z rosnącymi wskaźnikami motoryzacji, jest zjawiskiem wysoce negatywnym.

Problemy komunikacyjne zauważalne są także w wynikach wywiadów bezpośrednich, w ramach których wskazano na niewielką poprawę jakości dróg i infrastruktury drogowej w ostatnich latach. Władze miasta muszą zintensyfikować działania w sferze komunikacji, bowiem oczekiwania społeczeństwa w tym zakresie są znaczne. Świadczy o tym fakt, że remont infrastruktury drogowej był przez respondentów najczęściej wybierany spośród działań, które w najwyższym stopniu mogą przyczynić się do dalszego rozwoju miasta.

MIEJSCA PARKINGOWE

Po dużej inwestycji zakończonej w 2009 r. (budowa dwukondygnacyjnego parkingu podziemnego Plac na Groblach) w okresie 2009-2012 nieznacznie w stosunku do potrzeb zmieniła się liczba miejsc parkingowych. Ilość miejsc przyulicznych wzrosła zaledwie o 27 miejsc, większy wzrost – o 605 miejsc – zanotowano w zakresie wydzielonych miejsc parkingowych (z tego 196 przypada na nowo wybudowany parking typu „Park&Ride” przy pętli „Czerwone Maki”).

Tabela 15. Miejsca parkingowe w Krakowie w latach 2009-2012

	2009	2010	2011	2012
Miejsca parkingowe ogółem	173 280	173 607	173 631	173 912
Wydzielone	30 000	30 327	30 351	30 605
Przyuliczne	143 280	143 280	143 280	143 307

Źródło: Raport o Stanie Miasta 2012 r., Urząd Miasta Krakowa 2013 r.

Częstym powodem braku inwestycji w zakresie tworzenia miejsc parkingowych jest brak odpowiedniego miejsca w przestrzeni publicznej oraz konieczność wypośrodkowania potrzeb ruchu pieszego z potrzebami ruchu kołowego, przy modernizacji szlaków komunikacyjnych, zwłaszcza w dzielnicach turystycznych w centrum miasta.

TRASY ROWEROWE

Ilość ścieżek rowerowych wzrosła w 2012 r. o 13,2 km, a ich łączna długość wynosi 126,8 km. Wybrane ciągi piesze i rowerowe będą także funkcjonować jako tzw. „Zielone Szlaki”, wchodząc m.in. w skład europejskich korytarzy tworzonych w oparciu o sieć szlaków przyjaznych dla rowerzystów, pieszych, amatorów jazdy konnej oraz edukacyjnych tras tematycznych. Będą to m.in.³⁰:

- Zielony Szlak Kraków – Morawy – Wiedeń,
- Zielony Szlak Nowa Huta – Dłubnia,
- Szlak Bursztynowy Budapeszt – Kraków.

Rada Miasta Krakowa przyjęła także, na mocy Uchwały Nr CIX/1493/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 22 września 2010 r., „Program Inwestycji – Studium Podstawowych Tras Rowerowych” zakładający inwestycje w rozbudowę infrastruktury ścieżek rowerowych w latach 2010-2015 o łącznej sumie nakładów przekraczającej 142 mln zł³¹.

Kraków posiada system wynajmu rowerów miejskich tzw. KMK Bike. W jego ramach działa 13 stacji i 100 rowerów, planowane jest dalsze poszerzanie floty rowerowej oraz ilości stacji.

KOMUNIKACJA MIEJSKA

Przewozy komunikacji miejskiej obsługiwane są przez dwóch przewoźników MPK SA i Mobilis Sp. z o.o., obejmując swym zasięgiem Kraków oraz część sąsiednich gmin. Tabor oraz liczba linii nie zmieniła się znacznie w ostatnich latach. W 2012 roku została zakończona jedna z większych inwestycji komunikacyjnych w Krakowie, tj. budowa linii tramwajowej łączącej ul. J. Brożka oraz Kampus UJ.

³⁰ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Urząd Miasta Krakowa 2013 r.

³¹ Załącznik do uchwały Nr CIX/1493/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 22.09.2010 r. „Program Inwestycji – Studium Podstawowych tras rowerowych”

W 2012 r. szacowana liczba pasażerów komunikacji miejskiej nie zmieniła się w porównaniu z rokiem poprzednim. Długość torowiska tramwajowego i linii autobusowych wynosiły odpowiednio 189,7 km i 2 100 km.

Tabela 16. Sieć komunikacji miejskiej Krakowa w latach 2010-2012

	2010	2011	2012
Długość torowiska tramwajowego - pojedynczy tor (w km)	182,2	186,2	189,7
Liczba linii tramwajowych	27	27	24
Długość linii tramwajowych (w km)	341	347	288,08
Liczba linii autobusowych	152	155	154
Długość linii autobusowych (w km)	2 167,8	2 169,5	
Liczba przewiezionych pasażerów (w mln os.)	336,4	346	346

Źródło: Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

W 2012 r. sieć komunikacji miejskiej Krakowa obsługiwała przewozy na 24 liniach tramwajowych oraz 154 liniach autobusowych. Zmiany ilości linii komunikacji miejskiej oraz ich długości są skutkiem przeprowadzonej przez Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu remarszrutyzacji.

TRANSPORT LOTNICZY

Rozwija się liczba połączeń lotniczych obsługiwanych przez Port Lotniczy im. Jana Pawła II w Balicach. W 2012 roku w krakowskim porcie zostało odprawionych 3 438 758 pasażerów, co stanowi 14% wzrost względem roku 2011. Wg danych Lotniska im. Jana Pawła II w Krakowie – Balicach najczęstszym celem podróży była Wielka Brytania – 25% następnie Niemcy – 15% i loty wewnątrz krajowe – 13%. Lotnisko, mimo że leży 11 km od Krakowa, jest dobrze skomunikowane z miastem. Podróż autobusem lub samochodem z Centrum zajmuje około 40 min, natomiast podróż szynobusem na linii Kraków Airport – Kraków Główny trwa 16 min. W ciągu dnia szynobus ten wykonuje 62 przejazdy tam i z powrotem³².

TRANSPORT KOLEJOWY I AUTOBUSOWY

Zarówno transport kolejowy, jak i autobusowy oferuje połączenia do najważniejszych miast w kraju i regionie, a także na trasach międzynarodowych, w ramach możliwości zaspokajając potrzeby podróżnych.

Kraków posiada wysoce rozwiniętą sieć komunikacji kolejowej. Długość sieci kolejowej na terenie Krakowa w 2012 r. wynosiła 143 km, z czego ponad 128 km stanowiły linie zelektryfikowane. W mieście zlokalizowanych jest 7 pasażerskich stacji kolejowych (Kraków Płaszów, Kraków Główny, Kraków Bieżanów, Kraków Swoszowice, Kraków Batowice, Kraków Bonarka, Kraków Mydlniki), 9 przystanków pasażerskich, 3 stacje towarowe oraz 4 stacje pasażersko-towarowe³³. Głównymi przewoźnikami linii pasażerskich są: PKP Intercity S.A, oraz Przewozy Regionalne SA, zaś w zakresie przewozów towarowych prym wiodzie PKP Cargo SA.

³² http://www.krakow.pl/informacje_praktyczne/1169,artykul,szynobusem.html

³³ Raport o Stanie Miasta 2011, Urząd Miasta Krakowa, 2012 r.

W Krakowie funkcjonuje jeden główny dworzec autobusowy, obsługiwany przez spółkę Regionalny Dworzec Autobusowy w Krakowie SA, powstałą w 2005 roku w ramach Krakowskiego Centrum Komunikacyjnego. Intencją spółki było zagwarantowanie równego dostępu do korzystania z dworca. Dworzec obsługuje przewozy miejskie i regionalne. Posiada 32 stanowiska odjazdowe na dwóch poziomach, z niezależnymi wjazdami oraz budynek dworcowy. Dworzec Autobusowy obsługuje połączenia międzynarodowe z Paryżem, Lyonem, Londynem, Southampton, Oslo, Kopenhagą, Zurychem, Lozanną, Amsterdamem, Brukselą, Wenecją, Rzymem, Neapolem, Frankfurt, Lwowem, Wiedniem, Kijowem oraz połączenia krajowe w zasadzie ze wszystkimi większymi miastami w Polsce.³⁴

BEZPIECZEŃSTWO

Jednym z głównych problemów aglomeracji krakowskiej jest wysoki wskaźnik przestępczości. W 2012 r. średnio co 16 minut popełniano przestępstwo. Kraków należy do ścisłej czołówki miast o najwyższych wskaźnikach zachowań przestępczych i patologicznych.³⁵ Władze Miasta świadome niedoskonałości systemu bezpieczeństwa, wprowadziły liczne programy i działania mające na celu koordynację działalności służb bezpieczeństwa i wzrost jej skuteczności. Podstawowym dokumentem w tym zakresie jest program „Bezpieczny Kraków” określający odpowiedzialność i zakres obowiązków poszczególnych służb, jednak z uwagi na ograniczoną ilość środków finansowych nie na wszystkich płaszczynach może być on skutecznie realizowany.

Zatrudnienie w Straży Miejskiej Miasta Krakowa spadło w 2012 r. o 75 etatów w porównaniu z 2011 r. i obejmowało 427,5 etatów. W tym okresie zanotowano także spadek wykroczeń o 14,4%. Ich ogólna liczba wynosiła w 2012 r. 133 047 przypadków, z czego liczba pouczeń wynosiła 59 321, liczba wniosków o ukaranie 6 843, a liczba wystawionych mandatów 66 883. Średnia kwota mandatu wystawionego przez Straż Miejską w 2012 r. w Krakowie wynosiła 104,80 zł³⁶.

W 2012 r. o 15 osób spadła liczba funkcjonariuszy policji zatrudnionych w 8 miejskich komisariatach i wynosiła 1 329 osób. Łącznie z policjantami Komendy Miejskiej Policji liczba funkcjonariuszy w Krakowie wynosiła 2 009 osób.³⁷

Najwyższa liczba przestępstw w 2012 r. została popełniona na terenie jurysdykcji Komisariatu I. Na tym obszarze stwierdzono 9 045 przestępstw. Obszar ten zanotował także najwyższy wzrost przestępczości, o prawie 28%. Najwyższy spadek liczby przestępstw w porównaniu z 2011 r. zanotował Komisariat III, o 60,8%. Jest to znaczny spadek, zwłaszcza gdy odniesiemy go do wzrostu przestępczości na tym terenie o ponad 131% na przestrzeni lat 2010-2011. Najmniej przestępstw, podobnie jak w latach ubiegłych, zanotowano na terenie Komisariatu VII.

---

³⁴ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego 2013 r., Urząd Miasta Krakowa.

³⁵ Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

³⁶ Raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa za 2012 r., Straż Miejska Miasta Krakowa

³⁷ Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

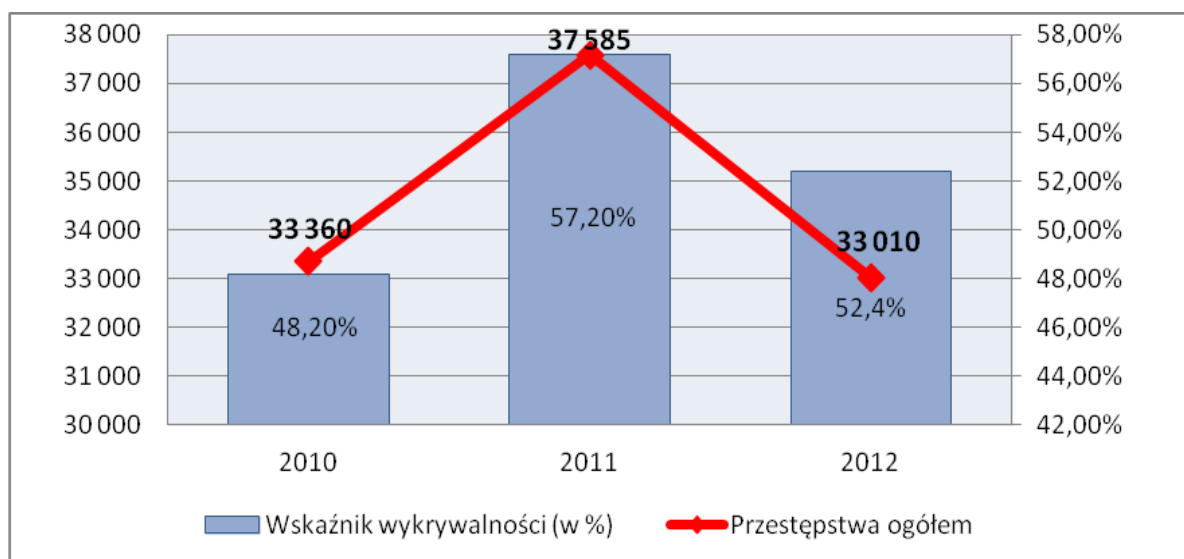
Tabela 17. Liczba stwierdzonych przestępstw na obszarach podległych poszczególnym komisariatom na terenie Krakowa

	Wskaźnik zmian		Wskaźnik zmian	
	2012	2011=100%	2011	2010=100%
Komisariat I	9 045	127,9%	7 074	101%
Komisariat II	2 874	99,4%	2 891	99%
Komisariat III	3 222	39,2%	8 210	231,50%
Komisariat IV	4 011	89,3%	4 491	116,50%
Komisariat V	5 652	102,9%	5 493	103,70%
Komisariat VI	2 899	92,5%	3 134	75,30%
Komisariat VII	2 507	90,1%	2 784	95,80%
Komisariat VIII	2 800	79,8%	3 508	95,40%
Ogółem	33 010	87,8%	37 585	112,70%

Źródło: Raport o Stanie Miasta 2011, Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa.

Ogólna liczba stwierdzonych przestępstw na terenie Krakowa spadła w 2012 r. w porównaniu do roku ubiegłego o 12,2%. Niestety spadła także ich wykrywalność, wynosząc w 2012 r. 52,4% (spadek o 4,8% w porównaniu z 2011 r.). Podobnie jak w latach ubiegłych najwięcej przestępstw dotyczyło kradzieży cudzego mienia – 9 100 przypadków, wykrywalność tego typu przestępstw wciąż pozostawia sporo do życzenia, bowiem wynosi zaledwie 19,5%. Najwyższa wykrywalność niezmiennie od kilku lat dotyczy przestępstw popełnionych przeciw funkcjonariuszowi (99,8%) oraz przestępstw korupcyjnych (99,8%).

Wykres 15. Liczba stwierdzonych przestępstw w Krakowie oraz wskaźnik ich wykrywalności w latach 2010-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Raporty o Stanie Miasta 2011 i 2012, Urząd Miasta Krakowa

W Krakowie w 2012 r. Straż Pożarna liczyła ogółem 1 023 strażaków. W 2011 r. odnotowano 2 980 pożarów, z czego 3 zostały sklasyfikowane jako duże lub bardzo duże. W 2012 r. Komenda Miejska

Państwowej Straży Pożarnej odnotowała 3 004 pożary (wzrost o 0,8%) z czego 4 duże lub bardzo duże oraz 4 816 miejscowych zagrożeń. Ilość fałszywych zawiadomień dotyczyła 702 przypadków³⁸. Najczęstszymi przyczynami pożarów były nieostrożność (880 przypadków, o 23 % mniej niż w 2011 r.) i podpalenia (1 072 przypadki, wzrost o 17%).³⁹

Wyniki bezpośrednich badań opinii społecznej pokazują, że bezpieczeństwo mieszkańców Krakowa oceniane jest przez nich jako umiarkowane. W odpowiedzi na pytanie dotyczące obszaru działań, których wdrożenie przyczyni się w najwyższym stopniu do rozwoju dzielnicy najczęstszym wyborem była obrona obywateli przed przestępczością oraz zwiększenie bezpieczeństwa – 19,3% ogółu wskazań. Zagrożenie bezpieczeństwa było także najczęściej wskazywane przez respondentów jako problem występujący w okolicy ich miejsca zamieszkania, choć nie dotyczący ich bezpośrednio – 30,6% wskazań.

KULTURA

Infrastruktura kulturowa w Krakowie w pełni zaspokaja potrzeby mieszkańców, stanowiąc jednocześnie ważne centrum kulturowe regionu i Polski. W Krakowie funkcjonuje 17 stałych scen teatralnych, z czego 8 finansowanych przez samorząd. Ponadto w mieście działa 60 galerii sztuki, 12 kin i 44 muzea, które odwiedziło w 2012 r. 3 704 626 zwiedzających (o 17% mniej niż w 2011 r.). Amatorzy doznań muzycznych mogą udać się do filharmonii, opery lub wysłuchać koncertów orkiestry Capella Cracoviensis czy Orkiestry Stołecznego Miasta Krakowa Sinfonietta Cracovia. O lokalny rozwój kulturowy mieszkańców i młodzieży dba 55 domów i ośrodków kultury, świetlic i klubów oraz 71 bibliotek, których księgozbiór obejmuje 1 795 405 pozycji⁴⁰.

Tabela 18. Placówki kulturalne w Krakowie w 2012 r.

	2012
teatry dramatyczne	16
teatr lalkowy	1
opera	1
filharmonia	1
orkiestra symfoniczna i kameralna	2
galerie i salony sztuki	60
kina	12
muzea łącznie z oddziałami	44
domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice	55 (w tym 6 prywatnych)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

³⁸ <http://www.psp.krakow.pl/statystyka.php>

³⁹ Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

⁴⁰ Bank Danych Lokalnych, GUS.

W Krakowie funkcjonuje 306 zespołów artystycznych, zrzeszających 3 508 członków. Najliczniejszą grupę stanowią zespoły muzyczno-instrumentalne (154 podmioty). Warto zauważyć także liczną grupę zespołów teatralnych (49 zespołów), która jest niewiele mniejsza niż liczba zespołów tanecznych (51 zespołów).

Tabela 19. Zespoły artystyczne mające siedzibę w Krakowie.

Zespoły artystyczne						Członkowie suma
ogółem	teatralne	muzyczne - instrumentalne	wokalne i chóry	folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele)	taneczne	
306	49	154	38	14	51	3 508

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Kraków to także miejsce licznych wydarzeń i event'ów kulturowo-artystycznych o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

W opinii mieszkańców Miasto w satysfakcjonującym stopniu daje możliwość uczestnictwa w licznych imprezach kulturalnych, a ich liczba w ostatnich latach zauważalnie wzrosła.

DZIEDZICTWO KULTUROWE

Kraków posiada zabytki i pamiątki narodowe o najwyższej wartości i unikatowym charakterze w skali kraju i świata. Uznaniem jego międzynarodowej rangi w zakresie kultury i dziedzictwa było dokonanie w 1978 r. wpisu zabudowy Starego Miasta w obrębie Plant, Wawelu i Kazimierza na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Narodowego UNESCO. Także władze kraju zadbały o podkreślenie znaczenia i ochronę Krakowa jako obszaru szczególnie istotnego w historii i przestrzeni publicznej Polski. W 1994 r. Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września ustanowiono Kraków pomnikiem historii pod nazwą „Kraków – historyczny zespół Miasta jako pomnika historii”, obejmującym swoim zakresem teren Starego Miasta, Stradomia, Kazimierza, Kleparza i Wesołej wraz z zabytkowymi przedmieściami.⁴¹

Zróżnicowany zasób dziedzictwa kulturowego Krakowa tworzą zabytki wpisane do rejestru, podlegające ochronie prawnej oraz obiekty o wartościach kulturowych ujęte w gminnej ewidencji zabytków, których ochrona prawna odbywa się poprzez ustalenia konserwatorskie zawarte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.⁴² Do gminnej ewidencji zabytków na terenie Krakowa wpisanych jest 6 328 obiektów⁴³, zaś rejestr zabytków obejmuje 1 175 pozycji.

⁴¹ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa, Urząd Miasta Krakowa 2013 r.

⁴² Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

⁴³ Gminna Ewidencja Zabytków, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

Tabela 20. Zestawienie typów zespołów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków

Typy zespołów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków	Ilość pozycji danego typu (stan na październik 2013 r.)
Zabudowa Wzgórza Wawelskiego z Wikarówką	2
Kościóły i Zespoły Klasztorne	67
Kościóły drewniane	5
Synagogi	8
Cmentarze	4
Układy urbanistyczne	7
Fortyfikacje	34
Inne	15
Budynki	1 033
Ogółem	1 175

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Zespoły i obiekty z terenu Miasta Krakowa wpisane do rejestru zabytków, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

W rejestrze zabytków umieszczonych jest 7 układów urbanistycznych. Są to⁴⁴:

- Układ urbanistyczny miasta Krakowa w granicach Plant,
- Układ urbanistyczny dawnego miasta Kazimierza ze Stradomiem,
- Układ urbanistyczny Kleparza,
- Układ urbanistyczny dawnego miasta Podgórze,
- Układ urbanistyczny Wesolej,
- Układ urbanistyczny dzielnicy Nowa Huta,
- Układ urbanistyczny oraz zespół zabudowy Kazimierza w obrębie, tzw. „nowego miasta” wraz z historycznymi przedmieściami: łąką św. Sebastiana, Podbrzeziem oraz Polami Kazimierzowskimi.

Wymienione wyżej obszary wpisane do rejestru zabytków, poza nielicznymi enklawami, dla których sporządzano plan miejscowy, nie posiadają szczegółowych zasad ochrony i kształtowania historycznych wnętrz urbanistycznych i przestrzeni publicznych. Jedną z głównych konsekwencji ustanowienia parku kulturowego jest ustawowy wymóg sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Pozytywne zmiany, które zachodzą w przestrzeni publicznej,

---

⁴⁴ Zespoły i obiekty z terenu Miasta Krakowa wpisane do rejestru zabytków, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

poprzez uporządkowanie zabytkowej zabudowy, ustanowionego Parku Kulturowego Stare Miasto, skłaniają do dalszych prac w zakresie powoływania kolejnych parków kulturowych.⁴⁵

Jak już wspomniano, teren Starego Miasta, Plant Krakowskich oraz Wzgórza Wawelskiego na mocy Uchwały Nr CXV/1547/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 listopada 2010 r. objęty został utworzonym Parkiem Kulturowym Stare Miasto. Utworzenie Parku Kulturowego Stare Miasto ma na celu⁴⁶:

1. zachowanie i ekspozycję dziedzictwa kulturowego i krajobrazu historycznego układu urbanistycznego Miasta Krakowa w granicach Plant i Wzgórza Wawelskiego,
2. ochronę historycznej linii zabudowy, gabarytów i form architektonicznych,
3. ochronę funkcjonalną i kompozycyjną Plant Krakowskich oraz pozostałej zieleni, szczególnie historycznych ogrodów, skwerów oraz zieleni stoków Wzgórza Wawelskiego, z dopuszczeniem rewaloryzacji terenów zielonych,
4. ochronę osi, ciągów i punktów widokowych umożliwiających bliskie i dalekie widoki na charakterystyczne elementy zagospodarowania obszaru, ze szczególnym uwzględnieniem widoków na Wzgórze Wawelskie oraz widoków z obszaru Parku na charakterystyczne elementy zagospodarowania Miasta,
5. ochronę krajobrazu kulturowego poprzez przeciwdziałanie nadmiernej rozbudowie działalności handlowej i usługowej, ingerującej w formę architektoniczną obiektów zabytkowych bądź zakłócającej ich ekspozycję, jak również ingerującej lub zakłócającej możliwość ekspozycji przestrzeni publicznej lub sprzecznej z tradycją kulturową Parku i związaną z nią estetyką.

Na skutek wprowadzenia Lokalnych Programów Rewitalizacji oraz Parku Kulturowego Stare Miasto znaczna część obszaru Starego Miasta, Kazimierza, Zabłocia i Podgórze została poddana działaniom rewitalizacyjnym. Najcenniejsze zabytki tych dzielnic poddane zostały rewaloryzacji, zadbane także o funkcjonalność i estetykę przestrzeni publicznej i szlaków komunikacyjnych, co pociągnęło za sobą liczne inwestycje prywatne, także prowadzące do odnowy charakterystycznej zabudowy tych obszarów. Zarówno Kazimierz, jak i połączone z nim kładką dla pieszych dzielnice Stare Podgórze i Zabłocie nabierają nowego, modnego i artystycznego charakteru, stanowiąc atrakcyjne miejsce zarówno dla mieszkańców, jak i turystów odwiedzających Kraków.

Obszarem o unikatowym charakterze zabudowy w skali kraju i Europy jest układ urbanistyczny Nowej Huty wraz z Placem Centralnym, będący przykładem urbanistyki i architektury doby socjalizmu. Ponadto na terenie Nowej Huty charakterystycznymi formami zagospodarowania przestrzennego są Kopiec Wandy (jeden z najstarszych obiektów zabytkowo-archeologicznych na terenie Miasta) oraz układy przestrzenne starych wsi, które zachowały się na tym terenie mimo wybudowania kombinatu hutniczego i nowych wielorodzinnych osiedli. Mają one w dużej mierze rodowód średniowieczny, a w wielu z nich zachowały się cenne obiekty zabytkowe jak m.in. klasztor w Mogile, kościoły w Ruszcy, Pleszowie, Górze Kościelnej, cmentarze oraz liczne zespoły dworskie i pałacowe

---

⁴⁵ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

⁴⁶ Uchwała Nr CXV/1547/10 Rady Miasta Krakowa z dn. 3 listopada 2010 r. w sprawie utworzenia parku kulturowego pod nazwą Park Kulturowy Stare Miasto, Urząd Miasta Krakowa, 2010 r.

(np. Łuczanowice, Krzesławice, Wadów, Branice, Kościelniki)⁴⁷. Stan promocji i zachowania tych obiektów pozostawia wciąż sporo do życzenia i konieczne są wzmożone działania Miasta w tym zakresie. Słusznym wydaje się określenie dla tego obszaru Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz Parku Kulturowego. Rewaloryzacja tego obszaru nie tylko wpłynie na jego atrakcyjność estetyczną i turystyczną, ale również pośrednio przyczyni się do rozwiązania licznych problemów natury społecznej obecnych na tym terenie.

Miasto nie tylko dba o rewitalizację historycznych obiektów i obszarów Krakowa, stara się także o rozwój przestrzeni publicznej i kulturowej realizując nowe inwestycje. W ostatnich latach na terenie Krakowa powstało sporo obiektów wpisujących się w tradycję i kanon zabudowy miasta, jednocześnie nadając nowoczesny charakter przestrzeni publicznej. Do najważniejszych inwestycji możemy zaliczyć: powstanie Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAR, budowę Małopolskiego Ogrodu Sztuki, Pawilonu „Wyspiański 2000”, realizowaną budowę Muzeum Kantora i Cricoteki, rewitalizację Muzeum Inżynierii Miejskiej oraz wiele innych.

W 2012 r. na prace konserwatorsko-budowlane na terenie Krakowa wydano ogółem 46 470 368 zł, z czego 42 331 925 zł pochodziło z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa.

Tabela 21. Kwoty przeznaczone w 2012 r. na prace konserwatorsko-budowlane

Źródła finansowania:	Środki łącznie	w tym:	
		na remonty kompleksowe	na remonty zabezpieczające
Budżet Miasta Krakowa	2 903 686	2 480 265	423 421
Zarząd Budynków Komunalnych	352 333	242 898	109 435
NFRZK, w tym:	42 331 925	-	-
na obiekty należące do GMK	6 499 707	6 499 707	-
Budżet Wojewody Małopolskiego	602 424	602 424	-
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	380 000	330 000	50 000
Budżet Województwa Małopolskiego	-	-	-
Ogółem	46 570 368	3 655 587	582 856

Źródło: Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

W latach 2008-2013 poziom dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane nie wykazywał wyraźnej tendencji, chociaż od 2011 r. zauważyć można stopniowy spadek poziomu finansowania przez Miasto prac w tym zakresie.

⁴⁷ Waloryzacja przestrzeni miejskiej Krakowa dla potrzeb turystyki – Raport końcowy, Urząd Miasta Krakowa, 2008 r.

Tabela 22. Wykaz kwot dotacji celowej przeznaczonych w latach 2008-2013 na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze Gminy Miejskiej Kraków, nie stanowiących jej wyłącznej własności

2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 500 000	3 000 000	1 500 000	2 700 000	1 760 000	1 600 000

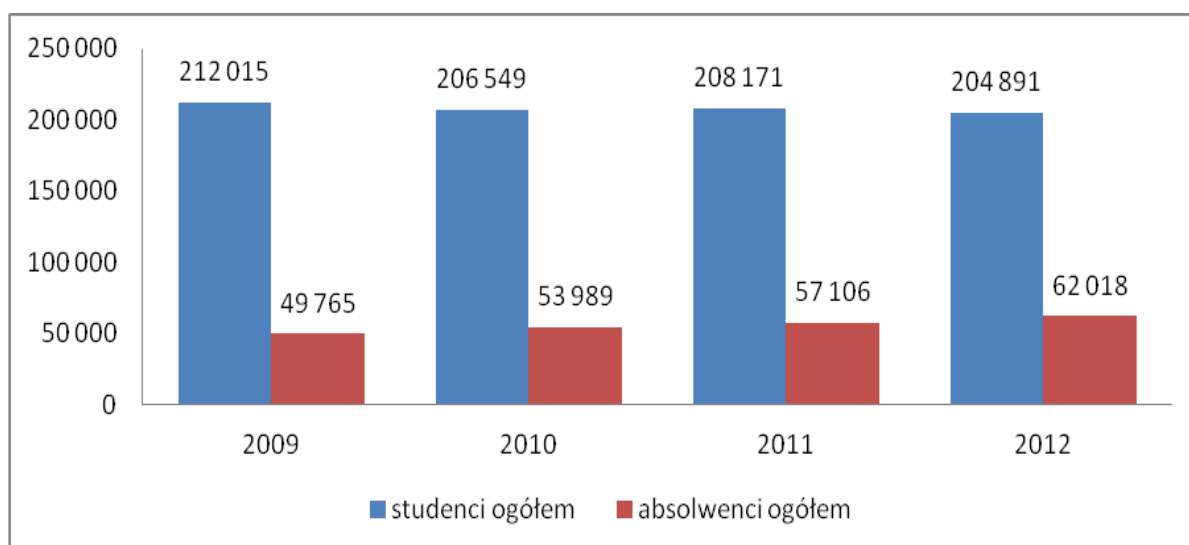
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Dotacje przyznane 2008-2013, Urząd Miasta Krakowa.

NAUKA I SZKOLNICTWO WYŻSZE

Kraków od wieków stanowi ważny ośrodek akademicki Polski i Europy Środkowej. Najlepsze tradycje akademicko-naukowe uczelni krakowskich zostały potwierdzone poprzez nadanie przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego 6 wydziałom trzech najstarszych Krakowskich uczelni, tj. Uniwersytetowi Jagiellońskiemu, Akademii Górniczo-Hutniczej oraz Akademii Muzycznej klasyfikacji A+, oznaczającej wiodące w skali kraju jednostki badawcze.

W Krakowie funkcjonuje 10 publicznych szkół wyższych oraz 14 szkół wyższych niepublicznych. Wszystkie uczelnie publiczne oraz 5 uczelni niepublicznych oprócz studiów licencjackich lub inżynierskich I stopnia, dają możliwość kontynuacji edukacji na studiach II stopnia i uzyskania tytułu magistra.

Wykres 16. Ogólna liczba studentów i absolwentów krakowskich uczelni wyższych w latach 2009-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS; Raport o Stanie Miasta 2011, Urząd Miasta Krakowa, 2012 r.

W 2011 r. w Krakowie studiowało 208 171 osób, co stanowi 10,6% społeczności studenckiej w Polsce. W 2012 r. wg danych GUS liczba studentów wynosiła 181 924 osoby, a absolutorium uzyskało 48 518 osób. Wśród studentów przeważały kobiety ich udział w ogólnej liczbie wynosił 58%. Obserwowana w ostatnich latach tendencja malejąca liczby studiujących jest zjawiskiem ogólnokrajowym i spowodowana jest niżem demograficznym.

Rola Krakowa jako ośrodka naukowo-akademickiego nie ogranicza się tylko do misji edukacyjnej. Kraków to także miejsce działalności licznych jednostek badawczo-rozwojowych, centrów

doskonałości, klastrów, inkubatorów przedsiębiorczości oraz innych podmiotów, których celem jest zapewnienie odpowiedniej wymiany wiedzy, doświadczeń i innowacji pomiędzy podmiotami gospodarczymi a jednostkami naukowymi.

OCHRONA ŚRODOWISKA

ZIELEŃ MIEJSKA

System zieleni miejskiej centrum skoncentrowany jest wokół pierścienia Plant, skwerów, parków, Błoń oraz wzdłuż Wisły i jej dopływów. Poszczególne części miasta połączone są parkami rzecznyymi.⁴⁸ Najliczniejszym typem obszarów zieleni miejskiej są tereny zieleni fortecznej zajmujące 3,3% obszaru miasta, zlokalizowane na terenie umocnień fortecznych Krakowa i terenach do nich przylegających.

Tabela 23. Struktura zieleni miejskiej w Krakowie w 2012 r.

Typ zieleni	Powierzchnia	
	ha	% pow. miasta
Parki miejskie i zieleńce, tereny zieleni osiedlowej w zarządzie ZIKiT	949	2,9
Zieleń przyuliczna	599	1,8
Cmentarze	138	0,3
Ogrody działkowe	650	2
Zieleń towarzysząca urządzeniom sportowym	133	0,4
Zieleń forteczna	1 083	3,3
Ogółem	3 552	10,7

Źródło: Raport o Stanie Miasta 2012, Urząd Miasta Krakowa 2013 r.

Na terenie miasta Krakowa istnieją⁴⁹:

- 43 parki miejskie o łącznej powierzchni 396,89 ha,
- 3 obszary Natura 2000 o łącznej powierzchni 386,7 ha (Dębnicko-Tyniecki obszar łąkowy – 282,86 ha, Skawiński obszar łąkowy – 44,13, Łąki Nowohuckie – 59,75 ha),
- 5 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 48,58 ha (Bonarka – 2,29 ha, Bielańskie Skałki – 1,73 ha, Panieńskie Skałki – 6,41 ha, Skałki Przegorzalskie – 1,38 ha, Skołczanka – 36,77 ha),
- 3 parki krajobrazowe o łącznej powierzchni 4 753,6 ha (Bielańsko-Tyniecki – 4225,3 ha, Dolinki Krakowskie 58,2 ha, Tenczyński 488,1 ha),
- 266 pomników przyrody, w tym: 263 pojedyncze drzewa, 1 aleja, 1 głąz narzutowy „Rapa Kiwi” i 1 źródło „Świętojańskie” w Tyńcu,
- 10 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 104,8 ha.

⁴⁸ Program Ochrony Środowiska na lata 2012-2019, Urząd Miasta Krakowa.

⁴⁹ Raport o Stanie Miasta 2011, Urząd Miasta Krakowa 2012 r.; Program Ochrony Środowiska na lata 2012-2019, Urząd Miasta Krakowa.

Lasy miasta Krakowa zajmują powierzchnię 1 431 ha, co stanowi 4,38% powierzchni miasta i jest to jeden z najniższych wskaźników w Polsce. Lasy na terenie miasta Krakowa nie są rozmieszczone równomiernie, gdyż większość z nich zlokalizowana jest w zachodniej części Krakowa, gdzie znajduje się największy kompleks leśny: Las Wolski (pow. 419 ha).

UKŁAD HYDROGRAFICZNY

Podstawowym składnikiem układu hydrograficznego Krakowa jest rzeka Wisła wraz z dopływami, o długości w granicach miasta 36,6 km. Wody Wisły dopływające do Krakowa są w znacznym stopniu zanieczyszczone, głównie przez zasolone wody kopalniane z woj. śląskiego. Na terenie miasta podstawowym źródłem zanieczyszczenia wód Wisły jest gospodarka komunalna. Najistotniejszymi dopływami Wisły, bowiem stanowiącymi także powierzchniowe źródła wody pitnej są: Sanka, Dłubnia, Rudawa i Raba (wraz ze Zbiornikiem Dobczyckim). W latach 2008-2010 przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzona była ocena stanu (potencjału) chemicznego i biologicznego wód powierzchniowych. W badanym okresie stan wód oceniony został jako słaby (IV) i umiarkowany (III), na co wpływ miały zanieczyszczenia i zawartość elementów biologicznych. Badania jakości wód źródeł wody pitnej w latach 2004-2010 wykazały natomiast, że mimo stopniowej poprawy stanu jakościowego tych wód, nadal zawierają one zanieczyszczenia pochodzące ze ścieków bytowych⁵⁰.

Najbardziej zasobne fragmenty użytkowych poziomów wód podziemnych zostały zaliczone do GZWP – głównych zbiorników wód podziemnych, do których zaliczamy przede wszystkim:

- GZWP Nr 450 – Dolina rzeki Wisły – jego zasięg to dolina Wisły i jej dopływy w granicach Krakowa,
- GZWP Nr 451 – Subzbiornik Bogucice – obejmuje swym zasięgiem południowo-wschodnią część Krakowa,
- GZWP Nr 326 – Częstochowa E – jej niewielki fragment sięga północnej części Krakowa.

Wody podziemne stanowią ważne uzupełnienie wód powierzchniowych, jako źródła wody pitnej. Jakość wód powierzchniowych jest dobra, jednak ich słaba izolacja od powierzchni terenu, wpływa na ich niską odporność na przenikanie zanieczyszczeń.⁵¹

ZŁOŻA KOPALIN STAŁYCH I WÓD LECZNICZYCH

W roku 2013 zasoby kopalin stałych oraz stan ich eksploatacji przedstawia się następująco:

- w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa nie przewiduje się eksploatacji wapieni – złoża Wzgórze św. Piotra, położone na terenie Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, objęte jest zakazem eksploatacji,
- zaniechano eksploatacji itów ceramicznych w Zesławicach i Bonarce-Łagiewnikach metodami odkrywcowymi,

---

⁵⁰ Tamże.

⁵¹ Program Ochrony Środowiska na lata 2012-2015 z uwzględnieniem zadań zrealizowanych w 2011 r. oraz perspektywą na lata 2016-2019, Urząd Miasta Krakowa, 2012 r.

- kruszywa są eksploatowane w złożu Brzegi III, w złożu Brzegi II eksploatacja odbywa się okresowo, złożo w Nowej Hucie – Zalew jest niezagospodarowane, jest to obszar objęty ochroną (łąki Nowohuckie).

Tabela 24. Udokumentowane złoża kopalin na terenie Krakowa, stan na 31.12.2009 r.

Nazwa złoża	Stan Zagospodarowania	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
Złoża piasków i żwirów				
Brzegi II	Eksploatowane okresowo	4 206	2 214	b.d.
Brzegi III	Eksploatowane	1 828	1 828	216
Nowa Huta Zalew	Rozpoznane szczegółowo	8 743	b.d.	b.d.
Złoża wapieni dla przemysłu wapienniczego				
Wzgórze św. Piotra	Rozpoznane wstępnie	11 151	b.d.	b.d.
Złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej				
Bonarka-Łagiewniki	Zaniechano eksploatacji	2 046	b.d.	b.d.
Zesławice	Zaniechano eksploatacji	7 525	1 713	b.d.

Źródło: Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r., Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, wg stanu na 31 XII 2012 r., Państwowy Instytut Geologiczny, 2013 r.

W Krakowie znajdują się dwa udokumentowane złoża wód podziemnych: Złożo „Mateczny” oraz Złożo „Swoszowice”. Złożo „Mateczny” stanowią wody siarczanowo-chlorkowo-sodowe-wapniowo-magnezowe i siarczkowe. Ich ujęcie składa się z trzech studni. Samowypływ wód o udokumentowanych zasobach eksploatacyjnych wynosi 8,5 m³/godz. na rzędnej 203,5 m n.p.m. Obecnie wykorzystuje się około 10% wód. Złożo „Swoszowice” obfituje w wody zawierające takie składniki mineralne jak siarczany i wodorowęglany wapnia i magnezu oraz siarkowodór. Ogólna mineralizacja wód wynosi od 0,26% do 0,28%. Minister Środowiska w zawiadomieniu o przyjęciu dokumentacji hydrogeologicznej z dnia 21.09.2005 ustalił zasoby eksploatacyjne 6,0 m³/godz. przy depresji 0,8 m dla ujęcia „Źródło Główne” i 0,16 m³/godz. przy depresji 0,2 m dla ujęcia „Źródło Napoleon”. Obecnie źródła te są słabo wykorzystywane, w około 13-20%. Stan ten wiąże się z bardzo skromnym zapleczem uzdrowiskowym, praktycznie brakiem parku zdrojowego lub basenów i bardzo słabą promocją⁵².

Program Ochrony Środowiska przewidywał działania w zakresie ochrony złóż kopalin stałych. Wskazano w nim ochronę poprzez racjonalne zagospodarowanie i zakaz trwałej zabudowy złóż uniemożliwiającej ich użytkowanie, a także ochronę przed eksploatacją złóż na terenach chronionych. Oczekiwano również, że na stałym poziomie utrzyma się powierzchnia obszarów zajmowanych przez górnictwo odkrywkowe, tymczasem na przestrzeni lat (wg Raportów z realizacji Programu) obserwuje się trend malejący. Obecnie na obszarze wszystkich terenów eksploatowanych górnictwo prowadzona

⁵² Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Urząd Miasta Krakowa 2013 r.

jest rekultywacja, m.in. ma to miejsce w likwidowanej kopalni otworowej Barycz, w której rekultywacja przewidziana jest do 2032 roku⁵³.

STAN POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Podstawowym problemem ochrony środowiska w Krakowie jest zły stan powietrza atmosferycznego i liczne występowanie nad Miastem zjawisk smogowych. Stan jakości powietrza w Krakowie w 2011 roku był niezadowolający. Niedotrzymane były standardy w zakresie stężeń pyłu zawieszonego PM10 i dwutlenku azotu oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Wynikało to z niekorzystnych warunków klimatycznych, spowodowanych położeniem Krakowa w inwersyjnej dolinie, ze słabym przewietrzaniem i dużą wilgotnością oraz emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych, komunikacyjnych i przemysłowych. Największy udział w zanieczyszczeniu powietrza atmosferycznego pyłami (PM10) ma spalanie węgla oraz odpadów w starych kotłach i piecach domowych, komunikacja w mieście, poprzez spalane paliwa w silnikach samochodów oraz unoszenie się pyłów z brudnych dróg. Znacznie mniejszy udział w zanieczyszczeniu powietrza pyłami ma przemysł, który zdecydowanie zmniejszył stopień emisji zanieczyszczeń w porównaniu z 2007 r. na skutek obowiązujących przepisów prawnych regulujących dopuszczalne poziomy emisji i czynione w tym zakresie inwestycje. Określony w wyniku modelowania rozkładu stężeń (przeprowadzonego na potrzeby opracowania Programu Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego), obszar przekroczeń wielkości kryterialnych dla pyłu zawieszonego PM10 obejmuje znaczny teren miasta, w tym: centrum, śródmieście, Nowohucki Obszar Gospodarczy oraz drogi o największym natężeniu ruchu.

Tabela 25. Emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza w Krakowie, lata 2007-2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza:						
- pyłowych (t/r)	3625	2864	2242	1855	1933	1938
- gazowych (t/r)	6 990 249	6 276 433	4 910 014	4 246 093	4 787 954	5 036 071

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

W zakresie emisji zanieczyszczeń przemysłowych nastąpił znaczny spadek do roku 2010, po czym ilość emitowanych rocznie zanieczyszczeń zarówno pyłowych, jak i gazowych zaczęła rosnąć, wynosząc w 2012 r. odpowiednio 1 938 t i 5 036 071 t.

Problem zanieczyszczenia powietrza wskazywany był przez respondentów badań ankietowych jako zjawisko, które zdecydowanie nabrało znaczenia w ostatnich latach. Mieszkańcy dostrzegli za to poprawę w zakresie dostępu do terenów zieleni w ich okolicy, choć Kraków w ich ocenie w zaledwie dostatecznym zakresie jest miejscem do życia w czystym środowisku. Działania w obszarze ochrony środowiska, takie jak: rozwój i ochrona terenów zieleni oraz stworzenie infrastruktury przyjaznej ekologicznie, były jednymi z najczęściej wymienianych czynników mających istotny wpływ na dalszy rozwój Miasta.

⁵³ Program Ochrony Środowiska 2012 r., Urząd Miasta Krakowa.

MIESZKALNICTWO

Według ostatniego Powszechnego Spisu Ludności z 2011 r., liczba mieszkań w Krakowie wynosiła 329,5 tys. Nastąpiła zatem kontynuacja trendu wzrostowego z lat 2006-2010, kiedy to zanotowano wzrost liczby mieszkań o blisko 26,5 tysiąca, wynosząc w 2010 r. 326 208 mieszkań. W 2011 r. przeciętna liczba izb w mieszkaniu wynosiła 3,21, a przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 56,36 m², co oznacza spadek w stosunku do roku 2010 o 0,41 m².⁵⁴

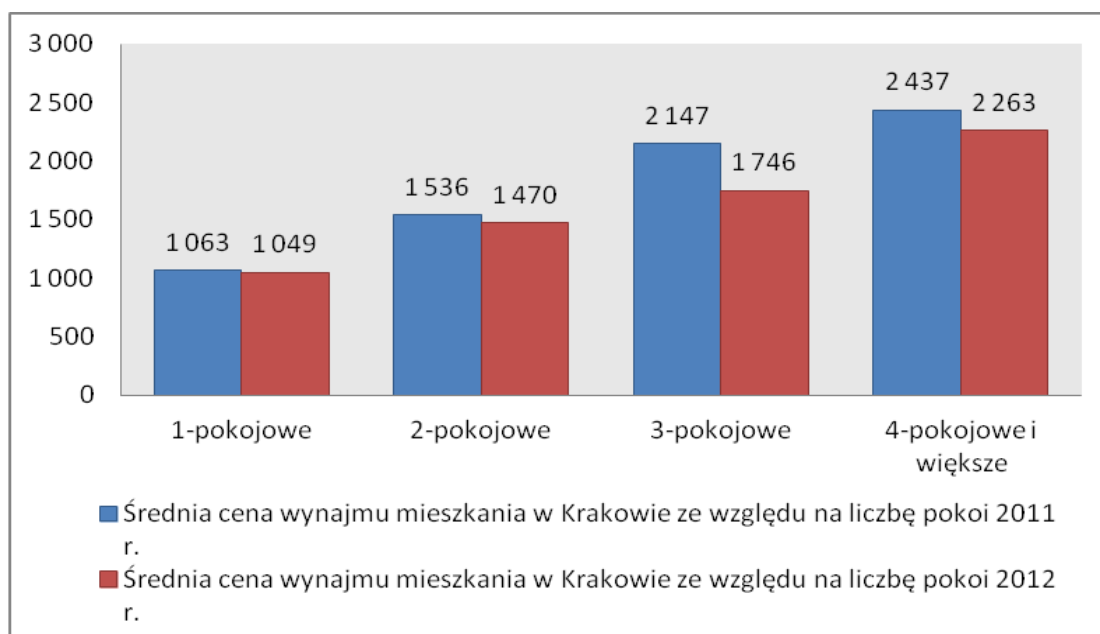
Tabela 26. Mieszkania w Krakowie, lata 2006-2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba mieszkań	299 754	304 536	311 153	321 496	326 208
Izby	947 599	962 573	983 060	1 012 356	1 026 935
Pow. użytkowa mieszkań	16 801 648	17 128 132	17 552 095	18 183 400	18 519 871
Przeciętna pow. użytkowa 1 mieszkania	56,05	56,24	56,41	56,56	56,77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Ceny wynajmu mieszkań spadły w 2012 r. w stosunku do cen z 2011 r.: mieszkania 1-pokojowe były tańsze średnio o 14 zł (1,3%), mieszkania 2-pokojowe o 66 zł (4,3%), mieszkania 3-pokojowe o 401 zł (18,7%), a mieszkania 4-pokojowe i większe o 174 zł (7,1%).

Tabela 27. Średnia cena wynajmu mieszkań w Krakowie ze względu na liczbę pokoi w latach 2011-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Krakowski Rynek Nieruchomości 2011 r.; Krakowski Rynek Nieruchomości 2012 r., Urząd Miasta Krakowa.

⁵⁴ Bank Danych Lokalnych, GUS.

Ceny oferowanych mieszkań na rynku pierwotnym spadły w 2012 r. w porównaniu do 2011 r. we wszystkich dzielnicach Krakowa z wyjątkiem Podgórze Duchackiego, gdzie zanotowano niewielki wzrost o 1,25%. Najdroższe mieszkania sprzedawane są w rejonie Starego Miasta (9 890 zł/m²), mimo znacznego spadku cen, o blisko 19%. Najdroższymi, obok Starego Miasta, dzielnicami są Zwierzyniec, Grzegórzki oraz Krowodrza. Najtańsze mieszkania oferowane są w Swoszowicach i Wzgórzach Krzesławickich.

Stare Miasto i Zwierzyniec także na rynku wtórnym stanowią lokalizację o najwyższych cenach mieszkań, wynoszących odpowiednio: 7 921 zł/m² i 7 852 zł/m². Ceny mieszkań na Starym Mieście wykazują także najwyższą rozbieżność pomiędzy rynkiem pierwotnym a wtórnym, wynoszącą 1 989 zł.

W opinii objętych badaniem mieszkańców, w ostatnich 3-4 latach nastąpiła poprawa warunków mieszkaniowych w ich bezpośredniej okolicy, a większość z nich zadowolona jest z własnych warunków mieszkaniowych.

4.2. WERYFIKACJA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH I PÓL INTERWENCJI

ZESPÓŁ I

RYS HISTORYCZNY

Zespół I to jednostki urbanistyczne: Stare Miasto, Kleparz, Piasek, Nowy Świat, Stradom, Wesoła Zachód, Kazimierz, część Grzegórzek Zachód i Półwie Zwierzynieckie.

Teren jednostki urbanistycznej Stare Miasto obejmuje najstarszą część Krakowa z Wawelem oraz obszar Krakowa lokacyjnego z Okołem. Najdawniejsze pozostałości zabudowy Krakowa – budowli romańskich i przedromańskich – zachowały się pod obecnymi obiektami na Wawelu (m.in. rotunda Najświętszej Marii Panny). Zabudowa Wzgórza Wawelskiego kontynuowana była przez kilka stuleci i zaowocowała powstaniem wybitnych dzieł architektury, jak wzniesiona w XIV wieku gotycka katedra – miejsce koronacji królów Polski oraz zamek królewski. Rola Wawelu jako siedziby władców państwa polskiego zakończyła się wraz z przeniesieniem dworu królewskiego do Warszawy w 1609 roku, ale Wzgórze Wawelskie nadal pełniło szczególną rolę jako nekropolia polskich władców, a później także wielkich poetów i bohaterów narodowych.

Zasadniczy kształt strukturze przestrzennej Starego Miasta nadała lokacja Krakowa w 1257 roku na prawie magdeburskim, kiedy to wytyczono rynek i otaczające bloki, włączając w ten układ wcześniejsze nieregularne elementy rozplanowania. Na początku XIV wieku nastąpiło włączenie do Krakowa sąsiadującej osady Okół i otoczenie tak powiększonego organizmu miejskiego wspólnymi murami, co ustaliło obszar zainwestowania na kilka kolejnych stuleci. Obwarowania miejskie rozebrano na początku wieku XIX i stworzono w tym miejscu pas zieleni – Planty, pozostawiając północny odcinek murów z Bramą Floriańską i Barbakanem.

Rynek Główny w przeciągu wieków pełnił rolę nie tylko ważnego centrum handlowo-gospodarczego i administracyjnego – stanowił on również oprawę najistotniejszych dla historii miasta i kraju wydarzeń politycznych. Zabudowa Rynku powstawała pomiędzy XIII a XVIII stuleciem. Wiek XIX przyniósł działania zmierzające do jej uporządkowania, co niestety doprowadziło do wyburzenia wielu cennych obiektów, wśród nich budynku wagi i ratusza.

Na terenie Zespołu I obecne są wybitne dzieła architektury sakralnej. Najstarsze kościoły budowano tu już przed XIII w., jednak część z nich uległa kompletnemu zniszczeniu lub została przebudowana, a niektóre rozebrano – tak jak kościoły Wszystkich Świętych i św. Szczepana, po których pozostały jedynie nazwy placów. Rozkwit architektury sakralnej nastąpił w wieku XIV – powstały wówczas wielkie gotyckie świątynie tworzące charakterystyczną sylwetę miasta: przebudowano kościół Mariacki (Najświętszej Marii Panny), wzniesiono kościoły św. Katarzyny i św. Małgorzaty oraz Bożego Ciała, a także wiele nieco skromniejszych, z których część uległa w przeciągu wieków znacznym przebudowom.

Stare Miasto jest również miejscem lokalizacji zabytkowych obiektów należących do najstarszej w Polsce uczelni, założonej w 1364 roku jako Akademia Krakowska (dzisiejszy Uniwersytet Jagielloński), w tym m.in. Collegium Maius.

Kleparz uzyskał prawa miejskie w 1366 roku. Miasto powstało na miejscu wcześniejszej osady, która rozwinęła się w sąsiedztwie kościoła św. Floriana. Kleparz nie posiadał murów miejskich. Miasto słynęło z targów, których tradycję kontynuuje obecny plac targowy „Stary Kleparz”.

Stradom wszedł w skład miasta Kazimierza w momencie jego lokacji, ale nie znalazł się wewnątrz jego murów obronnych. Stradom był najważniejszym przedmieściem Kazimierza, łącząc go z Krakowem. W części zachodniej Stradomia rozległe tereny zajęły zespoły klasztorne bernardynów i bernardynek.

Kazimierz, którego lokacja miała miejsce w 1335 roku, jako samodzielne miasto istniał do 1792 roku. Jego załazek stanowiły położone pomiędzy dwiema odnogami Wisły osady – w tym wieś Bawół – skupione wokół szlaku solnego i kilku romańskich kościołów: św. Wawrzyńca, św. Michała i św. Jakuba. Centrum miasta lokacyjnego był plac Wolnica z wzniesionym tam w 1414 roku ratuszem. Od momentu lokacji miasta wznoszono też liczne kościoły, m. in. monumentalny kościół Bożego Ciała z przełomu XIV i XV wieku. Najważniejszym katolickim zespołem sakralnym Kazimierza jest Skałka wraz z kościołem św. Michała Archaniola i św. Stanisława, miejsce, gdzie wedle tradycji zginął męczeńską śmiercią w 1079 roku św. Stanisław. Ponadto znajdują się tu dwa gotyckie kościoły św. Katarzyny i św. Małgorzaty z zabudowaniami klasztorными. W wieku XV przeniesiono do Kazimierza zamieszkałych w Krakowie Żydów, osiedlając ich w oddzielonej murami części miasta. Wydarzenie to zapoczątkowało proces tworzenia się na terenie Kazimierza jednolitej kulturowo dzielnicę żydowskiej, początkowo skupionej wokół tzw. Starej Synagogi w rejonie ul. Szerokiej. Powstały wówczas nowe bożnice (Remuh, Wysoka, Poppera, Izaaka, Kupa, Na Górcie), a także ratusz żydowski, uczelnia talmudyczna, domy modlitwy, mykwa i żydowskie cmentarze. Skoncentrowana w sąsiedztwie

ul. Szerokiej zabudowa dzielnicę żydowskiej stopniowo rozrastała się do dzisiejszego pl. Nowego oraz ulic Józefa i św. Wawrzyńca. W 1822 roku rozebrano mury miejskie Kazimierza (resztki murów miejskich zachowały się przy ul. Paulińskiej, Podgórskiej, Warszawera i Dajwór) oraz istniejącego w jego granicach miasta żydowskiego, a ludność pochodzenia żydowskiego uzyskała możliwość osiedlania się poza granicami oppidum judaeorum.

Półwie Zwierzynieckie powstało na wydzielonych ze Zwierzynca terenach w 1327 roku, zawierając do 1366 roku w swoim obszarze także Błonia. Na terenie tym powstało w XIV i XV wieku kilka młynów nad Rudawą oraz folwarki. W 1509 roku król Zygmunt I Stary założył tutaj ogród królewski zwany Wielkim. W okresie 20-lecia międzywojennego nastąpiła intensywne urbanizacja tego obszaru, która przyniosła znaczne zmiany w zabudowie miejskiej. W miejscu zasypanego stawu powstał plac na Stawach, a w sąsiedztwie zlokalizowano stadion Klubu Sportowego Cracovia.

Po I rozbiórce Polski w 1772 roku do Krakowa włączone zostały sąsiadujące miasta, przedmieścia i jurydyki – Kleparz, Kazimierz, Stradom, Piasek (dawna jurydyka Garbary) i Nowy Świat, natomiast tereny położone na prawym brzegu Wisły znalazły się w zaborze austriackim. Ponad 37% budynków w tym okresie zlokalizowanych było w obrębie dzisiejszych Plant, drugim obszarem o intensywnym zainwestowaniu był Kazimierz. Na Stradomiu zwarta zabudowa występowała tylko wzdłuż ulicy Stradom. Skupisko domów występowało także na Kleparzu, głównie w rejonie Rynku Kleparskiego, w południowej części ul. Długiej i Krowoderskiej, natomiast w zachodnich dzielnicach miasta zabudowa była jeszcze chaotyczna i skoncentrowana głównie wzdłuż wybiegających z Plant ulic. Pozostałe tereny zajmowały pola uprawne i ogrody. Stan jakościowy zabudowy miasta przedstawiał się bardzo niekorzystnie – zabudowa murowana stanowiła praktycznie sto procent liczby budynków jedynie na terenie Starego Miasta w obrębie Plant, natomiast w pozostałych rejonach tylko około połowy. Wiele budynków znajdowało się w bardzo złym stanie technicznym, a wyposażenie sanitarne było niedostateczne.

W roku 1871 Rada Miejska przyjęła projekt uporządkowania miasta, który wytyczał kierunki polityki miasta w zakresie restauracji obiektów zabytkowych, rozbudowy mieszkalnictwa, infrastruktury technicznej i urzędzeń komunalnych oraz infrastruktury publicznej. Na kolejne lata datuje się przebudowa Sukiennic oraz Collegium Maius, jak też budowa licznych znaczących obiektów użyteczności publicznej. Bardzo ważną rolę w rozwoju budownictwa mieszkaniowego odegrała akcja wyposażania ulic peryferyjnych w nawierzchnię, oświetlenie i kanalizację, co zachęciło przedsiębiorców budowlanych do lokalizowania nowych inwestycji poza centrum miasta. W drugiej połowie XIX wieku zaczyna stopniowo powiększać się tradycyjny obszar zabudowy miejskiej – intensywna działalność inwestycyjna rozpoczyna się na terenie Piasku, Stradomia i Wesolej oraz na Kleparzu w obrębie rdzenia austriackiej Twierdzy Kraków. W latach 1878-1880 w miejscu zasypanej starej odnogi Wisły, oddzielającej Stradom od Kazimierza, powstały nawiązujące stylistyką do XIX-wiecznych bulwarów paryskich Planty Dietlowskie. Zdecydowanie poprawiła się w tym okresie jakość budownictwa. Prowadzona parcelacja miasta miała niejednokrotnie charakter spekulacyjny i wytworzyła chaotyczną, nie zawsze zgodną w ogólnym interesem, sieć ulic i strukturę zabudowy, a także częściowo zamknęła widoki na Wawel.

Budowa pasa fortyfikacji w latach 50. i 60. XIX wieku w odległości 600-800 metrów od Rynku Głównego zahamowała możliwość swobodnego rozwoju miasta i przyczyniła się do nadmiernego przegęszczenia zabudowy w śródmieściu. W roku 1900 rozparcelowano ostatnie nadające się pod zabudowę tereny w mieście – w zamkniętym przez fortyfikacje obszarze na powierzchni 5,77 km² mieszkało wówczas prawie 100 tysięcy osób, co stawiało Kraków na pierwszym miejscu, jeśli chodzi o gęstość zaludnienia miast w ówczesnej monarchii austriackiej. Fakt ten miał bezpośrednie znaczenie dla rozwoju gospodarczego miasta – nie powstawały żadne nowe fabryki, a istniejące zakłady przenosiły się do gmin sąsiednich – Grzegórzek, Zwierzyńca, Półwsi Zwierzynieckich, Krowodrzy lub do Mogiły. Także mieszkańcy zaczęli przenosić się poza granice Krakowa, wskutek dramatycznego wzrostu cen mieszkań.

Koniec pierwszego dziesięciolecia XX wieku zaowocował zwiększeniem ruchu budowlanego w centrum miasta – z powodu bardzo wysokich cen nieruchomości, zaczęły powstawać obiekty o wysokości co najmniej trzech kondygnacji. Nastąpił proces wymiany wielu istniejących budynków parterowych lub jednopiętrowych na kilkukondygnacyjne kamienice mieszkalne – w okresie tym wyburzeniu uległo wiele zabytkowych kamieniczek w obszarze staromiejskim. Powstała także duża ilość monumentalnych gmachów użyteczności publicznej. Wieloletni okres zablokowania możliwości

rozwoju przestrzennego Krakowa wskutek otoczenia miasta fortyfikacjami spowodował znaczny deficyt terenów zieleni – zabudowie oparty się jedynie Planty i nieliczne ze wspaniałych ogrodów.

Uchwalona przez Sejm Krajowy w 1909 roku ustawa o przyłączeniu kilkunastu gmin sąsiednich zapoczątkowała proces tworzenia tzw. Wielkiego Krakowa. Jednakże dopiero zniesienie tzw. rewersów demolacyjnych w 1910 roku umożliwiło rozwój budownictwa na uwolnionych terenach. Mimo wszystko w historycznych dzielnicach Krakowa nastąpiło ożywienie na rynku budownictwa mieszkaniowego w tym okresie, szczególnie na terenie dzielnic Piasek, Wesoła i Kazimierz. Powstały również kolejne monumentalne budowle, podkreślając centralny charakter historycznych dzielnic – większość z nich znalazła lokalizację na Piasku.

Dzisiejszy kształt i charakter zabudowy historycznego centrum Krakowa oraz specyfika jego ośmiu śródmiejskich dzielnic zostały ukształtowane w przeważającym stopniu w okresie drugiej połowy XIX wieku i okresu do I wojny światowej.

Tragicznym rozdziałem najnowszej historii Krakowa był okres okupacji hitlerowskiej, który przyniósł eksterminację ludności żydowskiej. Większość Żydów wysiedlono do obozów koncentracyjnych w Oświęcimiu i Brzezince, a w 1941 roku ostatnich pozostałych w Krakowie przeniesiono do getta na Podgórze i do obozu koncentracyjnego Płaszów. Zagładzie uległa większość z liczącej ponad 60 tysięcy osób żydowskiej społeczności Krakowa. Brutalnie i nieodwracalnie przerwane zostało wielowiekowe istnienie żydowskiej społeczności Krakowa, od stuleci współtworzącej dorobek kulturowy i materialny miasta.

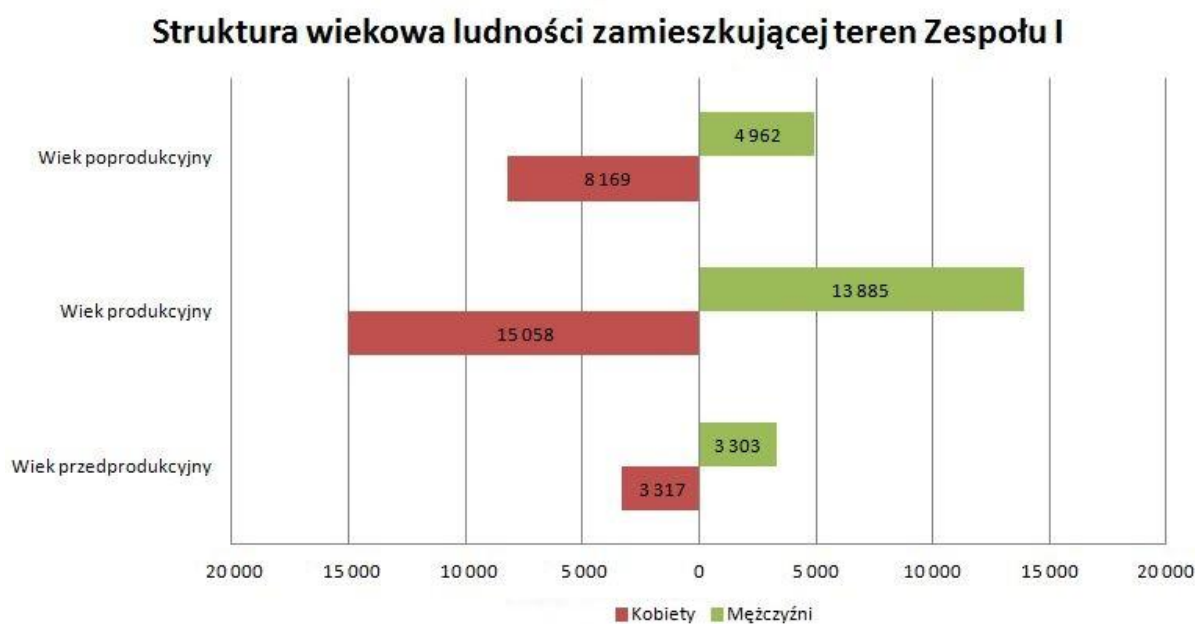
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

Zespół I zajmuje powierzchnię 512,494 ha, co stanowi 1,57% powierzchni Miasta. Według danych GIS w 2013 r. obszar Zespołu I zamieszkiwało 48 694 osoby (6,6% ogółu mieszkańców Krakowa), z czego 54,5% stanowiły kobiety. Gęstość zaludnienia wynosiła 95 os./ha, a więc była znacznie większa niż średnia gęstość zaludnienia w Krakowie, wynosząca w 2013 r. 22,7 os./ha.

Struktura płci i wieku mieszkańców Zespołu I

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Wiek przedprodukcyjny	6 620	3 317	3 303
Wiek produkcyjny	28 943	15 058	13 885
Wiek poprodukcyjny	13 131	8 169	4 962
Ogółem	48 694	26 544	22 150

Wykres 17. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu I

Źródło: Opracowanie: Urząd Miasta Krakowa (Dane zebrane w GIS).

Na terenie Zespołu I liczba bezrobotnych w 2012 r. wynosiła 1 736 osób, z czego kobiety stanowiły 36%. Szacunkowa wartość stopy bezrobocia wynosiła 5,2%,⁵⁵ czyli nieznacznie przekraczała średni poziom bezrobocia dla całego Miasta (4,8%).

Świadczeniami pomocy społecznej objętych zostało 2 931 osób, czyli 5,7% ogółu mieszkańców. Średnia liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej dla całego Miasta wynosiła w 2012 r. 5%.

Na terenie Zespołu I funkcjonują 19 084 przedsiębiorstwa, co oznacza, że na każde 10 000 mieszkańców przypada 3 685 podmiotów gospodarczych. Wskaźnik ten znacznie przekracza średni poziom wskaźnika dla Miasta, wynoszący 1 598 przedsiębiorstw/10 000 osób.

STRUKTURA URBANISTYCZNA

Zespół I stanowi obszar, na którym zlokalizowane są najcenniejsze zasoby dziedzictwa kulturowego Krakowa, z Wawelem i Starym Miastem na czele. Obszar ten został w 1978 r. wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO oraz na mocy Rozporządzenia Prezydenta RP z 1994 r. stanowi pomnik historii pod nazwą „Historyczny zespół miasta”. Rada Miasta Krakowa na mocy Uchwały Nr CXV/1547/10 z dnia 3 listopada 2010 r. ustanowiła na tym obszarze

⁵⁵ W analizach dotyczących poszczególnych zespołów wskaźnik stopy bezrobocia ma charakter szacunkowy. Z uwagi na brak dostępu do danych z GIS dotyczących liczby ludności w 2012 r. wskaźnik ten, na potrzeby niniejszego opracowania, został wyliczony w sposób następujący: liczba osób bezrobotnych w 2012 r., została odniesiona do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (suma kobiet w wieku 18-59 lat i mężczyzn w wieku 18-64 lat) w 2010 r.

Park Kulturowy Stare Miasto, powołany w celu zachowania i kształtowania kulturowego i historycznego charakteru występujących na jego terenie przestrzeni publicznych.

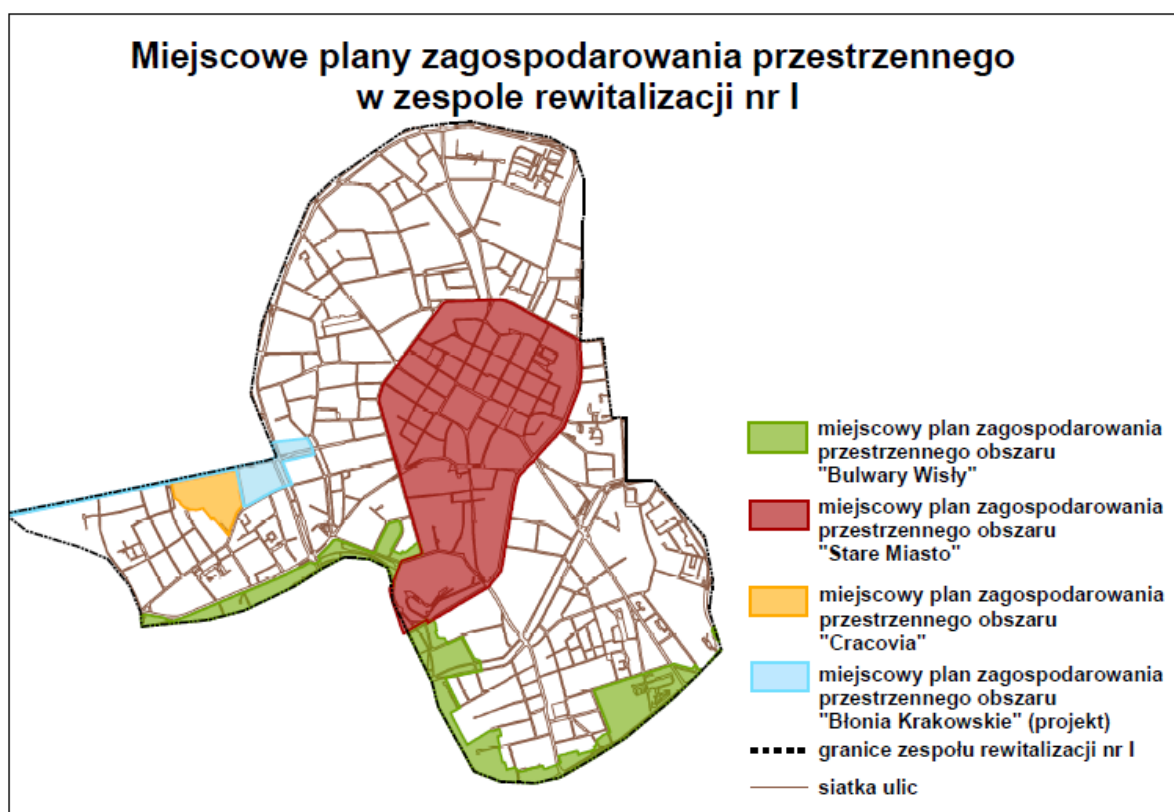
Większość terenu Zespołu I objęta została także Lokalnym Programem Rewitalizacji „Starego Miasta”.

Obowiązujące na terenie Zespołu I miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego to:

- Uchwała Nr XII/131/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 13 kwietnia 2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Stare Miasto”,
- UCHWAŁA NR LXXXI/1240/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 11 września 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Bulwary Wisły”,
- UCHWAŁA NR LX/777/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Cracovia”,

W trakcie opracowywania jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru „Błonia Krakowskie”.

Mapa 2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole I

Źródło: Opracowanie własne.

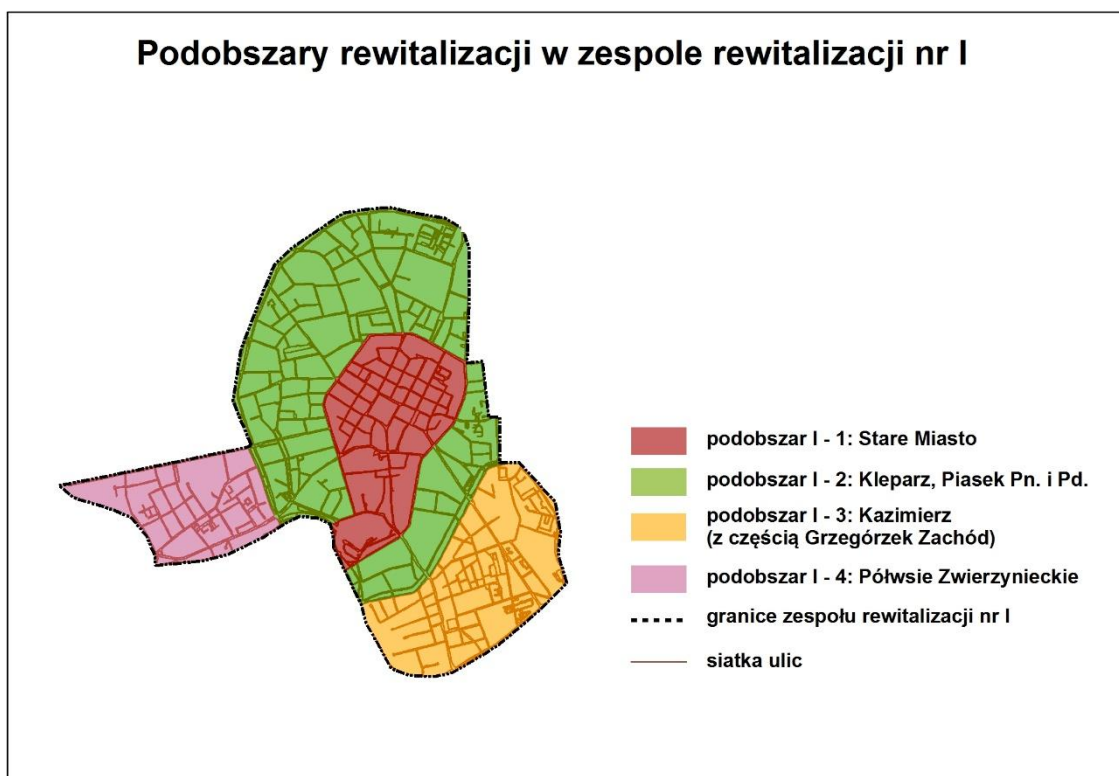
Wszystkie wymienione dokumenty i rozporządzenia wpływają na obwarowania architektoniczno-planistyczne na terenie obszaru. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa wyznaczono strefy „Ochrona sylwety i krajobrazu miasta” oraz „Ochrona dziedzictwa kulturowego”. Nieomal cały obszar rewalidacji leży w strefie ochrony archeologicznej. Większość terenu objęta jest strefą ochrony konserwatorskiej.

W Zespole I wyznaczono następujące podobszary o jednolitej strukturze przestrzenno-funkcjonalnej:

- podobszar I-1: Stare Miasto
- podobszar I-2: Kleparz, Piasek, Nowy Świat, Stradom, Wesoła Zachód
- podobszar I-3: Kazimierz (z częścią Grzegórzek Zachód)
- podobszar I-4: Półwsie Zwierzynieckie

Mapa 3. Podobszary rewitalizacji w Zespole I

Źródło: Opracowanie własne.

PODOBSZAR I-1: STARE MIASTO I PLANTY

Stare Miasto – historyczne centrum Krakowa – pełni rolę centrum ogólnomiejskiego o różnorodnych funkcjach: administracyjnej, handlowej, usługowej, mieszkaniowej, naukowej, kulturalnej, turystycznej, skupiając na swym obszarze siedziby wielu istotnych dla rangi miasta instytucji, jak szkoły wyższe, muzea, kościoły, administracja miejska, banki.

Stare Miasto otaczają Planty – pas zieleni, definiujący wyraźnie ten obszar w strukturze miejskiej, tworzący doskonałą oprawę historycznej zabudowy, pełniący zarazem rolę środowiskową jako „płuca” Starego Miasta i strefa izolacji akustycznej od obwodowej komunikacji. Planty są ulubionym miejscem spacerów mieszkańców i turystów, jednak z uwagi na zbyt małe nakłady na pielęgnację, w ostatnich latach standard tego terenu zieleni znacznie się obniżył. W strukturze Starego Miasta dominuje historyczna zabudowa kwartałowa z wewnętrznymi podwórzami, o zwartym charakterze, z niewielkimi jedynie lukami. Substancja budowlana znajduje się przeważnie w dobrym stanie oraz jest sukcesywnie remontowana i odnawiana.

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji „Starego Miasta” przeprowadzono modernizację konserwatorskie flagowych zabytków miasta, jak Sukiennice, Barbakan, dokonano rewitalizacji najstarszej części historycznego kampusu UJ. Ścisłą zabudowę uzupełniono niewielkim, acz wartym wspomnienia, nie tylko ze względu na wysokie walory estetyczne – pawilonem „Wyspiański 2000”. Pod Rynkiem Głównym i Sukiennicami wybudowano unikatowe w skali światowej Muzeum Podziemia Rynku – oddział Muzeum Historycznego w Krakowie. Jednym z istotniejszych zrealizowanych projektów poprawiających jakość przestrzeni publicznej było uporządkowanie otoczenia Wawelu: budowa Centrum Obsługi Ruchu Turystycznego w rejonie ul. Powiśle wraz z uporządkowaniem parkingu. W ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego w pobliżu Wawelu wybudowano także parking podziemny Plac Na Groblach, oferujący 600 miejsc postojowych, które miałyby częściowo zaspokoić wciąż niewystarczającą ilość miejsc parkingowych dla mieszkańców i turystów.

Ulice i place w obrębie Starego Miasta objęte zostały gruntowną modernizacją, która uwzględniała w pierwszej kolejności wymagania ruchu pieszych oraz potrzeby osób niepełnosprawnych. Dostęp do komunikacji miejskiej jest dobry. W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji „Starego Miasta” dokonano rewitalizacji i zmieniono wystrój ulic generujących największy ruch turystyczny: m.in. ul. Grodzkiej, Szczepańskiej, Franciszkańskiej i Dominikańskiej. W 2010 r. ukończono generalną przebudowę placu Szczepańskiego, który wcześniej pełnił rolę parkingu, a obecnie jest popularnym miejscem spotkań, spacerów mieszkańców i turystów.

Obszar Starego Miasta objęty jest Parkiem Kulturowym Stare Miasto, stanowiącym plan o charakterze ochronnym, którego celem jest zachowanie wyjątkowych wartości historycznych, kulturowych, urbanistycznych i kompozycyjnych, decydujących o wizerunku miasta.

Zdjęcie 1. Widok na zmodernizowany plac przed Centrum Obsługi Ruchu Turystycznego oraz ul. Powiśle

Zdjęcie 2. Nowy wystrój placu Szczepańskiego

Zdjęcie 3. Pawilon „Wyspiański 2000”

PODOBSZAR I-2: KLEPARZ, PIASEK, NOWY ŚWIAT I STRADOM

Wokół Plant znajdują się jednostki urbanistyczne z historyczną zabudową: Kleparz, Piasek, Nowy Świat i Stradom. W tej części śródmieścia przeważają funkcje mieszkaniowa i usługowo-handlowa oraz zlokalizowane są obiekty użyteczności publicznej takie, jak szkoły wyższe, placówki oświatowe, muzea, teatry i szpital. Także w tym podobszarze przeważa zabudowa kwartałowa z wnętrzami podwórzowymi. Tę zwartą historyczną strukturę zakłócają często luki w zabudowie i mniej wartościowe obiekty z okresu powojennego.

Na terenie całego opisywanego podobszaru rozsiane są punkty działalności gospodarczej oraz ważne obiekty publiczne powstałe w różnych okresach kształtowania się zabudowy miejskiej. Większość budynków znajduje się w złym stanie technicznym. Z małymi wyjątkami, przestrzenie publiczne wykazują oznaki degradacji i zaniedbania.

W ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego zrealizowano projekt współfinansowany przez Unię Europejską – Małopolski Ogród Sztuki. Jest to jedyna w skali regionu placówka pełniącej rolę centrum kultury oraz regionalnego ośrodka współczesnych form teatralnych i parateatralnych. Na uwagę zasługuje nie tylko funkcja, ale też nowoczesna, wyjątkowa architektura na światowym poziomie (nagrodzona m.in. w konkursie architektonicznym w Nowym Jorku). Obiekt doskonale komponuje się z otaczającą zabudową historyczną.

Nie tylko inwestycje publiczne przyczyniają się do podniesienia poziomu wnętrza przestrzeni publicznych. Przykładem mogą być wybudowane przez Angel Poland Holdings apartamentowce o wysokim standardzie wykończenia, komponujące się z istniejącą zabudową Politechniki Krakowskiej i kamienicami przy ul. Warszawskiej, zlokalizowane w kwartałach utworzonych przez ul. Pawią i ul. Szlak.

Strukturę przestrzeni publicznej tego podobszaru tworzy sieć ulic głównych i ulic bocznych. Ulice główne, wzdłuż których przeważnie przebiegają linie tramwajowe, są przeciążone mimo sporych inwestycji w modernizację szlaków komunikacyjnych znajdujących się na tym obszarze. Ulice boczne, obsługujące rejon mieszkaniowy oraz place miejskie i targowe, zapełnione są zaś parkującymi samochodami. Podobszar posiada dobrą obsługę komunikacją miejską, dzięki gęstej sieci linii tramwajowych i autobusowych oraz licznym przystankom. Na wspomnienie zasługuje generalna zmiana, jaka dokonana się w obszarze pomiędzy Politechniką Krakowską a Dworcem Głównym. Przebudowano cały układ komunikacyjny pomiędzy węzłem Basztowa/Lubicz, a al. 29-Listopada. Wybudowany został tunel drogowy oraz nowe odcinki ulic Pawia i Szlak, przebudowano ul. Warszawską. Całość zyskała nowy, kameralny wystrój i sprzyja ruchowi pieszych i rowerów. W pobliżu Politechniki Krakowskiej zlokalizowano przystanek Krakowskiego Szybkiego Tramwaju.

Zdjęcie 4. Małopolski Ogród Sztuki

Zdjęcie 5. Nowy wystrój ul. Warszawskiej wraz z apartamentowcem „Angel City”

Zdjęcie 6. Nowy wystrój ul. Warszawskiej wraz z apartamentowcem „Angel City”

Zdjęcie 7. Przebudowana ul. Szlak

PODOBSZAR I-3: KAZIMIERZ

W południowo-wschodniej części Zespołu I leży Kazimierz – dzielnica o bogatych tradycjach kulturowych i istotnym znaczeniu dla miasta zarówno ze względu na swoją historię, jak i położenie pomiędzy Starym Miastem i Wisłą. Podzespół Kazimierza uważany jest za obszar, w którym obserwowalne są jedne z największych i najszybciej postępujących zmian. Kazimierz staje się drugim centrum, oznacza to, że staje się miejscem bardzo modnym, przyciągającym turystów i inwestorów. Modnym nie tylko ze względu na swój specyficzny charakter związany z kulturą żydowską, lecz również na położenie bliskie centrum. Kazimierz określany jest jako miejsce „modne”, „artystyczne”, przesycone kawiarniami i galeriami.

Kazimierz zachował lokacyjny układ urbanistyczny z rynkiem. Widoczny jest tu historyczny układ zabudowy i architektura charakterystyczne dla dzielnicy żydowskiej. Materialne świadectwa kultury żydowskiej, w tym bożnice i cmentarz Remuh, stanowią także niewątpliwą i unikatową atrakcję dla wyznawców religii mojżeszowej i turystów z całego świata. Dominuje tu zabudowa historyczna, gdzieśgdzie zakłócona przez mniej wartościowe elementy współczesne. Większość obiektów jest w średnim i złym stanie technicznym. Renowacja kamienic często obejmuje tylko odświeżenie elewacji, natomiast podwórka i wnętrza pozostają zaniedbane i niezagospodarowane. Oprócz funkcji mieszkaniowej i handlowej (handel detaliczny), szczególną rolę pełnią liczne placówki związane z obsługą turystyki, w tym hotele i punkty gastronomiczne, których działalność niejednokrotnie stanowi znaczną uciążliwość dla mieszkańców. Strukturę przestrzeni publicznej współtworzą: ulice główne, wzdłuż których biegną linie tramwajowe, ulice boczne umożliwiające dostęp do kwartałów mieszkaniowych Kazimierza oraz place i zieleń miejska.

W 2009 r. ukończono ważną inwestycję w zakresie komunikacji, jaką była przebudowa ul. św. Wawrzyńca. Wymieniono wówczas nawierzchnię ulicy i chodników, przebudowano torowisko tramwajowe i częściowo ograniczono samochodom możliwość parkowania na chodnikach, co sprzyja intensywnemu ruchowi pieszemu, który generuje Centrum Kulturowe. Na pozostałym terenie obszaru przestrzeń uliczna pozostaje niewłaściwie zorganizowana, co skutkuje jej przeciążeniem oraz zajmowaniem chodników przez parkujące samochody. W zakresie zieleni miejskiej dokonano częściowej rewitalizacji i uporządkowania skwerów miejskich przy ul. św. Sebastiana i ul. Brzozowej. Jednak wymagają one dalszej rewaloryzacji, podobnie jak zieleń w pasach drogowych. Zdecydowanie najlepiej utrzymanymi terenami zielonymi są Bulwary Wiślane oraz zieleń wysoka, klomby i skwery w otoczeniu licznych kościołów i klasztorów. Zieleń w kwartałach zabudowy mieszkaniowej jest przeważnie zaniedbana i wymaga odpowiedniego zagospodarowania. Dostęp do połączeń komunikacji miejskiej tramwajowej i autobusowej jest zadowalający.

W drugiej połowie XIX wieku w południowo-wschodniej części Kazimierza powstał kwartał przemysłowy, w którym lokalizację znalazły zakłady spółki gazowej, tramwajowej i elektrowni. Obecnie zajezdnia tramwajowa przy ul. św. Wawrzyńca jest cennym pod względem estetycznym i historycznym zabytkiem architektury przemysłowej, unikalnym w skali kraju przykładem historycznego zespołu służącego komunikacji miejskiej. Większość zabytkowego zespołu Zajezdni św. Wawrzyńca zajmuje obecnie Muzeum Inżynierii Miejskiej. Obszar ten objęty został projektem rewitalizacji „Kwartał św. Wawrzyńca – budowa centrum kulturowego na krakowskim Kazimierzu” współfinansowanym ze środków Unii Europejskiej. W ramach jego realizacji przebudowano oraz dokonano remontu konserwatorskiego części zabudowy Muzeum Inżynierii Miejskiej, zrewaloryzowano dziedzińce i place, a także stworzono wnętrza urbanistyczne generujące ruch pieszy.

Najważniejszym katolickim zespołem sakralnym Kazimierza jest Skałka wraz z kościołem św. Michała Archanioła i św. Stanisława, miejsce, gdzie wedle tradycji zginął męczeńską śmiercią w 1079 roku św. Stanisław. Obiekt ten stanowi także miejsce pochówku znamienitych osobistości w historii Polski. Planowano rozbudowę i nadanie Skałce statusu „panteonu narodowego”, jednak wycofano się z tego pomysłu.

Najistotniejszą inwestycją ostatnich lat (2008-2010) była budowa niezwykle popularnej i lubianej obecnie przez mieszkańców i turystów pieszo-rowerowej „kładki Bernatka” łączącej obszar Kazimierza z Podgórzem. Kładka wpłynęła na intensyfikację ruchu i połączenie dwóch obszarów znajdujących się po przeciwległych stronach Wisły, będących obecnie coraz bardziej atrakcyjnymi dla turystyki i rekreacji. Budowa kładki zwiększyła również wykorzystanie walorów Wisły oraz jej bulwarów.

Klimat dzielnicy indukuje zarówno spontaniczne, jak i zorganizowane działania artystyczne. Wyrazem tego może być akcja przeprowadzona latem 2013 r., w wyniku której powstały dwa wyjątkowe murale. Jeden z nich autorstwa Pila Peledy, zdobi szpetną i zrujnowaną ścianę szczytową kamienicy przy ul. św. Wawrzyńca, drugi zaś powstał na ścianie muzeum Galicja i jest widoczny z ul. Dajwór.

Zdjęcie 8. Muzeum Inżynierii Miejskiej

Zdjęcie 9. Nowy wystrój ul. św. Wawrzyńca

Zdjęcie 10. Kładka pieszo-rowerowa przez Wisłę – „O. Bernatka”

Zdjęcie 11. Kazimierz – obciążenie indywidualnym ruchem kołowym

PODOB SZAR I-4: PÓŁWSIE ZWIERZYŃIECKIE

Podobszar I-4 znajduje się w południowo-zachodniej części Zespołu I, od południa ograniczony Wisłą, a od północy terenem Błoń. Teren ten charakteryzuje się współistnieniem w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów kontrastujących ze sobą skalą i wiekiem, o bardzo zróżnicowanych funkcjach. Zlokalizowane są tutaj: teatr, szpital, kościół, szkoła wyższa, budynki hotelowe, administracyjne, tereny i obiekty sportowe. Zabudowę mieszkaniową we wschodniej i południowej części obszaru stanowią głównie kamienice, w zachodniej części przeważa zabudowa jednorodzinna. Większość zabudowy pochodzi z XIX i XX wieku, która uzupełniona jest punktowo przez deweloperską zabudowę wielorodzinną mieszkaniową oraz mały obszar zabudowy o charakterze gospodarczo-przemysłowym w bezpośrednim sąsiedztwie Wisły. Ważną funkcję handlową pełni plac Na Stawach. Stan techniczny tych zespołów – zarówno samych budynków, jak ich otoczenia, jest zróżnicowany. W stosunkowo najlepszym stanie znajdują się małe budynki przedwojenne, pozostała zabudowa jest w złym stanie technicznym. Deficyty te dotyczą również placu Na Stawach i większości znajdujących się tam stoisk handlowych. W rejonie między ul. Kościuszki a Wisłą, zajmowanym przez małe jednostki działalności gospodarczej, występuje zjawisko „odwrócenia się” zabudowy od rzeki. Przestrzeń dodatkowo szpecą ulice całkowicie pozbawione zieleni, jak np. ul. Dojazdowa, która ma zupełnie nie wykorzystane, ciekawe zamknięcie perspektywiczne na Wisłę i jej bulwary.

Obiekty małej architektury i infrastruktury drogowej są przestarzałe i niskiej jakości. Nawierzchnie ulic, chodników i placów wymagają remontów i wymiany, a torowiska są w złym stanie technicznym.

Obszar Półwsi Zwierzynieckich położony jest w atrakcyjnym sąsiedztwie Błoń, parku Jordana oraz Bulwarów Wiślanych. Wewnątrz obszaru znaczna część zieleni rozmieszczona jest wzdłuż ulic, tworząc aleje drzew wysokich, jak np. szpaler robinii przy ul. Komorowskiego, jednak z uwagi na zamieranie drzew i wymienianie ich na drzewa innych gatunków, efekt jednorodnej gatunkowo alei stopniowo zanika. Wewnątrz kwartałów zabudowy wielorodzinnej mieszkaniowej zieleni jest przeważnie zaniedbana.

Na uwagę zasługuje modernizacja miejskiego stadionu „Cracovia” oraz zagospodarowanie i uporządkowanie terenu wokół niego, wymiana nawierzchni, budowa miejsc postojowych oraz uporządkowane zieleni. Na placach przed stadionem pojawiły się wielostanowiskowe kioski z kasami biletowymi oraz elementy małej architektury (ławki, zieleni, lampy). Sam stadion obecnie posiada częściowo zadane trybuny dla 15 tys. widzów i spełnia wymogi PZPN i UEFA.

WYNIKI POGŁĘBIONEJ DIAGNOZY UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNYCH, GOSPODARCZYCH I PRZESTRZENNYCH

Zespół I obejmujący teren ścisłego centrum Krakowa, jest kluczowy dla prawidłowego funkcjonowania i postrzegania miasta. Na tym terenie zrealizowanych zostało najwięcej projektów ujętych w MPRK, a dla znacznej jego części – z uwagi na wagę dla wizerunku i wpływ na funkcjonowanie miasta – określono Lokalny Program Rewitalizacji „Starego Miasta” (przyjęty Uchwałą Nr LIII/673/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 8 października 2008 r.). LPR Starego Miasta obejmuje ściśle centrum Krakowa z licznymi zabytkami, stąd istotnym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych, oprócz środków unijnych, jest tutaj Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa będący dysponentem środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa.

Założeniem działań rewitalizacyjnych dla Zespołu I było przede wszystkim wyeksponowanie funkcji reprezentacyjnej, kulturowej i turystycznej centrum miasta. W znacznym stopniu założenie to udało się wypełnić. Przeważająca część projektów dotyczyła uporządkowania przestrzeni publicznej oraz rewaloryzacji i konserwacji obiektów historycznych kształtujących charakter Miasta i specyfikę jego sylwety. Odnowiono m.in. liczne place i skwery, uporządkowano otoczenie Wawelu i Bulwarów Wiślanych czy poddano Sukiennice kompleksowej rewaloryzacji. Na podtrzymanie rangi miasta wpływ miały także inwestycje o charakterze kulturalnym i rekreacyjnym. Zabudowę uzupełniono wartymi odnotowania, nie tylko ze względu na wysokie walory estetyczne – pawilonem „Wyspiański 2000”, Małopolskim Ogrodem Sztuki, Muzeum Podziemia Rynku czy zmodernizowanym stadionem miejskim „Cracovii”. Warto pamiętać, iż działania realizowane w ramach programu rewitalizacji i innych inwestycji samorządowych, nie były odosobnione. Także liczne inwestycje prywatne wpłynęły na odnowienie i rewaloryzację wielu obiektów, jak i przyczyniły się do powstania nowych budynków kształtujących nowoczesny charakter miasta.

Działania wzmacniające jakość przestrzeni publicznej oraz jej gospodarczo-usługową funkcję znajdują odzwierciedlenie we wskaźnikach ekonomicznych. Wskaźnik liczby przedsiębiorstw przypadających na 1 mieszkańca na terenie Zespołu I jest jednym z najwyższych w Krakowie, a bezrobocie na obszarze nieznacznie przewyższa średni poziom dla miasta. Co ciekawe, w opinii mieszkańców zmiany w zakresie sytuacji materialnej, jak i możliwości zatrudnienia, nie polepszyły się zbyt w ostatnich latach.

Wciąż pozostaje aktualny problem stworzenia funkcjonalnego i nowoczesnego systemu komunikacji oraz stworzenia dodatkowych miejsc parkingowych na terenie Zespołu I, choć nie można nie dostrzec starań czynionych przez władze Miasta w tym zakresie. Poddano modernizacji ulice śródmiejskie dostosowując je do wymagań wzmożonego ruchu pieszych oraz uwzględniając potrzeby rowerzystów i osób niepełnosprawnych. Poczyniono także inwestycje w zakresie usprawnienia ruchu kołowego i transportu publicznego na terenie obszaru. Inwestycje o dużym znaczeniu to, m.in. sterowanie ruchem dla Krakowskiego Szybkiego Tramwaju, przebudowa al. 29 listopada z wyznaczeniem pasów dla komunikacji publicznej, czy modernizacja zniszczeń popowodziowych oraz naprawa nawierzchni mostu Dębnickiego.

Nierozwiązanym problemem jest znaczne zanieczyszczenie środowiska. Wzmożony ruch samochodowy, duża ilość budynków ogrzewanych indywidualnymi piecami opałowymi oraz gęstość zabudowy skutkuje wysokim poziomem zanieczyszczeń powietrza w wyniku tzw. niskiej emisji. Problem smogu i zanieczyszczenia powietrza, określany był przez mieszkańców jako najbardziej uciążliwy i wg nich stopniowo pogarszający się.

Wśród negatywnych zmian zachodzących na terenie Zespołu I wskazywanych przez mieszkańców jest również zaniedbywanie oraz niewystarczające zagospodarowanie terenów zieleni. Zieleń w ścisłym centrum Miasta ma bardzo duże znaczenie, gdyż obok zabytków stanowi o jego wizerunku i ogólnym charakterze przestrzeni publicznej. Poszczególne place i ulice należy traktować jako wnętrza urbanistyczne, a wprowadzana zieleń powinna być istotnym elementem wyposażenia tych wnętrz, wraz z elementami małej architektury. Konieczna jest dbałość o wysoki standard wprowadzanej zieleni, zarówno pod względem jakości materiału stosowanego do nasadzeń, jak i proponowanych rozwiązań projektowych. Duże znaczenie w przestrzeni publicznej mają nasadzenia zieleni wysokiej wzdłuż ulic, które powinny być realizowane w oparciu o gatunki dostosowane do warunków miejskich, z dbałością o zachowanie jednorodności gatunkowej, tak aby uzyskać efekt alei.

Mieszkańcy wskazywali także na problem zanikania drobnych usług i małych sklepów na rzecz kawiarni, klubów i sklepów z pamiątkami, nadużywania alkoholu, rosnącego poziomu zagrożenia bezpieczeństwa, a także wzrost anonimowości. Opinia krakowian kieruje się ku stwierdzeniu, iż centrum miasta oferuje coraz więcej turystom, a coraz mniej jego mieszkańcom.

Zauważyć należy, iż wyeksponowanie funkcji turystyczno-reprezentacyjnej nie obyło się bez znacznych kosztów społecznych. Teren szeroko pojętego Starego Miasta, jako lokalizacja najbardziej atrakcyjna ze względu na swój historyczny, kulturowy i prestiżowy charakter, przyciąga osoby zamożne i firmy, chcące lokować na jej terenie swoje siedziby. Powoduje to znaczny wzrost cen mieszkań zarówno na rynku pierwotnym, jak i rynku wtórnym, a co za tym idzie, wzrost czynszów i kosztów użytkowania mieszkań, które dla rdzennych mieszkańców i lokatorów okazują się finansowo nieakceptowalne i zmuszają ich do emigracji do oddalonych dzielnic o niższym standardzie. Podwyżki cen w lokalach i punktach usługowych, niedogodności związane z „nocnym życiem” lokali i restauracji oraz wzrost obciążenia ruchem kołowym, które dokonują się na skutek wzmożonego ruchu turystycznego, również uderzają w mieszkańców dzielnic Starego Miasta, Stradomia, Kleparza i Kazimierza. Zwłaszcza osoby starsze wskazują te niedogodności jako wyjątkowo uciążliwe dla warunków życia w centrum. Co ciekawe, mieszkańcy Zespołu I najniżej, spośród osób objętych badaniem, oceniali dostęp do imprez kulturalnych oraz możliwości spędzania wolnego czasu. Według nich powodem są wysokie ceny usług i biletów wstępu, które nastawione są na ruch turystyczny i osoby lepiej sytuowane, automatycznie wykluczając z uczestnictwa w kulturze i rozrywce zwykłych mieszkańców.

Realizacja dalszych działań w zakresie społecznym i kulturowym powinna przebiegać zatem dwutorowo, poprzez eliminowanie konfliktów funkcji mieszkaniowej i turystycznej dzięki stosownym działaniom administracyjnym i budowlanym, a także stworzenie odpowiednich programów i oferty dla mieszkańców służącej zapobieganiu postępującemu wyludnianiu się Starego Miasta oraz zachowaniu społecznie akceptowalnej wysokości czynszów. Dążenie do zrównoważonego rozwoju obszaru nie może odbywać się przy postępującym wykluczeniu społecznym części jego mieszkańców. Wciąż obecny jest także problem graffiti i wysokich wskaźników przestępczości, zwłaszcza wśród nieletnich (głównie na Kazimierzu). Konieczna zatem wydaje się poprawa oferty społeczno-kulturowej skierowanej do mieszkańców, nastawiona w szczególności na ich aktywizację. Tym bardziej jest to wskazane, gdyż w opinii mieszkańców ten obszar wykazuje się najniższą aktywnością społeczną mieszkańców, liderów opinii oraz stowarzyszeń.

Dotychczasowe działania rewitalizacyjne na tym obszarze należy ocenić pozytywnie. Ich zakres dotyczył różnych aspektów funkcjonowania obszaru, a oddziaływanie było zauważalne. Nadal jednak warto kontynuować założenia i cele programu rewitalizacji dla tego obszaru, z uwagi na jego znaczenie i prestiż oraz funkcję, jaką pełni w strukturze miasta. W ramach obszaru nie tylko pozostają aktualne problemy określone pierwotnie w MPRK, ale pojawiły się nowe zagrożenia i zagadnienia problemowe zarówno w sferze społecznej jak i przestrzennej wymagające reakcji i aktywności władz prowadzącej do ich zniwelowania.

IDENTYFIKACJA MOCNYCH I SŁABYCH STRON

Mocne Strony	Słabe strony
Stare Miasto z Wawelem jako element stanowiący o poczuciu tożsamości mieszkańców,	Nadmierne obciążenie ulic poprzez indywidualny ruch kołowy oraz wciąż nierozwiązany problem

mający także decydujący wpływ na wizerunek Krakowa	miejsc parkingowych, mimo poczynionych w tym kierunku licznych inwestycji
Zachowane historyczne układy urbanistyczne i zabytkowe obiekty o wyjątkowych wartościach kulturowych	Presja na rynku mieszkaniowym spowodowana spekulacją nieruchomości, co prowadzi do postępującego wyludnienia się Starego Miasta
Wisła, Bulwary Wiślane i Planty oraz sąsiedztwo Błoń i parku Jordana jako elementów tworzących wizerunek miasta i ważnych terenów zieleni, również wypoczynkowych	Obecny problem wysokich wskaźników przestępczości oraz wandalizmu
Ogromny potencjał rozwojowy w dziedzinie kultury, turystyki i usług; występowanie ważnych instytucji kultury, nauki i administracji zapewniających miejsca pracy	Zanieczyszczenie środowiska, zwłaszcza powietrza atmosferycznego dymem tzw. niskiej emisji
Atrakcyjna lokalizacja inwestycji, zainteresowanie ze strony inwestorów, również zagranicznych	Zły stan techniczny sporej części zabudowy, wewnątrz kwartałów i oficyn, postępująca degradacja
Dokonanie się najbardziej widocznych zmian rewitalizacyjnych w przestrzeni publicznej. Odnowiono m.in. liczne place i skwery, uporządkowano otoczenie Wawelu i bulwarów wiślanych, czy poddano Sukiennice kompleksowej rewaloryzacji	Nieuregulowane stosunki własnościowe, stanowiące barierę przy przeprowadzaniu działań rewitalizacyjnych
Rewaloryzacja części zabytkowych obiektów i kamienic, dzięki inwestycjom prywatnym	Częściowe zakłócenia struktury architektoniczno-urbanistycznej na terenie Półwsi Zwierzynieckich
Potencjał rozwojowy dla nauki i szkolnictwa wyższego ze względu na lokalizację Politechniki Krakowskiej i Uniwersytetu Jagiellońskiego	Konflikty funkcji mieszkaniowej i turystycznej (uciążliwości dla mieszkańców wynikające z intensywnego ruchu turystycznego)
Atrakcyjny obszar mieszkaniowy ze względu na bogatą ofertę kulturalną i handlowo-usługową (również w formie targowisk), występowanie obiektów użyteczności publicznej oraz bliskość terenów zielonych (Błonia, Bulwary Wiślane)	Zdegradowany, ekstensywnie zagospodarowany obszar przemysłowy Półwsi Zwierzynieckich między ul. Kościuszki a Wisłą
Dobra dostępność do środków komunikacji publicznej	Zbyt niski standard utrzymania terenów zieleni
Wysoka intensywność użytkowania	
Kazimierz – obszar o bogatym dziedzictwie chrześcijańskim i żydowskim, specyficznej atmosferze oraz unikatowym znaczeniu historyczno-kulturowym w skali ponadregionalnej, przyciągający turystów z całego świata	
Bogata oferta gastronomiczna, turystyczna i usługowa	

Zmodernizowany stadion „Cracovia“, miejsce imprez sportowych o ponadlokalnym znaczeniu	
Liczne opracowania planistyczno-administracyjne, zapewniające ochronę zabytków i rewaloryzację zabudowy	
Zabudowę uzupełniono wartymi odnotowania budynkami – pawilonem „Wyspiański 2000”, Małopolskim Ogrodem Sztuki, Muzeum Podziemia Rynku	

CELE I OPERACYJNE I TYPY PROJEKTÓW

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań dotyczących rewitalizacji Zespołu I rozpoczętych przez miasto Kraków oraz podmioty zewnętrzne
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Zainicjowanie i powołanie instytucjonalnej formy wsparcia beneficjentów rewitalizacji w przygotowaniu koncepcji projektów rewitalizacyjnych i aplikowania o środki zewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób zatrudnionych w instytucjach/ organizacjach/ innych formach prawnych zajmujących się wsparciem beneficjentów rewitalizacji w przygotowaniu koncepcji projektów rewitalizacyjnych i aplikowaniu o środki zewnętrzne

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacji życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach/kursach/ doradztwie psychologicznym/ poradnictwie specjalistycznym/ innych formach dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach/kursach/ doradztwie dla zamierzających uruchomić działalność gospodarczą Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności/ bezdomności skutecznie włączonych w działania dotyczące aktywizacji społecznej i zawodowej Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu starzenia się skutecznie włączonych w działania dotyczące

	<p>aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczestników kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców Zespołu • Liczba uczestników działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych • Liczba dzieci/ młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych skutecznie włączonych w działania wspierające • Liczba osób chcących powrócić na rynek pracy skutecznie objętych działaniami związanymi z opieką nad ich dziećmi
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia, kursy, doradztwo zawodowe, wsparcie psychologiczne, poradnictwo specjalistyczne oraz inne formy wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej oraz społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa psychologicznego/ poradnictwa specjalistycznego/ innych form dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej • Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie psychologicznym/ poradnictwie specjalistycznym/ innych formach dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej
<ul style="list-style-type: none"> • Promocja przedsiębiorczości, szkolenia, kursy, doradztwo dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą • Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych z powodu ubóstwa, niepełnosprawności i bezdomności 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej i zawodowej osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności / bezdomności
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej oraz zapewnienie warunków integracji ze środowiskiem osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym i wykluczonych z powodu starzenia się 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem osobom/ rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu starzenia się
<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie i wdrażanie form integracji 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ kampanii

społecznej mieszkańców, organizowanie kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych dla mieszkańców Zespołu	zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców Zespołu
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych
<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i wdrażanie form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i wdrażanie form opieki nad dziećmi osób chcących powrócić na rynek pracy 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form opieki nad dziećmi osób chcących powrócić na rynek pracy

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost odsetka powierzchni publicznej poddanej rewitalizacji
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Kompleksowa rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznych w sposób adekwatny do rangi obszaru w mieście oraz jego wartości historyczno-kulturowych i funkcjonalno-przestrzennych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z rewitalizacją i modernizacją przestrzeni publicznych w sposób adekwatny do rangi obszaru w mieście oraz jego wartości historyczno-kulturowych i funkcjonalno-przestrzennych Powierzchnia przestrzeni publicznych objętych rewitalizacją i modernizacją
<ul style="list-style-type: none"> Porządkowanie przestrzeni ulicznej (między innymi zwężenie pasów jezdnych, poszerzenie chodników, tworzenie i organizowanie miejsc parkingowych), odnawianie nawierzchni, oświetlenia i elementów małej architektury, nasadzenie drzew i krzewów w oparciu o gatunki dostosowane do warunków miejskich oraz przy zastosowaniu rozwiązań zapewniających prawidłowy rozwój drzew w takich warunkach, z dbałością o zachowanie jednorodności gatunkowej alei 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z porządkowaniem przestrzeni publicznych Powierzchnia przestrzeni publicznych objętych działaniami porządkującymi Długość pasów jezdnych poddanych zwężeniu Długość chodników poddanych poszerzeniu Liczba utworzonych/ zorganizowanych miejsc parkingowych Długość/ powierzchnia odnowionej nawierzchni ciągów komunikacyjnych Liczba zamontowanych/ wymienionych elementów oświetlenia/ małej architektury Liczba wymienionych/ nowo nasadzonych drzew
<ul style="list-style-type: none"> Budowa, remonty i modernizacja infrastruktury technicznej (instalacji 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z budową/ remontem/ modernizacją infrastruktury

doprowadzających media)	<p>technicznej (instalacji doprowadzających media)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Długość sieci (instalacji doprowadzających media) wybudowanej/ wyremontowanej/ zmodernizowanej
<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie systemów identyfikacji wizualnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zainstalowanych elementów systemów identyfikacji wizualnej

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba pasażerów komunikacji publicznej/ użytkowników indywidualnych pojazdów kołowych objętych projektami związanymi z tworzeniem funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie kompleksowego systemu rozwiązywania problemu miejsc parkingowych i indywidualnego ruchu kołowego z uwzględnieniem historycznych struktur przestrzenno-funkcjonalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba utworzonych/ zorganizowanych miejsc parkingowych
<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie systemu sterowania ruchem w celu centralnego sterowania przepływem indywidualnego ruchu kołowego, systemem miejskiej komunikacji publicznej, ruchem samochodów poszukujących miejsca parkingowego oraz optymalnego wykorzystania publicznych parkingów 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów związanych z tworzeniem systemu sterowania ruchem w celu centralnego sterowania przepływem indywidualnego ruchu kołowego/ systemem miejskiej komunikacji publicznej/ ruchem samochodów poszukujących miejsca parkingowego/ optymalnego wykorzystania publicznych parkingów
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa i modernizacja infrastruktury ułatwiającej poruszanie się pieszych, rowerzystów i osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych elementów infrastruktury ułatwiającej poruszanie się pieszych/ rowerzystów/ osób niepełnosprawnych
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja i remonty infrastruktury technicznej komunikacji miejskiej, optymalizowanie systemu miejskiej komunikacji publicznej, korygowanie układu torowisk tramwajowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Długość/ powierzchnia/ liczba elementów zmodernizowanej/ wyremontowanej infrastruktury technicznej komunikacji miejskiej • Liczba projektów związanych z optymalizowaniem systemu miejskiej komunikacji publicznej/ korygowaniem układu torowisk tramwajowych

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Usunięcie istotnych mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost odsetka powierzchni terenów/ liczby obiektów o funkcjach zgodnych

	z polityką przestrzenną Zespołu
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Adaptacja, modernizacja i remonty obiektów oraz przekształcanie i zagospodarowywanie terenów przemysłowych pod nowe funkcje zgodne z polityką przestrzenną Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zaadaptowanych/ zmodernizowanych/ wyremontowanych obiektów przemysłowych/ poprzemysłowych/ powojaskowych pod nowe funkcje zgodne z polityką przestrzenną Zespołu Powierzchnia przekształconych pod nowe funkcje/ zagospodarowanych terenów przemysłowych/ poprzemysłowych/ powojaskowych
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i odnowa naturalnych barier ochronnych pomiędzy obszarami o konfliktujących funkcjach 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia/ liczba elementów utworzonych/ odnowionych naturalnych barier ochronnych pomiędzy obszarami o konfliktujących funkcjach

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Wzmocnienie lokalnej gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte projektami/ uzyskały wsparcie w wyniku przeprowadzonych projektów związanych ze wzmocnieniem lokalnej gospodarki
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Promocja funkcjonujących na terenie Zespołu firm usługowych, gastronomicznych i handlowych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z promocją funkcjonujących na terenie Zespołu firm usługowych/ gastronomicznych/ handlowych
<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie i inicjowanie współpracy pomiędzy podmiotami lokalnej gospodarki, tworzenie form samopomocowych dla podmiotów, których funkcjonowanie wypierane jest przez firmy działające ponadlokalnie w strukturze sieciowej 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych ze wspieraniem/ inicjowaniem współpracy pomiędzy podmiotami lokalnej gospodarki/ tworzeniem form samopomocowych dla podmiotów, których funkcjonowanie wypierane jest przez firmy działające ponadlokalnie w strukturze sieciowej
<ul style="list-style-type: none"> Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wybudowanej/ rozbudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury turystycznej
<ul style="list-style-type: none"> Adaptacja, rozbudowa, remonty i modernizacja budynków pod funkcje gospodarcze szczególnie pod działalność lokalnych usług centrotwórczych, małego handlu i gastronomii 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zaadaptowanych/ rozbudowanych/ wyremontowanych/ zmodernizowanych budynków pod funkcje gospodarcze szczególnie pod działalność lokalnych usług centrotwórczych/ małego handlu/ gastronomii
<ul style="list-style-type: none"> Zakup środków trwałych pod działalność gospodarczą dla lokalnych małych firm usługowych, gastronomicznych i handlowych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba środków trwałych zakupionych pod działalność gospodarczą dla lokalnych małych firm usługowych/ gastronomicznych/ handlowych

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Poprawa jakości środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych promocją działań na rzecz poprawy jakości środowiska naturalnego Liczba osób/ rodzin/ przedsiębiorstw/ instytucji publicznych/ innych podmiotów zamieszkujących/ działających w budynkach poddanych zmianie technologii systemów grzewczych/ eliminowania ogrzewania węglowego
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie kampanii społecznych w różnych formach promujących stosowanie przyjaznych środowisku technologii ogrzewania budynków 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zorganizowanych kampanii społecznych w różnych formach promujących stosowanie przyjaznych środowisku technologii ogrzewania budynków
<ul style="list-style-type: none"> Zmiana technologii systemów grzewczych, eliminowanie ogrzewania węglowego 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych ze zmianą technologii systemów grzewczych/ eliminowaniem ogrzewania węglowego
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie kampanii społecznych w różnych formach promujących zdrowy tryb życia, korzystanie z transportu publicznego, chodzenie pieszo lub jazdę rowerem, zakup małych samochodów wykorzystujących ekologiczne technologie ograniczające spalanie 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zorganizowanych kampanii społecznych w różnych formach promujących zdrowy tryb życia/ korzystanie z transportu publicznego/ chodzenie pieszo lub jazdę rowerem/ zakup małych samochodów wykorzystujących ekologiczne technologie ograniczające spalanie

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Wspieranie procesu otwarcia się miasta ku Wiśle	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych działaniami na rzecz wspierania procesu otwarcia się miasta ku Wiśle
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie i porządkowanie bulwarów Wisły jako terenów zieleni, rekreacji, atrakcyjnych dla turystów i mieszkańców, na podstawie przyjętych koncepcji 	<ul style="list-style-type: none"> Długość zagospodarowanych/ uporządkowanych ciągów komunikacyjnych bulwarów Wisły Powierzchnia zagospodarowanych/ odnowionych terenów zieleni/ rekreacji bulwarów Wisły
<ul style="list-style-type: none"> Rozwijanie form żeglugi pasażerskiej na Wiśle 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z rozwijaniem form żeglugi pasażerskiej na Wiśle
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie kampanii promujących tereny nadwiślańskie do uprawiania sportu i rekreacji 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zorganizowanych kampanii promujących tereny nadwiślańskie do uprawiania sportu i rekreacji

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja substancji budowlanej i wzmocnienie funkcji mieszkaniowej	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób/ rodzin zamieszkujących zrewitalizowane/ wybudowane budynki mieszkalne
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Remonty i modernizacja substancji budowlanej, w szczególności budynków o wartościach i znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub przestrzenno-funkcjonalnym 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wyremontowanych/ zmodernizowanych obiektów o wartościach i znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub przestrzenno-funkcjonalnym
<ul style="list-style-type: none"> Remonty, modernizacje i termomodernizacje zabudowy mieszkaniowej 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wyremontowanych/ zmodernizowanych/ poddanych termomodernizacji budynków mieszkalnych
<ul style="list-style-type: none"> Remonty i modernizacja infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, zieleni i innych elementów kwartałów historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wyremontowanej/ zmodernizowanej/ infrastruktury technicznej/ komunikacyjnej/ zieleni/ innych elementów kwartałów historycznych
<ul style="list-style-type: none"> Eliminowanie konfliktów funkcji mieszkaniowej i turystycznej dzięki stosownym działaniom administracyjnym i budowlanym (na Starym Mieście i Kazimierzu) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań związanych z eliminowaniem konfliktów funkcji mieszkaniowej i turystycznej
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie programów służących zapobieganiu postępującemu wyludnianiu się Starego Miasta 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ programów związanych z zapobieganiem postępującemu wyludnianiu się Zespołu
<ul style="list-style-type: none"> Ochrona oraz tworzenie nowych obszarów mieszkaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z ochroną/ tworzeniem nowych obszarów mieszkaniowych Powierzchnia utworzonych nowych terenów mieszkaniowych
<ul style="list-style-type: none"> Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury wypoczynku i rekreacji, szczególnie dla potrzeb rodzin z dziećmi (poza obszarem Starego Miasta) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wybudowanej/ rozbudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury wypoczynku i rekreacji, szczególnie dla potrzeb rodzin z dziećmi

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych działaniami na rzecz zapobiegania przestępczości i poprawy bezpieczeństwa
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie form prewencji i promocji zachowań prospołecznych, szczególnie wśród 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z prewencją/ promocją zachowań prospołecznych,

młodzieży, w ramach kontynuacji programu „Bezpieczny Kraków“	szczególnie wśród młodzieży, w ramach kontynuacji programu „Bezpieczny Kraków“
<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa i modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej i poprawa wystroju miejsc leżących na uboczu w celu zwiększenia bezpieczeństwa w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozbudowanych/ zmodernizowanych elementów oświetlenia przestrzeni publicznej miejsc leżących na uboczu
<ul style="list-style-type: none"> Budowa i rozbudowa systemu monitoringu miejskiego 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zamontowanych urządzeń systemu monitoringu miejskiego

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury i sportu	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych działaniami na rzecz poprawy warunków dla rozwoju edukacji/ nauki/ kultury/ sportu
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa, remonty i modernizacja obiektów związanych z edukacją, nauką i kulturą 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozbudowanych/ wyremontowanych/ zmodernizowanych obiektów związanych z edukacją/ nauką/ kulturą
<ul style="list-style-type: none"> Zakup środków trwałych nowoczesnego wyposażenia instytucji edukacji, nauki, kultury i sportu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zakupionych środków trwałych nowoczesnego wyposażenia instytucji edukacji/ nauki/ kultury/ sportu
<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie współpracy między szkołami wyższymi a podmiotami gospodarczymi poprzez transfer wiedzy i doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań związanych z transferem wiedzy i doświadczeń między szkołami wyższymi a podmiotami gospodarczymi
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie i promocja imprez kulturalnych i sportowych oraz zajęć edukacji pozaszkolnej i kulturalnej, szczególnie dla dzieci i młodzieży zamieszkującej obszary Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zorganizowanych/ poddanych działaniom promocyjnym imprez kulturalnych/ sportowych/ zajęć edukacji pozaszkolnej/ kulturalnej, szczególnie dla dzieci i młodzieży zamieszkującej obszary Zespołu

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Ochrona i zachowanie urbanistycznych i architektonicznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską	<ul style="list-style-type: none"> Liczba obiektów/ zespołów o wysokich walorach urbanistycznych i architektonicznych objętych działaniami na rzecz ich ochrony i zachowania
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie warunków prawnych i finansowych, ochrona historycznej i kulturowej wartości obiektów i zespołów 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań związanych z tworzeniem warunków prawnych/ finansowych/ ochroną historycznej i kulturowej wartości obiektów/ zespołów

RYS HISTORYCZNY

Zespół II to obszary jednostek urbanistycznych: Stare Podgórze, Zabłocie, Mateczny, Bonarka, kopiec Krakusa, Heltmana, część Grzegórzek Wschód i Grzegórzek Północ oraz staw Płaszowski (Płaszów).

Teren dzisiejszego Podgórza zamieszkiwany był od najdawniejszych czasów – najstarsze ślady osadnictwa pochodzą sprzed ponad 10 tysięcy lat. W wieku XII i XIII, w sąsiedztwie wzniesionej na wzgórzu Lasoty rotundy romańskiej św. Benedykta, rozwinęła się osada. W średniowieczu Podgórze wykorzystywane było jako zaplecze gospodarcze Krakowa, zasobne w surowce budowlane. W późniejszych wiekach zlokalizowane były tutaj przedmieścia o charakterze produkcyjno-usługowym, obsługujące miasto Kazimierz.

Po I rozbiórce Polski tereny położone na prawym brzegu Wisły znalazły się w zaborze austriackim. W 1784 roku Podgórze, będące uprzednio przedmieściem Kazimierza, otrzymało od Józefa II prawa miejskie – wolnego miasta królewskiego. W latach 80. XVIII wieku wyznaczona została nowa, zgeometryzowana kanwa Podgórza, harmonijnie uzupełniająca kształtujący się tu od średniowiecza układ. Fakt ten, jak też istotne uwarunkowania krajobrazowe – sąsiedztwo Wisły oraz Góry Lasoty (Krzemionek Podgórskich), doprowadziły do powstania unikalnego układu urbanistycznego Podgórza, łączącego cechy geometryczne i swobodne oraz włączającego w strukturę miejską elementy naturalnego ukształtowania terenu. Ustanowione przepisy budowlane nakazywały budowę obiektów murowanych z cegły lub kamienia, co umożliwiało późniejszą nadbudowę.

W latach 30. XIX wieku zapoczątkowano tworzenie centrum miasta z Rynkiem Podgórskim i kościołem – w latach 40. i 50. powstała pierzeja wschodnia z gmachem Nowego Ratusza.

W okresie budowy obwarowań Twierdzy Kraków na stokach Krzemionek w latach 1849 – 1856 powstały: fort „Krakus” oraz baszty artyleryjskie „Krzemionki” i „św. Benedykt”. W 1868 roku założono pierwsze w Podgórzu publiczne tereny zieleni – Planty Floriana Nowackiego.

Okres autonomii galicyjskiej przyniósł dynamiczny rozwój przemysłowy Podgórza. Osiedlała się tu również ludność żydowska, która w okresie międzywojennym stanowiła 27 procent mieszkańców. W 1884 roku przez teren Krzemionek przeprowadzona została nowa linia kolejowa z dużą stacją Podgórze-Bonarka i Podgórze-Miasto.

W latach 1884-1896 w północnej części Krzemionek, na terenach dawnych kamieniołomów, został założony przez Wojciecha Bednarskiego park miejski. W zachodniej części Podgórza, w miejscu odkrytych źródeł leczniczych, w 1903 roku Antonii Mateczny założył zakład balneologiczny.

W 1915 roku nastąpiło połączenie się miast Krakowa i Podgórza, które w owym okresie miało już w pełni wykształcone struktury przestrzenno-funkcjonalne i społeczne.

W VII wieku n.e. u stóp wzgórza Krzemionki rozwinęło się osadnictwo słowiańskie. Z tego właśnie okresu pochodzi najstarsza budowla Krakowa – wzniesiony w VIII wieku n.e. Kopiec Krakusa, uznawany za najstarszą zachowaną budowlę Krakowa. Od średniowiecza Krzemionki Podgórskie były miejscem pozyskiwania wapienia.

Na Krzemionkach zlokalizowane są historyczne cmentarze – Stary Cmentarz Podgórski z XVIII wieku, a także założone pod koniec XIX wieku cmentarz żydowski i chrześcijański Nowy Cmentarz Podgórski.

Na przełomie XIX i XX wieku w centralnej części Krzemionek powstał kamieniołom firmy „Liban i Ehrenpreis“, podczas okupacji hitlerowskiej przekształcony w obóz pracy przymusowej dla więźniów polskich.

W okresie okupacji na terenie Podgórze utworzono w 1941 roku getto żydowskie, a w 1942 roku na Krzemionkach – obóz pracy przymusowej „Płaszów”, przekształcony w roku 1944 w obóz koncentracyjny. Na terenie obozu i getta zgładzono od 8 do 12 tysięcy osób. Obecnie zarówno teren obozu, jak i plac Bohaterów Getta są miejscami pamięci narodowej. Na Zabłociu, w Aptece pod Orłem urządzona jest ekspozycja, poświęcona zagładzie Żydów w Krakowie.

Niewielki fragment południowego krańca Krzemionek zajmuje rezerwat przyrody nieożywionej „Bonarka“, utworzony w 1961 roku na terenie, na którym dokonano ważnych odkryć geologicznych (m.in. skamieniałości organizmów morskich epoki jurajskiej).

Z Podgórzem sąsiadowała wieś Zabłocie, lokowana w 1357 r. na prawie magdeburskim. Wraz z Czyżową (później nazwaną Janową Wolą) stanowiła ona przez wieki zaplecze rolnicze i gospodarcze Kazimierza. Istotnym dla ukształtowania urbanistycznego tego obszaru momentem była budowa linii kolejowej z Krakowa do Bochni w latach 1853-1856, która podzieliła Zabłocie na dwie części, co spowodowało szybką zabudowę strefy przylegającej do Podgórze, podczas gdy część wschodnia nadal utrzymywała charakter słabo zasiedlonej osady. W 1943 roku przez teren Zabłocia przeprowadzono drugą linię kolejową, przez jego środek. Stara i nowa linia kolejowa podzieliły obszar Zabłocia na trzy części o zupełnie odmiennym charakterze funkcjonalno-przestrzennym. Pod koniec XIX wieku zapoczątkowany został proces tworzenia się kwartału przemysłowego Zabłocia, co związane było z faktem, iż miasto Podgórze tworzyło atrakcyjne warunki dla lokujących tutaj swą działalność gospodarczą przedsiębiorców, którzy przynosili swoje zakłady m.in. z Kazimierza. Specjalnością Zabłocia stał się w krótkim czasie przemysł związany z przetwórstwem metali. Powstała tutaj także wytwórnia słodyczy (późniejszy Wawel) oraz kosmetyków (obecnie Miraculum). W latach 20. XIX wieku Zabłocie stało się jedną z najważniejszych dzielnic przemysłowych Krakowa.

W okresie okupacji hitlerowskiej działała na Zabłociu fabryka naczyń emaliowanych i elementów amunicji Oskara Schindlera, który wstawił się zatrudnianiem Żydów i ratowaniem ich tym samym przed wywozem do obozów zagłady.

W XIV w. wieś Grzegórzki funkcjonowała jako nadwiślańska osada na przedmieściach lokacyjnego Krakowa. W połowie XIX w. na jej terenie zaczęto wznosić część obwarowań Twierdzy Kraków – zlokalizowano tutaj fort Luneta Grzegórzecka. Od tego okresu powstawały w Grzegórkach zakłady przemysłowe różnych branż: drzewnej, meblowej, wytwórstwa maszyn rolniczych, papierniczej, a także cukierniczej i gumowej. Z okresu międzywojennego pochodzi do dziś funkcjonująca Hala Targowa na Grzegórkach wraz ze znanym tzw. pchlim targiem.

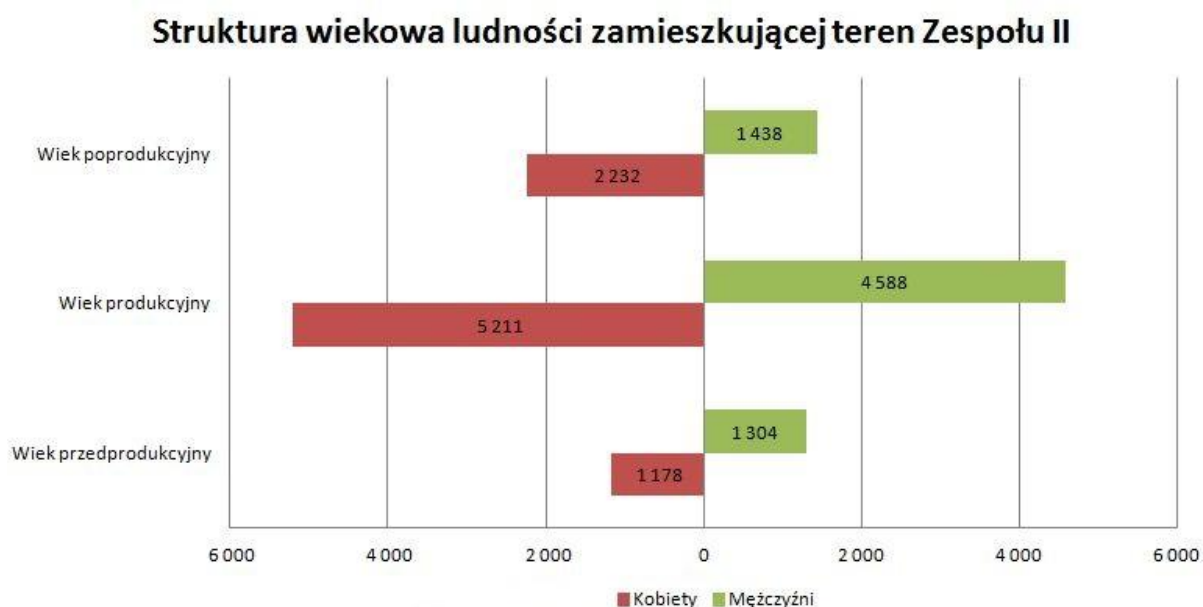
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

Zespół II zajmuje teren o powierzchni 837,3 ha, co stanowi 2,56% powierzchni Miasta. Według danych GIS w 2013 r. obszar Zespołu II zamieszkiwało 15 951 osób (2,15% ogółu mieszkańców Krakowa), z czego 54% stanowiły kobiety. Gęstość zaludnienia na tym terenie to 19,0 os./ha, a więc niewiele mniej niż średnia gęstość zaludnienia dla całego Miasta (22,7 os./ha w 2013 r.).

Struktura płci i wieku mieszkańców Zespołu II

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Wiek przedprodukcyjny	2 482	1 178	1 304
Wiek produkcyjny	9 799	5 211	4 588
Wiek poprodukcyjny	3 670	2 232	1 438
Ogółem	15 951	8 621	7 330

Wykres 18. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu II

Źródło: Opracowanie: Urząd Miasta Krakowa (Dane zebrane w GIS).

Na terenie Zespołu II liczba bezrobotnych w 2012 r. wynosiła 700 osób, z czego kobiety stanowiły 52% bezrobotnych. Szacunkowa wartość stopy bezrobocia to 6,6%⁵⁶ (4,8% dla Krakowa).

Świadczeniami pomocy społecznej objętych zostało 1 415 osób, czyli 8,8% ogółu mieszkańców. Średnia liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej dla całego Miasta wynosiła w 2012 r. 5%.

⁵⁶ W analizach dotyczących poszczególnych zespołów wskaźnik stopy bezrobocia ma charakter szacunkowy. Z uwagi na brak dostępu do danych z Urzędu Miasta (zebranych w GIS) dotyczących liczby ludności w 2012 r. wskaźnik ten, na potrzeby niniejszego opracowania, został wyliczony w sposób następujący: liczba osób bezrobotnych w 2012 r., została odniesiona do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (suma kobiet w wieku 18-59 lat i mężczyzn w wieku 18-64 lat) w 2010 r.

Na terenie Zespołu II funkcjonuje 6 807 podmiotów gospodarczych, oznacza to, iż na każde 10 000 mieszkańców przypadają 4 232 przedsiębiorstwa. Dla porównania średnia liczba podmiotów przypadająca na 10 000 mieszkańców dla całego miasta wynosi 1 598 przedsiębiorstw.

STRUKTURA URBANISTYCZNA

Na terenie Zespołu II obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Uchwała NR LXXXI/1240/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 11 września 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Bulwary Wisły”.
- Uchwała Nr CXIII/1156/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Zabłocie” (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 23 listopada 2009 r. stwierdzający nieważność Uchwały Nr CXIII/1156/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Zabłocie” w zakresie obejmującym: § 5 ust. 4 pkt 7, § 65 ust. 1, 2, 3, ust. 4 pkt 1 lit. e, ust. 5 pkt 1, § 87 ust. 2 pkt 1 lit. b tiret 3. Wyrok jest prawomocny od dnia 12 stycznia 2010 r.). Wyrok ten usunął tylko część tekstu.
- Uchwała Nr XXXIII/412/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 7 grudnia 2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Płaszowska-Krzywda”.
- Uchwała NR LXXVII/1184/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Rejon Cmentarza Podgórskiego”.
- Uchwała NR XI/153/07 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 kwietnia 2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania obszaru „Krzemionki”.
- Uchwała NR CV/1411/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 7 lipca 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Cystersów”.
- Uchwała Nr CVIII/1457/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 8 września 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru "Wadowicka-Tischnera".
- Uchwała NR LIV/729/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 września 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Krasickiego-Orawska”.
- Uchwała NR CI/1020/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 8 lutego 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Bonarka”.
- W dniu 6 listopada 2013 r. Rada Miasta Krakowa podjęła Uchwałę Nr LXXXVIII/1306/13 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Stare Podgórze-Kalwaryjska”. Uchwała ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego z dnia 21 listopada 2013 r., poz. 6826 – wejdzie w życie w dniu 6 grudnia 2013 r. (po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia).

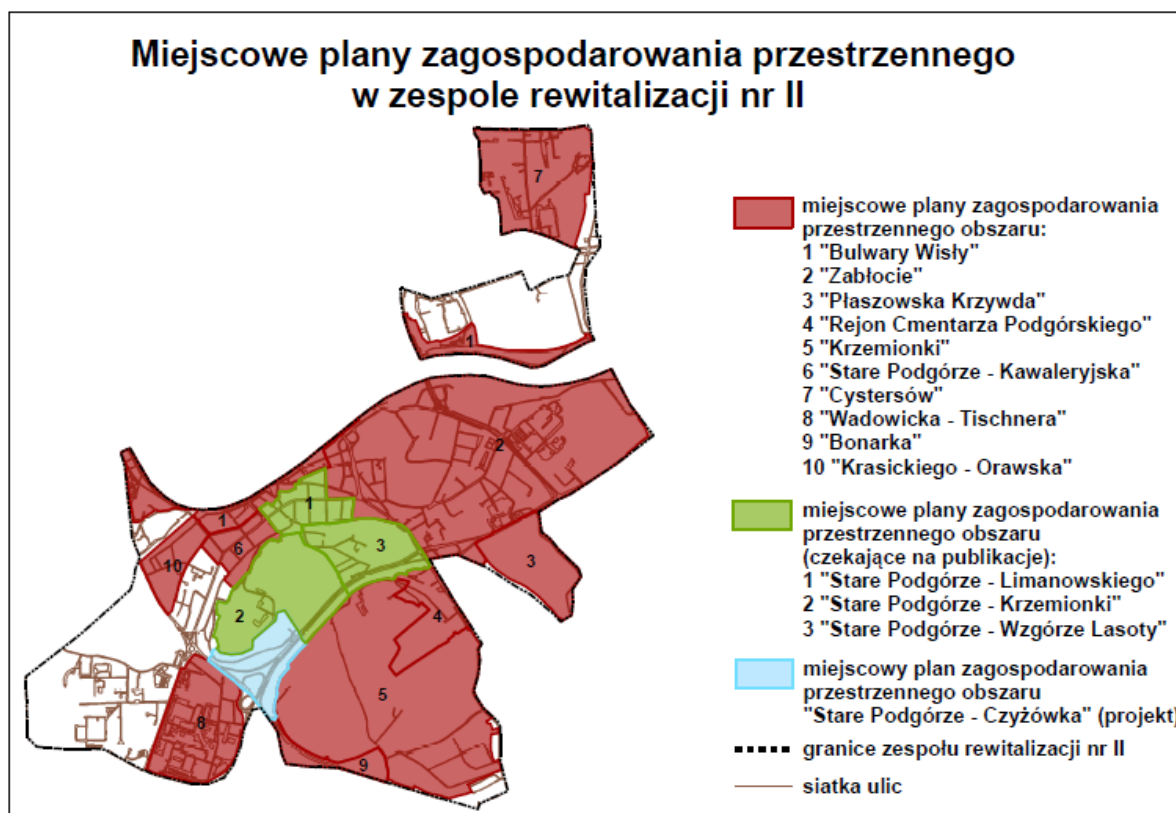
Plany czekające na publikację:

- W dniu 20 listopada 2013 r. Rada Miasta Krakowa podjęła Uchwałę Nr XC/1324/13 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Stare Podgórze-Krzemionki”.
- W dniu 20 listopada 2013 r. Rada Miasta Krakowa podjęła Uchwałę Nr XC/1326/13 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Stare Podgórze-Wzgórze Lasoty”.
- W dniu 20 listopada 2013 r. Rada Miasta Krakowa podjęła Uchwałę Nr XC/1323/13 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Stare Podgórze-Limanowskiego”.

Plany w opracowaniu:

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru „Stare Podgórze-Czyżówka”.

Mapa 4. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole II

Źródło: Opracowanie własne.

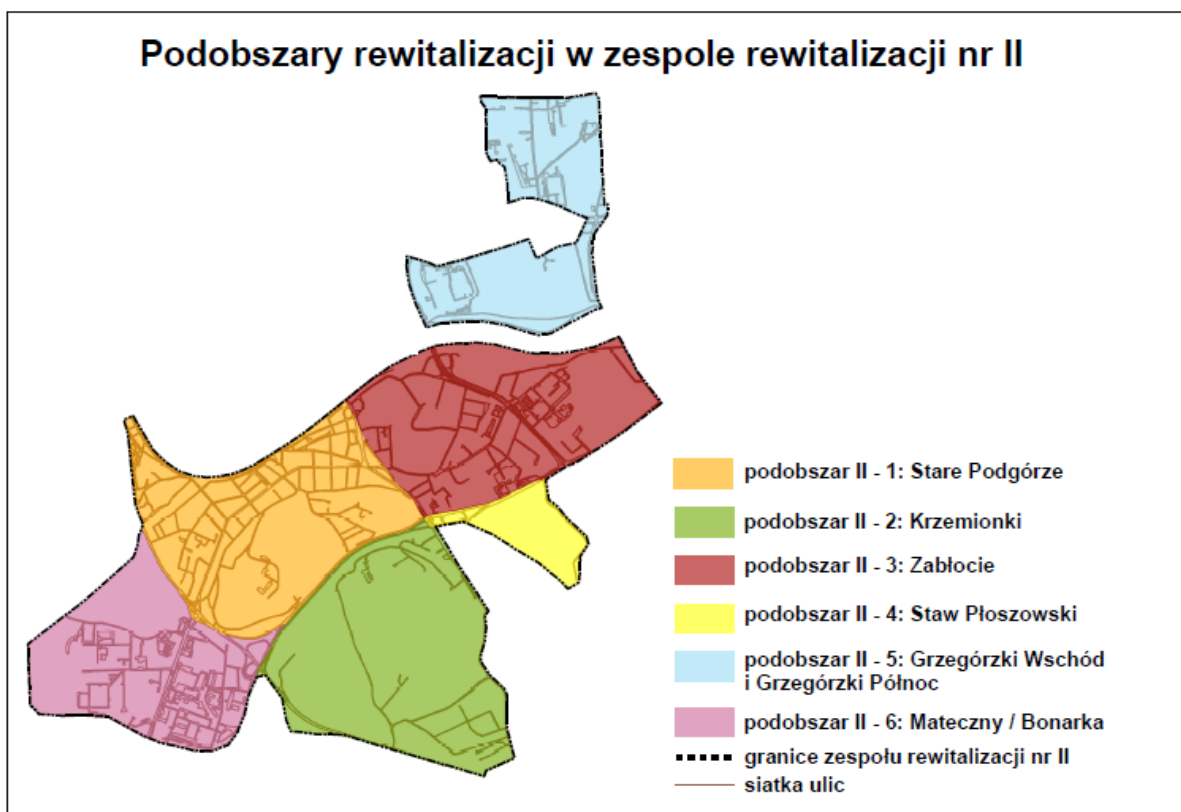
W Zespole II wyznaczono następujące podobszary o jednolitej strukturze przestrzenno-funkcjonalnej:

- podobszar II-1: Stare Podgórze
- podobszar II-2: Krzemionki (jedn. urbanistyczne Kopiec Krakusa i Heltmana)
- podobszar II-3: Zabłocie

- podobszar II-4: Staw Płaszowski (Płaszów)
- podobszar II-5: tereny przemysłowe i poprzemysłowe Grzegórzki Wschód i Grzegórzki Północ
- podobszar II-6: tereny przemysłowe i poprzemysłowe Mateczny / Bonarka

Mapa 5. Podobszary rewitalizacji w Zespole II

Źródło: Opracowanie własne.

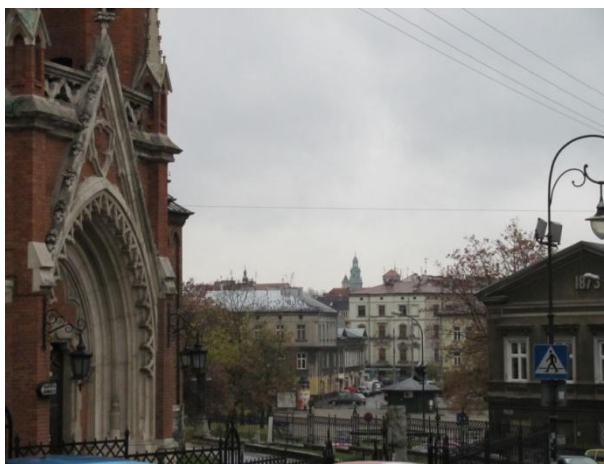
PODOBSZAR II-1: STARE PODGÓRZE

Na terenie obszaru przeważa zabudowa śródmiejska o zróżnicowanej funkcji, malowniczo położona pomiędzy brzegiem Wisły a stokami Krzemionek. Cały układ urbanistyczny Starego Podgórza objęty jest ochroną konserwatorską w granicach obszaru uznanego za pomnik historii – „Kraków – historyczny zespół miasta”. Do dnia dzisiejszego w Starym Podgórzu zachowała się barokowo-klasycystyczna struktura architektoniczno-urbanistyczna. Przeważa obrzeżna zabudowa kwartałowa z wewnętrznymi podwórzami, znajdująca się w większości w złym stanie technicznym, która uzupełniona jest gdzieśgdzie przez zabudowę blokową i pojedyncze obiekty z lat powojennych. Te nowe uzupełnienia zakłócają obraz Starego Podgórza poprzez swą niską jakość architektoniczną oraz w niektórych wypadkach, brak dostosowania kubatury do otaczającej zabudowy. Na Wzgórzu Lasoty znajduje się zespół zabytkowej zabudowy willowej. Fragmenty pierzei ulic zajmuje zabudowa o niskim standardzie technicznym i estetycznym. Liczne obiekty historyczne skupiają funkcje mieszkaniową i usługowo-handlową.

Przestrzenie publiczne są zaniedbane i zdominowane przez ruch kołowy. Główne ulice Limanowskiego i Kalwaryjska obciążone są indywidualnym ruchem kołowym, co powoduje uciążliwości takie jak: hałas, zanieczyszczenie środowiska, utrudnienia w ruchu pieszych, zagrożenie bezpieczeństwa pieszych. Obszar charakteryzuje się wysoką dostępnością komunikacyjną, jednak stan techniczny chodników, placów, ulic, wciąż jest niezadowalający. Duży problem, podobnie jak w innych częściach miasta, związany jest z parkowaniem samochodów. Brakuje również dostatecznej ilości ścieżek rowerowych.

Rynek Podgórski w okresie powojennym otrzymał nowy wystrój przestrzeni publicznej, który zakłócił jego historyczny charakter. O szczególnej malowniczości Podgórza decyduje włączenie w układ urbanistyczny miasta wzgórz Krzemionek, które nie tylko stanowią tło zabudowy, ale gdzieś tam tworzą nawet fragmenty pierzei ulic. Znaczącym atutem jest również położenie nad Wisłą, otwierające panoramy widokowe na Wawel i Kazimierz oraz duża ilość terenów zieleni. Na terenie obszaru występują liczne skwery, park Bednarskiego, Planty Nowackiego oraz wzgórza Krzemionek o wysokich walorach przyrodniczych. Nie są one jednak w większości przypadków właściwie utrzymane i ich stan wymaga rewaloryzacji. Część podobszaru ograniczona jest zagospodarowanym brzegiem Wisły, jednak jakość przestrzeni publicznej i zieleni ustępuje bulwaram po drugiej stronie rzeki, co wizualizuje swoisty kompleks dzielnicy.

Na uwagę zasługuje, będące właśnie w trakcie realizacji, Muzeum Tadeusza Kantora i Cricoteka, którego ukończenie przewiduje się w 2014 r., a które już teraz intryguje niebanalną architekturą i rozwiązaniami konstrukcyjnymi. Muzeum zlokalizowane jest przy ul. Nadwiślańskiej w dawnej Elektrowni Podgórskiej. Realizacja obiektu jest finansowa ze środków Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (współfinansowanego ze środków unijnych).

Zdjęcie 12. Widok na Rynek Podgórski

Zdjęcie 13. Budowa Muzeum Tadeusza Kantora

Zdjęcie 14. Zatłoczona ul. Kalwaryjska

PODOBSZAR II-2: KRZEMIONKI (JEDN. ADM. KOPIEC KRAKUSA / HELTMANA)

Podobszar określony tu jako Krzemionki ograniczony jest poprzez ulice szybkiego ruchu: al. Powstańców Śląskich, ul. H. Kamieńskiego i ul. Wielicką. Teren dawnych Krzemionek przecięty został trasą komunikacyjną – al. Powstańców Śląskich, która oddzieliła od Starego Podgórza większą część wzgórz Krzemionek. Centralny fragment podobszaru II-2 zajmuje dawny kamieniołom Liban, z zachowanymi pozostałościami urządzeń przemysłowych, zaniedbany i wykorzystywany niejednokrotnie jako „dzikie wysypisko”. Taki sposób utrzymania tego obszaru nie licuje z powagą miejsca, gdzie podczas okupacji funkcjonował ciężki obóz pracy.

W południowo-zachodniej części podobszaru II-2 w czasie II wojny światowej zlokalizowany był obóz koncentracyjny „Płaszów”. Na dawnym terenie obozu leżącym przy ul. Heltmana powstało w okresie powojennym osiedle mieszkaniowe, lecz największa i najważniejsza historycznie część obozu pozostała w nienaruszonym stanie, z zachowanymi jeszcze śladami po obozowych barakach i drogach oraz pozostałościami cmentarza żydowskiego. Tragiczne losy pomordowanych tutaj Żydów upamiętniają tablica i pomnik. Teren ten jest bardzo zaniedbany, wciąż brakuje odpowiedniego dla tego miejsca zabezpieczenia przed beczeszczaniem i wandalizmem. Niewielka pozostała do dziś część Starego Cmentarza Podgórskiego, najstarszego komunalnego cmentarza w dzisiejszym Krakowie, również podlega ciągłej dewastacji.

Teren podobszaru jest unikalny w skali miasta, posiadający niezwykle walory krajobrazowe oraz przyrodnicze (rezerwat przyrody nieożywionej „Bonarka”, kopiec Krakusa, kamieniołom „Liban”). Obszary te są poważnie zaniedbane i co gorsze, podlegają ciągłej dewastacji. Brakuje odpowiedniej infrastruktury komunikacyjnej na obszarze. Najbliższe otoczenie kopca Krakusa jest stosunkowo zadbane, brakuje jednak odpowiednio utrzymanych ścieżek i szlaków, uwzględniających potrzeby osób niepełnosprawnych. Przy kamieniołomie „Liban” mieszkańcy stworzyli sobie na własny użytek dzikie ścieżki, niezabezpieczonym brzegiem kamieniołomu, o dużych walorach widokowych, jednak bez odpowiednich zabezpieczeń, mogą one grozić życiu przechodniów.

Znaczną pozostałą część terenu wypełniają liczne ogródki działkowe. Jedynie wschodnia część podobszaru jest zainwestowana głównie przez zabudowę mieszkaniową wielkopłytową wielorodzinną oraz drobne obiekty handlowo-usługowe.

Dla całego podobszaru obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, chroniący wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego, w tym:

- teren po byłym niemieckim obozie koncentracyjnym „Płaszów”,
- teren po forcie Krakus i kopiec Krakusa,
- rezerwat przyrody nieożywionej „Bonarka”,
- dawny kamieniołom „Liban”,
- punkty i ciągi widokowe o dużej skali zasięgu widocznych panoram.

PODOBSZAR II-3: LPR ZABŁOCIE

Na terenie podobszaru dominuje zabudowa o funkcji przemysłowej, o niskiej wartości technicznej. Znajdują się tu małe zakłady produkcyjne (krawiectwo, materiały budowlane, poligrafia) działające

głównie w halowych budynkach pozbawionych walorów estetycznych, lub w obiektach o charakterze tymczasowym (lekkie konstrukcje, proste blaszane hale). Znajdują się tu również liczne składy oraz hurtownie materiałów budowlanych. W ostatnim czasie Zabłocie, ze względu na położenie w pobliżu centrum miasta oraz dostępność komunikacyjną jest zabudowywane przez prywatnych inwestorów. Powstają liczne obiekty o funkcji biurowej oraz przede wszystkim *outsourcingowej*, o wysokich walorach estetycznych, uzupełniając pierzeje ulic.

Godną uwagi realizacją ostatnich lat była, współfinansowana z funduszy Unii Europejskiej, budowa Muzeum Sztuki Współczesnej zlokalizowanego tuż przy Fabryce Naczyń Emaliowanych Oskara Schindlera „Emalia”, która generuje intensywny ruch turystyczny.

Zabudowa o funkcji mieszkaniowej powstaje w północnej części podobszaru, uzupełniając istniejącą zabudowę blokową, o przeciętnej jakości. Wartościową inwestycją z zakresu mieszkalnictwa są „lofty” – apartamentowce adaptujące zabudowę przemysłową nad brzegiem Wisły z niepowtarzalnymi walorami widokowymi.

Przestrzeń publiczna znajduje się w otoczeniu zabudowy przemysłowej, przemysłowej i magazynowej. Jest w znacznym stopniu zdegradowana i wymagająca remontów. Część ulic, szczególnie w północnej części Zabłocia, nie posiada chodników, a jedynie utwardzone ziemne pobocza. Wyższy standard przestrzeni publicznych można zaobserwować wokół nowych inwestycji, tj. np. Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, czy też wokół nowych obiektów biurowych.

Znajdująca się na obszarze zieleni jest bardzo nieliczna, gdyż jest to teren silnie zainwestowany i znajduje się głównie wewnątrz kwartałów zabudowy mieszkaniowej oraz wzdłuż ulic i torów kolejowych. Zieleni jest zaniedbana, nieuporządkowana i wymaga rewaloryzacji. We wschodniej części obszaru rozciągają się tereny ogródków działkowych.

Istotną inwestycją z zakresu infrastruktury drogowej jest budowa bezkolizyjnego skrzyżowania, będącego częścią dużej inwestycji – budowy Krakowskiego Szybkiego Tramwaju.

Zdjęcie 15. Kompleks biurowy przy ul. Kiełkowskiego

Zdjęcie 16. Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK

Zdjęcie 17. Stan techniczny zabudowy – ul. Romanowicza

PODOBSZAR II-4: STAW PŁASZOWSKI

Staw Płaszowski leżący na południu od Zabłocia, między linią kolejową a ulicą szybkiego ruchu, jest zbiornikiem wodnym powstałym w miejscu dawnego wyrobiska gliny. Jego brzegi są nieumocnione i gęsto porośnięte roślinnością, co stwarza dogodne warunki do gniazdowania ptaków wodnych i innych przedstawicieli fauny. Staw Płaszowski ma zatem istotne znaczenie na zachowanie bioróżnorodności przyrodniczej miasta. Podobszar ten, znajdujący się w jednej z cenniejszych pod względem krajobrazowym i przyrodniczym części miasta, jest dzisiaj zaniedbany i służy jako nielegalne wysypisko śmieci i miejsce kumulacji zjawisk patogennych. Brakuje odpowiedniej infrastruktury, ścieżek, dojazdów oraz odpowiedniego dostępu do korzystania z walorów stawu Płaszowskiego.

Pozostała infrastruktura znajdująca się na terenie podobszaru związana jest z dawnym placem handlowym „Tandeta” i powstałym na jego miejscu zadaszonym centrum targowym, znajdującym się w pobliżu stawu.

Ze względu na znaczenie ekologiczne stawu Płaszowskiego, konieczne jest opracowanie koncepcji przyszłego zagospodarowania, również w kontekście powiązania przestrzennego z terenami zalewu Bagry, a przede wszystkim podjęcie działań chroniących ten podobszar przed zanieczyszczeniem środowiska i postępującą degradacją.

PODOBSZAR II-5: TERENY PRZEMYSŁOWE GRZEGÓRZKI

Na przeciwległym brzegu Wisły w stosunku do Zabłocia znajduje się przemysłowa część Grzegórzek. Podobszar ten, pomimo funkcjonalnej spójności, pod względem stanu zagospodarowania i sposobu użytkowania wykazuje w części północnej i południowej (przylegającej do Wisły) zupełnie różne cechy. Teren położony w sąsiedztwie Wisły jest zdegradowany i ekstensywnie zagospodarowany, występują tutaj liczne nieużytki oraz zdekapitalizowane tereny i obiekty poprzemysłowe. Historyczne budynki poprzemysłowe ze względu na swoją wartość architektoniczną stwarzają potencjalne możliwości adaptacji na funkcje mieszkaniowe, administracyjne, usługowe lub dla branż z sektora zaawansowanych technologii. Część obiektów poprzemysłowych to jednakże budynki o charakterze baraków, o bardzo niskim standardzie estetycznym i technicznym. Tereny zieleni wzdłuż Wisły są

zaniedbane. Na terenie Grzegórzeckich zlokalizowane są pozostałości jednego z fortów Twierdzy Kraków – Fort renowowany 17 "Luneta Grzegórzecka", jednak otoczenie fortu pozostaje niedostępne, z powodu przebiegających przez niego ogrodzonych terenów kolejowych.

Północna część omawianego podobszaru znajduje się generalnie w znacznie lepszym stanie. Co prawda przeważają obiekty o niskiej wartości technicznej i estetycznej, ale zaobserwować można także punktowe nowe inwestycje i odnowione obiekty. Pośród zabudowy przemysłowej powstają coraz liczniejsze nowoczesne osiedla zabudowy mieszkaniowej. Na uwagę zasługują przede wszystkim „Wiślane Tarasy” zlokalizowane w pobliżu mostu Kotlarskiego. Osiedle to zostało wykonane z niezwykłą dbałością o detal i starannością wykończenia. Obszar posiada dużą ilość zieleni, która wymaga jednak odpowiedniego zagospodarowania. Na brzegu Wisły zlokalizowano przystanek krakowskiego tramwaju wodnego – Galeria Kazimierz.

Południową część zajmują, zlokalizowane częściowo w obiektach historycznej destylatorni, Zakłady Spirytusowe POLMOS. Znajdują się tu także Zakłady Farmaceutyczne. Należy jednak stwierdzić, że obecnie obszar ten jest użytkowany ekstensywnie, a jego sposób zagospodarowania jest nieodpowiedni dla jego atrakcyjności i potencjału, wynikających z lokalizacji w sąsiedztwie centrum miasta i nad brzegiem rzeki.

Tereny zieleni wzdłuż Wisły są zaniedbane, a skwery wymagają zagospodarowania i stworzenia dogodnych warunków do odpoczynku i rekreacji. Stan techniczny i estetyczny chodników jest niezadowolający (stare, krzywe nawierzchnie, poprzerastane zielenią). Ulice znajdują się w średnim stanie technicznym. Istotną inwestycją na terenie obszaru było zakończenie w 2007 r. budowy połączenia drogowego mostu Kotlarskiego z ul. Podgóorską, co pozytywnie wpłynęło na upłynnienie ruchu kołowego w obszarze.

PODOBSZAR II-6 – MATECZNY/RYDLÓWKA/ŁAGIEWNIKI

Podobszar II-6 położony jest na południowy zachód od Starego Podgórza. Jest on otoczony z trzech stron ulicami tranzytowymi, a z jednej doliną rzeki Wilgi. Jest to teren przemysłowy o zróżnicowanym standardzie obiektów, z przewagą starych i nielicznymi nowymi zakładami przemysłowo-usługowymi. Obecnie tkanka urbanistyczna jest punktowo zagęszczana przez zabudowę wielorodzinną mieszkaniową. Obszar charakteryzuje się stosunkowo niską intensywnością zabudowy, jak na tak bliskie sąsiedztwo zabudowy śródmiejskiej. Zlokalizowany jest tu Zespół Szkół Mechanicznych i zajezdnia tramwajowa. Istotnym problemem obszaru jest wysoki poziom natężenia ruchu. Na terenie „Matecznego” występują cenne złoża wód leczniczych. Obszar Zakładu Przyrodoleczniczego z otaczającym parkiem sąsiaduje z zaniedbanym i nieuporządkowanym nadrzecznym terenem zieleni.

Analizowane powyżej podobszary przemysłowe i poprzemysłowe II-5 i II-6 charakteryzuje wspólna cecha – bardzo zróżnicowana struktura funkcjonalna i przestrzenna. Dominują tereny poprzemysłowe i stare zakłady przemysłowe w bardzo złym stanie technicznym. Tylko w nielicznych miejscach występują również nowe i nowoczesne obiekty o charakterze usługowo-przemysłowym.

Wewnątrz podobszaru znajduje się przestarzała infrastruktura techniczna ulic i chodników. W wielu miejscach nawierzchnie wymagają remontów i wymiany. Na granicach obszaru zaobserwować można bardzo intensywny ruch uliczny, tworzony przez kluczowe arterie komunikacyjne miasta, ul. Wadowicką i ul. Marii Konopnickiej.

Znajdujące się na terenie podobszaru liczne tereny zieleni, szczególnie wzdłuż rzeki Wilgi, stwarzające dogodne warunki do rekreacji, wymagają uporządkowania i zwiększenia dostępności dla okolicznych

mieszkańców. Jakość terenów zieleni jest zróżnicowana: od względnie zadbanych, przez niekształtowane, zaniedbane i zarośnięte tereny zieleni, po samosiewy na starych terenach po zakładach przemysłowych i rzemieślniczych.

WYNIKI POGŁĘBIONEJ DIAGNOZY UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNYCH, GOSPODARCZYCH I PRZESTRZENNYCH

Zespół II obejmujący swoim zasięgiem teren Starego Podgórza, Zabłocia, Matecznego, Bonarki, kopca Krakusa, Heltmana, części Grzegórzek Wschód i Grzegórzek Północ, stawu Płaszowskiego (Płaszów), to teren, na którym w ostatnich latach nastąpiła najbardziej widoczna metamorfoza. Na terenie Podgórza i Zabłocia postępują widoczne zmiany funkcji tych obszarów z przemysłowo-mieszkalnej, na artystyczno-kulturową. W budynkach poprzemysłowych powstają lofty i galerie artystyczne. Duże zainteresowanie przyciągają nowe inwestycje w zakresie kultury, takie jak: Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK, Oddziały Muzeum Historycznego, realizowana budowa Muzeum Tadeusza Kantora i Cricoteki, Huta Szkła i Ceramiki mieszcząca się przy ul. Lipowej, z należąca do obiektu Galerią Lipowa 4. Nie bez znaczenia jest fakt, że znaczna część północnej części Zespołu II została włączona do Lokalnego Programu Rewitalizacji „Starego Miasta”, a dla Zabłocia określono indywidualny LPR (przyjęty Uchwałą Nr XC/1193/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 13 stycznia 2010 r.). Władze Miasta, świadome są zatem potencjału, jaki drzemie w tym historycznym i przemysłowym obszarze, próbując nadać mu nowoczesny charakter.

Dzięki wybudowanej „Kładce Bernatka”, łączącej Kazimierz z Zabłociem, tereny Zespołu II stają się popularnym miejscem spotkań i atrakcyjną lokalizacją dla mieszkalnictwa. Oprócz powstających tu modnych lokali, restauracji i galerii, teren ten stał się miejscem lokalizacji ciekawych projektów deweloperskich, takich jak lofty w zrewaloryzowanych budynkach poprzemysłowych, czy ciekawe architektonicznie apartamentowce. Nie wszystkie nowe obiekty deweloperskie zdaniem mieszkańców dobrze wpisują się w klimat dzielnicy, np. Garden Residence. Są to bowiem obiekty strzeżone i zamknięte, dodatkowo konstrukcyjnie odbiegające od surowego i industrialnego stylu dzielnicy, którego zatracenie byłoby wg nich dużym błędem. Ważnym jest, aby władze Miasta sprawowały kontrolę i przywiązywały wagę do tego, czy inwestycje budowlane wpisują się w sylwetkę obszaru i nie zaburzają historycznego i estetycznego charakteru tej części Krakowa. Zdaniem mieszkańców istotnymi działaniami z punktu widzenia estetyki obszaru jest również walka z oklejaniem kamienic reklamami, instalowaniem banerów reklamowych i graffiti, przy jednoczesnym odświeżaniu wyglądu kamienic. Połączenie brzegów Wisły kładką wiąże się także z faktem wyższego obciążenia ruchem kołowym Podgórza, bowiem po wprowadzeniu strefy płatnego parkowania na Kazimierzu, część osób parkuje samochody po drugiej stronie rzeki, unikając wysokich opłat. Stanowi to sporą uciążliwość dla mieszkańców i wymaga dalszych działań w kierunku rozbudowy miejsc parkingowych i zagospodarowania przestrzeni publicznej. Nowe, modne oblicze Starego Podgórza i Zabłocia podoba się mieszkańcom, ale także potęguje ich obawy o stanie się „nowym Kazimierzem” otwartym na turystów i artystów, a uciążliwym dla mieszkańców.

Ważnymi inwestycjami w skali miasta, które rozpoczęto na terenie Zespołu, są: budowa Centrum Kongresowego, przebudowa wałów przeciwpowodziowych oraz zagospodarowanie terenów po dawnym obozie koncentracyjnym „Płaszów”. Inwestycje te przyspieszą zmiany zachodzące na terenie Zespołu, wpływając na jego atrakcyjność i wzrost znaczenia w skali Miasta.

W ramach usprawnienia systemu komunikacji zrealizowano działania priorytetowe określone w MPRK, czyli przebudowę ul. Konopnickiej z budową pasów dla komunikacji zbiorowej,

modernizację al. Pokoju z budową ścieżki rowerowej oraz budowę ul. Kuklińskiego, będącej elementem infrastruktury Krakowskiego Szybkiego Tramwaju. Inwestycje te są jednak niewystarczające, bowiem na skutek wzmożonego i wciąż rosnącego ruchu kołowego powstają korki i zatory uliczne oraz generowany jest uciążliwy dla mieszkańców hałas.

Problem stanowi także wysoka emisja spalin pochodząca z dużego indywidualnego ruchu kołowego oraz opalania pieców węglowych, mimo realizacji projektu ucieplnienia obszaru Zespołu II w oparciu o miejską sieć ciepłowniczą. Jest to ważne zagadnienie, bowiem generowany poprzez dym z pieców smog, ma ogromny wpływ na komfort życia mieszkańców na tym obszarze i bezcenne walory przyrody na nim zlokalizowane.

Zespół II posiada spory udział terenów zieleni i unikatowych form przyrody nieożywionej (kopiec Krakusa, Bonarka, kamieniołom „Liban”, teren Zakładu Przyrodoleczniczego „Mateczny”, staw Płaszowski), które są poważnie zaniedbane i ulegają dalszej dewastacji. Ważne jest zatem wzmożone działanie w zakresie ochrony przyrody na tym obszarze. Jej unikalne w skali miasta walory mogą bowiem przyciągnąć nie tylko turystów, ale także wzmocnić atrakcyjność obszaru pod względem mieszkaniowym i rekreacyjnym wśród mieszkańców Krakowa.

Główną aktywnością w zakresie zagadnień społecznych powinna być pomoc mieszkańcom. Sporo osób żyje w ubóstwie, w drastycznych warunkach mieszkalno-sanitarnych. Na Podgórzu aktywnie działa wiele stowarzyszeń i dom kultury. Jest to również obszar objęty Programem Aktywności Lokalnej MOPS, który aktywizuje mieszkańców i pomaga im wyjść z różnego rodzaju patologii. Elementy ekonomiczno-gospodarcze, a więc możliwość prowadzenia własnej firmy oraz możliwość znalezienia dobrej pracy były oceniane przez mieszkańców jako jedne z najgorszych spośród badanych zespołów. Może to wynikać z faktu wysokich opłat prowadzenia i utrzymania lokalu, a także sporej ilości pracy na umowy zlecenia i o dzieło (głównie w usługach).

Działania rewitalizacyjne dotyczące Zespołu II miały pozytywny oddźwięk. Doprowadziły do zmiany charakteru i funkcji znacznej części obszaru oraz pociągnęły za sobą inicjatywę prywatnych przedsiębiorców dążących do zagospodarowania i rewaloryzacji terenów na niej zlokalizowanych. Nowe oblicze tej części Krakowa wygenerowało także nowe problemy, a część obszaru, z uwagi na ograniczoność środków finansowych, była niedofinansowana i pominięta przy realizacji projektów. Niezwykle ważna jest zatem dalsza aktywność i wdrażanie założeń procesu rewitalizacyjnego na tym terenie.

IDENTYFIKACJA MOCNYCH I SŁABYCH STRON

Mocne strony	Słabe strony
Atrakcyjne położenie w pobliżu Starego Miasta, Bulwarów Wiślanych, Krzemionek, z dobrym dostępem do środków komunikacji miejskiej	Niewydolność systemu komunikacji i transportu, nierozwiązany system parkowania, brak systemu dróg rowerowych i pieszych, przystosowanych również dla potrzeb osób niepełnosprawnych
Dobrze zachowane historyczne struktury architektoniczno-urbanistyczne	Przestarzała infrastruktura techniczna komunikacji miejskiej (torowiska tramwajowe)
Wykonanie kilku dużych inwestycji w usprawnienie komunikacji drogowej i transportu publicznego	Niski standard przestrzeni publicznej, postępująca degradacja
Widoczne działania rewitalizacyjne przyczyniły się	Zły stan techniczny części zabudowy, wewnątrz

do wytworzenia w ostatnich latach nowego artystyczno-kulturalnego klimatu obszaru	kwartałów i oficyn oraz ich postępująca degradacja
Atrakcyjna lokalizacja dla inwestycji, potencjał rozwojowy dla turystyki, usług i handlu	Częściowe zakłócenia struktury architektoniczno-urbanistycznej
Identyfikacja mieszkańców z miejscem zamieszkania, aktywna działalność na rzecz dzielnicy	Niewystarczająca oferta w dziedzinie infrastruktury socjalnej
Budowa „kładki pieszo-rowerowej Ojca Bernatka” wpływająca na intensyfikację ruchu turystycznego na obszarze	Wysokie zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, na skutek ruchu komunikacyjnego i tzw. niskiej emisji
Liczne inwestycje prywatne, w szczególności deweloperskie, często o wysokim wyczuciu estetycznym i funkcjonalnym	Występowanie „dzikich” wysypisk
Występowanie elementów o wysokiej wartości historyczno-kulturowej w skali ponadlokalnej Krzemionki – szczególna rola jako miejsca martyrologii żydowskiej i polskiej społeczności Krakowa z okresu okupacji hitlerowskiej: tereny byłego Obozu Płaszów, kamieniołom Liban, relikty fortu Luneta Grzegórzecka	Krzemionki – brak należytego wyeksponowania i zabezpieczenia miejsc martyrologii przed dewastacją
Liczne tereny zieleni naturalnej o wyjątkowej wartości w skali miasta ze względu na walory przyrodnicze i krajobrazowe, np. Krzemionki, park Bednarskiego, pobliski rezerwat Bonarka, staw Płaszowski	Brak wyeksponowania walorów obiektów cennych historycznie i kulturowo (kopiec Krakusa, Stary Cmentarz Podgórski)
Nowe inwestycje kulturowe: Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAR, Muzeum Tadeusza Kantora Cricoteka, modernizacja oddziałów Muzeum Historycznego	Brak ochrony terenów cennych przyrodniczo
Zabytkowy obiekt Zakładu Przyrodoleczniczego „Mateczny” wraz z otaczającym parkiem	Ekstensywne zagospodarowanie terenu w podobszarze Grzegózek
Grzegórzki, Mateczny, Rydlówka, Łagiewniki – szereg obiektów przemysłowych o wartościach historycznych	Nadmierne obciążenie środowiska na terenie Zakładu Przyrodoleczniczego (hałas i emisje komunikacyjne)
Grzegórzki – rejon południowy: tereny rezerwowe dla wprowadzenia nowych funkcji użytkowych, bliskość Bulwarów Wiślanych jako elementu wzmacniającego potencjał rozwojowy	Niezagospodarowana, zaniedbana zielen, szczególnie na terenach przemysłowych

CELE OPERACYJNE I TYPY PROJEKTÓW

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań dotyczących rewitalizacji Zespołu II rozpoczętych przez Miasto Kraków oraz podmioty zewnętrzne

Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie dokumentów programowych i planistycznych dla całego Zespołu II wspierających i umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba dokumentów programowych/ planistycznych dla Zespołu wspierających i umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji
<ul style="list-style-type: none"> Zainicjowanie i powołanie instytucjonalnej formy wsparcia beneficjentów rewitalizacji w przygotowaniu koncepcji projektów rewitalizacyjnych i aplikowania o środki zewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób zatrudnionych w instytucjach/ organizacjach/ innych formach prawnych zajmujących się wsparciem beneficjentów rewitalizacji w przygotowaniu koncepcji projektów rewitalizacyjnych i aplikowania o środki zewnętrzne

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
<p>Rewitalizacja społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> Liczba uczestników, którzy wzięli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie psychologicznym/ poradnictwie specjalistycznym/ innych formach dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej Liczba uczestników, którzy wzięli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności/ bezdomności skutecznie włączonych w działania dotyczące aktywizacji społecznej i zawodowej Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu starzenia się skutecznie włączonych w działania dotyczące aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem Liczba uczestników kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców Zespołu Liczba uczestników działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych Liczba dzieci/ młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych skutecznie włączonych w działania wspierające Liczba osób chcących powrócić na rynek

	pracy skutecznie objętych działaniami związanymi z opieką nad ich dziećmi
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Szkolenia, kursy, doradztwo zawodowe, wsparcie psychologiczne, poradnictwo specjalistyczne oraz inne formy wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej oraz społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa psychologicznego/ poradnictwa specjalistycznego/ innych form dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie psychologicznym/ poradnictwie specjalistycznym/ innych formach dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej
<ul style="list-style-type: none"> Promocja przedsiębiorczości, szkolenia, kursy, doradztwo dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą
<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych z powodu ubóstwa, niepełnosprawności i bezdomności 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej i zawodowej osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności / bezdomności
<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej oraz zapewnienie warunków integracji ze środowiskiem osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym i wykluczonych z powodu starzenia się 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem osobom/ rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu starzenia się
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i wdrażanie form integracji społecznej mieszkańców, organizowanie kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych dla mieszkańców Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców Zespołu
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych
<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i wdrażanie form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i wdrażanie form opieki nad dziećmi osób chcących powrócić na rynek pracy 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form opieki nad dziećmi osób chcących powrócić na

	rynek pracy
--	-------------

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost odsetka powierzchni publicznej poddanej rewitalizacji
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowa rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznych (zwłaszcza w Starym Podgórzu) w sposób adekwatny do rangi obszaru w mieście oraz jego wartości historyczno-kulturowych i funkcjonalno-przestrzennych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów związanych z rewitalizacją i modernizacją przestrzeni publicznych w sposób adekwatny do rangi obszaru w mieście oraz jego wartości historyczno-kulturowych i funkcjonalno-przestrzennych • Powierzchnia przestrzeni publicznych objętych rewitalizacją i modernizacją
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja infrastruktury przy ulicach al. Powstańców Śląskich i ul. M. Konopnickiej w celu ograniczenia ich funkcjonowania jako barier przestrzennych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zmodernizowanych elementów infrastruktury przy ulicach al. Powstańców Śląskich i ul. M. Konopnickiej w celu ograniczenia ich funkcjonowania jako barier przestrzennych
<ul style="list-style-type: none"> • Porządkowanie przestrzeni ulicznej (między innymi zwężenie pasów jezdnych, poszerzenie chodników, tworzenie i organizowanie miejsc parkingowych), odnawianie nawierzchni, oświetlenia i elementów małej architektury, nasadzenie drzew i krzewów w oparciu o gatunki dostosowane do warunków miejskich oraz przy zastosowaniu rozwiązań zapewniających prawidłowy rozwój drzew w takich warunkach, z dbałością o zachowanie jednorodności gatunkowej alei 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów związanych z porządkowaniem przestrzeni publicznych • Powierzchnia przestrzeni publicznych objętych działaniami porządkującymi • Długość pasów jezdnych poddanych zwężeniu • Długość chodników poddanych poszerzeniu • Liczba utworzonych/ zorganizowanych miejsc parkingowych • Długość/ powierzchnia odnowionej nawierzchni ciągów komunikacyjnych • Liczba zamontowanych/ wymienionych elementów oświetlenia/ małej architektury • Liczba wymienionych/ nowo nasadzonych drzew
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa, remonty i modernizacja infrastruktury technicznej (instalacji doprowadzających media) 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów związanych z budową/ remontem/ modernizacją infrastruktury technicznej (instalacji doprowadzających media) • Długość sieci (instalacji doprowadzających media) wybudowanej/ wyremontowanej/ zmodernizowanej
<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie systemów identyfikacji wizualnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zainstalowanych elementów systemów identyfikacji wizualnej
<ul style="list-style-type: none"> • Porządkowanie, ochrona przed dewastacją 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych elementów infrastruktury/ małej architektury w zakresie

i eksponowanie miejsc martyrologii	porządkowania/ ochrony przed dewastacją/ eksponowaniem miejsc martyrologii
------------------------------------	--

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba pasażerów komunikacji publicznej/ użytkowników indywidualnych pojazdów kołowych objętych projektami związanymi z tworzeniem funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie kompleksowego systemu w celu rozwiązania aktualnego problemu miejsc parkingowych i indywidualnego ruchu kołowego z uwzględnieniem historycznych struktur przestrzenno-funkcjonalnych (zwłaszcza w obszarze Starego Podgórze i Zabłocia) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba utworzonych/ zorganizowanych miejsc parkingowych
<ul style="list-style-type: none"> Budowa i modernizacja infrastruktury ułatwiającej poruszanie się pieszych, rowerzystów i osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych elementów infrastruktury ułatwiającej poruszanie się pieszych/ rowerzystów/ osób niepełnosprawnych
<ul style="list-style-type: none"> Modernizacja i remonty infrastruktury technicznej komunikacji miejskiej, optymalizowanie systemu miejskiej komunikacji publicznej, korygowanie układu torowisk tramwajowych, modernizacja układu w celu wycieszenia hałasu komunikacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> Długość/ powierzchnia/ liczba elementów zmodernizowanej/ wyremontowanej infrastruktury technicznej komunikacji miejskiej Liczba projektów związanych z optymalizowaniem systemu miejskiej komunikacji publicznej/ korygowaniem układu torowisk tramwajowych

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Usunięcie istotnych mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost odsetka powierzchni terenów/ liczby obiektów o funkcjach zgodnych z polityką przestrzenną Zespołu
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Podejmowanie działań związanych z regulacją gruntów w celu wyznaczenia atrakcyjnych terenów pod inwestycje (na terenach przemysłowych i poprzemysłowych) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ dokumentów planistycznych związanych z regulacją gruntów w celu wyznaczenia atrakcyjnych terenów pod inwestycje (na terenach przemysłowych i poprzemysłowych)
<ul style="list-style-type: none"> Budowa, rozbudowa infrastruktury dla terenów pod nowe inwestycje 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wybudowanej/ rozbudowanej infrastruktury dla terenów pod nowe inwestycje Długość wybudowanej/ rozbudowanej

	infrastruktury dla terenów pod nowe inwestycje
<ul style="list-style-type: none"> Adaptacja, modernizacja i remonty obiektów przemysłowych oraz przekształcanie i zagospodarowywanie terenów przemysłowych i poprzemysłowych pod nowe funkcje zgodne z polityką przestrzenną Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zaadaptowanych/ zmodernizowanych/ wyremontowanych obiektów przemysłowych/ poprzemysłowych/ powojkowych pod nowe funkcje zgodne z polityką przestrzenną Zespołu Powierzchnia przekształconych pod nowe funkcje/ zagospodarowanych terenów przemysłowych/ poprzemysłowych/ powojkowych
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i odnowa naturalnych barier ochronnych pomiędzy obszarami o konfliktujących funkcjach 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia/ liczba elementów utworzonych/ odnowionych naturalnych barier ochronnych pomiędzy obszarami o konfliktujących funkcjach

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Wzmocnienie struktur ekonomicznych i gospodarki lokalnej	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte projektami/ uzyskały wsparcie w wyniku przeprowadzonych projektów związanych ze wzmocnieniem lokalnej gospodarki
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie warunków dla rozwoju usług i innych gałęzi działalności gospodarczej (zwłaszcza w Grzegórkach i Łagiewnikach) poprzez promocję, tworzenie form współpracy administracji z inwestorami 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z promocją/ tworzeniem form współpracy administracji z inwestorami
<ul style="list-style-type: none"> Adaptacja obiektów poprzemysłowych i zagospodarowanie terenów pod lokalizację nowych przedsiębiorstw i zakładów usługowych, w tym usług kultury, pozyskiwanie stosownych branż (zwłaszcza w Grzegórkach i Łagiewnikach) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zaadaptowanych obiektów poprzemysłowych pod funkcje gospodarcze/ publicznej, szczególnie pod działalność lokalnych usług centrotwórczych/ małego handlu/ gastronomii/ usług kultury
<ul style="list-style-type: none"> Adaptacja, rozbudowa, remonty i modernizacja budynków pod funkcje gospodarcze szczególnie pod działalność lokalnego handlu detalicznego i usług (zwłaszcza w Starym Podgórzu) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zaadaptowanych/ rozbudowanych/ wyremontowanych/ zmodernizowanych budynków pod funkcje gospodarcze, szczególnie pod działalność lokalnych usług centrotwórczych/ małego handlu/ gastronomii
<ul style="list-style-type: none"> Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej (zwłaszcza w Starym Podgórzu) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wybudowanej/ rozbudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury turystycznej
<ul style="list-style-type: none"> Zakup środków trwałych pod działalność gospodarczą dla lokalnych małych firm usługowych, i handlowych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba środków trwałych zakupionych pod działalność gospodarczą dla lokalnych małych firm usługowych/ gastronomicznych/

	handlowych
--	------------

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
<p>Poprawa jakości środowiska naturalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost odsetka powierzchni terenów ochrony przyrodniczej • Wzrost odsetka powierzchni zagospodarowanych i odnowionych terenów zieleni parkowej • Liczba osób objętych promocją działań na rzecz poprawy jakości środowiska naturalnego • Liczba osób/ rodzin/ przedsiębiorstw/ instytucji publicznych/ innych podmiotów zamieszkujących/ działających w budynkach poddanych zmianie technologii systemów grzewczych/ eliminowania ogrzewania węglowego
<p>Priorytetowe typy projektów</p>	<p>Wskaźniki produktu</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Zakup środków trwałych związanych z nowoczesnymi technologiami, działania poprawiające jakość środowiska naturalnego dzięki dekontaminacji gruntów, zredukowaniu ruchu kołowego i wyeliminowaniu źródeł emisji zanieczyszczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zakupionych środków trwałych/ działań związanych z nowoczesnymi technologiami poprawiającymi jakość środowiska naturalnego dzięki dekontaminacji gruntów/ zredukowaniu ruchu kołowego/ wyeliminowaniu źródeł emisji zanieczyszczeń
<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzanie form ochrony cennych przyrodniczo terenów (kopiec Krakusa, Bonarka, kamieniołom „Liban”, teren uzdrowiska „Mateczny”, staw Płaszowski), zagospodarowanie i odnowa zieleni parkowej i unikatowych form przyrody nieożywionej 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia terenów przyrodniczych objętych ochroną
<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie obszaru Krzemionek zgodnie z jego rangą i znaczeniem pod względem dziedzictwa kulturowego i ekologii 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zagospodarowanego obszaru Krzemionek zgodnie z jego rangą i znaczeniem pod względem dziedzictwa kulturowego i ekologii
<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie kampanii społecznych w różnych formach promujących stosowanie przyjaznych środowisku technologii ogrzewania budynków 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zorganizowanych kampanii społecznych w różnych formach promujących stosowanie przyjaznych środowisku technologii ogrzewania budynków
<ul style="list-style-type: none"> • Zmiana technologii systemów grzewczych, eliminowanie ogrzewania węglowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów związanych ze zmianą technologii systemów grzewczych/ eliminowaniem ogrzewania węglowego
<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie kampanii społecznych w różnych formach promujących zdrowy tryb życia, korzystanie z transportu publicznego, 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zorganizowanych kampanii społecznych w różnych formach promujących zdrowy tryb życia/ korzystanie z transportu

chodzenie pieszo lub jazdę rowerem, zakup małych samochodów wykorzystujących ekologiczne technologie ograniczające spalanie	publicznego/ chodzenie pieszo lub jazdę rowerem/ zakup małych samochodów wykorzystujących ekologiczne technologie ograniczające spalanie
---	--

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Wspieranie procesu otwarcia się miasta ku Wiśle	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objęta działaniami na rzecz wspierania procesu otwarcia się miasta ku Wiśle
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie i porządkowanie bulwarów Wisły jako terenów zieleni, rekreacji, atrakcyjnych dla turystów i mieszkańców, na podstawie przyjętych koncepcji 	<ul style="list-style-type: none"> Długość zagospodarowanych/ uporządkowanych ciągów komunikacyjnych bulwarów Wisły Powierzchnia zagospodarowanych/ odnowionych terenów zieleni/ rekreacji bulwarów Wisły
<ul style="list-style-type: none"> Rozwijanie form żeglugi pasażerskiej na Wiśle 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z rozwijaniem form żeglugi pasażerskiej na Wiśle
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie kampanii promujących tereny nadwiślańskie do uprawiania sportu i rekreacji 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zorganizowanych kampanii promujących tereny nadwiślańskie do uprawiania sportu i rekreacji

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja substancji budowlanej i wzmocnienie funkcji mieszkaniowej	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób/ rodzin zamieszkujących zrewitalizowane/ wybudowane budynki mieszkalne
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Remonty i modernizacja substancji budowlanej, w szczególności budynków o wartościach i znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub przestrzenno-funkcjonalnym (zwłaszcza w Starym Podgórzu i Zabłociu) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wyremontowanych/ zmodernizowanych obiektów o wartościach i znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub przestrzenno-funkcjonalnym
<ul style="list-style-type: none"> Remonty, modernizacje i termomodernizacje zabudowy mieszkaniowej 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wyremontowanych/ zmodernizowanych/ poddanych termomodernizacji budynków mieszkalnych
<ul style="list-style-type: none"> Remonty i modernizacja infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, zieleni i innych elementów otoczenia budynków mieszkalnych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wyremontowanej/ zmodernizowanej/ infrastruktury technicznej/ komunikacyjnej/ zieleni/ innych elementów otoczenia budynków mieszkalnych
<ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie, budowa, modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej na terenach przemysłowych, adaptacja budynków przemysłowych (szczególnie w 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wybudowanej, zmodernizowanej/ rozbudowanej infrastruktury technicznej na terenach przemysłowych pod funkcje mieszkaniowe

obszarze Grzegórzki) pod funkcje mieszkaniowe	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zaadaptowanych budynków przemysłowych pod funkcje mieszkaniowe
<ul style="list-style-type: none"> Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury wypoczynku i rekreacji, szczególnie dla potrzeb rodzin z dziećmi (w Starym Podgórzu) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wybudowanej/ rozbudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury wypoczynku i rekreacji, szczególnie dla potrzeb rodzin z dziećmi

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa publicznego	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych działaniami na rzecz zapobiegania przestępczości i poprawy bezpieczeństwa
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie form prewencji i promocji zachowań prospołecznych, szczególnie wśród młodzieży, w ramach kontynuacji programu „Bezpieczny Kraków“ 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z prewencją/ promocją zachowań prospołecznych, szczególnie wśród młodzieży, w ramach kontynuacji programu „Bezpieczny Kraków“
<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa i modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej i poprawa wystroju miejsc leżących na uboczu, w celu zwiększenia bezpieczeństwa w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozbudowanych/ zmodernizowanych elementów oświetlenia przestrzeni publicznej miejsc leżących na uboczu
<ul style="list-style-type: none"> Budowa i rozbudowa systemu monitoringu miejskiego 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zamontowanych urządzeń systemu monitoringu miejskiego

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki, kultury i sportu	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych działaniami na rzecz poprawy warunków dla rozwoju edukacji/ nauki/ kultury/ sportu
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa, remonty i modernizacja obiektów związanych z edukacją, nauką, kulturą i sportem 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozbudowanych/ wyremontowanych/ zmodernizowanych obiektów związanych z edukacją/ nauką/ kulturą
<ul style="list-style-type: none"> Zakup środków trwałych nowoczesnego wyposażenia instytucji edukacji, nauki, kultury i sportu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zakupionych środków trwałych nowoczesnego wyposażenia instytucji edukacji/ nauki/ kultury/ sportu
<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie współpracy między szkołami wyższymi a podmiotami gospodarczymi poprzez transfer wiedzy i doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań związanych z transferem wiedzy i doświadczeń między szkołami wyższymi a podmiotami gospodarczymi
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie i promocja imprez kulturalnych i sportowych oraz zajęć edukacji pozaszkolnej i kulturalnej, szczególnie dla dzieci i młodzieży zamieszkującej obszary Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zorganizowanych/ poddanych działaniom promocyjnym imprez kulturalnych/ sportowych/ zajęć edukacji pozaszkolnej/ kulturalnej, szczególnie dla dzieci i młodzieży zamieszkującej obszary

	Zespołu
--	---------

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Ochrona i zachowanie urbanistycznych i architektonicznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską	<ul style="list-style-type: none"> Liczba obiektów/ zespołów o wysokich walorach urbanistycznych i architektonicznych objętych działaniami na rzecz ich ochrony i zachowania
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie warunków prawnych i finansowych, ochrona historycznej i kulturowej wartości obiektów i zespołów 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań związanych z tworzeniem warunków prawnych/ finansowych/ ochroną historycznej i kulturowej wartości obiektów/ zespołów

ZESPÓŁ III

Zespół III leży na południowy-zachód od centrum miasta, na granicy dzielnic VII i VIII, i obejmuje obszary po obu stronach Wisły: po lewej stronie tereny między ul. Księcia Józefa a Wisłą (jednostki urbanistyczne Przegorzały Południe i Przegorzały Wschód), a po prawej stronie tereny dawnej wsi Zakrzówek (jednostki urbanistyczne Dębniaki Zachód i Zakrzówek).

Całość Zespołu III leży w strefie ochrony sylwety miasta oraz w strefie ochrony i kształtowania krajobrazu wyznaczonych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa. Zespół ten podzielono na dwa podobszary o różnych funkcjach użytkowych.

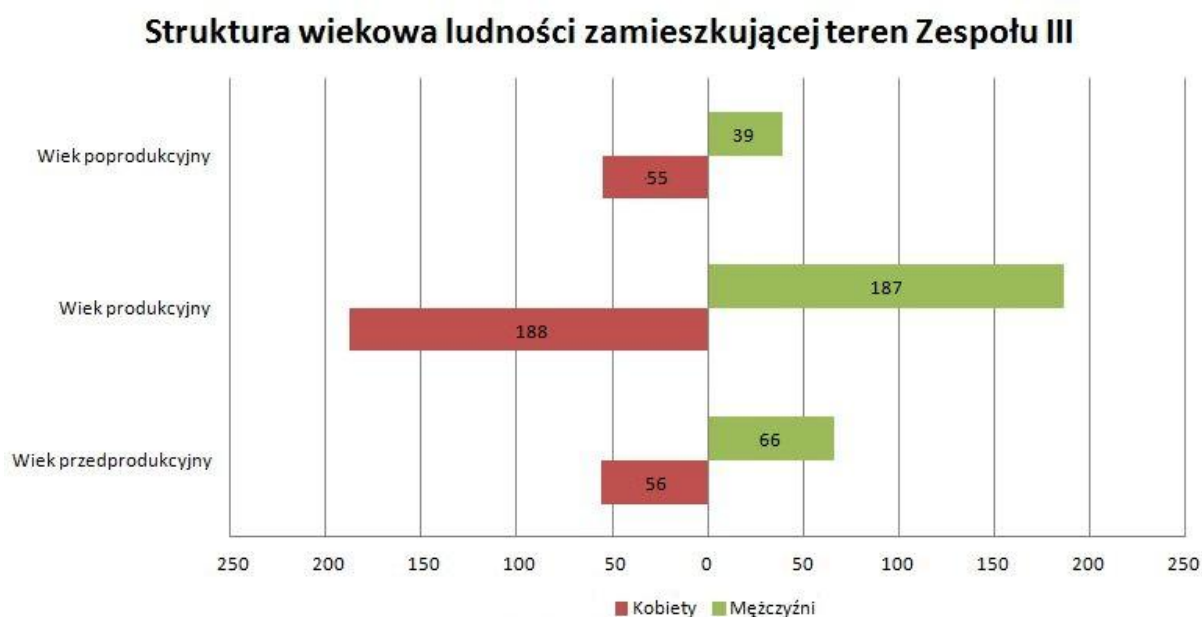
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

Zespół III zajmuje 490,8 ha, co stanowi 1,5% powierzchni Krakowa. Według danych GIS w 2013 r. obszar Zespołu III zamieszkiwało 591 osób (0,08% ogółu mieszkańców Krakowa), z czego 50,6% stanowiły kobiety. Gęstość zaludnienia na tym obszarze to 1,2 os./ha (dla całego Krakowa – 22,7 os./ha). Niska gęstość zaludnienia wynika z charakteru obszaru, na którym skupione są parki rzeczne, zbiorniki wodne oraz nieużytki.

Struktura płci i wieku mieszkańców Zespołu III

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Wiek przedprodukcyjny	122	56	66
Wiek produkcyjny	375	188	187
Wiek poprodukcyjny	94	55	39
Ogółem	591	299	292

Wykres 19. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu III

Źródło: Opracowanie: Urząd Miasta Krakowa (Dane zebrane w GIS).

Na terenie Zespołu III liczba bezrobotnych w 2012 r. wynosiła 13 osób, z czego kobiety stanowiły 18,5% bezrobotnych. Szacunkowa wartość stopy bezrobocia to 7,6%⁵⁷ (4,8% dla Krakowa).

Świadczeniami pomocy społecznej objętych zostało 17 osób, czyli 6,6% ogółu populacji Zespołu. Średnia liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej dla całego Miasta wynosiła w 2012 r. 5%.

STRUKTURA URBANISTYCZNA

Na terenie Zespołu III obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Uchwała Nr XVI/177/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 maja 2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Przegorzały-Dolina Wisły”.
- Uchwała Nr XIV/109/99 Rady Miasta Krakowa z dnia 31 marca 1999 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego osiedla Pychowice w Krakowie.
- Uchwała NR CIII/1385/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 czerwca 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru "Las Wolski".
- Uchwała Nr LXXXVII/1132/09 Rady Miasta Krakowa z dnia 2 grudnia 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Osiedle Przegorzały”.

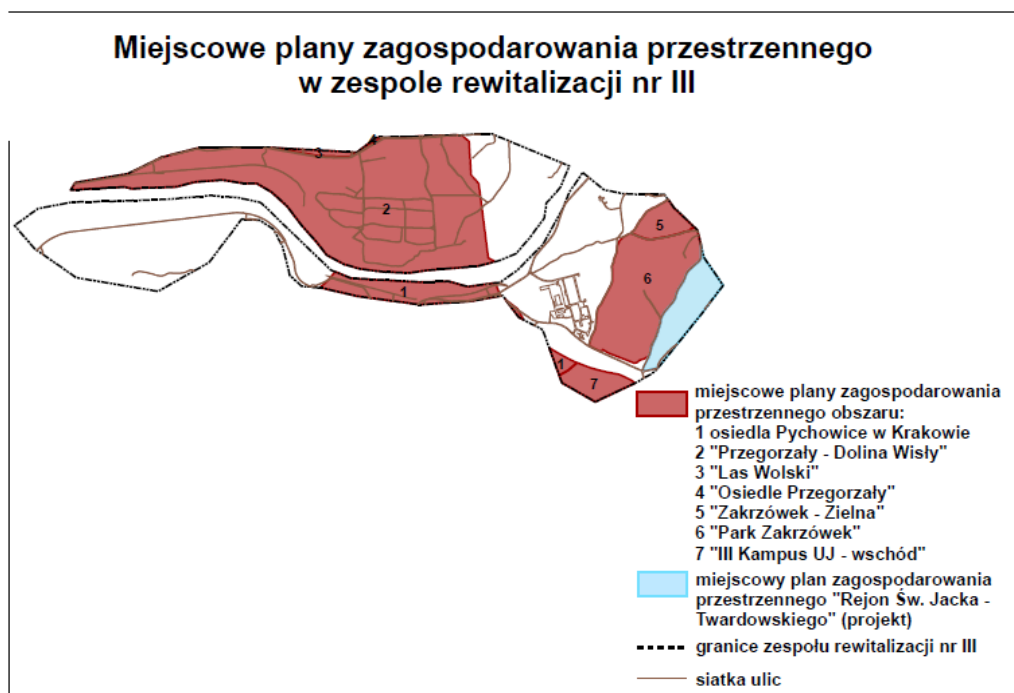
⁵⁷ W analizach dotyczących poszczególnych zespołów wskaźnik stopy bezrobocia ma charakter szacunkowy. Z uwagi na brak dostępu do danych z Urzędu Miasta (dane zebrane w GIS) dotyczących liczby ludności w 2012 r. wskaźnik ten, na potrzeby niniejszego opracowania, został wyliczony w sposób następujący: liczba osób bezrobotnych w 2012 r., została odniesiona do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (suma kobiet w wieku 18-59 lat i mężczyzn w wieku 18-64 lat) w 2010 r.

- Uchwała Nr LVII/761/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 26 września 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Zakrzówek-Zielna”.
- Uchwała Nr LVIII/778/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 10 października 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Park Zakrzówek”.
- Uchwała Nr LXXXIII/817/05 Rady Miasta Krakowa z dnia 22 czerwca 2005 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru „III Kampus UJ-wschód” z późn. zm.

Plany w opracowaniu:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru „Trasa Zwierzyniecka II” (wstrzymany).
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru „Salezjańska-Zakrzówek” (wstrzymany).
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru Zakrzówka (wstrzymany).
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Rejon św. Jacka-Twardowskiego”.

Mapa 6. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole III

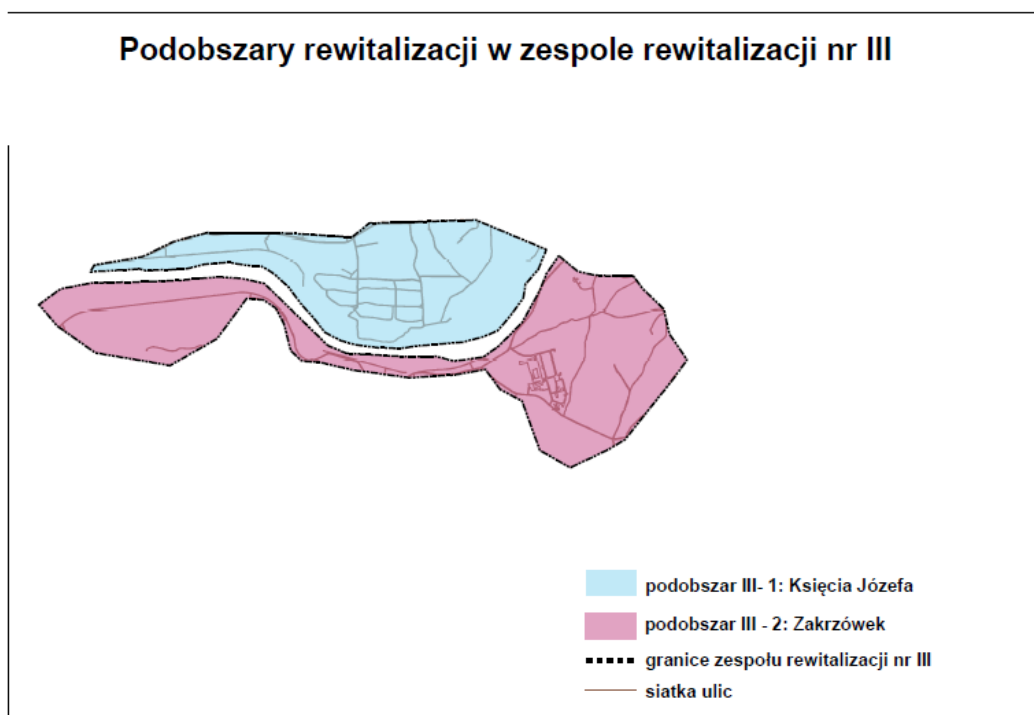

Źródło: Opracowanie własne.

W ramach Zespołu III wyróżniono dwa podobszary:

- Podobszar III-1: ul. Księcia Józefa – Nabrzeża Wisły,
- Podobszar III-2: Dębny Zachód/Zakrzówek.

Mapa 7. Podobszary rewitalizacji w Zespole III

Źródło: Opracowanie własne.

PODOBSZAR III-1: UL. KSIĘCIA JÓZEFA – NABRZEŻA WISŁY

Znaczną część wzdłuż nabrzeży Wisły zajmują nieużytki i dziko porośnięte tereny zieleni. Na północny-wschód od ul. Polnych Kwiatów i ul. Księcia Józefa znajduje się kilka niewielkich zakładów przemysłowych i zaniedbanych baraków. Większą część podobszaru stanowią prywatne ogródki działkowe.

Potencjał tego cennego przyrodniczo i krajobrazowo podobszaru nie jest dostatecznie wykorzystywany. Występują tu liczne tereny zieleni o zróżnicowanej jakości, głównie nieuporządkowane samosiewy oraz „dzika” zieleń łąkowa wzdłuż brzegów Wisły, która tworzy korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym. Zgodnie z Mapą Roślinności Rzeczywistej Miasta Krakowa jest to obszar o wysokich walorach przyrodniczych. Teren ten jest popularnym wśród mieszkańców miejscem rekreacji.

W celu ominięcia osiedla Przegorzały, leżącego przy starym odcinku ul. Księcia Józefa, oraz zmniejszenia uciążliwości związanych z bliskością ulicy o dużym natężeniu ruchu (droga wojewódzka oraz jedna z dojazdowych do autostrady A4), zaprojektowano jego obejście od strony południowej przez budowę nowego odcinka ulicy wraz z infrastrukturą techniczną i ciągami pieszo-rowerowymi. Poza ulicą Księcia Józefa, ulice wewnątrz obszaru są w złym stanie technicznym, wielokrotnie łatanie, z ubytkami nawierzchni.

Zdjęcie 1. Ul. Księcia Józefa.

Zdjęcie 2. Przykład zdegradowanej nawierzchni ulicy wewnątrz obszaru.

PODOBSZAR III-2: DĘBNIKI ZACHÓD/ZAKRZÓWEK

Podobszar ten rozciąga się od południowego brzegu Wisły do ul. św. Jacka na północnym wschodzie i osiedla Pychowice na zachodzie. Bezpośrednio nad Wisłą zaczynają się niezagospodarowane tereny zieleni i nieużytki, tworzące korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym. Zgodnie z Mapą Roślinności Rzeczywistej Miasta Krakowa jest to obszar o najwyższych walorach przyrodniczych. W zachodniej części zlokalizowane są tereny jednostki wojskowej, a znajdujące się tam budynki i baraki są w bardzo złym stanie.

Zabudowa ekstensywna, o przeważającej funkcji mieszkaniowej, zabudowa wielorodzinna powojenna, o niskiej intensywności, niskie bloki wielorodzinne, zabudowa jednorodzinna

wolnostojąca oraz szeregowa wybudowana po latach 90. XX wieku znajdująca się w dobrym stanie technicznym. Na terenie tym należy spodziewać się kontaminacji gruntu.

Zieleń w pobliżu zabudowy mieszkaniowej jest względnie zadbane. Występują tu liczne dzikie tereny zieleni o różnicowanej jakości, głównie nieuporządkowane samosiewy oraz „dzika” zieleń łąkowa wzdłuż brzegów Wisły. Na terenie obszaru, w południowo-wschodniej części, mieści się zbiornik wodny w dawnym kamieniołomie. Zakrzówek to teren o dużej wartości przyrodniczej i walorach krajobrazowych. Obecnie wykorzystywany jest przez mieszkańców Krakowa jako nieformalne kąpielisko i miejsce wypoczynku oraz akwen do nurkowania. Aktualnym problemem jest fakt, iż teren zalewu nie jest zagospodarowany ani dostosowany do użytku publicznego. Brakuje właściwego zabezpieczenia przed wypadkami, a także odpowiedniej infrastruktury – wyodrębnionych miejsc postojowych, strzeżonej plaży, infrastruktury sanitarnej i usługowej.

Ulice i chodniki w nowszych osiedlach zabudowy mieszkaniowej znajdują się w zadowalającym stanie technicznym. Na pozostałej części podobszaru drogi są w niezadowalającym stanie technicznym, nierzadko pozbawione chodników, a nawet poboczy. Stan techniczny nawierzchni jest przeważnie niedobry.

WYNIKI POGŁĘBIONEJ DIAGNOZY UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNYCH, GOSPODARCZYCH I PRZESTRZENNYCH

Diagnoza oraz badania wykonane na tym obszarze pokazały, że teren ten jest popularnym miejscem rekreacji mieszkańców, mimo wyraźnego niedofinansowania i degradacji. Mieszkańcy nie potrafili wskazać działań wynikających z rewitalizacji na tym obszarze. Podkreślali jednocześnie dużą rolę Zakrzówka, jako terenu przyjaznego dla mieszkańców, studentów i turystów, o niewątpliwych walorach przyrodniczo-rekreacyjnych. Warto zadbać o zagospodarowanie przestrzeni i zabezpieczenie kąpieliska zbiornika wodnego zlokalizowanego w byłym wyrobisku kopalnianym, gdyż posiada ono spory potencjał sportowo-rekreacyjny. Zdecydowanie niekorzystnym byłoby inwestowanie w agresywną zabudowę tego cennego przyrodniczo terenu.

Mieszkańcy Zespołu III bardzo wysoko ocenili możliwość spędzania wolnego czasu oraz warunki mieszkaniowe. Warto dodać, że żaden wskaźnik zmian nie został oceniony na gorsze, co pokazuje jak dobrze badani z tego terenu się w nim czują.

Inwestycje komunikacyjne na terenie Zespołu (modernizacja ul. ks. Józefa) ograniczyły uciążliwość indywidualnego ruchu kołowego na tym obszarze, choć nadal występuje problem z parkowaniem aut.

Z uwagi na fakt, że cały Zespół III objęty został systemem parków rzecznych, pierwotnie zaproponowano wyłączenie go z obszarów rewitalizacji i opracowanie koncepcji przyszłego zagospodarowania i rozwoju w kontekście parków rzecznych. Mimo, że założenia dotyczące tego obszaru, które pojawiły się w MPRK, mogą być realizowane w ramach innych polityk czy programów przestrzenno-środowiskowych opracowywanych przez Urząd Miasta Krakowa, warto, z uwagi na znaczenie środowiskowe i rekreacyjne tego obszaru, pozostawić go w zaktualizowanym Miejskim Programie Rewitalizacji Krakowa. Pozwoli to na monitorowanie sytuacji i zmian zachodzących na obszarze oraz intensyfikację działań przyczyniających się do rozwoju tego niezwykle ciekawego miejsca w przestrzeni publicznej miasta.

Z uwagi na wpisywanie się tego obszaru w inne polityki Miasta sugeruje się odłożenie w czasie opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla tego obszaru.

IDENTYFIKACJA MOCNYCH I SŁABYCH STRON

Mocne strony	Słabe strony
Zbiornik wodny w dawnym kamieniołomie, stanowiący nieformalne popularne miejsce rekreacji wodnej. Zakrzówek jako teren o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych	Brak odpowiedniego zagospodarowania terenów zieleni
Tereny zieleni nad Wisłą stanowią popularne miejsce rekreacyjno-wypoczynkowe dla mieszkańców Krakowa, pełnią również funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym	Brak infrastruktury i zabezpieczeń wokół zbiornika w dawnym kamieniołomie
Zmodernizowanie ul. ks. Józefa	Niski stan jakościowy zabudowy i przestrzeni publicznych
Identyfikacja mieszkańców z miejscem zamieszkania i dodatnia ocena zachodzących na tym terenie zmian	Poza nielicznymi wyjątkami, drogi i chodniki znajdują się w złym stanie technicznym

CELE OPERACYJNE I TYPY PROJEKTÓW

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań dotyczących rewitalizacji Zespołu III rozpoczętych przez Miasto Kraków oraz podmioty zewnętrzne
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie i włączenie Zespołu do programu parków rzecznych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba dokumentów programowych dla Zespołu wpierających i umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost odsetka powierzchni obszaru Zespołu III zagospodarowanej pod funkcje turystyczne i rekreacyjne
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie terenów zieleni pod funkcje rekreacyjne, z uwzględnieniem walorów przyrodniczych terenu i konieczności zachowania ciągłości korytarza ekologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia zagospodarowanych terenów zieleni pod funkcje rekreacyjne
<ul style="list-style-type: none"> Budowa infrastruktury zabezpieczającej wokół zbiornika w dawnym kamieniołomie 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wybudowanej infrastruktury zabezpieczającej wokół zbiornika w dawnym kamieniołomie

<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja i budowa dróg i chodników 	<ul style="list-style-type: none"> • Długość zmodernizowanych/ wybudowanych dróg/ chodników
<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie przestrzeni publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zagospodarowanych przestrzeni publicznych

ZESPÓŁ IV

RYS HISTORYCZNY

Zespół ten obejmuje heterogeniczne pod względem funkcjonalnym i przestrzennym obszary, należące do różnych jednostek urbanistycznych: tereny po południowej i północnej stronie torów kolejowych od al. 29 Listopada, przez rejon ulic Prądnickiej i Wrocławskiej (jednostki urbanistyczne Krowodrza Południe, południowa część Krowodrzy Wschód i Krowodrzy Północ), osiedle Azory (Azory Wschód), północną część Bronowic Małych Wschód, zachodnie części jednostek urbanistycznych Krowodrza-Nowa Wieś i Nowa Wieś Południe oraz część jednostek urbanistycznych Małe Błonia i Czarna Wieś.

Dla rozwoju północnej części opisywanego zespołu istotnym wydarzeniem było przeprowadzenie tędy w latach 1844-1847 linii kolejowej Kraków-Mysłowice. Ponadto w latach 50. XIX wieku powstał tu szereg umocnień Twierdzy Kraków: fort Bronowice (zachowany w dobrym stanie), bastion Kleparz (zachowany niemal w stanie pierwotnym), fort Prądnik Biały (relikty), fort Luneta Warszawska (zachowany w pierwotnym stanie), fort Łobzów (znielowany w 1921 r., zachował się schron pogotowia) i fort Cichy Kącik (relikty). Wprowadzony w połowie XIX wieku zakaz zabudowy w pasie terenu przylegającym do obwarowań i fortów – tzw. rewersy demolacyjne – zniesiony został dopiero w 1910 roku, co zahamowało na kilkadziesiąt lat zabudowę dużej części obszaru.

Krowodrzę włączono jako dzielnicę do Krakowa w 1910 roku. W 1913 roku wybudowano tutaj dworzec towarowy, co przyczyniło się do rozwoju przemysłowego tego rejonu.

Łobzów lokowany był na prawie niemieckim prawdopodobnie w 1337 roku. Przez kilka kolejnych stuleci znaczący wpływ na jego rozwój miało wzniesienie przez króla Kazimierza Wielkiego zameczku myśliwskiego, który – rozbudowywany przez kolejnych władców – stał się rezydencją pałacową z ogrodem. Po zniszczeniach wojen szwedzkich pałac odbudowano, ale już coraz rzadziej wykorzystywany był jako rezydencja królewska. Obecnie budynek pałacu w Łobzowie należy do Politechniki Krakowskiej. Na terenie Łobzowa zlokalizowana jest także jednostka wojskowa, z wartościowym architektonicznie historycznym zespołem zabudowy koszarowej oraz Stadion Wojskowy „KS Wawel”.

Rejon obecnego wielorodzinnego osiedla mieszkaniowego „Azory”, położonego na północ od linii kolejowej, już w okresie międzywojennym był obszarem zabudowy mieszkaniowej. Powstawały tutaj – poczynając od 1932 roku – ulokowane wzdłuż ulic murowane domy jednorodzinne. W latach 1962-1977 wzniesiono na tym obszarze osiedle z wielkiej płyty, w skład którego wchodziły budynki pięcio- i jedenastokondygnacyjne. Osiedle zostało w późniejszych dekadach wyposażone w podstawowe obiekty infrastruktury społecznej i kulturalnej, jak: szkoły podstawowe, liceum, przedszkola, żłobek oraz kościół.

Południowa część zespołu to tereny Czarnej Wsi / Cichego Kącika. Czarna Wieś wzmiankowana była już w połowie XIV wieku jako własność królewska. Rejon ten słynął przez wieki ze wspaniałych ogrodów.

W roku 1673 Czarna Wieś włączona została do jurydyki Garbary. Przechodziły tędy umocnienia z czasów kościuszkowskich, a potem austriackich, na których w latach 80. XIX wieku poprowadzono linię kolejową. W okresie międzywojennym obszar ten był intensywnie zabudowywany – powstały monumentalne gmachy użyteczności publicznej, m.in. Akademii Górniczo-Hutniczej (AGH), Biblioteki Jagiellońskiej, Muzeum Narodowego. Zlokalizowany jest tutaj także stadion KS Cracovia, działającego od 1906 roku.

W rejonie ul. Armii Krajowej powstały w ostatnich dziesięcioleciach liczne obiekty dydaktyczne, administracyjne oraz osiedle domów studenckich Akademii Górniczo-Hutniczej, a także tereny sportowe.

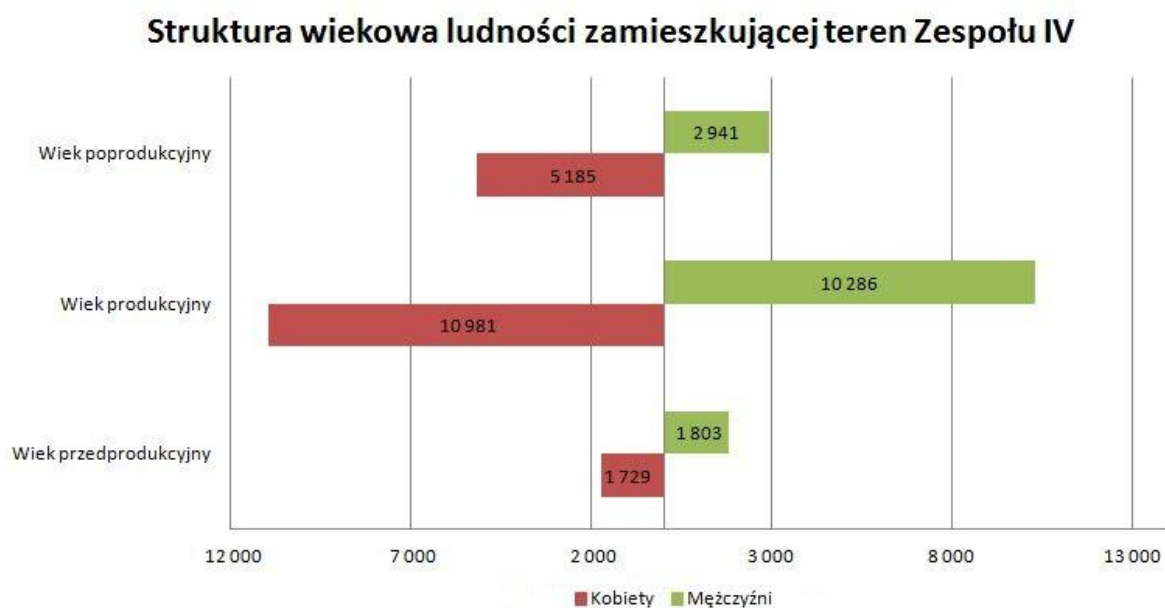
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

Zespół IV zajmuje teren o powierzchni 429,57 ha, co stanowi 1,32% powierzchni Krakowa. Według danych GIS w 2013 r. obszar Zespołu IV zamieszkiwało 32 925 osób (4,44% ogółu mieszkańców Krakowa), z czego 54,4% stanowiły kobiety. Gęstość zaludnienia wynosiła 76,6 os./ha, a więc znacznie przekraczała średnią gęstość zaludnienia dla Krakowa wynoszącą w 2013 r. 22,7 os./ha.

Struktura płci i wieku mieszkańców Zespołu IV

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Wiek przedprodukcyjny	3 532	1 729	1 803
Wiek produkcyjny	21 267	10 981	10 286
Wiek poprodukcyjny	8 126	5 185	2 941
Ogółem	32 925	17 895	15 030

Wykres 20. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu IV

Źródło: Opracowanie: Urząd Miasta Krakowa (Dane zebrane w GIS).

Na terenie Obszaru IV liczba bezrobotnych w 2012 r. wynosiła 1 099 osób, z czego kobiety stanowią 49% bezrobotnych. Szacunkowa wartość stopy bezrobocia to 4,2%⁵⁸ (4,8% dla Krakowa) i jest to najniższy wskaźnik stopy bezrobocia wśród obszarów objętych programem rewitalizacji.

Świadczeniami pomocy społecznej objętych zostało 1 505 osób, czyli 4,1% ludności zamieszkującej obszar Zespołu. Średnia liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej dla całego Miasta wynosiła w 2012 r. 5%.

Na terenie Zespołu IV funkcjonują 4 954 podmioty gospodarcze, oznacza to, iż na każde 10 000 mieszkańców przypadają 1352 przedsiębiorstwa. Oznacza to niższy poziom wskaźnika od średniego poziomu dla całego Miasta, bowiem wynosi on 1 598 przedsiębiorstw na 10 000 mieszkańców.

STRUKTURA URBANISTYCZNA

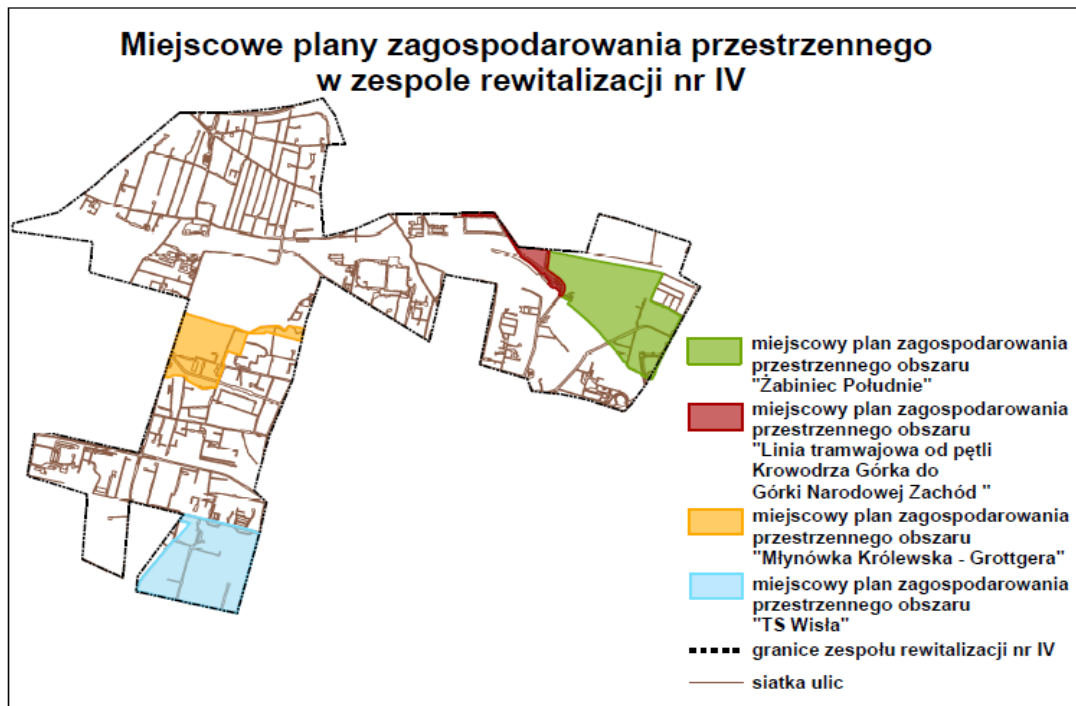
W ramach Zespołu IV funkcjonują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Uchwała Nr LIX/814/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 24 października 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Młynówka Królewska-Grottgera”.
- Uchwała Nr LII/688/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 11 lipca 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Żabinec-Południe”.

⁵⁸ W analizach dotyczących poszczególnych zespołów wskaźnik stopy bezrobocia ma charakter szacunkowy. Z uwagi na brak dostępu do danych z Urzędu Miasta (Dane zebrane w GIS) dotyczących liczby ludności w 2012 r. wskaźnik ten, na potrzeby niniejszego opracowania, został wyliczony w sposób następujący: liczba osób bezrobotnych w 2012 r., została odniesiona do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (suma kobiet w wieku 18-59 lat i mężczyzn w wieku 18-64 lat) w 2010 r.

- Uchwała Nr CVIII/1458/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 8 września 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Linia tramwajowa od pętli Krowodrza Górka do Górki Narodowej Zachód”.
- Uchwała Nr LX/776/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „TS Wisła”.

Mapa 8. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole IV

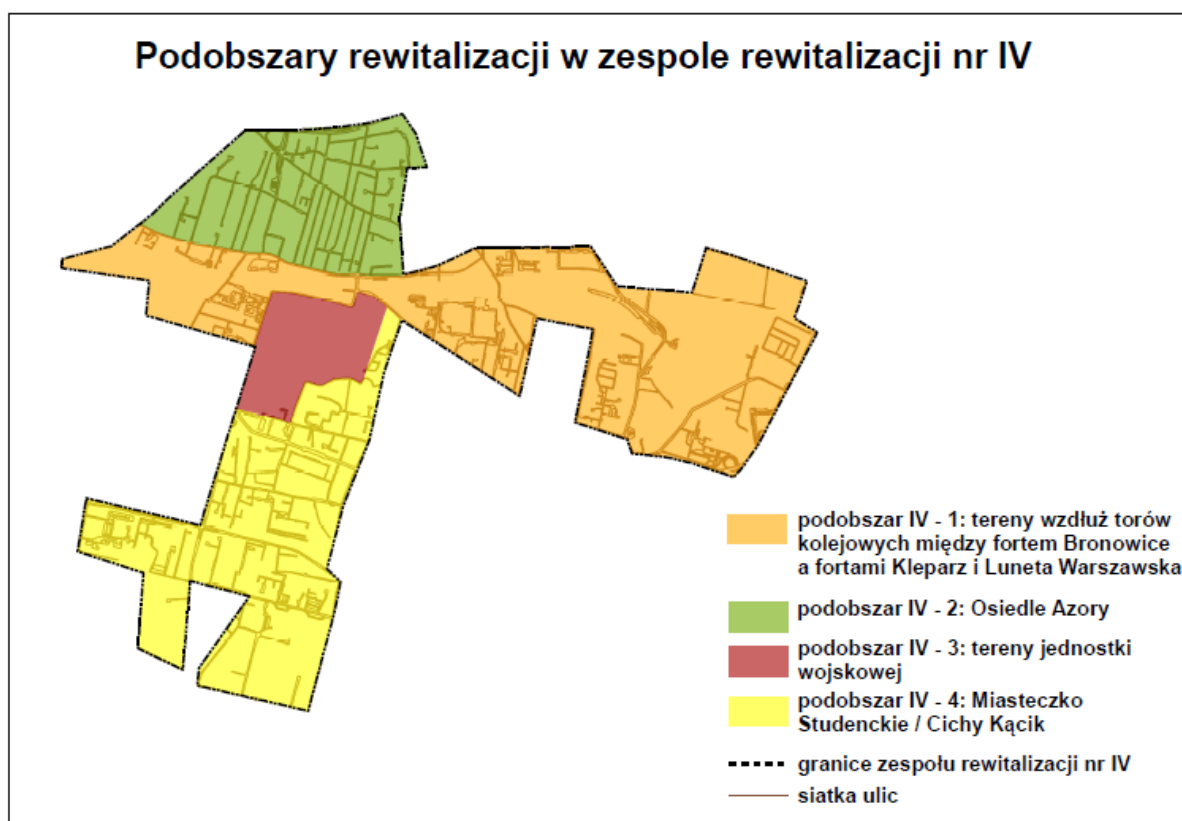

Źródło: Opracowanie własne.

Zespół IV podzielono na cztery podobszary:

- Podobszar IV-1: teren pokolejowy z zakładami handlowo-przemysłowymi i fortami, obejmujący tereny wzdłuż torów kolejowych między fortem Bronowice a fortami Kleparz i Luneta Warszawska.
- Podobszar IV-2: Osiedle Azory.
- Podobszar IV-3: tereny jednostki wojskowej.
- Podobszar IV-4: Miasteczko Studenckie / Cichy Kącik.

Mapa 9. Podobszary rewitalizacji w Zespole IV

Źródło: Opracowanie własne.

PODOBSZAR IV-1: TEREN POKOLEJOWY Z ZAKŁADAMI HANDLOWO-PRZEMYSŁOWYMI I FORTAMI

Pierwszy podobszar składa się z terenów biegnących przy torach kolejowych między fortem Bronowice a fortami Kleparz i Luneta Warszawska. Teren ten rozpatrywany jest przede wszystkim jako pokolejowy, ponieważ w większości był uprzednio użytkowany przez PKP.

Opisywany podobszar wykazuje generalnie duży stopień degradacji. Wiele obiektów jest w złym i bardzo złym stanie technicznym i charakteryzuje się niską wartością architektoniczną. Torowiska są przestarzałe. Znajdują się tutaj stare urządzenia infrastruktury kolejowej i nieużytkowane baraki, jak też zdewastowane obiekty przemysłowe. Pas terenu przylegający do kolei tworzy w dużym stopniu dziko rosnąca zieleń, nieużytki i chaotyczna zabudowa.

We wschodniej części podobszaru część historycznych obiektów została odrestaurowana i jest użytkowana jako budynki biurowe. Fragment terenu zajmują małe pojedyncze obiekty przemysłowe, jak hurtownie, skupy złomu, magazyny, przedsiębiorstwa transportowe, przy których zlokalizowane są place dostawcze i parkingi, będące w złym stanie technicznym.

Niektóre obiekty są wartościowe pod względem architektonicznym i historycznym. Na terenie omawianego podobszaru zlokalizowane są trzy obiekty historycznych fortyfikacji: fort Bronowice, fort Kleparz i fort Luneta Warszawska. Zarówno forty, jak i otaczająca zieleń są częściowo zdegradowane. Obecnie w forcie Kleparz działa popularny klub muzyczny.

Analizowany podobszar jest poddany znacznej presji środowiskowej poprzez podwyższony poziom hałasu oraz zanieczyszczenia powietrza na skutek przebiegających ważnych ciągów komunikacyjnych, generujących duży ruch uliczny.

Głównym obszarem zieleni miejskiej jest park Kleparski. Zieleń na jego terenie jest jednak zaniedbana, zdegradowana, wymaga odpowiedniego zagospodarowania. W północno-wschodniej części podobszaru występują liczne samosiewy i zieleń wysoka.

PODOBSZAR IV-2: AZORY

Na północ od linii kolejowej, ograniczony od strony wschodniej parkiem Stanisława Wyspiańskiego, leży drugi podobszar: osiedle wielorodzinnej zabudowy blokowej Azory.

Jest to typowe osiedle z wielkiej płyty, o luźnej strukturze zabudowy, z licznymi terenami zieleni osiedlowej. Zabudowa wolnostojąca jednorodzinna jest w zadowalającym stanie technicznym, a część budynków wielorodzinnych jest odnowiona. Zarówno osiedlowe centrum handlowo-usługowe, bloki mieszkalne (poza nielicznymi poddanymi już termomodernizacji), jak i okalające je tereny otwarte, znajdują się w złym stanie utrzymania. Brakuje placów zabaw dla dzieci, miejsc odpoczynku dla osób starszych oraz osiedlowych terenów sportowych. Wyposażenie w elementy małej architektury i oświetlenia zewnętrznego jest niskiej jakości technicznej i estetycznej.

W Strategii Rozwoju Krakowa osiedle Azory wytypowano do rehabilitacji. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa wyznaczono je jako jedno z osiedli, dla których powinien zostać sporządzony projekt rehabilitacji.

Fot. 18. Przestrzeń publiczna osiedla Azory

PODOBSZAR IV-3: ŁOBZÓW (JEDNOSTKA WOJSKOWA I TERENY POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ)

Trzeci podobszar – Łobzów rozciąga się na południe od linii kolejowej, pomiędzy fortem Bronowice na zachodzie i aleją Kijowską na wschodzie. Na południe od linii kolejowej leży teren jednostki wojskowej, w większości nadal użytkowany. Znajdują się tu pochodzące z XIX wieku kilkukondygnacyjne budynki koszar, liczne zabudowania gospodarcze, drogi oraz miejsca parkingowe. Zabudowania te, poza kilkoma odnowionymi budynkami koszar, są przeważnie w średnim i złym

stanie technicznym. Na południe od terenu jednostki usytuowany jest stadion „KS Wawel”. Obiekt ten, ze względu na niezadowalający stan techniczny, został wyłączony z użytku.

Pałac w Łobzowie wraz z otaczającym go parkiem, usytuowany w południowej części omawianego podobszaru, jest obecnie użytkowany przez Wydziały Architektury, Fizyki, Matematyki i Informatyki Stosowanej Politechniki Krakowskiej. W ostatnich latach został poddany nieznaczącej modernizacji. Jest to teren o znacznym udziale względnie zadbanej zieleni wysokiej. W pobliżu pałacu w Łobzowie występują samosiewy i zdegradowana zieleń publiczna, natomiast sam park otaczający pałac znajduje się w dobrym stanie. Chociaż nie przypomina już historycznego założenia ogrodowego zwanego kiedyś Drugim Wersalem.

Zróżnicowany jest stan nawierzchni ulic i chodników, od wyremontowanych i nowych, po stare, pękające, nierówne i poprzerastane kępami traw nawierzchnie, co można zaobserwować np. na ul. Głowackiego. Warto wspomnieć również o fatalnej nawierzchni dojeżdż i dojazdów w otoczeniu pałacu w Łobzowie oraz braku małej architektury wokół, które zupełnie nie licują z powagą miejsca i rangą zabytku.

PODOBSZAR IV-4: CZARNA WIEŚ (OBIEKTY SPORTOWE I MIASTECZKO STUDENCKIE)

Czwarty podobszar – Czarna Wieś – jest ograniczony od północy trasami tranzytowymi: al. Armii Krajowej i ul. Nawojki, zaś na południu Błoniami. Zlokalizowane są tutaj domy studenckie z wielkiej płyty, o wysokości pięciu do dwunastu kondygnacji. W północnej części podobszaru znajdują się głównie kilkukondygnacyjne budynki wielorodzinne, w zróżnicowanym stanie technicznym z nielicznymi nowymi realizacjami. W sąsiedztwie znajdują się ogródki działkowe oraz różnorodne obiekty sportowe – hale i sportowe tereny otwarte oraz największy stadion Krakowa – KS Wisła. Niektóre obiekty sportowe zostały odnowione (jak np. wspomniany wyżej stadion), jednakże pozostałe znajdują się w złym stanie utrzymania. Liczne przestrzenie publiczne, w tym tereny zieleni, znajdują się w przeciętnym albo zdegradowanym stanie. W ostatnich latach powstały tu nowe inwestycje z sektora turystyki i usług.

Podstawową zabudowę stanowią obiekty dydaktyczne Uniwersytetu Pedagogicznego oraz Akademii Górniczo-Hutniczej, akademiki, liczne obiekty sportowe oraz obiekty handlowo-usługowe. W ostatnich latach dokonano modernizacji, termomodernizacji oraz remontów większości obiektów zamieszkania zbiorowego w Miasteczku Studenckim. W ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (współfinansowanego przez Unię Europejską) dokonano modernizacji znacznej części obiektów dydaktycznych Akademii Górniczo Hutniczej. Wybudowano Centrum Komputerowe (Informatyki), zmodernizowano Akademickie Centrum Komputerowe (ACK) oraz wybudowano i wyposażono Laboratorium Bionanotechnologii i Biodiagnostyki, poszerzając tym samym ofertę dla studentów akademii.

Podobszar charakteryzuje duża ilość zieleni, główne ulice ukształtowano, jako aleje z zielenią wysoką, liczne są skwery i zieleńce, szczególnie w otoczeniu akademików oraz obiektów sportowych. Przestrzenie zieleni są w średnim stanie, sporadycznie bywają zdegradowane. Na przedmiotowym podobszarze zlokalizowany jest również park Wincentego à Paulo.

Jakość przestrzeni publicznych jest zróżnicowana. Bywa zadowalająca, z obiektami małej architektury, jak np. w otoczeniu rozbudowanego Uniwersytetu Pedagogicznego, czy też z urozmaiconą nawierzchnią, dzielącą wyraźnie przestrzeń ze względu na przeznaczenie, co można zaobserwować np. w północnej części ul. Kronikarza Galla, czy wokół zmodernizowanego Stadionu Wisły. Ale

pojawiają się również miejsca o rażąco złym stanie nawierzchni. Poważnym problemem jest brak dostatecznej ilości miejsc parkingowych wystarczających dla potrzeb wszystkich użytkowników (gł. studentów).

Zdjęcie 3. Nowo wybudowane Centrum Komputerowe AGH

Zdjęcie 4. Zmodernizowany akademik „Kapitol”

WYNIKI POGŁĘBIONEJ DIAGNOZY UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNYCH, GOSPODARCZYCH I PRZESTRZENNYCH

Teren Zespołu IV jest terenem ocenianym bardzo dobrze przez mieszkańców. Mimo iż mieli oni problem ze wskazaniem konkretnych działań rewitalizacyjnych prowadzonych tu w ostatnich latach, to zmiany jakości życia na tym obszarze zostały ocenione przez nich najwyżej. Jego rekreacyjny, uniwersytecki i mieszkalny charakter, nieduża odległość od centrum, liczne tereny zieleni oraz dobre skomunikowanie sprawiają, że jest to teren przyjazny dla życia mieszkańców.

Wskaźniki społeczno-gospodarcze dla tego obszaru należy rozpatrywać mając na uwadze akademicką specyfikę obszaru. Zamieszkiwanie tego terenu przez rzeszę studentów zamazuje prawdziwy obraz tego Zespołu, np. poprzez wpływ na kształtowanie się wskaźnika ludności w wieku produkcyjnym, czy niski udział osób bezrobotnych (osoba na prawach studenta nie jest uznawana jako osoba bezrobotna).

Zespół charakteryzuje się dużym zasiedleniem, dlatego ważne są działania MOPS. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie planuje realizację Programu Aktywności Lokalnej (PAL), którego celem będzie aktywizacja i integracja mieszkańców os. Azory w Krakowie, z położeniem szczególnego nacisku na wspieranie grup zagrożonych marginalizacją. Działania w ramach PAL zakładają jak najszersze włączanie lokalnych podmiotów oraz mieszkańców i będą wsparciem dla innych działań rewitalizacyjnych podejmowanych na terenie os. Azory.

Na obszarze Zespołu IV w ostatnich latach poczyniono spore inwestycje w zakresie rozbudowy i modernizacji infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Główną inwestycją w tym zakresie była

modernizacja stadionu Wisły Kraków, która pochłonęła znaczne środki. Zadbano także o boiska przyszkolne i obiekty zlokalizowane na terenach zieleni i parków miejskich.

Ważnymi inwestycjami były również: modernizacja szpitala im. G. Narutowicza oraz rozbudowa obiektów uczelnianych Politechniki Krakowskiej i Akademii Górniczo-Hutniczej oraz kampusu studenckiego. W zakresie inwestycji infrastrukturalnych, głównym projektem była modernizacja ronda Ofiar Katynia oraz trwający projekt uciepłownienia części budynków w oparciu o miejską sieć ciepłowniczą.

Teren Zespołu IV pełni przede wszystkim funkcję mieszkalną. Mimo niewielkiego zakresu inwestycji, mieszkańcy cenią sobie charakter i specyfikę tego obszaru. Warto zatem kontynuować działania mające na celu zagospodarowanie terenów zieleni oraz modernizację przestrzeni publicznej, aby funkcjonalność tego obszaru wzrosła. Warto w kolejnych latach skupić uwagę na terenach fortecznych i koszarowych, doprowadzając do ich rewaloryzacji i ponownego zagospodarowania.

IDENTYFIKACJA MOCNYCH I SŁABYCH STRON	
Mocne strony	Słabe strony
Atrakcyjne położenie blisko centrum miasta	Funkcjonalna i techniczna degradacja terenów wzdłuż linii kolejowej
Duży potencjał rozwojowy jako tereny rezerwowe dla wprowadzenia nowych funkcji	Ekstensywne użytkowanie terenów
Forty Kleparz, Luneta Warszawska, Bronowice, Pałac w Łobzowie, jako wartościowe obiekty historyczne	Niski standard mieszkaniowy
Spora ilość terenów zieleni, zwłaszcza wokół fortów	Postępująca degradacja i zaniedbanie substancji budowlanej
Modernizacja obiektów Miasteczka Studenckiego oraz budynków należących do uczelni wyższych; studencki charakter obszaru	Zanieczyszczenie środowiska
Dobry dostęp do środków komunikacji publicznej	Występowanie zjawisk patologii społecznych
Lokalizacja osiedlowych punktów zaopatrzeniowo-usługowych	Postępująca degradacja przestrzeni publicznych i terenów zieleni osiedlowej
Sąsiedztwo wartościowych terenów zielonych (park Jordana, Błonia)	Brak obiektów małej infrastruktury w przestrzeni publicznej, oraz placów zabaw dla dzieci i młodzieży
Nowe inwestycje miejskie: modernizacja stadionu KS Wisła, budowa Centrum Koncertowego Cichy Kącik, modernizacja szpitala im. G. Narutowicza	Prawdopodobieństwo kontaminacji gruntu na terenie obecnej jednostki wojskowej
Trwająca rewaloryzacja terenów sportowych i boisk przyszkolnych	Zaniedbana zieleń, w szczególności na terenach kolejowych i fortecznych
Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej, m.in. rozbudowa ronda Ofiar Katynia,	

CELE OPERACYJNE I TYPY PROJEKTÓW

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
<p>Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań dotyczących rewitalizacji Zespołu IV rozpoczętych przez Miasto Kraków oraz podmioty zewnętrzne
<p>Priorytetowe typy projektów</p>	<p>Wskaźniki produktu</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie dokumentów programowych i planistycznych dla całego Zespołu IV wspierających i umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba dokumentów programowych/ planistycznych dla Zespołu wspierających i umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji
<ul style="list-style-type: none"> • Zainicjowanie i powołanie instytucjonalnej formy wsparcia beneficjentów rewitalizacji w przygotowaniu koncepcji projektów rewitalizacyjnych i aplikowania o środki zewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób zatrudnionych w instytucjach/ organizacjach/ innych formach prawnych zajmujących się wsparciem beneficjentów rewitalizacji w przygotowaniu koncepcji projektów rewitalizacyjnych i aplikowania o środki zewnętrzne

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
<p>Rewitalizacja społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczestników, którzy wzięli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie psychologicznym/ poradnictwie specjalistycznym/ innych formach dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej • Liczba uczestników, którzy wzięli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą • Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności/ bezdomności skutecznie włączonych w działania dotyczące aktywizacji społecznej i zawodowej • Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu starzenia się skutecznie włączonych w działania dotyczące aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem • Liczba uczestników kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców Zespołu

	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczestników działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych • Liczba dzieci/ młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych skutecznie włączonych w działania wspierające • Liczba osób chcących powrócić na rynek pracy skutecznie objętych działaniami związanymi z opieką nad ich dziećmi
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia, kursy, doradztwo zawodowe, wsparcie psychologiczne, poradnictwo specjalistyczne oraz inne formy wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej oraz społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa psychologicznego/ poradnictwa specjalistycznego/ innych form dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej • Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie psychologicznym/ poradnictwie specjalistycznym/ innych formach dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej
<ul style="list-style-type: none"> • Promocja przedsiębiorczości, szkolenia, kursy, doradztwo dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą • Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych z powodu ubóstwa, niepełnosprawności i bezdomności 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej i zawodowej osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności / bezdomności
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej oraz zapewnienie warunków integracji ze środowiskiem osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym i wykluczonych z powodu starzenia się 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem osobom/ rodzinom zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu starzenia się
<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie i wdrażanie form integracji społecznej mieszkańców, organizowanie kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych dla mieszkańców Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców Zespołu
<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób

	starszych
<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i wdrażanie form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i wdrażanie form opieki nad dziećmi osób chcących powrócić na rynek pracy 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form opieki nad dziećmi osób chcących powrócić na rynek pracy

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost odsetka powierzchni publicznej poddanej rewitalizacji
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Kompleksowa rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznych, szczególnie przestrzeni śródosiedlowych na Azorach oraz w obszarze Łobzów i Czarna Wieś o ważnych funkcjach edukacyjnych w sposób adekwatny do rangi obszaru w mieście oraz jego wartości funkcjonalno-przestrzennych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z rewitalizacją i modernizacją przestrzeni publicznych w sposób adekwatny do rangi obszaru w mieście oraz jego wartości funkcjonalno-przestrzennych Powierzchnia przestrzeni publicznych objętych rewitalizacją i modernizacją
<ul style="list-style-type: none"> Porządkowanie przestrzeni ulicznej, organizowanie miejsc parkingowych, odnawianie nawierzchni, oświetlenia i elementów małej architektury, nasadzenie drzew i krzewów w oparciu o gatunki dostosowane do warunków miejskich oraz przy zastosowaniu rozwiązań zapewniających prawidłowy rozwój drzew w takich warunkach, z dbałością o zachowanie jednorodności gatunkowej alei 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z porządkowaniem przestrzeni publicznych Powierzchnia przestrzeni publicznych objętych działaniami porządkującymi Liczba utworzonych/ zorganizowanych miejsc parkingowych Długość/ powierzchnia odnowionej nawierzchni ciągów komunikacyjnych Liczba zamontowanych/ wymienionych elementów oświetlenia/ małej architektury Liczba wymienionych/ nowo nasadzonych drzew
<ul style="list-style-type: none"> Budowa, remonty i modernizacja infrastruktury technicznej (instalacji doprowadzających media) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z budową/ remontem/ modernizacją infrastruktury technicznej (instalacji doprowadzających media) Długość sieci (instalacji doprowadzających media) wybudowanej/ wyremontowanej/ zmodernizowanej
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie systemów identyfikacji wizualnej 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zainstalowanych elementów systemów identyfikacji wizualnej

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba pasażerów komunikacji publicznej/ użytkowników indywidualnych pojazdów kołowych objętych projektami związanymi z tworzeniem funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie kompleksowego systemu rozwiązywania problemu miejsc parkingowych i indywidualnego ruchu kołowego z uwzględnieniem struktur przestrzenno-funkcjonalnych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba utworzonych/ zorganizowanych miejsc parkingowych
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie systemu sterowania ruchem w celu centralnego sterowania przepływem indywidualnego ruchu kołowego, systemem miejskiej komunikacji publicznej, ruchem samochodów poszukujących miejsca parkingowego oraz optymalnego wykorzystania publicznych parkingów 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z tworzeniem systemu sterowania ruchem w celu centralnego sterowania przepływem indywidualnego ruchu kołowego/ systemem miejskiej komunikacji publicznej/ ruchem samochodów poszukujących miejsca parkingowego/ optymalnego wykorzystania publicznych parkingów
<ul style="list-style-type: none"> Budowa i modernizacja infrastruktury ułatwiającej poruszanie się pieszych, rowerzystów i osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych elementów infrastruktury ułatwiającej poruszanie się pieszych/ rowerzystów/ osób niepełnosprawnych
<ul style="list-style-type: none"> Modernizacja i remonty infrastruktury technicznej komunikacji miejskiej, optymalizowanie systemu miejskiej komunikacji publicznej, korygowanie układu torowisk tramwajowych 	<ul style="list-style-type: none"> Długość/ powierzchnia/ liczba elementów zmodernizowanej/ wyremontowanej infrastruktury technicznej komunikacji miejskiej Liczba projektów związanych z optymalizowaniem systemu miejskiej komunikacji publicznej/ korygowaniem układu torowisk tramwajowych

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Usunięcie istotnych mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost odsetka powierzchni terenów/ liczby obiektów o funkcjach zgodnych z polityką przestrzenną Zespołu
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Adaptacja, modernizacja i remonty obiektów oraz przekształcanie i zagospodarowywanie terenów poprzemysłowych, pokolejowych i powojaskowych na obszarze Łobzów pod nowe funkcje zgodne z polityką przestrzenną Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zaadaptowanych/ zmodernizowanych/ wyremontowanych obiektów przemysłowych/ poprzemysłowych/ powojaskowych pod nowe funkcje zgodne z polityką przestrzenną Zespołu Powierzchnia przekształconych pod nowe funkcje/ zagospodarowanych terenów

	przemysłowych/ poprzemysłowych/ powojaskowych
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej na terenach poprzemysłowych, powojaskowych i pokolejowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wybudowanej/ rozbudowanej infrastruktury dla terenów pod nowe inwestycje • Długość wybudowanej/ rozbudowanej infrastruktury dla terenów pod nowe inwestycje
<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie i odnowa naturalnych barier ochronnych pomiędzy obszarami o konfliktujących funkcjach 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia/ liczba elementów utworzonych/ odnowionych naturalnych barier ochronnych pomiędzy obszarami o konfliktujących funkcjach

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Wzmocnienie lokalnej gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte projektami/ uzyskały wsparcie w wyniku przeprowadzonych projektów związanych ze wzmocnieniem lokalnej gospodarki
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Promocja funkcjonujących na terenie Zespołu firm usługowych, hotelarskich, gastronomicznych i handlowych (przede wszystkim na osiedlu Azory) 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów związanych z promocją funkcjonujących na terenie Zespołu firm usługowych/ hotelarskich/ gastronomicznych/ handlowych
<ul style="list-style-type: none"> • Adaptacja, rozbudowa, remonty i modernizacja budynków poprzemysłowych, pokolejowych i powojaskowych pod funkcje gospodarcze szczególnie pod działalność firm usługowych, handlowych, hotelarskich i gastronomii 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zaadaptowanych/ rozbudowanych/ wyremontowanych/ zmodernizowanych budynków pod funkcje gospodarcze szczególnie pod działalność lokalnych usług/ małego handlu/ hoteli/ gastronomii
<ul style="list-style-type: none"> • Zakup środków trwałych pod działalność gospodarczą dla lokalnych małych firm usługowych, gastronomicznych, hotelarskich i handlowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba środków trwałych zakupionych pod działalność gospodarczą dla lokalnych małych firm usługowych/ gastronomicznych/ hotelarskich/ handlowych

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Poprawa jakości środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób objętych promocją działań na rzecz poprawy jakości środowiska naturalnego • Wzrost odsetka powierzchni zagospodarowanych i odnowionych terenów zieleni
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Zakup środków trwałych związanych z 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zakupionych środków trwałych/ działań

nowoczesnymi technologiami, działania poprawiające jakość środowiska naturalnego dzięki dekontaminacji gruntów, zredukowaniu ruchu kołowego i wyeliminowaniu źródeł emisji zanieczyszczeń	związanych z nowoczesnymi technologiami poprawiającymi jakość środowiska naturalnego dzięki dekontaminacji gruntów/ zredukowaniu ruchu kołowego/ wyeliminowaniu źródeł emisji zanieczyszczeń
<ul style="list-style-type: none"> • Rewaloryzacja terenów zieleni na osiedlach mieszkaniowych oraz w otoczeniu zabudowań fortecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni na osiedlach mieszkaniowych/ w otoczeniu zabudowań fortecznych
<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie kampanii społecznych w różnych formach promujących zdrowy tryb życia, korzystanie z transportu publicznego, chodzenie pieszo lub jazdę rowerem, zakup małych samochodów wykorzystujących ekologiczne technologie ograniczające spalanie 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zorganizowanych kampanii społecznych w różnych formach promujących zdrowy tryb życia/ korzystanie z transportu publicznego/ chodzenie pieszo lub jazdę rowerem/ zakup małych samochodów wykorzystujących ekologiczne technologie ograniczające spalanie

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja substancji budowlanej i wzmocnienie funkcji mieszkaniowej	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób/ rodzin zamieszkujących zrewitalizowane/ wybudowane budynki mieszkalne
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Remonty, modernizacje i termomodernizacje zabudowy mieszkaniowej, szczególnie na osiedlach z wielkiej płyty obszaru Azory 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wyremontowanych/ zmodernizowanych/ poddanych termomodernizacji budynków mieszkalnych
<ul style="list-style-type: none"> • Remonty i modernizacja infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, zieleni i innych elementów kwartałów historycznych i otoczenia budynków mieszkalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wyremontowanej/ zmodernizowanej/ infrastruktury technicznej/ komunikacyjnej/ zieleni/ innych elementów otoczenia budynków mieszkalnych
<ul style="list-style-type: none"> • Wyburzenie zdegradowanej zabudowy (baraki wzdłuż linii kolejowej) 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wyburzonych zdegradowanych budynków/ obiektów
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury wypoczynku i rekreacji (na Azorach i w Miasteczku Studenckim), modernizacja infrastruktury rekreacji ruchowej dla potrzeb rodzin z dziećmi (na Azorach) 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wybudowanej/ rozbudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury wypoczynku i rekreacji, szczególnie dla potrzeb rodzin z dziećmi
<ul style="list-style-type: none"> • Adaptacja lokali użytkowych pod funkcje kultury i edukacji dla młodzieży osiedli mieszkaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zaadaptowanych lokali użytkowych pod funkcje kultury/ edukacji dla młodzieży
<ul style="list-style-type: none"> • Adaptacja lokali użytkowych pod integrację społeczną osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zaadaptowanych lokali użytkowych pod funkcje integracji społecznej osób starszych

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych działaniami na rzecz zapobiegania przestępczości i poprawy bezpieczeństwa
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie form prewencji i promocji zachowań prospołecznych, szczególnie wśród młodzieży (zwłaszcza na Azorach), w ramach kontynuacji programu „Bezpieczny Kraków“ 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z prewencją/ promocją zachowań prospołecznych, szczególnie wśród młodzieży, w ramach kontynuacji programu „Bezpieczny Kraków“
<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa i modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej i poprawa wystroju miejsc leżących na uboczu w celu zwiększenia bezpieczeństwa w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozbudowanych/ zmodernizowanych elementów oświetlenia przestrzeni publicznej miejsc leżących na uboczu
<ul style="list-style-type: none"> Budowa i rozbudowa systemu monitoringu miejskiego 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zamontowanych urządzeń systemu monitoringu miejskiego

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Modernizacja i rewitalizacja historycznych obiektów fortecznych	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost odsetka zmodernizowanych/ zrewitalizowanych historycznych obiektów fortecznych Wzrost odsetka powierzchni zaadaptowanych terenów fortecznych
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie koncepcji i wdrożenie działań związanych z pozyskiwaniem inwestorów w celu zagospodarowania historycznych obiektów fortecznych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba opracowanych koncepcji działań związanych z pozyskiwaniem inwestorów w celu zagospodarowania historycznych obiektów fortecznych Liczba działań związanych z pozyskiwaniem inwestorów w celu zagospodarowania historycznych obiektów fortecznych
<ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie obiektów fortecznych oraz przyległych terenów pod funkcje kultury i innych funkcji gospodarczych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zagospodarowanych obiektów fortecznych pod funkcje kultury/ inne gospodarcze Powierzchnia zagospodarowanych terenów fortecznych pod funkcje kultury/ inne gospodarcze

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja terenu jednostki wojskowej (przy założeniu znalezienia innej lokalizacji dla koszar)	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost odsetka zaadaptowanych obiektów wojskowych pod nowe funkcje Wzrost odsetka powierzchni zaadaptowanych terenów wojskowych pod nowe funkcje

Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie dokumentów planistycznych oraz zagospodarowanie pod nowe funkcje terenów i obiektów jednostki wojskowej zgodnie z jej usytuowaniem w globalnej strukturze miasta 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba dokumentów planistycznych pod nowe funkcje terenów i obiektów jednostki wojskowej zgodnie z jej usytuowaniem w globalnej strukturze miasta Powierzchnia zagospodarowanych terenów jednostki wojskowej zgodnie z jej usytuowaniem w globalnej strukturze miasta Liczba zaadaptowanych obiektów jednostki wojskowej zgodnie z jej usytuowaniem w globalnej strukturze miasta
<ul style="list-style-type: none"> Modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, udostępnienie infrastruktury dla mieszkańców sąsiednich obszarów 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zmodernizowanej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców sąsiednich obszarów

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki, kultury i sportu	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych działaniami na rzecz poprawy warunków dla rozwoju edukacji/ nauki/ kultury/ sportu
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa, remonty i modernizacja obiektów związanych z edukacją, nauką, kulturą i sportem, w tym szczególnie uczelni wyższych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozbudowanych/ wyremontowanych/ zmodernizowanych obiektów związanych z edukacją/ nauką/ kulturą/ sportem
<ul style="list-style-type: none"> Zakup środków trwałych nowoczesnego wyposażenia instytucji edukacji, nauki, kultury i sportu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zakupionych środków trwałych nowoczesnego wyposażenia instytucji edukacji/ nauki/ kultury/ sportu
<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie współpracy między szkołami wyższymi a podmiotami gospodarczymi poprzez transfer wiedzy i doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań związanych z transferem wiedzy i doświadczeń między szkołami wyższymi a podmiotami gospodarczymi
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie i promocja imprez kulturalnych i sportowych oraz zajęć edukacji pozaszkolnej i kulturalnej, szczególnie dla dzieci i młodzieży zamieszkującej obszary Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zorganizowanych/ poddanych działaniom promocyjnym imprez kulturalnych/ sportowych/ zajęć edukacji pozaszkolnej/ kulturalnej, szczególnie dla dzieci i młodzieży zamieszkującej obszary Zespołu

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Ochrona i zachowanie urbanistycznych i architektonicznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską	<ul style="list-style-type: none"> Liczba obiektów/ zespołów o wysokich walorach urbanistycznych i architektonicznych objętych działaniami na rzecz ich ochrony i zachowania
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie warunków prawnych i finansowych, 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań związanych

ochrona historycznej i kulturowej wartości obiektów i zespołów

z tworzeniem warunków prawnych/ finansowych/ ochroną historycznej i kulturowej wartości obiektów/ zespołów

ZESPÓŁ V

RYS HISTORYCZNY

Zespół V to tereny „starej” Nowej Huty, łąki Nowohuckie, tereny zieleni nad zalewem Nowohuckim wzdłuż Doliny Dłubni oraz wieś Mogiła. Najstarsze ślady osadnictwa na tym terenie pochodzą z okresu neolitu. Pomiedzy VI a X w. n. e. istniała tutaj osada wczesnosłowiańska. W XIII wieku wieś Mogiła została przekazana zakonowi cystersów, którzy wzniesli tutaj romańsko-gotycki kościół św. Wacława, konsekrowany w 1226 roku, w późniejszych wiekach wielokrotnie przebudowywany. W pobliżu powstał na potrzeby parafii drewniany kościół św. Bartłomieja. Zarówno zespół klasztorny cystersów, jak i kościół św. Bartłomieja posiadają wpis do rejestru zabytków. Wieś rozwijała się dynamicznie w oparciu o położenie przy szlaku solnym. W drugiej połowie XV wieku założono tutaj pierwszą hutę miedzi. W 1949 roku na terenach wsi Mogiła, Pleszów i Krzesławice przystąpiono do budowy kombinatu metalurgicznego. W sąsiedztwie kombinatu zlokalizowano zespół mieszkaniowy – pierwsze w powojennej Polsce nowe miasto, budowane od podstaw – Nową Hutę. Od roku 1950 realizację zabudowy prowadzono według projektu urbanistycznego opracowanego przez zespół pod kierunkiem Tadeusza Ptaszyckiego. W koncepcji tej wyróżnić można elementy amerykańskiej doktryny „jednostek sąsiedzkich” oraz idei miasta-ogrodu. Przewidziano stworzenie samodzielnego organizmu miejskiego wyposażonego w niezbędne obiekty użyteczności publicznej, szkoły, sklepy i punkty usługowe. Jako pierwsze zrealizowano osiedla Wandy, Willowe, Młodości, Na Skarpie oraz Sportowe. Zabudowa placu Centralnego zrealizowana została w latach 1950-56, w 1955 roku wzniesiono budynki Centrum Administracyjnego Huty im. Lenina. Do końca lat 50. zgodnie z pierwotnym założeniem urbanistycznym zrealizowano osiedla Centrum A, B, C, D z osiedlami Ogrodowym, Hutniczym, Stalowym, Słonecznym, Szkolnym i Zielonym, Zgody, Uroczym, Teatralnym, Górali i Krakowiaków. Inwestycje kolejnych dekad XX wieku skupiły się poza układem urbanistycznym „starej” Nowej Huty.

W 2004 roku decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do rejestru zabytków wpisany został – jako reprezentatywny przykład urbanistyki socrealizmu w Polsce – układ urbanistyczny historycznej zabudowy Nowej Huty wraz z osią widokowo-komunikacyjną alei Solidarności do Centrum Administracyjnego Huty im. T. Sendzimira, z dwoma budynkami Centrum Administracyjnego oraz placem włącznie. Ochroną objęto rozplanowanie ulic i placów, zieleńców, usytuowanie, bryły i gabaryty budynków, wystrój wnętrz architektoniczno-krajobrazowych oraz zieleń komponowaną.

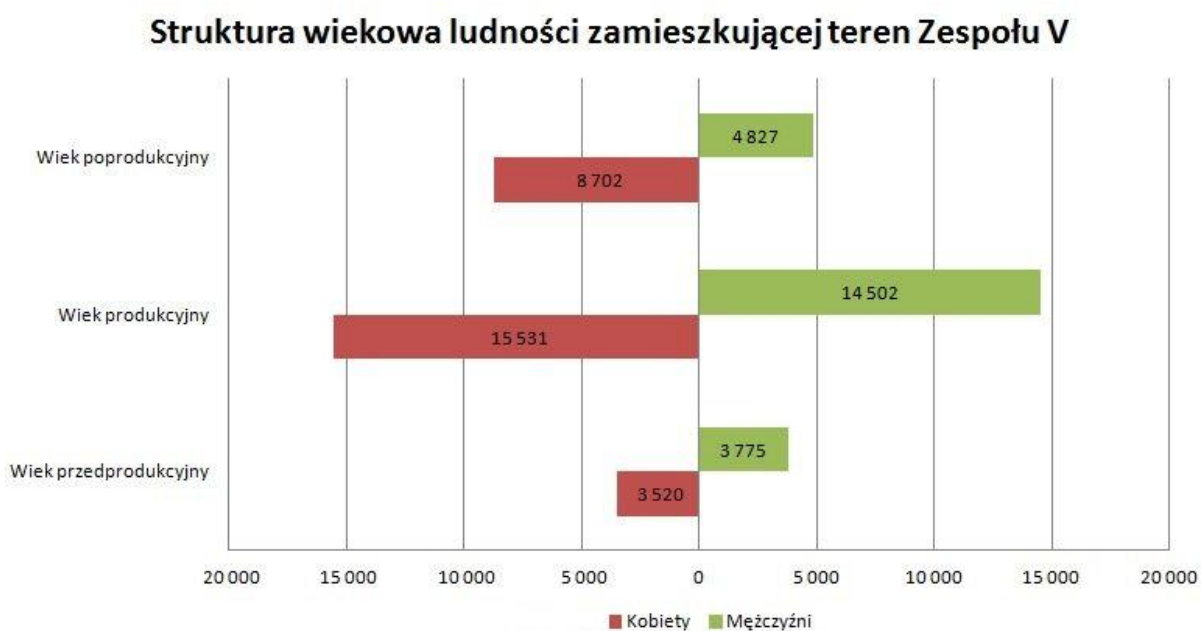
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

Zespół V zajmuje teren o powierzchni 341,1 ha, co stanowi 1,05% powierzchni Miasta. Według danych GIS w 2013 r. obszar Zespołu V zamieszkiwało 50 857 osób (6,86% ogółu mieszkańców Krakowa), z czego kobiety stanowiły 54,6%. Gęstość zaludnienia na tym obszarze wynosiła 149,1 os./ha (ponad sześciokrotnie - 6,57 - przewyższająca gęstość zaludnienia dla Krakowa wynoszącą 22,7 os./ha!).

Struktura płci i wieku mieszkańców Zespołu V

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Wiek przedprodukcyjny	7 295	3 520	3 775
Wiek produkcyjny	30 033	15 531	14 502
Wiek poprodukcyjny	13 529	8 702	4 827
Ogółem	50 857	27 753	23 104

Wykres 21. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu V

Źródło: Opracowanie: Urząd Miasta Krakowa (Dane zebrane w GIS).

Na terenie Obszaru V liczba bezrobotnych w 2012 r. wynosiła 2 522 osoby. Szacunkowa wartość stopy bezrobocia to 7,7%⁵⁹, jest ona wyraźnie wyższa aniżeli średnia dla całego miasta (4,8%).

Świadczeniami pomocy społecznej objętych zostało 3 690 osób, co stanowi blisko 7,0% całej populacji obszaru. Średnia liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej dla całego miasta wynosiła w 2012 r. 5%.

⁵⁹ W analizach dotyczących poszczególnych zespołów wskaźnik stopy bezrobocia ma charakter szacunkowy. Z uwagi na brak dostępu do danych Urzędu Miasta (Dane zebrane w GIS) dotyczących liczby ludności w 2012 r. wskaźnik ten, na potrzeby niniejszego opracowania, został wyliczony w sposób następujący: liczba osób bezrobotnych w 2012 r., została odniesiona do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (suma kobiet w wieku 18-59 lat i mężczyzn w wieku 18-64 lat) w 2010 r.

Na terenie Zespołu V funkcjonuje 5 618 przedsiębiorstw, oznacza to, iż na każde 10 000 mieszkańców przypada 1 065 podmiotów gospodarczych. Jest to sporo mniej niż średnia dla Miasta wynosząca 1 598 podmiotów gospodarczych na 10 000 mieszkańców.

STRUKTURA URBANISTYCZNA

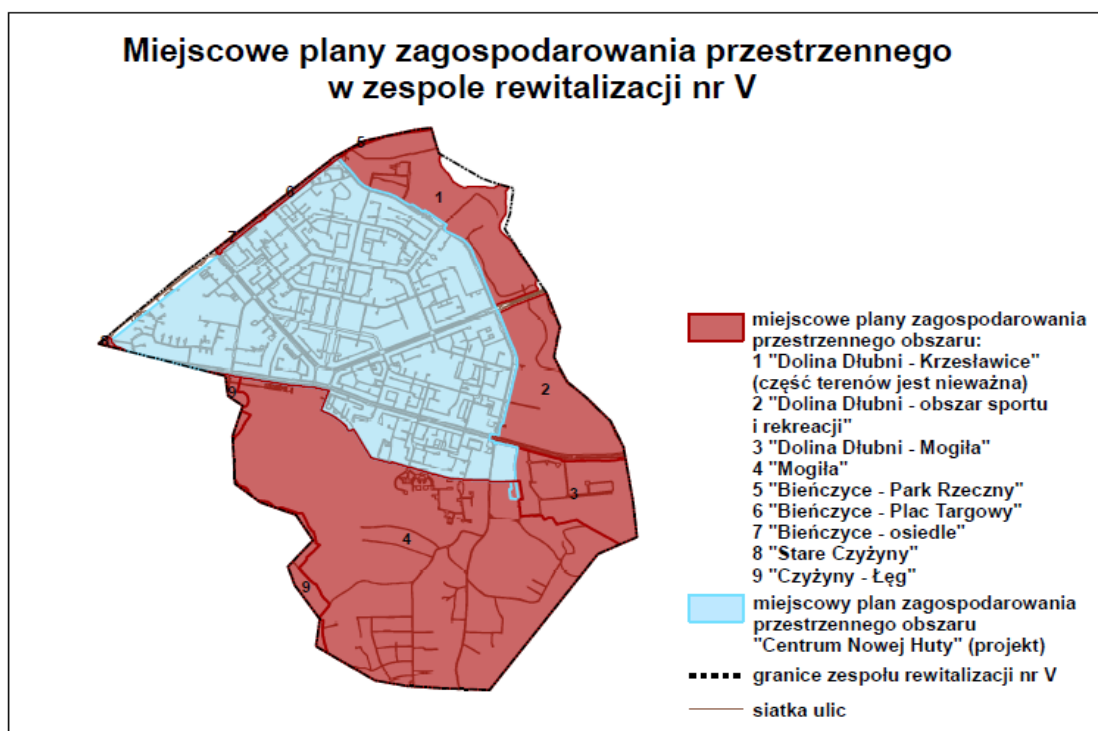
Na terenie Zespołu V obowiązują następujące plany miejscowego zagospodarowania przestrzennego:

- Uchwała Nr XXXVI/464/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 marca 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Dolina Dłubni-Krzyszawice” (część terenów nieważna).
- Uchwała Nr LXXXII/1077/09 Rady Miasta Krakowa z dnia 7 października 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Dolina Dłubni-obszar sportu i rekreacji”.
- Uchwała Nr XLIX/619/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 27 sierpnia 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Dolina Dłubni-Mogiła”
- Uchwała Nr CXV/1555/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 listopada 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Mogiła”.
- Uchwała Nr LXXX/1219/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 sierpnia 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Czyżyny-Łęg”.
- Uchwała Nr LXXI/1032/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 10 kwietnia 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Stare Czyżyny”.
- Uchwała Nr LXX/1007/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 27 marca 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Bieńczyce-Osiedle”.
- Uchwała Nr LXXXVII/799/01 Rady Miasta Krakowa z dnia 10 października 2001 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Bieńczyce-Plac Targowy”.
- Uchwała Nr LXXII/1048/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Bieńczyce-Park Rzeczny Dłubni”.

Plan w opracowaniu:

- Sporządzany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru „Centrum Nowej Huty”.

Mapa 10. Miejsce plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole V

Źródło: Opracowanie własne.

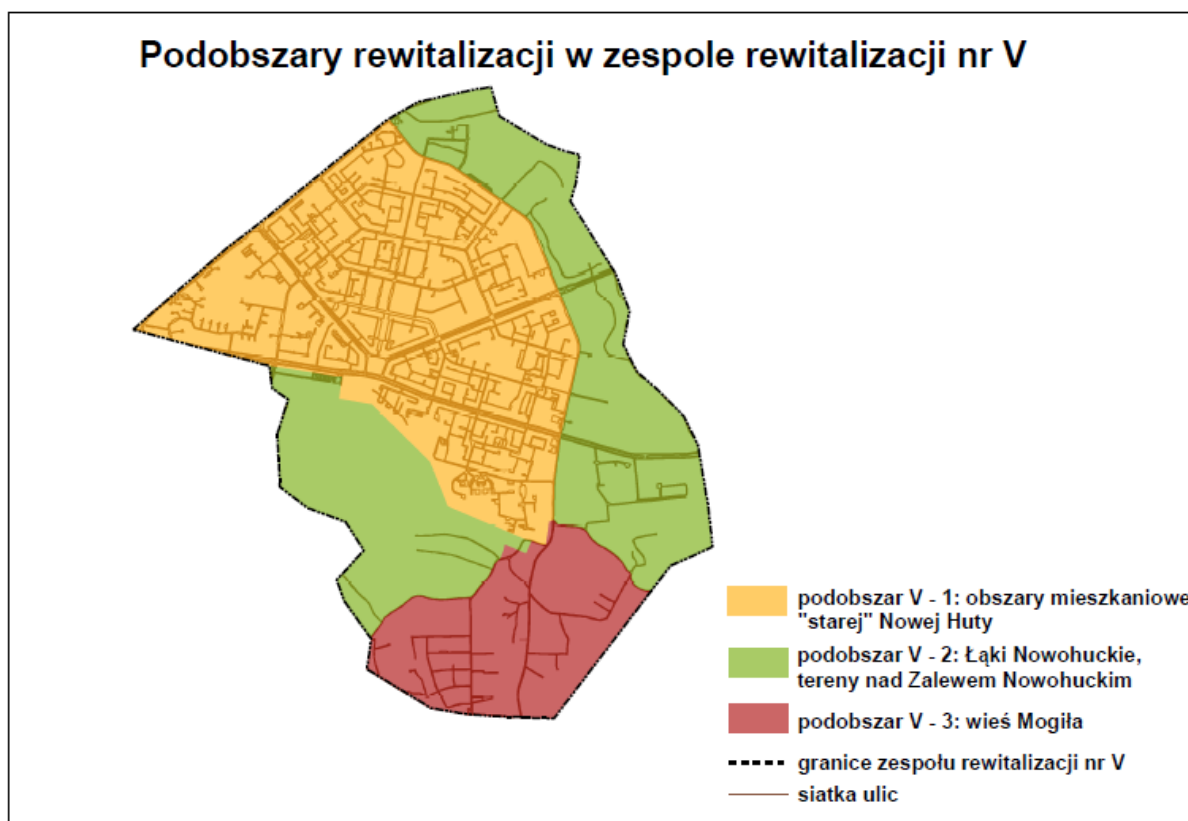
W Zespole V wyznaczono następujące podobszary o jednolitej strukturze przestrzenno-funkcjonalnej:

Podobszar V-I: obszary mieszkaniowe „starej” Nowej Huty.

Podobszar V-II: tereny zieleni: łąki Nowohuckie, tereny nad zalewem Nowohuckim.

Podobszar V-III: wieś Mogiła.

Mapa 11. Podobszary rewitalizacji w Zespole V

Źródło: Opracowanie własne.

PODOBSZAR V-1: OBSZARY MIESZKANIOWE „STAREJ” NOWEJ HUTY

„Stara” Nowa Huta to powstałe w duchu socrealizmu miasto satelitarne, zlokalizowane między śródmieściem a kombinatem metalurgicznym, w północno-wschodniej części Krakowa.

Podstawą kompozycji urbanistycznej zespołu jest pięć arterii komunikacyjnych, zbiegających się na placu Centralnym. Pomiędzy nimi znajdują się wieloboczne kwartały zabudowy mieszkaniowej o wysokości od pięciu do siedmiu kondygnacji, z zielonymi wnętrzami blokowymi, w których zlokalizowano place zabaw oraz obiekty infrastruktury społecznej – szkoły, przedszkola, żłobki i ośrodki zdrowia. Budynki przy arteriach komunikacyjnych i placu Centralnym mają reprezentacyjny charakter oraz partery przeznaczone na funkcje handlowo-usługowe.

Charakterystyczna dla Nowej Huty jest duża ilość zieleni – w postaci pasm towarzyszących ciągom komunikacji kołowej, zieleńców we wnętrzach blokowych, a także terenów sportowych i rekreacyjnych – w tym ponad kilometrowej szerokości pas zieleni pomiędzy zespołem zabudowy Nowej Huty a kombinatem. Tereny z liczną zielenią wewnątrz zabudowy blokowej oraz ulice ukształtowane w aleje z zielenią wysoką sprawiają ogólne wrażenie dzielnicy zatopionej w zieleni. Tereny zieleni wymagają jednak rewaloryzacji, również w zakresie elementów małej architektury. W zagospodarowaniu tych przestrzeni widać ślady dawnej świetności: m.in. stare, нефункционujące już fontanny, zniszczone rzeźby itp. Na terenie podobszaru V-1 zlokalizowanych jest aż pięć parków: park Wiśniowy Sad, park Ratuszowy, park Szwedzki, park przy ul. Klasztornej, park im. Stefana Żeromskiego.

Większość budynków zachowała się we względnie dobrym stanie. Obecnie część budynków odremontowano i ocieplono, ale bez szacunku dla oryginalnego detalu i bez zachowania oryginalnej kolorystyki. Nadal wiele obiektów, w tym monumentalna zabudowa placu Centralnego, nie miała dotąd odnawianych elewacji. Otoczenie mieszkaniowe tworzy przede wszystkim zieleń osiedlowa i przestrzenie publiczne, charakteryzujące się jednak niską jakością utrzymania.

Obszar ten pełni rolę jednego z subcentrów usługowych miasta. Ponadto znajdują się tutaj liczne obiekty infrastruktury społecznej i kulturalnej – szkoły, kościoły, teatry oraz Nowohuckie Centrum Kultury, a także obiekty sportowe.

Zdecydowanie brakuje nowych inwestycji generujących przyływ młodych mieszkańców, podejmowane działania mają na celu jedynie modernizację, adaptowanie zastanej tkanki budowlanej oraz ochronę wartościowych, zabytkowych obiektów, takich jak np. zmodernizowany Teatr Ludowy czy pieczołowicie odrestaurowany obiekt dawnego kina Świt, w którym, ku oburzeniu części mieszkańców, umieszczono supermarket popularnej sieci handlowej.

W ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego rozbudowano Zespół Państwowych Szkół Muzycznych im. M. Karłowicza. Wybudowano czterokondygnacyjny budynek dydaktyczny oraz nowy budynek auli koncertowej, a część istniejąca została przebudowana.

Szerokie ulice, chodniki, liczne place pozostają w zróżnicowanym stanie technicznym. Pomimo kompozycji ulic z pasami zieleni wysokiej oddzielających je od chodników, jakość przestrzeni publicznych podlega ciągłej degradacji. Nawierzchnie ulic i chodników bywają nierówne, ciągi piesze są częściowo zmodernizowane, wybrukowane, ale część nadal jest w złym stanie technicznym. Ponadto standard wyposażenia oraz utrzymania placu Centralnego i Alei Róż, kiedyś będącej ogrodem różanym dzielnicy, jako głównych przestrzeni reprezentacyjnych nie odpowiada ich randze i potencjałowi.

Podobszar ten posiada dobre powiązania komunikacyjne dzięki połączeniom tramwajowym i autobusowym. Torowiska tramwajowe znajdują się w złym stanie technicznym. Aleja Jana Pawła II jako droga tranzytowa stanowi barierę w przestrzeni publicznej, szczególnie dla pieszych i osób niepełnosprawnych.

PODOBSZAR V-2: NOWA HUTA (ŁĄKI NOWOHUCKIE), ZALEW NOWOHUCKI

Na południe od placu Centralnego, znajdują się Łąki Nowohuckie, obszar o powierzchni 57,17 ha w pradolinie Wisły, jako użytek ekologiczny objęty ochroną prawną na mocy ustawy o ochronie przyrody. Jest to również teren chroniony jako Obszar Natura 2000.

Ze względu na bogactwo gatunków flory i fauny, łąki wraz z doliną Dłubni przeznaczone są nie tylko dla celów rekreacyjnych, ale i dydaktycznych. Łąki Nowohuckie to teren dawnego biegu Wisły (teraz jest tam długa ścieżka rekreacyjna) w ostatnich latach wybudowano tu nowe budynki wielorodzinne przy ul. Padniewskiego (w sąsiedztwie zakładów tytoniowych Philip Morris), ogródki działkowe oraz nieliczne domy jednorodzinne. W ostatnich latach rozpoczęto szeroko zakrojone działania renaturyzacji i rewitalizacji tego obszaru. W wyniku przeprowadzonych prac tereny te stają się atrakcyjnym miejscem wypoczynku dla mieszkańców okolicznych osiedli.

Przed Mistrzostwami Europy w Piłce Nożnej EURO 2012 przeprowadzono również modernizację Stadionu Miejskiego Hutnik Kraków. Obecnie na łąkach Nowohuckich organizowane są rozmaite

zajęcia dydaktyczne, sportowe i rekreacyjne, np. „Kraków biega – Kraków spaceruje”, czyli bieg ścieżką rekreacyjną na dystansie 4 km.

W północno-wschodniej części Zespołu leżą tereny zieleni nad zalewem Nowohuckim, które poddano gruntownym działaniom rewitalizacyjnym: zmodernizowano alejki oraz oświetlenie, pojawiły się elementy małej architektury, wybudowano boiska sportowe i infrastrukturę sportową. Zbiornik zalewu oczyszczono i wzmocniono skarpy. Obecnie jest to teren bardzo chętnie wykorzystywany przez mieszkańców Nowej Huty do celów rekreacyjnych.

Na uwagę zasługuje kompleks sportowo-rekreacyjny powstały w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego – Centrum Rozwoju Com-Com Zone, jeden z najnowocześniejszych obiektów tego typu w regionie. Centrum, ze względu na oferowane możliwości uprawiania różnych dyscyplin sportowych, tuż po otwarciu stało się niezwykle popularnym miejscem dla mieszkańców Nowej Huty, ale i całego Krakowa. Na terenie placówki działają również SIEMACHA Spot oraz Krakowski Instytut Psychoterapii.

Zdjęcie 5. Zalew Nowohucki

Zdjęcie 6. Łąki Nowohuckie

Zdjęcie 7. Centrum Rozwoju Com-Com Zone

PODOBSZAR V-3: MOGIŁA (WIEŚ HISTORYCZNA)

Na południowy-wschód od Nowej Huty leży trzeci wyodrębniony podobszar – Mogiła. Przeważa zabudowa jednorodzinna, o charakterze wiejskim z czytelnym układem urbanistycznym historycznej wsi. W ostatnim czasie powstaje tu sporo nowych domów (zwłaszcza w zachodniej części tego obszaru), ponadto na terenie podobszaru funkcjonuje kilka zakładów usługowych i sklepów.

Na terenie Mogiły znajdują się cenne pod względem historycznym i architektonicznym obiekty, takie jak modrzewiowy kościół św. Bartłomieja oraz cenne zabytkowe opactwo cystersów. Nie są one jednak dostatecznie wyeksponowane. Jakość przestrzeni publicznej – zarówno głównej drogi przez wieś (poza odremontowanym odcinkiem od ul. Igołomskiej do zabudowań klasztornych), jak i otoczenia zabytkowego klasztoru, jest niezadowalająca.

Pozostałe drogi przebiegające przez dawną wieś, w znacznej części nie posiadają chodników, a jedynie pobocza, ich nawierzchnia jest wielokrotnie łamana i nierówna. Podobszar nie jest też wystarczająco dobrze obsługiwany przez transport publiczny.

Tereny zieleni podobszaru stanowią podmokłe łąki na terenach zalewowych oraz Błonia Mogilskie – obszar pomiędzy ul. Klasztorną, ul. Stare Wiślicko i ul. Syrachowską, na których odbywają się imprezy terenowe. W pobliżu zlokalizowane są tereny cenne przyrodniczo, o dużym potencjale rekreacyjnym, który nie został jednak wykorzystany: Las Mogilski i Las Łęgowski.

WYNIKI POGŁĘBIONEJ DIAGNOZY UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNYCH, GOSPODARCZYCH I PRZESTRZENNYCH

Jest to teren specyficzny, znacznie różniący się od innych części Krakowa, zarówno pod względem społecznym, jak i przestrzennym czy gospodarczym. Mieszkańcy Zespołu V czują się mocno związani z Nową Hutą i często to tutaj toczy się ich całe życie, nierzadko nie odwiedzają centrum miasta jak również nie bywają w innych obszarach Krakowa. W ich ocenie większość aspektów życia na terenie Nowej Huty nie uległa zmianie lub uległa pogorszeniu w przeciągu ostatnich kilku lat, a działania rewitalizacyjne są wciąż niewystarczające.

Potencjał turystyczny Nowej Huty, jako „skansenu architektury socrealistycznej” i miejsca sprzyjającego aktywnej turystyce nie jest w pełni wykorzystywany. Nowa Huta wciąż pozostaje w świadomości społecznej miejscem niebezpiecznym i zanieczyszczonym przez pobliskie wielkie zakłady przemysłowe. Stereotyp miejsca niebezpiecznego, w połączeniu z brakiem odpowiedniej infrastruktury noclegowo-turystycznej sprawiają, iż walory turystyczne obszaru nie są rozwijane, co odbija się na lokalnej gospodarce. Najbardziej właściwym byłby kierunek inwestycji w zakresie kultury i stworzenia odpowiedniej bazy turystycznej, po to, aby osoby odwiedzające Kraków kierowały swoją uwagę ku Nowej Hucie i chętniej korzystały z jej walorów. Rozwój turystyki pozwoliłby na wzrost zatrudnienia w sektorze usług, gastronomii i handlu, a także znacznie przyczynił się do rewitalizacji ciekawych obiektów zlokalizowanych w okolicach placu Centralnego, które dziś stopniowo podlegają degradacji.

Teren Zespołu V posiada niezaprzeczalne walory przyrodniczo-rekreacyjne w postaci łąk Nowohuckich i zalewu Nowohuckiego, którego okalające tereny zieleni poddane zostały kompleksowej rewitalizacji. Odbudowa ścieżek rowerowych na terenie Nowej Huty także przyczyniła się do rozwoju funkcji rekreacyjnej na tym obszarze. W kolejnych latach warto kontynuować rozbudowę sieci ścieżek rowerowych, a także pieszych szlaków oraz modernizować i dodawać nowe

elementy do istniejącej już infrastruktury sportowej, po to, aby uatrakcyjnić tereny Nowej Huty, jako miejsca sprzyjającego aktywnemu wypoczynkowi.

Tereny zieleni, w tym zieleni osiedlowa, wymagają jednak rewaloryzacji, również w zakresie małej architektury, remontów nawierzchni, renowacji trawników, zagospodarowania krzewami i bylinami, część drzewostanu kwalifikuje się do wymiany z uwagi na zły stan fitosanitarny. Ze względu na znaczną powierzchnię terenów zieleni i duży udział zieleni wysokiej, utrzymanie tych terenów wymaga znacznych nakładów finansowych. W ostatnich latach, z uwagi na brak wystarczających środków, standard ich utrzymania obniżył się, ulegają one stopniowej degradacji, w związku z czym istnieje potrzeba rewaloryzacji tych terenów i lepszego zadbania o ich pielęgnację.

W pobliżu zlokalizowane są również tereny cenne przyrodniczo, o dużym potencjale rekreacyjnym, który nie został jednak wykorzystany: Las Mogiński i Las Łęgowski. Są to tereny zdegradowane w zakresie zieleni i małej architektury, kwalifikujące się do rewaloryzacji. Nie bez znaczenia jest również sąsiedztwo Wisły i towarzyszących jej terenów zieleni, które przy odpowiednim dostosowaniu, m.in. zbudowaniu ścieżki rowerowej na wale i połączeniu jej z systemem ścieżek rowerowych, mogłyby stanowić cenne tereny rekreacyjne. Tereny te pełnią również funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym.

Liczna część zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych dotyczyła poszerzenia o nowe obiekty oraz modernizacji obiektów już istniejących z zakresu szeroko pojętej infrastruktury społecznej. Wybudowano kompleks basenów, młodzieżowe Centrum Sportu i Edukacji, zmodernizowano Teatr Ludowy, odnowiono stadion piłkarski Hutnika, realizowana jest modernizacja Ośrodka Kultury im. C. K. Norwida. Wszystkie te instytucje przyczyniły się do większej aktywizacji mieszkańców (przede wszystkim młodzieży), kształtując jednocześnie współczesny charakter kulturalny i rekreacyjny Nowej Huty. Ponadto zrealizowano i zaplanowano szereg działań dotyczących modernizacji szkół i obiektów przyszkolnych (wartą odnotowania inwestycją była rozbudowa Zespołu Szkół Muzycznych im. M. Karłowicza). Na terenie obszaru zrealizowano także kilka ciekawych projektów finansowanych w całości lub współfinansowanych przez podmioty prywatne.

Podobnie jak inne dzielnice Krakowa, Nowa Huta zmagają się z zatorami komunikacyjnymi i problemem miejsc parkingowych. Niestety niezbędne inwestycje z zakresu unowocześnienia i stworzenia funkcjonalnego układu komunikacyjnego, które mogłyby w znacznym stopniu odciążać Nową Hutę z ruchu kołowego są dopiero w trakcie realizacji. Zaplanowano przebudowę ul. Kocmyrzowskiej oraz skrzyżowania ulic Bulwarowej – Cienistej – Kocmyrzowskiej. Znaczne zmniejszenie obciążenia ruchem kołowym może przynieść, będąca w trakcie realizacji przez GDDKiA, budowa drogi ekspresowej S7.

Inwestycje na obszarze Zespołu V, a zwłaszcza na południe od al. Jana Pawła II, ograniczone są z uwagi na zjawiska geodynamiczne, czyli ciągnący się w tym miejscu pas osuwisk, odgradzający teren zabudowy od obszaru Łąk Nowohuckich. Także we wschodniej części Zespołu, na południe od Krzesławic, znajduje się spory obszar osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi.

Polityka socjalna realizowana była poprzez wdrażanie projektu „Miasta przeciw wykluczeniu społecznemu” oraz wykup mieszkań na os. Na Skarpie przeznaczonych pod mieszkalnictwo. Kontynuacja działań socjalnych na terenie Zespołu jest jak najbardziej wskazana. Wymaga tego problem wysokiego bezrobocia, emigracji oraz postępującego starzenia się mieszkańców Nowej Huty. Wysoki wskaźnik bezrobocia utrzymujący się mimo bliskości kombinatu hutniczego i terenów

przemysłowych, powodujący emigrację ludności w wieku produkcyjnym do innych dzielnic i poza teren Miasta, powinien ukierunkować politykę rozwojowo-rewitalizacyjną także na stworzenie warunków dla prowadzenia i rozwoju działalności handlowo-usługowej na terenie Zespołu, bowiem dziś w opinii mieszkańców wysokie opłaty za wynajem oraz brak klientów to uniemożliwiają.

Nowa Huta ze swoim ciekawym i przestronnym układem urbanistycznym oraz sporą ilością terenów zieleni posiada duży potencjał dla rozwoju i odpowiedniego zagospodarowania. Mimo poczynionych inwestycji w ramach projektów rewitalizacyjnych, wciąż aktualne pozostają cele i założenia określone dla tego obszaru w MPRK. Niezbędna jest kontynuacja polityk rewitalizacji zabudowy, przestrzeni publicznej, aktywizacji gospodarczej i społecznej mieszkańców oraz poprawy funkcjonalności komunikacyjnej na tym obszarze, w innym wypadku teren Nowej Huty podlegać będzie dalszej degradacji fizycznej i społecznej, prowadzącej do wykluczenia i pogłębiającej się izolacji tego obszaru w strukturze Miasta.

IDENTYFIKACJA MOCNYCH I SŁABYCH STRON	
Mocne strony	Słabe strony
Zachowany unikalny układ architektoniczno-urbanistyczny, objęty ochroną konserwatorską	Uciążliwość ruchu tranzytowego, niewydolność systemu komunikacji i transportu, nierozwiązany system parkowania
Oferta usługowo-handlowa o znaczeniu ponadlokalnym	Przestarzała infrastruktura techniczna komunikacji miejskiej (torowiska tramwajowe)
Niewykorzystany w pełni potencjał turystyczny obszaru	Niski standard przestrzeni publicznej, postępująca degradacja
Bogaty zasób powierzchni dla działalności usługowo-handlowej	Zły stan techniczny zabudowy, wewnątrz kwartałów i oficyn, postępująca degradacja
Duży udział terenów zieleni, o znacznych walorach przyrodniczych i rekreacyjnych	Obecność licznych problemów społecznych: starzenie się społeczeństwa, emigracja ludzi młodych z obszaru, występowanie zjawisk patogennych
Obecność wartościowych obiektów pod względem historycznym i kulturowym	Wysoki poziom bezrobocia oraz osób korzystających z pomocy społecznej
Duże przestrzenie wewnątrz kwartałów zabudowy	Niedostateczny dostęp do środków komunikacji miejskiej
Lokalizacja instytucji kultury i infrastruktury socjalnej o znaczeniu ponadlokalnym	Al. Jana Pawła II jako bariera przestrzenna między północną częścią starej Nowej Huty a łąkami Nowohuckimi
Identyfikacja mieszkańców z miejscem zamieszkania oraz zaangażowanie w poprawę warunków życia w dzielnicy	Wysokie obciążenie poprzez hałas komunikacyjny
Aktywna działalność lokalnych stowarzyszeń na rzecz dzielnicy	Zanieczyszczenie środowiska spowodowane emisjami przemysłowymi
Zrealizowane nowe projekty: wybudowano	Sąsiedztwo dużych terenów przemysłowych

kompleks basenów, młodzieżowe Centrum Sportu i Edukacji, zmodernizowano Teatr Ludowy, odnowiono stadion piłkarski Hutnika, realizowana jest modernizacja Ośrodka Kultury im. C. K. Norwida	
łąki Nowohuckie jako użytek ekologiczny o wyjątkowych wartościach przyrodniczych, również ze względu na potencjał dydaktyczny i rekreacyjny	Zdegradowane tereny zieleni, dosyć niski standard utrzymania terenów zieleni publicznej na osiedlach
Rewaloryzacja terenów nad zalewem Nowohuckim, skutkująca powstaniem terenów rekreacyjno-wypoczynkowych o dużej jakości	Niewykorzystany potencjał placu Centralnego i al. Róż jako przestrzeni publicznej stanowiącej centrum dzielnicy, które mogłoby sprzyjać integracji społeczności lokalnej i być miejscem identyfikującym tę część miasta. Brak wprowadzenia odpowiednich funkcji: restauracji, kawiarni, pubów, dosyć niski standard przestrzeni
Zachowany historyczny układ urbanistyczny dawnych wsi	
Sąsiedztwo terenów cennych przyrodniczo, o dużym potencjale rekreacyjnym: Las Mogilski, Las Łęgowski, Wisła i towarzyszące jej tereny	

CELE OPERACYJNE I TYPY PROJEKTÓW

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań dotyczących rewitalizacji Zespołu V rozpoczętych przez Miasto Kraków oraz podmioty zewnętrzne
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie dokumentów programowych i planistycznych dla całego Zespołu V wspierających i umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba dokumentów programowych/ planistycznych dla Zespołu wpierających i umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji
<ul style="list-style-type: none"> Zainicjowanie i powołanie instytucjonalnej formy wsparcia beneficjentów rewitalizacji w przygotowaniu koncepcji projektów rewitalizacyjnych i aplikowania o środki zewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób zatrudnionych w instytucjach/ organizacjach/ innych formach prawnych zajmujących się wsparciem beneficjentów rewitalizacji w przygotowaniu koncepcji projektów rewitalizacyjnych i aplikowania o środki zewnętrzne

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba uczestników, wzięli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie psychologicznym/ poradnictwie

<p>życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej</p>	<p>specjalistycznym/ innych formach dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczestników, którzy wzięli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą • Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności/ bezdomności skutecznie włączonych w działania dotyczące aktywizacji społecznej i zawodowej • Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu starzenia się skutecznie włączonych w działania dotyczące aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem • Liczba uczestników kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców Zespołu • Liczba uczestników działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych • Liczba dzieci/ młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych skutecznie włączonych w działania wspierające • Liczba osób chcących powrócić na rynek pracy skutecznie objętych działaniami związanymi z opieką nad ich dziećmi
<p>Priorytetowe typy projektów</p>	<p>Wskaźniki produktu</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia, kursy, doradztwo zawodowe, wsparcie psychologiczne, poradnictwo specjalistyczne oraz inne formy wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej oraz społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa psychologicznego/ poradnictwa specjalistycznego/ innych form dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej • Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie psychologicznym/ poradnictwie specjalistycznym/ innych formach dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej
<ul style="list-style-type: none"> • Promocja przedsiębiorczości, szkolenia, kursy, doradztwo dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą

	<ul style="list-style-type: none"> Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą
<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych z powodu ubóstwa, niepełnosprawności i bezdomności 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej i zawodowej osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności / bezdomności
<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej oraz zapewnienie warunków integracji ze środowiskiem osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym i wykluczonych z powodu starzenia się 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem osobom/ rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu starzenia się
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i wdrażanie form integracji społecznej mieszkańców, organizowanie kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych dla mieszkańców Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców Zespołu
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych
<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i wdrażanie form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i wdrażanie form opieki nad dziećmi osób chcących powrócić na rynek pracy 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form opieki nad dziećmi osób chcących powrócić na rynek pracy

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost odsetka przestrzeni publicznej poddanej rewitalizacji
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Kompleksowa rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznych w sposób adekwatny do rangi obszaru w mieście oraz jego wartości historyczno-kulturowych i funkcjonalno-przestrzennych, ze szczególnym uwzględnieniem alei Róż oraz placu Centralnego 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z rewitalizacją i modernizacją przestrzeni publicznych w sposób adekwatny do rangi obszaru w mieście oraz jego wartości historyczno-kulturowych i funkcjonalno-przestrzennych Powierzchnia przestrzeni publicznych objętych rewitalizacją i modernizacją
<ul style="list-style-type: none"> Modernizacja, budowa infrastruktury służącej zmniejszeniu działania ciągów ulic al. Jana Pawła II, al. Gen. Andersa i al. Solidarności jako 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zmodernizowanych elementów infrastruktury przy ulicach al. Jana Pawła II, al. Gen. Andersa i al. Solidarności jako barier

barier przestrzennych	przestrzennych
<ul style="list-style-type: none"> • Porządkowanie przestrzeni ulicznej, odnawianie nawierzchni, oświetlenia i elementów małej architektury, nasadzanie drzew i krzewów w oparciu o gatunki dostosowane do warunków miejskich oraz przy zastosowaniu rozwiązań zapewniających prawidłowy rozwój drzew w takich warunkach, z dbałością o zachowanie jednorodności gatunkowej alei 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów związanych z porządkiem przestrzeni publicznych • Powierzchnia przestrzeni publicznych objętych działaniami porządkującymi • Liczba zamontowanych/ wymienionych elementów oświetlenia/ małej architektury • Liczba wymienionych/ nowo nasadzonych drzew
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa, remonty i modernizacja infrastruktury technicznej (instalacji doprowadzających media) 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów związanych z budową/ remontem/ modernizacją infrastruktury technicznej (instalacji doprowadzających media) • Długość sieci (instalacji doprowadzających media) wybudowanej/ wyremontowanej/ zmodernizowanej

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba pasażerów komunikacji publicznej/ użytkowników indywidualnych pojazdów kołowych objętych projektami związanymi z tworzeniem funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji • Liczba pojazdów korzystających z wybudowanej obwodnicy
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie kompleksowego systemu rozwiązywania problemu miejsc parkingowych i indywidualnego ruchu kołowego z uwzględnieniem historycznych struktur przestrzenno-funkcjonalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba utworzonych/ zorganizowanych miejsc parkingowych
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa i modernizacja infrastruktury ułatwiającej poruszanie się pieszych, rowerzystów i osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych elementów infrastruktury ułatwiającej poruszanie się pieszych/ rowerzystów/ osób niepełnosprawnych
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja i remont infrastruktury technicznej komunikacji miejskiej, optymalizacja systemu w celu poprawy jej efektywności i wydolności 	<ul style="list-style-type: none"> • Długość/ powierzchnia/ liczba elementów zmodernizowanej/ wyremontowanej infrastruktury technicznej komunikacji miejskiej • Liczba projektów związanych z optymalizowaniem systemu miejskiej komunikacji publicznej
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa obwodnicy w celu zredukowania ruchu tranzytowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Długość wybudowanej obwodnicy

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Wzmocnienie lokalnej gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte projektami/ uzyskały wsparcie w wyniku przeprowadzonych projektów związanych ze wzmocnieniem lokalnej gospodarki
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Promocja funkcjonujących na terenie Zespołu firm usługowych, turystycznych i handlowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów związanych z promocją funkcjonujących na terenie Zespołu firm usługowych/ turystycznych/ handlowych
<ul style="list-style-type: none"> • Promocja „turystyki zainteresowań” zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Turystyki w Krakowie 2006-2013 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań promocyjnych związanych z „turystyką zainteresowań” zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Turystyki w Krakowie 2006-2013
<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie przestrzeni, modernizacja infrastruktury przestrzeni publicznych dla rozwoju lokalnego handlu detalicznego i gastronomii 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zagospodarowanych przestrzeni publicznych dla rozwoju lokalnego handlu detalicznego/ gastronomii • Liczba zmodernizowanych elementów infrastruktury przestrzeni publicznych dla rozwoju lokalnego handlu detalicznego/ gastronomii
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wybudowanej/ rozbudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury turystycznej
<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie szkoleń i kursów dla małych firm podnoszących ich konkurencyjność 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba godzin zorganizowanych szkoleń/ kursów dla małych firm podnoszących ich konkurencyjność
<ul style="list-style-type: none"> • Zakup środków trwałych pod działalność gospodarczą dla lokalnych małych firm usługowych, gastronomicznych i handlowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba środków trwałych zakupionych pod działalność gospodarczą dla lokalnych małych firm usługowych/ gastronomicznych/ handlowych

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Poprawa jakości środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost odsetka zrewitalizowanych powierzchni terenów zieleni • Liczba osób objętych promocją działań na rzecz poprawy jakości środowiska naturalnego • Liczba osób objętych działaniami na rzecz redukcji ruchu kołowego i tranzytowego
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza poprzez zredukowanie ruchu kołowego i tranzytowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań związanych ze zmniejszeniem zanieczyszczenia powietrza poprzez zredukowanie ruchu kołowego

	i tranzytowego
<ul style="list-style-type: none"> • Rewaloryzacja, pielęgnowanie i uzupełnianie zieleni wewnątrzkwartałowej 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni wewnątrzkwartałowej
<ul style="list-style-type: none"> • Kontynuacja rewitalizacji terenów zieleni nad zalewem Nowohuckim 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zrewitalizowanych terenów zieleni nad zalewem Nowohuckim
<ul style="list-style-type: none"> • Remont obiektów małej architektury stanowiących zagospodarowanie użytku ekologicznego Łąki Nowohuckie oraz dalsze etapy zagospodarowania, przy uwzględnieniu ochrony wyjątkowych wartości przyrodniczych, również ze względu na potencjał dydaktyczny i rekreacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zagospodarowanych terenów zieleni użytku ekologicznego Łąki Nowohuckie

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Ochrona i zachowanie urbanistycznych i architektonicznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba obiektów/ zespołów o wysokich walorach urbanistycznych i architektonicznych objętych działaniami na rzecz ich ochrony i zachowania
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków prawnych i finansowych, ochrona historycznej i kulturowej wartości obiektów i zespołów „starej” Nowej Huty 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań związanych z tworzeniem warunków prawnych/ finansowych/ ochroną historycznej i kulturowej wartości obiektów/ zespołów

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja substancji budowlanej i wzmocnienie funkcji mieszkaniowej	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób/ rodzin zamieszkujących zrewitalizowane/ wybudowane budynki mieszkalne
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Remonty, modernizacje i termomodernizacje zabudowy mieszkaniowej osiedli mieszkaniowych „starej” Nowej Huty 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wyremontowanych/ zmodernizowanych/ poddanych termomodernizacji budynków mieszkalnych
<ul style="list-style-type: none"> • Remonty i modernizacja infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, zieleni wewnątrz kwartałów i innych elementów otoczenia budynków mieszkalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wyremontowanej/ zmodernizowanej/ infrastruktury technicznej/ komunikacyjnej/ zieleni/ innych elementów otoczenia budynków mieszkalnych
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury wypoczynku i rekreacji, modernizacja infrastruktury rekreacji ruchowej dla potrzeb rodzin z dziećmi 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wybudowanej/ rozbudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury wypoczynku i rekreacji, szczególnie dla potrzeb rodzin z dziećmi
<ul style="list-style-type: none"> • Adaptacja lokali użytkowych pod funkcje kultury i edukacji dla młodzieży osiedli 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zaadaptowanych lokali użytkowych pod funkcje kultury/ edukacji dla młodzieży

mieszkańczych	
<ul style="list-style-type: none"> Adaptacja lokali użytkowych pod integrację społeczną osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zaadaptowanych lokali użytkowych pod funkcje integracji społecznej osób starszych

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych działaniami na rzecz zapobiegania przestępczości i poprawy bezpieczeństwa
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie form prewencji i promocji zachowań prospołecznych, szczególnie wśród młodzieży, w ramach kontynuacji programu „Bezpieczny Kraków“ 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów związanych z prewencją/ promocją zachowań prospołecznych, szczególnie wśród młodzieży, w ramach kontynuacji programu „Bezpieczny Kraków“
<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa i modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej i poprawa wystroju miejsc leżących na uboczu, w celu zwiększenia bezpieczeństwa w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozbudowanych/ zmodernizowanych elementów oświetlenia przestrzeni publicznej miejsc leżących na uboczu
<ul style="list-style-type: none"> Budowa i rozbudowa systemu monitoringu miejskiego 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zamontowanych urządzeń systemu monitoringu miejskiego

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki, kultury i sportu	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób objętych działaniami na rzecz poprawy warunków dla rozwoju edukacji/ nauki/ kultury/ sportu
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa, remonty i modernizacja obiektów związanych z edukacją i nauką, kulturą i sportem, w tym szczególnie uczelni wyższych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozbudowanych/ wyremontowanych/ zmodernizowanych obiektów związanych z edukacją/ nauką/ kulturą/sportem
<ul style="list-style-type: none"> Zakup środków trwałych nowoczesnego wyposażenia instytucji edukacji, nauki, kultury i sportu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zakupionych środków trwałych nowoczesnego wyposażenia instytucji edukacji/ nauki/ kultury/ sportu
<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie współpracy między szkołami wyższymi a podmiotami gospodarczymi poprzez transfer wiedzy i doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań związanych z transferem wiedzy i doświadczeń między szkołami wyższymi a podmiotami gospodarczymi
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie i promocja imprez kulturalnych i sportowych oraz zajęć edukacji pozaszkolnej i kulturalnej, szczególnie dla dzieci i młodzieży zamieszkującej obszary Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zorganizowanych/ poddanych działaniom promocyjnym imprez kulturalnych/ sportowych/ zajęć edukacji pozaszkolnej/ kulturalnej, szczególnie dla dzieci i młodzieży zamieszkującej obszary Zespołu

ZESPÓŁ VI

RYS HISTORYCZNY

Zespół VI obejmuje obszary kolejowe na północnej krawędzi dzielnicy XII, tereny południowej części Zarzecza i Podgajów, fragment południowego krańca dzielnicy Rybitwy oraz rejon zalewu Bagry.

Tereny kolejowe w tym rejonie utworzono na początku XX wieku – w latach 1914-1916 powstała wielka stacja rozrządowa, rozbudowywana później podczas II wojny światowej oraz po 1949 roku. Zalew Bagry, powstały w wyniku zatopienia wyrobisk żwirowni, położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie terenów kolejowych.

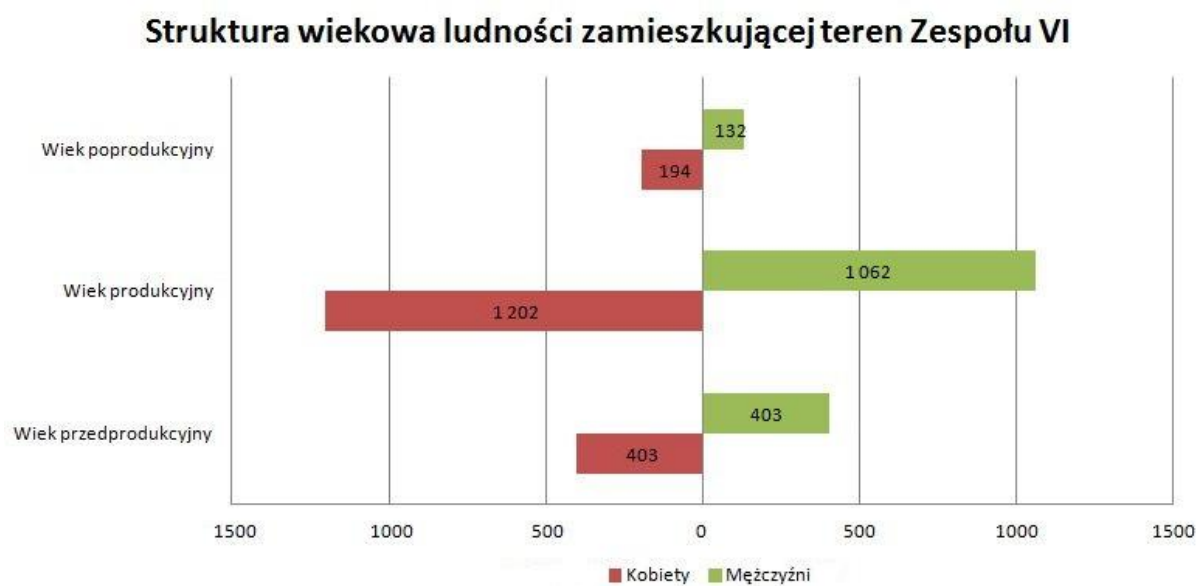
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

Zespół VI zajmuje teren o powierzchni 903,5 ha, co stanowi 2,77% powierzchni Miasta. Według danych GIS w 2013 r. obszar Zespołu VI zamieszkiwało 3 396 osób (0,46% ogółu mieszkańców Krakowa), z czego ...% stanowiły kobiety. Gęstość zaludnienia na tym obszarze wynosiła 3,8 os./ha, a więc była wielokrotnie niższa niż średnia gęstość zaludnienia dla całego Miasta (22,7 os./ha w 2013 r.).

Struktura płci i wieku mieszkańców Zespołu VI

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Wiek przedprodukcyjny	806	403	403
Wiek produkcyjny	2 264	1 202	1 062
Wiek poprodukcyjny	326	194	132
Ogółem	3 396	1 799	1 597

Wykres 22. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu VI

Źródło: Opracowanie: Urząd Miasta Krakowa (Dane zebrane w GIS).

Na terenie Obszaru VI liczba bezrobotnych w 2012 r. wynosiła 140 osób, z czego kobiety stanowiły 45% bezrobotnych. Szacunkowa wartość stopy bezrobocia to 6,9%⁶⁰ (4,8% dla Krakowa).

Świadczenia pomocy społecznej przyznano 174 osobom, co stanowiło 5,9% populacji Zespołu. Średnia osób objętych świadczeniami pomocy społecznej dla całego Miasta wynosiła w 2012 r. 5%.

Na terenie Zespołu VI funkcjonuje 37 przedsiębiorstw.

STRUKTURA URBANISTYCZNA

Na terenie Zespołu VI funkcjonują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Uchwała Nr LXI/859/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Płaszów-Rybitwy”.
- Uchwała Nr CXIII/1157/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego rejonu zbiornika Bagry w Płaszowie.

⁶⁰ W analizach dotyczących poszczególnych zespołów wskaźnik stopy bezrobocia ma charakter szacunkowy. Z uwagi na brak dostępu do danych Urzędu Miasta (dane zebrane w GIS) dotyczących liczby ludności w 2012 r. wskaźnik ten, na potrzeby niniejszego opracowania, został wyliczony w sposób następujący: liczba osób bezrobotnych w 2012 r., została odniesiona do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (suma kobiet w wieku 18-59 lat i mężczyzn w wieku 18-64 lat) w 2010 r.

Mapa 12. Miejscowe plany zagospodarowanie przestrzennego w Zespole VI

Źródło: Opracowanie własne.

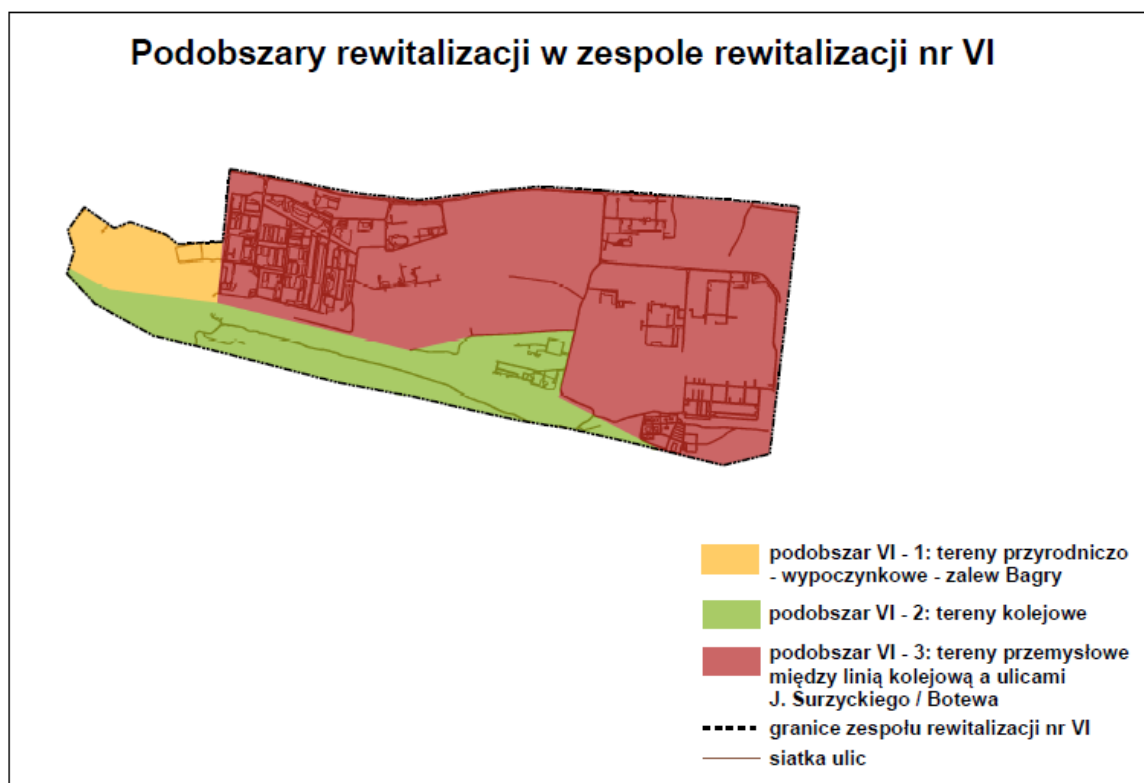
Pod względem struktury urbanistycznej zespół podzielono na trzy podobszary.

Podobszar VI-1: tereny przyrodniczo-wypoczynkowe – zalew Bagry

Podobszar VI-2: tereny kolejowe

Podobszar VI-3: tereny przemysłowe między linią kolejową a ulicami J. Surzyckiego / Botewa

Mapa 13. Podobszaru rewitalizacji w Zespole VI

Źródło: Opracowanie własne.

PODOBSZAR VI-1: TERENY PRZYRODNICZO-WYPOCZYNKOWE – ZALEW BAGRY

Zalew Bagry jest jednym z większych zbiorników wodnych na terenie Krakowa. Ten sztucznie utworzony zbiornik wodny posiada na prawie całym obwodzie nieumocnione, porośnięte szuwarem trzcinowym brzegi, które sprzyjają gniazdowaniu licznych gatunków ptaków. Występuje tutaj wiele wartościowych gatunków fauny, np. małże, które w naturalny sposób regulują czystość wody. Zalew jest zarybiony, co stwarza dogodne warunki do wędkowania. Wschodnia część zalewu została zagospodarowana dla potrzeb rekreacji i wypoczynku, utworzono plażę, strzeżone kąpielisko oraz dwie przystanie wodne dla łodzi.

Teren jest bardzo atrakcyjny pod względem przyrodniczym, zalew jest popularnym miejscem rekreacji dla mieszkańców. Organizowanych jest tutaj wiele imprez i kursów żeglarskich. Nie jest jednak zagospodarowany wystarczająco proporcjonalnie do liczby użytkowników. Brakuje infrastruktury higieniczno-sanitarnej oraz gastronomicznej, centrum sportowego, placów do gier i zabaw. Dojazd i dojście nad zalew są utrudnione, odczuwalny jest także brak miejsc postojowych dla samochodów. W sezonie, chcący skorzystać z kąpieliska parkują samochody na okolicznych uliczkach osiedlowych, co zapewne stwarza utrudnienia dla mieszkańców osiedli zlokalizowanych wokół zalewu. Sam zalew także wymaga kompleksowej rewitalizacji, zwłaszcza poprzez oczyszczenie dna jeziora i zabezpieczenie nabrzeża.

Rejon zalewu Bagry ze względu na swoje walory krajobrazowe, ekologiczne oraz położenie w bliskiej odległości od śródmieścia, stanowi idealne miejsce dla rekreacji i obcowania z naturą. Warto zadbać o jego rozwój i zintensyfikować działania rewitalizacyjne w jego bezpośrednim otoczeniu.

PODOBSZAR VI-2: TERENY KOLEJOWE

Tereny kolejowe ciągną się przez kilka kilometrów – od zalewu Bagry na zachodzie, do osiedla Złocień na wschodzie. Zlokalizowane są tutaj m.in. Kolejowe Zakłady Nawierzchniowe Bieżanów oraz, w dużej mierze zdekapitalizowane, budynki magazynowo-naprawcze kolei. Obszar funkcjonuje jako stacja rozrządowa. Stan techniczny torowisk wymaga remontów i modernizacji. Stan dróg oraz zieleni podlega nieustającej degradacji. Cały podobszar znajduje się w niezadowolającym stanie, m.in. wykazuje braki w uzbrojeniu komunikacyjnym. Jego obecny sposób użytkowania nie jest adekwatny do położenia w strukturze miasta.

Teren ten stanowi również istotną barierę utrudniającą dostęp do zalewu Bagry.

Teren ten wyznaczony jest w planie „Kluczowe obszary aktywizacji gospodarczej” w Strategii i w Studium jako obszar przeznaczony do zainwestowania.

PODOBSZAR VI-3: TERENY PRZEMYSŁOWE – ULICA J. SURZYCKIEGO / BOTEWA

Opisywany podobszar to teren przemysłowy leżący pomiędzy ulicą J. Surzyckiego na północy, a terenami kolejowymi na południu. Kumulacja zainwestowania występuje w zachodniej części podobszaru. Największą inwestycją w tym rejonie jest oczyszczalnia Płaszów, która w ostatnich latach poddana została gruntownej modernizacji i rozbudowie.

Cechą charakterystyczną tego podobszaru jest niski udział zieleni wysokiej, co skutkuje obniżeniem walorów estetycznych terenu.

Poza tym zlokalizowane są tutaj nowe inwestycje, takie jak punkty logistyczne, salony samochodowe, budynki zakładów przemysłowych. Charakterystyczne dla tego obszaru jest przemieszanie nowych i starych zakładów i przedsiębiorstw handlowo-usługowych. Najwięcej nowych inwestycji pojawiło się w zachodniej części podobszaru, charakteryzującego się większą intensywnością zabudowy. Wschodnia część podobszaru zagospodarowana jest znacznie bardziej ekstensywnie, a zabudowa jest w dużej mierze zdekapitalizowana, postępuje degradacja terenu. We wschodniej części zlokalizowane są m.in. Krakowskie Zakłady Garbarskie, Telefonika Kable SA, giełda samochodowa oraz bardzo ważny punkt zaopatrzeniowy dla drobnych przedsiębiorców, ale i dla mieszkańców – targowisko Rybitwy. W południowo-wschodniej części podobszaru, w pobliżu torów kolejowych, znajduje się mieszkaniowe osiedle Kolejowe oraz osiedle Złocień, gdzie w ostatnim czasie nastąpiło znaczne zagęszczenie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej.

Wyposażenie terenu w drogi dojazdowe dla pojazdów osobowych i ciężarowych jest wystarczające. Na uwagę zasługuje budowa i rozbudowa ul. Surzyckiego do ul. Botewa, a także budowa ul. Śliwiaka, która łączy się z Droga Ekspresową S7. Budowa została współfinansowana z funduszy europejskich. Nowy ciąg komunikacyjny aktywizuje obszar oraz odciąża główne trasy Krakowa. Obszar jest dostatecznie dobrze skomunikowany, jednak jakość nawierzchni ulic (poza nową trasą ul. Kuklińskiego – ul. Surzyckiego – ul. Botewa) jest niezadowolająca, zdarzają się nawet drogi o nawierzchni nieutwardzonej. Wraz z budową KST i pętli tramwajowej zlokalizowanej przy ul. Lipskiej poprawiła się dostępność komunikacyjna podobszaru, jednak peryferyjne rejon podobszaru nadal są niewystarczająco obsługiwane przez komunikację miejską.

Fot. 19. Dwupoziomowe skrzyżowanie ul. Nowohuckiej z ul. Kuklińskiego / Surzyckiego

WYNIKI POGŁĘBIONEJ DIAGNOZY UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNYCH, GOSPODARCZYCH I PRZESTRZENNYCH

W ramach MPRK zrealizowano duże projekty inwestycyjne unowocześniając i modernizując układ komunikacyjny na obszarze Zespołu VI. Były to projekty kluczowe nie tylko dla obszaru, ale i dla Miasta. Największą inwestycją na tym terenie stanowiła budowa linii tramwajowej Krakowskiego Szybkiego Tramwaju etap IIA: Rondo Grzegórzeckie – Most Kotlarski – Klimeckiego – ul. Lipska wraz z przebudową pasa drogowego i budową ul. Kuklińskiego, której koszt przekroczył 118,5 mln zł. Innymi ważnymi inwestycjami w zakresie infrastruktury komunikacyjnej i technicznej były rozbudowa ul. Surzyckiego-Botewa oraz budowa oczyszczalni ścieków Płaszów II. Podobnie jak w innych obszarach, także na terenie Zespołu VI prowadzone są działania mające na celu uciepłownienie w oparciu o sieć miejską obiektów na nim zlokalizowanych, poprzez rozbudowę istniejącego układu oraz wykonanie bezpośrednich przyłączy. Mieszkańcy dostrzegają poprawę komunikacji na terenie Zespołu, zdecydowana większość nie miała problemów z poruszaniem się, korkami, czy dostępem do komunikacji miejskiej. Dobrze oceniają też poziom edukacji oraz dostępność do obiektów handlowych i instytucji publicznych.

Tereny przemysłowe, oraz tereny pokolejowe ulegają stopniowej degradacji i wymagają wzmożonych działań służących ich rewaloryzacji i ponownemu zagospodarowaniu. Mieszkańcy również wskazywali na brak dogodnych uwarunkowań i występujące trudności w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej na terenie Zespołu VI. Przyciągnięcie potencjalnych inwestorów w kolejnym okresie finansowania MRPO może być o tyle łatwiejsze, że w ostatnich latach zadbano o rozbudowę i modernizację infrastruktury komunikacyjnej na tym terenie.

Wciąż brakuje inwestycji kluczowych dla tego Zespołu, polegających na rekultywacji i rozbudowie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz komunikacyjnej w bezpośrednim otoczeniu zalewu Bagry, po to, aby nadać mu właściwy status zbiornika sprzyjającego aktywnej rekreacji wodnej. Uporządkowanie przestrzeni publicznej wokół akwenu oraz odpowiednia infrastruktura zwiększą zainteresowanie wśród mieszkańców, co pozwoli na przyciągnięcie inwestycji prywatnych i rozwój

obszaru. Warto także wdrożyć na drodze administracyjnej ograniczenia zabudowy w okolicy zalewu, aby zachować jego unikatowy i rekreacyjny charakter.

Z uwagi na niski udział zieleni wysokiej na terenie Podobszaru VI-3 wskazane byłoby wprowadzenie wzdłuż ciągów komunikacyjnych nasadzeń drzew o charakterze alejowym. Takie działanie wpłynęłoby korzystnie na środowisko oraz sprzyjałoby rehabilitacji tej przestrzeni, która obecnie nie przedstawia większych walorów estetycznych.

Tereny zlokalizowane w ramach Zespołu VI charakteryzują się wysokim stopniem degradacji i dekapitalizacji oraz wymagają sporych nakładów i działań w celu ich rewaloryzacji i ponownego włączenia do przestrzeni publicznej. Założenia poczynione w ramach MPRK nie straciły na aktualności, choć ich realizacja może być ułatwiona ze względu na realizację w ostatnich latach wysoce kosztochłonnej inwestycji w zakresie infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, dających niezbędną bazę dla dalszego rozwoju obszaru.

IDENTYFIKACJA MOCNYCH I SŁABYCH STRON	
Mocne strony	Słabe strony
Zalew Bagry stanowi kluczowy teren w przestrzeni ze względu na walory ekologiczne i przyrodnicze	Niedostateczne wykorzystanie walorów i potencjału terenu
Ogromny potencjał obszaru zalewu Bagry, jako terenu rekreacyjnego dla mieszkańców Krakowa	Niewystarczająca oferta dla sportu i wypoczynku oraz brak odpowiedniej infrastruktury w bezpośrednim otoczeniu zalewu Bagry
Dobra jakość wody w zbiorniku zalewu	Deficyt ścieżek rowerowych i spacerowych
Potencjał Zespołu w postaci licznych terenów rezerwowych dla rozwoju nowych funkcji	Brak powiązań przestrzennych ze stawem Płaszowskim
Teren przemysłowy ważny w strukturze miasta, dobrze skomunikowany i uzbrojony, o ogromnym potencjale rozwojowym	Ekstensywne użytkowanie terenów
Istnienie szeregu funkcjonujących zakładów i przedsiębiorstw	Postępująca degradacja terenów kolejowych, zły stan techniczny torowisk
Lokalizowanie nowych inwestycji świadczące o zainteresowaniu inwestorów terenem	Dekapitalizacja zabudowy, szczególnie na terenach przemysłowych i kolejowych
Budowa oczyszczalni ścieków Płaszów	Zanieczyszczenie środowiska, zwłaszcza emitowane przez uciążliwy ruch kołowy
Duże inwestycje komunikacyjne i drogowe, wpływające na atrakcyjność obszaru oraz usprawniające ruch kołowy	Zbyt niski udział zieleni wysokiej na terenie Podobszaru VI-3, szczególnie wzdłuż ciągów komunikacyjnych, obniżone walory estetyczne terenu

CELE OPERACYJNE I TYPY PROJEKTÓW

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań dotyczących rewitalizacji Zespołu VI rozpoczętych przez Miasto Kraków oraz podmioty zewnętrzne
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie dokumentów programowych i planistycznych dla całego Zespołu VI wspierających i umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba dokumentów programowych/ planistycznych dla Zespołu wspierających i umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji
<ul style="list-style-type: none"> Zainicjowanie i powołanie instytucjonalnej formy wsparcia beneficjentów rewitalizacji w przygotowaniu koncepcji projektów rewitalizacyjnych i aplikowania o środki zewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób zatrudnionych w instytucjach/ organizacjach/ innych formach prawnych zajmujących się wsparciem beneficjentów rewitalizacji w przygotowaniu koncepcji projektów rewitalizacyjnych i aplikowania o środki zewnętrzne

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej	<ul style="list-style-type: none"> Liczba uczestników, którzy wzięli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie psychologicznym/ poradnictwie specjalistycznym/ innych formach dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej Liczba uczestników, którzy zawzięli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności/ bezdomności skutecznie włączonych w działania dotyczące aktywizacji społecznej i zawodowej Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu starzenia się skutecznie włączonych w działania dotyczące aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem Liczba uczestników kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców Zespołu Liczba uczestników działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych

	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba dzieci/ młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych skutecznie włączonych w działania wspierające • Liczba osób chcących powrócić na rynek pracy skutecznie objętych działaniami związanymi z opieką nad ich dziećmi
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia, kursy, doradztwo zawodowe, wsparcie psychologiczne, poradnictwo specjalistyczne oraz inne formy wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej oraz społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa psychologicznego/ poradnictwa specjalistycznego/ innych form dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej • Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie psychologicznym/ poradnictwie specjalistycznym/ innych formach dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej
<ul style="list-style-type: none"> • Promocja przedsiębiorczości, szkolenia, kursy, doradztwo dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą • Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych z powodu ubóstwa, niepełnosprawności i bezdomności 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej i zawodowej osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności / bezdomności
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej oraz zapewnienie warunków integracji ze środowiskiem osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym i wykluczonych z powodu starzenia się 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem osobom/ rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu starzenia się
<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie i wdrażanie form integracji społecznej mieszkańców, organizowanie kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych dla mieszkańców Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców Zespołu
<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja i wdrażanie form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ innych form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci

funkcjonujących w środowiskach lokalnych	i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych
<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie i wdrażanie form opieki nad dziećmi osób chcących powrócić na rynek pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ innych form opieki nad dziećmi osób chcących powrócić na rynek pracy

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost odsetka powierzchni publicznej poddanej rewitalizacji
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie terenów nad zalewem Bagry jako atrakcyjnych terenów rekreacyjnych z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zagospodarowanych terenów zieleni pod funkcje rekreacyjne
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja i budowa obiektów infrastruktury publicznej służącej rozwojowi sektora rekreacyjnego i wiążącej się z działalnością gospodarczą nad zalewem Bagry 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zmodernizowanych/ wybudowanych elementów infrastruktury przestrzeni publicznych służących rozwojowi sektora rekreacyjnego i wiążących się z działalnością gospodarczą nad zalewem Bagry
<ul style="list-style-type: none"> • Porządkowanie przestrzeni ulicznej (między innymi zwężenie pasów jezdnych, poszerzenie chodników, tworzenie i organizowanie miejsc parkingowych), odnawianie nawierzchni, oświetlenia i elementów małej architektury, nasadzanie drzew i krzewów w oparciu o gatunki dostosowane do warunków miejskich oraz przy zastosowaniu rozwiązań zapewniających prawidłowy rozwój drzew w takich warunkach, z dbałością o zachowanie jednorodności gatunkowej alei 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów związanych z porządkowaniem przestrzeni publicznych • Powierzchnia przestrzeni publicznych objętych działaniami porządkującymi • Długość pasów jezdnych poddanych zwężeniu • Długość chodników poddanych poszerzeniu • Liczba utworzonych/ zorganizowanych miejsc parkingowych • Długość/ powierzchnia odnowionej nawierzchni ciągów komunikacyjnych • Liczba zamontowanych/ wymienionych elementów oświetlenia/ małej architektury • Liczba wymienionych/ nowo nasadzonych drzew

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba pasażerów komunikacji publicznej/ użytkowników indywidualnych pojazdów kołowych objętych projektami związanymi z tworzeniem funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji • Liczba pojazdów korzystających z wybudowanych wewnętrznych dróg dojazdowych

Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja infrastruktury technicznej i budowa wewnętrznych dróg dojazdowych w celu poprawy dostępności komunikacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Długość/ powierzchnia/ liczba elementów zmodernizowanej/ wyremontowanej infrastruktury technicznej komunikacji miejskiej • Długość wybudowanych wewnętrznych dróg dojazdowych
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa i modernizacja infrastruktury ułatwiającej poruszanie się pieszych, rowerzystów i osób niepełnosprawnych w bezpośrednim otoczeniu zalewu Bagry 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych elementów infrastruktury ułatwiającej poruszanie się pieszych/ rowerzystów/ osób niepełnosprawnych

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Usunięcie mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost odsetka powierzchni terenów/ liczby obiektów o funkcjach zgodnych z polityką przestrzenną Zespołu
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie, budowa i rozbudowa infrastruktury technicznej terenów rezerwowych dla rozwoju przedsiębiorstw działających obecnie na obszarach przemysłowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zagospodarowanych terenów rezerwowych dla przedsiębiorstw działających na obszarach przemysłowych • Liczba zmodernizowanej/ wybudowanej/ rozbudowanej infrastruktury technicznej terenów rezerwowych dla przedsiębiorstw działających na obszarach przemysłowych
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zmodernizowanej/ rozbudowanej infrastruktury technicznej

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Wzmocnienie struktur gospodarczych	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte projektami/ uzyskały wsparcie w wyniku przeprowadzonych projektów związanych ze wzmocnieniem lokalnej gospodarki
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie terenów inwestycyjnych pod lokalizację nowych przedsiębiorstw, zwłaszcza z sektora zaawansowanych technologii i czystego przemysłu, dzięki zapewnieniu atrakcyjnych terenów pod inwestycje i celowe pozyskiwanie stosownych branż 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zagospodarowanych terenów inwestycyjnych pod lokalizację nowych przedsiębiorstw, zwłaszcza z sektora zaawansowanych technologii i czystego przemysłu
<ul style="list-style-type: none"> • Promocja nowych terenów inwestycyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań promocyjnych nowych terenów inwestycyjnych

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Poprawa jakości środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost odsetka zrewitalizowanych powierzchni terenów zieleni
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie strefy ekologicznej nad zalewem Bagry 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zagospodarowanych terenów zieleni strefy ekologicznej nad zalewem Bagry
<ul style="list-style-type: none"> • Zakup środków trwałych związanych z nowoczesnymi technologiami, działania poprawiające jakość środowiska naturalnego dzięki dekontaminacji gruntów i wyeliminowaniu źródeł emisji zanieczyszczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zakupionych środków trwałych/ działań związanych z nowoczesnymi technologiami poprawiającymi jakość środowiska naturalnego dzięki dekontaminacji gruntów/ zredukowaniu ruchu kołowego/ wyeliminowaniu źródeł emisji zanieczyszczeń
<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie systemu terenów zieleni wartościowych ekologicznie i ich zagospodarowanie do wykorzystania jako tereny rekreacyjne dzięki powiązaniu przestrzennemu i funkcjonalnemu zalewu Bagry ze stawem Płaszowskim 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zagospodarowanych terenów zieleni wartościowych ekologicznie do wykorzystania jako tereny rekreacyjne zalewu Bagry i stawu Płaszowskiego powiązane przestrzennie i funkcjonalnie

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób objętych działaniami na rzecz zapobiegania przestępczości i poprawy bezpieczeństwa
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie form prewencji i promocji zachowań prospołecznych w ramach kontynuacji programu „Bezpieczny Kraków“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów związanych z prewencją/ promocją zachowań prospołecznych, szczególnie wśród młodzieży, w ramach kontynuacji programu „Bezpieczny Kraków“
<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa i modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej i poprawa wystroju miejsc leżących na uboczu, w celu zwiększenia bezpieczeństwa w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rozbudowanych/ zmodernizowanych elementów oświetlenia przestrzeni publicznej miejsc leżących na uboczu
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa i rozbudowa systemu monitoringu miejskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zamontowanych urządzeń systemu monitoringu miejskiego

ZESPÓŁ VII

RYS HISTORYCZNY

Zespół VII obejmuje południowo-zachodni fragment Łągiewnik oraz wschodnią i południową część jednostki urbanistycznej Borek Fałęcki Wschód, w tym rejon tzw. Białych Mórz.

Historia Łagiewnik sięga średniowiecza – początkowo istniała tutaj wieś rycerska, a od wieku XV własność kasztelańska. W wieku XVI powstał dwór kasztelański z zabudową folwarczną, rozbudowywany w przeciągu kolejnych stuleci.

Od XVII wieku na terenie Łagiewnik działała papiernia. W latach 80. XIX wieku przeprowadzono tędy linię kolejową Kraków – Oświęcim, a w roku 1910 zbudowano przystanek kolejowy.

Przełom XIX i XX wieku zapoczątkował w tym rejonie rozwój przemysłu – na bazie odkrytych tu pokładów gliny, itów i gipsu powstały kopalnie, cegielnie i fabryka naczyń glinianych. Jedna z tutejszych cegielni działa do dnia dzisiejszego. Rozwinął się też przemysł metalowy oraz meblarski – już przed wojną działała Łagiewnicka Fabryka Armatur, po wojnie upaństwowiona, a w 1956 roku zostały uruchomione Krakowskie Zakłady Odlewnicze. Branżę meblarską od 1952 roku reprezentowała Krakowska Fabryka Mebli.

Tradycja ośrodka kultu religijnego w Łagiewnikach sięga końca XIX wieku: w latach 1889-93 wzniesiono klasztor Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia z kaplicą św. Józefa oraz ochronką dla dziewcząt. Łagiewnicki kościół jest miejscem, gdzie pochowano św. siostrę Faustynę. W latach 1999-2000 na terenie dawnych ogrodów klasztornych powstało Sanktuarium Miłosierdzia Bożego.

W ramach Zespołu VII wyodrębniono tylko jeden podobszar ze względu na fakt, iż pomimo zróżnicowanej obecnie struktury funkcjonalno-przestrzennej ma on docelowo pełnić jednorodną funkcję centrum pielgrzymkowego z terenami zieleni.

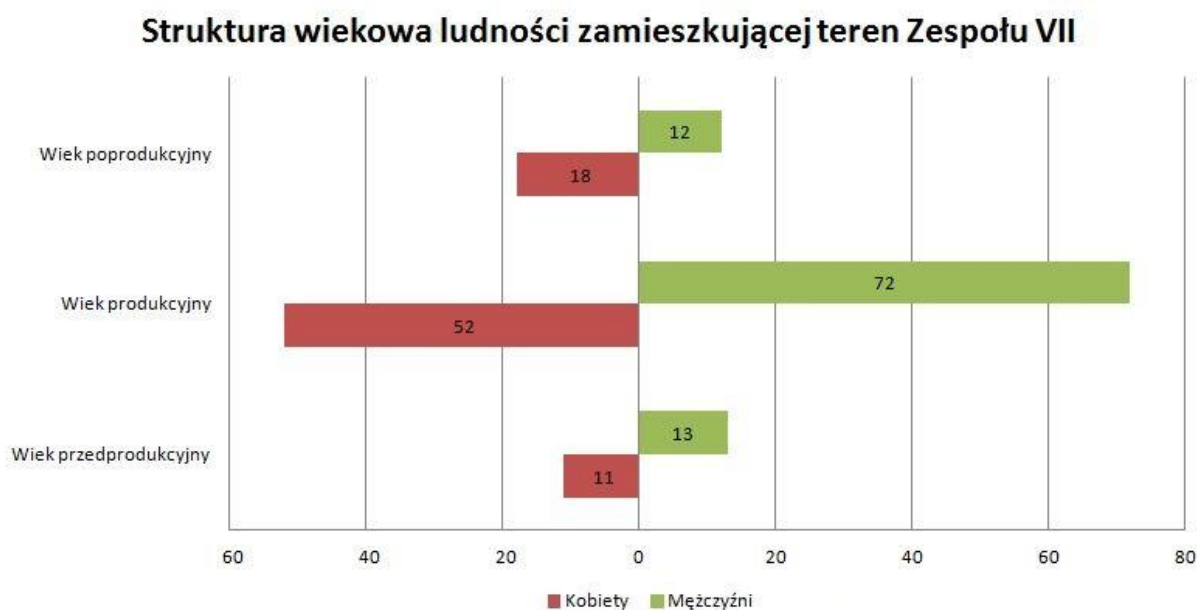
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

Zespół VII zajmuje teren o powierzchni 138,9 ha, stanowi zatem 0,43% powierzchni Miasta. Według danych GIS w 2013 r. obszar Zespołu VII zamieszkiwało 178 osób (0,02% ogółu mieszkańców Krakowa), z czego kobiety stanowiły 53%. Gęstość zaludnienia na tym obszarze wynosi 1,3 os./ha, co jest zrozumiałe, biorąc pod uwagę charakter przeznaczenia obszaru (gęstość zaludnienia dla całego Krakowa – 22,7 os./ha).

Struktura płci i wieku mieszkańców Zespołu VII

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Wiek przedprodukcyjny	24	11	13
Wiek produkcyjny	124	52	72
Wiek poprodukcyjny	30	18	12
Ogółem	178	81	97

Wykres 23. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu VII

Źródło: Opracowanie: Urząd Miasta Krakowa (Dane zebrane w GIS).

Na terenie Zespołu VII liczba bezrobotnych w 2012 r. wynosiła 7 osób, z czego kobiety stanowiły 52% bezrobotnych. Szacunkowa wartość stopy bezrobocia to 4,5%⁶¹ i była niższa niż średnia dla całego Miasta (4,8% dla Krakowa).

Świadczenia pomocy społecznej zostały przyznane 7 osobom, co stanowiło 4,2% populacji obszaru. Średnia liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej dla całego Miasta wynosiła w 2012 r. 5%.

Na terenie Zespołu VII funkcjonuje 37 przedsiębiorstw.

STRUKTURA URBANISTYCZNA

Na terenie Zespołu VII obowiązuje jeden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, którego zakres określa Uchwała Nr LVIII/777/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 10 października 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Białe Morza”.

⁶¹ W analizach dotyczących poszczególnych zespołów wskaźnik stopy bezrobocia ma charakter szacunkowy. Z uwagi na brak dostępu do danych Urzędu Miasta (dane zebrane w GIS) dotyczących liczby ludności w 2012 r. wskaźnik ten, na potrzeby niniejszego opracowania, został wyliczony w sposób następujący: liczba osób bezrobotnych w 2012 r., została odniesiona do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (suma kobiet w wieku 18-59 lat i mężczyzn w wieku 18-64 lat) w 2010 r.

Mapa 14. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole VII

Źródło: Opracowanie własne.

Obszar Zespołu VII obejmuje kompleks klasztorny Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia z nowo wzniesionym Sanktuarium Bożego Miłosierdzia oraz tereny zieleni doliny Wilgi wraz z obszarem tzw. Białych Mór. W sąsiedztwie Sanktuarium powstał Dom Pielgrzyma wraz z zapleczem gastronomicznym.

Komunikacyjna obsługa rejonu zapewniona jest poprzez dworzec kolejowy Borek Fałęcki i linie autobusowe. Na południe od Sanktuarium zlokalizowane są zielone tereny przyrzeczne w dolinie rzeki Wilgi i małe zalesione wzgórza.

W wyniku działalności przemysłowej w dużej części obszar ten został zdegradowany i występują na nim znaczne przekształcenia środowiska. Gdziekolwiek widać pozostałości baraków poprzemysłowych. Ten dziki, zaniedbany i źle dostępny teren jest obecnie wyłączony z aktywnego użytkowania. Rzeka Wilga w granicach Zespołu VII zanieczyszczana jest przez spływ wody z pokładów poflotacyjnych na terenie budowy Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”.

Zarówno w Strategii Rozwoju Krakowa jak i w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa całość Zespołu VII wyznaczona została jako kluczowy obszar aktywizacji o znaczeniu kulturowym.

Zespół VII objęty jest zakresem rozpisanego w maju 2007 roku konkursu urbanistyczno-architektonicznego na projekt Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”. W ramach Centrum ma powstać Dom Jana Pawła II – upamiętniający postać Ojca Świętego (muzeum, instytut naukowo-badawczy, kaplica, centrum konferencyjne na 1000 osób, zaplecze administracyjne,

część handlowo-gastronomiczna), centrum rekolekcyjne z domem noclegowym na 100 miejsc oraz mieszkaniami służbowymi, parkingi ogólnodostępne oraz obiekty hotelowe o zróżnicowanym standardzie – hotel i hostel oraz camping. Otoczenie Centrum stanowić będzie krajobraz rekultywowanych terenów poprodukcyjnych i odrodzonej na nim przyrody, urządzonej w formie parku miejskiego, łączącego przestrzennie i widokowo obiekty Sanktuarium i Centrum. Obecnie budowa Centrum jest w trakcie realizacji.

Fot. 20. Budowa Centrum im. Jana Pawła II

WYNIKI POGŁĘBIONEJ DIAGNOZY UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNYCH, GOSPODARCZYCH I PRZESTRZENNYCH

Zespół VII objęty jest zakresem rozpisanego w maju 2007 roku konkursu urbanistyczno-architektonicznego na projekt Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”. W ramach Centrum powstają m.in. Dom Jana Pawła II, centrum rekolekcyjne, parkingi, obiekty hotelowe. Otoczenie Centrum stanowić ma krajobraz rekultywowanych terenów poprodukcyjnych i odgradzonej na nim przyrody, urządzonej w formie parku miejskiego. Ponieważ program konkursu zawierał szczegółowe wytyczne dotyczące przyszłego zagospodarowania terenu, pojawiła się propozycja nieuwzględniania go w kolejnych działaniach rewitalizacyjnych miasta. Warto jednak pozostawić ten teren w MPRK, w celu monitorowania postępów działań rewitalizacyjnych, obserwacji zachodzących na nim zmian i ewentualnego sterowania, poprzez dodatkowe działania, dalszym procesem rewitalizacji na tym obszarze.

Z uwagi na powyższe uwarunkowania, a zwłaszcza wpisywanie się tego obszaru w inne polityki Miasta, zakładać należy sporządzenie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla tego obszaru w późniejszym okresie.

IDENTYFIKACJA MOCNYCH I SŁABYCH STRON

Mocne strony	Słabe strony
Ważne miejsce kultu religii chrześcijańskiej, przyciągające rokrocznie tłumy pielgrzymów	Brak odpowiednich działań w zakresie rewitalizacji rozległych obszarów zieleni w południowej części obszaru

Budowa Centrum Jana Pawła II	Duże zanieczyszczenie środowiska, zwłaszcza rzeki Wilgi oraz terenów tzw. Białych Mórz
Rozbudowana infrastruktura usługowo-turystyczna na terenie Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, obsługująca ruch pielgrzymkowy	Występowanie licznych baraków przemysłowych całkowicie wyłączonych z użytkowania i zdegradowanych
Spory udział terenów zieleni na terenie przemysłowym	
Bliskość ważnych szlaków komunikacyjnych	
Dobry dostęp do komunikacji miejskiej	

CELE OPERACYJNE I TYPY PROJEKTÓW

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań dotyczących rewitalizacji Zespołu VII rozpoczętych przez Miasto Kraków oraz podmioty zewnętrzne
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie i włączenie Zespołu do programu parków rzecznych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba dokumentów programowych dla Zespołu wspierających i umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rozwój funkcji turystyki pielgrzymkowej i rekreacji	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost odsetka powierzchni obszaru Zespołu VII zagospodarowanej pod funkcje turystyki pielgrzymkowej i rekreacyjne
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie terenów zieleni tzw. Białych Mórz pod funkcje rekreacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia zagospodarowanych terenów zieleni pod funkcje rekreacyjne
<ul style="list-style-type: none"> Modernizacja i budowa dróg i chodników 	<ul style="list-style-type: none"> Długość zmodernizowanych/ wybudowanych dróg/ chodników
<ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie przestrzeni publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia zagospodarowanych przestrzeni publicznych

ZESPÓŁ VIII

RYS HISTORYCZNY

Obszar wyodrębniony jako Zespół VIII obejmuje: tereny huty ArcelorMittal Poland SA Oddział w Krakowie (dawniej: huta im. Lenina w latach 1949-1989, następnie huta im. Tadeusza Sendzimira w latach 1990-2004), kopiec Wandy, fort Mogiła, tereny po zachodniej stronie kombinatu metalurgicznego, na północ od ul. Igołomskiej, tereny tzw. starej hałdy „Ruszcza”, niewielkie skupisko

zabudowy mieszkaniowej na południe od ul. Igołomskiej, tereny na południe od ul. Igołomskiej: osiedle Robotnicze, Pleszów, Nową Haldę i część przestrzeni otwartych na północ od ul. Branickiej.

Do budowy huty im. Lenina przystąpiono w 1949 roku na terenach wsi podkrakowskich położonych na północny-wschód od miasta. W 1954 roku huta rozpoczęła produkcję. W związku z załamaniem koniunktury w latach 90. zakłady Kombinatu Metalurgicznego zdecentralizowano. Obecnie kombinat należy do spółki Mittal Steel Poland SA Oddział Kraków i dzięki otwartej w lipcu 2007 r. walcowni gorącej blach staje się zakładem wyższych technologii, konkurencyjnym na światowym rynku.

Centrum Administracyjne dawnej huty im. Tadeusza Sendzimira stanowi najbardziej charakterystyczny zespół architektury okresu socrealizmu w Nowej Hucie. Dwa bliźniacze gmachy, stanowiące oprawę wejścia głównego na teren huty nawiązują do renesansowych i barokowych pałaców włoskich (proj. J. Ballenstedta i J. Ingardena, wzniesione w l. 1952- 1955).

Część z sąsiadujących z terenem kombinatu dawnych wsi należało do historycznego „klucza” z siedzibą w Branicach (Stryjów, Chałupki, Przylasek Rusiecki). W wielu z nich zachowane są obiekty o znacznych wartościach historycznych (np. pałac w Pleszowie).

Cały ten zespół przewidziany został w Strategii Rozwoju Krakowa i w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa jako strefa rewitalizacji obszarów przemysłowych. W tych granicach znajduje się również kluczowy obszar aktywizacji o znaczeniu gospodarczym – Centrum Administracyjne oraz kluczowy obszar aktywizacji naukowo-technologicznej – Park Technologiczny w Branicach.

W marcu 2012 r. ogłoszono konkurs na opracowanie koncepcji architektoniczno-urbanistycznej dla Nowej Huty pod tytułem „Nowa Huta Przyszłości”. Celem konkursu było przygotowanie planów rewitalizacji terenów przemysłowych, pokazanie kierunku zagospodarowania terenów dawnej strefy ochronnej kombinatu hutniczego oraz otwarcie tego obszaru na przyszłe inwestycje, w tym inwestycje w nowoczesne usługi dla biznesu. Obszar wskazany w konkursie obejmował teren o powierzchni 5,5 tys. ha. Z nadesłanych 65 propozycji wybrano 23 projekty finałowe. Wygrał projekt opracowany przez gliwicką pracownię architektoniczną ARCA – Biuro Projektów Urbanistyki i Architektury, przewidujący utworzenie strefy aktywności gospodarczej w Nowej Hucie, Parku Naukowo-Technologicznego w Branicach, terenów rekreacyjnych ze SPA i kompleksem basenów w Przylasku Rusieckim oraz Centrum Wielkoskalowych Plenerowych Wydarzeń Kulturalnych – Błonia 2.0.

Zgłoszone projekty konkursowe posłużą jako materiał do przygotowywanej zmiany Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa. Staną się podstawą do przygotowania planów powstania strefy gospodarczej w Nowej Hucie, a co za tym idzie, przyczynią się znacząco do przyciągnięcia nowych inwestorów do Krakowa. Skutkiem realizacji programu ma być przekształcenie Krakowa w nowoczesną, ponad milionową aglomerację, która stanowić będzie jeden z kluczowych ośrodków rozwoju w centralnej części Europy.

UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

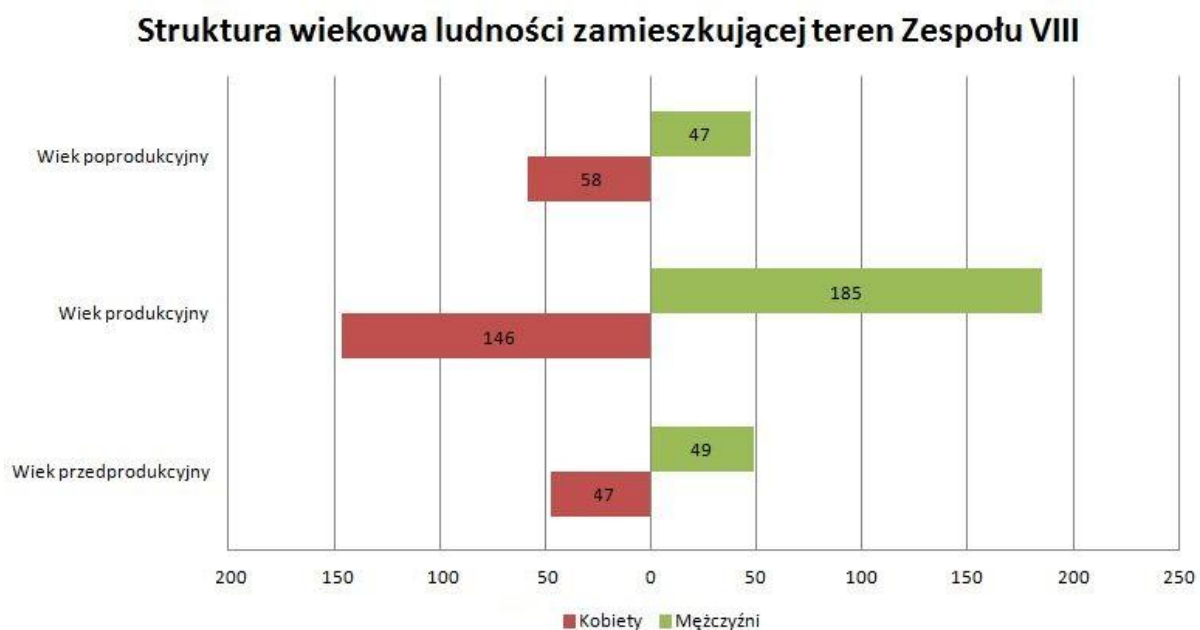
Zespół VIII jest największym z zespołów objętych MPRK. Jego powierzchnia wynosi 1 737,4 ha, co stanowi 5,32% powierzchni Miasta. Według danych umieszczonych w GIS w 2013 r. obszar Zespołu VIII zamieszkiwały 532 osoby (0,07% ogółu mieszkańców Krakowa), z czego 47% stanowiły kobiety. Gęstość zaludnienia na tym terenie wynosi 0,3 os./ha i jest najniższa ze wszystkich zespołów rewitalizacyjnych. Tak małe zasiedlenie tego

terenu wynika z charakteru jego przeznaczenia, głównie pod dużą działalność gospodarczo-przemysłową (głównie ArcelorMittal Poland) i rolnictwo.

Struktura płci i wieku mieszkańców Zespołu VIII

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Wiek przedprodukcyjny	96	47	49
Wiek produkcyjny	331	146	185
Wiek poprodukcyjny	105	58	47
Ogółem	532	251	281

Wykres 24. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu VIII

Źródło: Opracowanie: Urząd Miasta Krakowa (Dane zebrane w GIS).

Na terenie Zespołu VIII liczba bezrobotnych w 2012 r. wynosiła 39 osób, z czego kobiety stanowiły 52% bezrobotnych. Szacunkowa wartość stopy bezrobocia to 11,4%⁶² (4,8% dla Krakowa) i jest ona znacznie wyższa, w porównaniu do innych obszarów objętych rewitalizacją i średniej stopy bezrobocia dla Miasta. Tak wysoki wskaźnik stopy bezrobocia jest wynikiem niskiego poziomu

⁶² W analizach dotyczących poszczególnych zespołów wskaźnik stopy bezrobocia ma charakter szacunkowy. Z uwagi na brak dostępu do danych Urzędu Miasta (dane zebrane w GIS) dotyczących liczby ludności w 2012 r. wskaźnik ten, na potrzeby niniejszego opracowania, został wyliczony w sposób następujący: liczba osób bezrobotnych w 2012 r., została odniesiona do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (suma kobiet w wieku 18-59 lat i mężczyzn w wieku 18-64 lat) w 2010 r.

zasiedlenia oraz znacznego udziału terenów o charakterze rolniczym. Obszar ten jest terenem wysoce uprzemysłowionym, o czym świadczy chociażby wskaźnik ilości podmiotów gospodarczych, przypadających na jednego mieszkańca. Problemem może być też przewaga dużych zakładów, które zatrudniają wyspecjalizowanych pracowników z różnych dzielnic miasta, a mniejszy udział małych podmiotów zatrudniających ludność lokalną.

Świadczenia pomocy społecznej przyznane zostały 102 osobom, co stanowiło aż 20% populacji Zespołu. Średnia liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej dla całego Miasta wynosiła w 2012 r. 5%.

Na terenie Zespołu VIII funkcjonuje 481 przedsiębiorstw, oznacza to, że na każdego mieszkańca przypada 0,92 przedsiębiorstwa. Tak wysoki wskaźnik liczby przedsiębiorstw nie dziwi, z uwagi na typowo przemysłowy charakter tego obszaru.

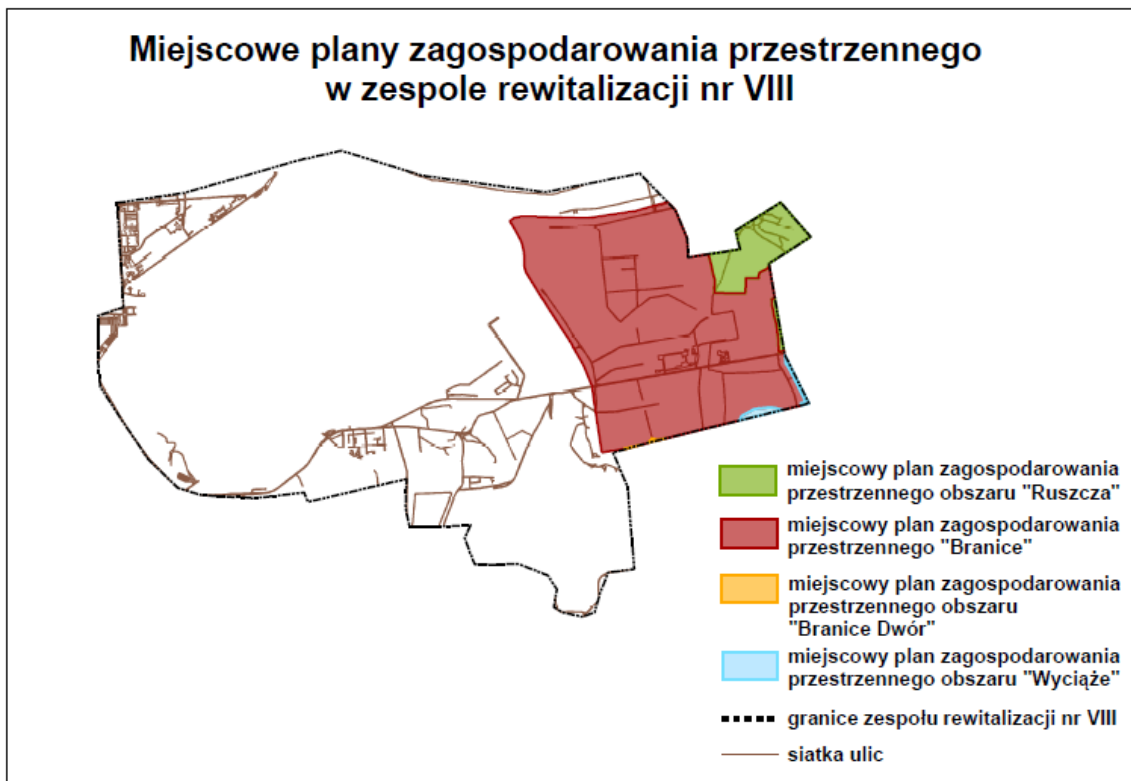

STRUKTURA URBANISTYCZNA

Dla następujących obszarów Zespołu VIII lub sąsiadujących sporządzono lub sporządza się miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Uchwała Nr CXVII/1235/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 27 września 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Branice”.
- Uchwała Nr LXXXI/1061/09 Rady Miasta Krakowa z dnia 23 września 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Ruszcza”.
- Uchwała Nr LXXX/1049/09 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 września 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Branice-Dwór”.
- Uchwała Nr LXXXII/1075/09 Rady Miasta Krakowa z dnia 7 października 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Wyciąże”.

Mapa 15. Miejsce plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole VIII

Źródło: Opracowanie własne.

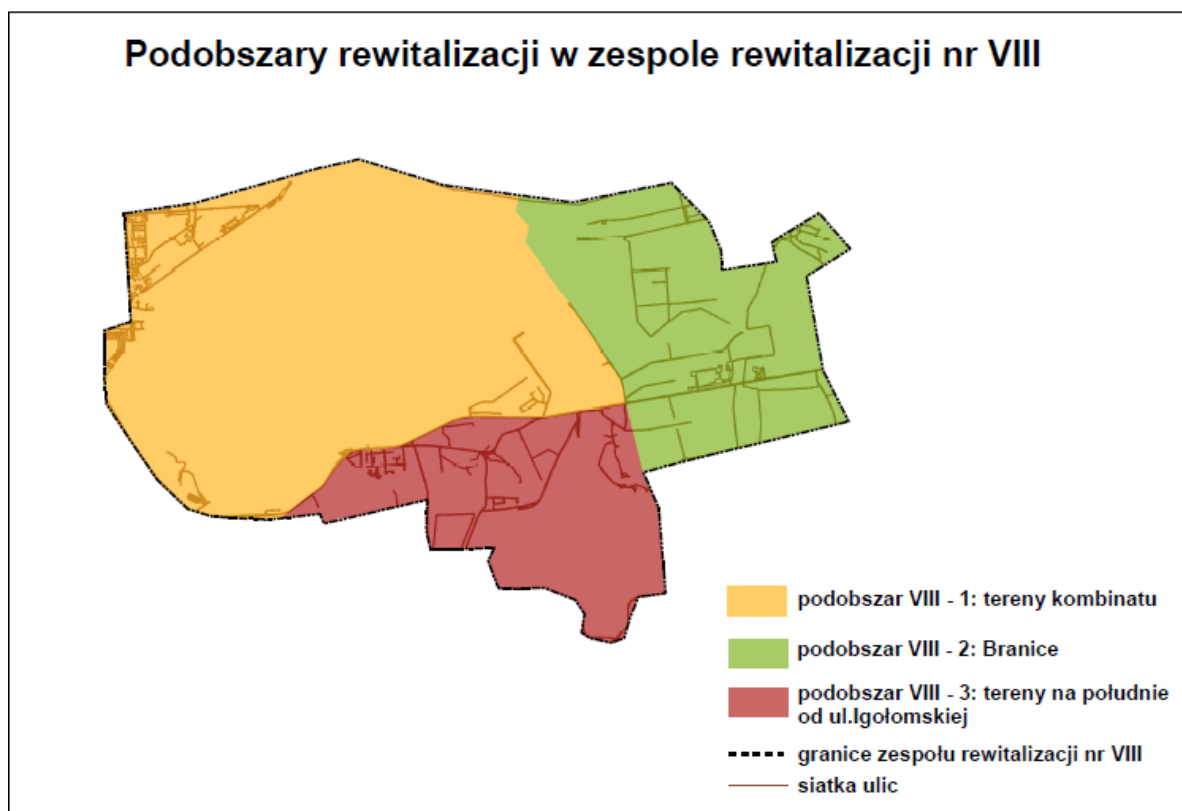
W Zespole VIII wyróżniono trzy podobszary:

Podobszar VIII-1: tereny kombinatu.

Podobszar VIII-2: Branice.

Podobszar VIII-3: tereny na południe od ul. Igołomskiej.

Mapa 16. Podobszary rewitalizacji w Zespole VIII

Źródło: Opracowanie własne.

PODOBSZAR VIII-1: TERENY HUTY ARCELOR MITTAL POLAND SA ODDZIAŁ W KRAKOWIE, KOPIEC WANDY, FORT MOGIŁA

Podobszar ten położony jest na wschód od „starej” Nowej Huty, ograniczony od strony wschodniej i południowej ulicami Ujastek i Igołomską, od zachodniej obszarem „Branice” objętym MPZP, a torami kolejowymi od strony północnej. Większość obszaru zajmują tereny przemysłowe i poprzemysłowe należące do huty Arcelor Mittal Poland SA, lecz nie w pełni przez nią wykorzystywane. Część z nich stoi niezagospodarowana i niszczeje, część przejęły mniejsze spółki.

Wskutek długiej i intensywnej eksploatacji huty na całym podobszarze nastąpiła znacząca degradacja środowiska, w tym kontaminacja gruntu. Huta nadal stanowi poważny problem dla środowiska i nadal jest, mimo przeprowadzanych modernizacji, źródłem emisji zanieczyszczeń.

Obszar jest trudno dostępny komunikacyjnie, stan dróg dojazdowych wewnątrz obszaru wymaga remontów, nawierzchnie ulic są połatane, chodniki krzywe, nierówne, poprzerastane zielenią. Sieć dróg i połączeń komunikacyjnych jest niewystarczająca, by stworzyć dogodne warunki do rozwoju. Na wschód od kombinatu metalurgicznego w trakcie realizacji jest rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej.

Przy ulicy Ujastek znajdują się kopiec Wandy i fort Mogiła. Kopiec Wandy powstał prawdopodobnie ok. VII-VIII wieku. Wznosi się on niedaleko muru otaczającego hutę. W okresie budowy umocnień twierdzy Kraków w drugiej połowie XIX wieku na terenie Mogiły w sąsiedztwie kopca Wandy

wzniesiono fort Mogiła, który jest obecnie udostępniony dla zwiedzających. Nie są to jednak miejsca wystarczająco wyeksponowane.

Fot. 21. Zdegradowany teren – hałda odpadów hutniczych

PODOBSZAR VIII-2: BRANICE

Do podobszaru VIII-2 należą tereny po zachodniej stronie kombinatu metalurgicznego na północ od ul. Igołomskiej, tereny tzw. starej hałdy „Ruszcza” i niewielkie skupisko zabudowy mieszkaniowej na południe od ul. Igołomskiej, o charakterze wiejskim, zagrodowym. Teren jest zainwestowany ekstensywnie, a na wschód od hałdy „Ruszcza” jest właściwie wolny od zabudowy. Ze względu na bliskie sąsiedztwo kombinatu oraz strefę ochronną huty, na terenie pojawiają się nieliczne nowe inwestycje o charakterze produkcyjnym.

Charakterystyczną cechą jest tu zderzenie relikwów przeszłości z różnych epok – np. pohutniczych obiektów przemysłowych z pojedynczymi nowymi inwestycjami, a także sąsiedztwo dworu i lamusa w Branicach oraz hałd i terenów wyeliminowanych z produkcji rolnej. Pozostała część obszaru jest w zasadzie wolna od zabudowy, za wyjątkiem nielicznych obiektów magazynowo-gospodarczych. Ulice są w złym stanie technicznym, brakuje chodników, a miejscami nawet poboczy. Dostęp do publicznej komunikacji miejskiej jest niewystarczający.

Znaczną część terenu zajmują łąki i uprawy, a także tereny zieleni wysokiej w postaci samosiewów, rosnące za starą hałdą „Ruszcza”. Zieleń wysoką na południe od ulicy Igołomskiej, na terenie dawnej wsi Branice, tworzą typowe szpalery drzew porastające „miedze” oraz dawne założenie parkowe wokół dworu i lamusa, obecnie pozbawione odpowiedniej opieki i dbałości. Ponadto na terenie podobszaru znajdują się jeszcze zespoły pałacowo-parkowe: w Pleszewie i w Ruszczy, które jednak ulegają stopniowej degradacji. W sąsiedztwie podobszaru zlokalizowane są kolejne podworskie założenia parkowe: w Wadowie, Kościelnikach i Łuczanowicach, które również niszczeją. Są to obiekty cenne przyrodniczo i krajobrazowo, jednak wymagają rewaloryzacji.

W stosunkowo bliskiej odległości zlokalizowane są byłe wsie (obecnie osiedla) Pleszów, Stryjów i Wyciąże, a nieco dalej Kujawy, Chałupki i Przylasek Rusiecki. Od strony zachodniej i południowo-zachodniej obszar sąsiaduje z tzw. Nową Hałdą.

Podstawowe problemy tego podobszaru to przeciążenie ruchem i zła jakość nawierzchni ul. Igołomskiej, a także słaba dostępność z rejonów południowego i zachodniego oraz brak bezpośredniego połączenia z drogami głównymi.

Fot. 22. Zdegradowane tereny po hałdzie

PODOBSZAR VIII-3 TERENY NA POŁUDNIE OD UL. IGOŁOMSKIEJ

Podobszar VIII-3 obejmuje tereny na południe od ul. Igołomskiej: osiedle Robotnicze, Pleszów, Nową Hałdę i część przestrzeni otwartych na północ od ul. Branickiej. Występuje tu nieliczna zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna o charakterze wiejskim, zagrodowym, natomiast na południe od ulicy Igołomskiej zabudowa ma charakter przemysłowy, jednak nowe inwestycje pojawiają się nielicznie, w wyniku czego teren zainwestowany jest ekstensywnie. Stan zabudowy jest zróżnicowany, od zadbanej domów, po zaniedbane lub całkowicie zniszczone, opuszczone budynki.

Na terenie podzespołu na uwagę zasługują: dworek Kirchmayerów z 1829 r., park terasowy z pierwotnym systemem stawów oraz klasycystyczny kościół pw. św. Wincentego w Pleszowie, jako obiekty o wartości historycznej.

Podobnie jak w podobszarze VIII-2 należy spodziewać się tutaj poważnych skażeń gruntu. Tereny zagrożone są ponadto wodą stuletnią. Połączenia komunikacyjne są niewystarczające. Ulice, a szczególnie ich nawierzchnie, znajdują się przeważnie w złym stanie technicznym, wyraźnie brakuje chodników dla pieszych, pobocza są nieutwardzone, z licznymi ubytkami nawierzchni. Zdecydowanie w najlepszym stanie są nawierzchnie ulic na terenie dawnej wsi Pleszów, pomimo że tu również brakuje odpowiedniej infrastruktury do ruchu pieszych.

Terunami zieleni na obszarze są przede wszystkim pola uprawne, liczne nieużytki oraz olbrzymi obszar zdegradowanego terenu po Nowej Hałdzie. Zieleń wysoka występuje tu w postaci samosiewów. Najwartościowsze zasoby zieleni wysokiej znajdują się przy obiektach zabytkowych – pałacu Kirchmayerów oraz przy kościele św. Wincentego.

WYNIKI POGŁĘBIONEJ DIAGNOZY UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNYCH, GOSPODARCZYCH I PRZESTRZENNYCH

Głównym problemem Zespołu VIII jest zły stan techniczny ulic oraz niewystarczający dostęp do publicznej komunikacji miejskiej, które utrudniają dotarcie pracowników do zakładów zlokalizowanych na terenie Zespołu, oraz wysoki stopień degradacji nieużytków i obszarów poprzemysłowych. Rozwój terenu przemysłowego Nowej Huty jest ściśle powiązany z rozwojem jej części mieszkalnej. Zespół V stanowi bowiem podstawowe i naturalne zaplecze mieszkalno-usługowe dla pracowników zakładów. Inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz wsparcie dla przedsiębiorstw ukierunkowane dla obszaru Zespołu VIII, pociągną za sobą wzrost zatrudnienia i rozwoju sektora usługowo-handlowego na terenie „starej” Nowej Huty i innych okolic kombinatu hutniczego i terenów przemysłowych, przyczyniając się do zmniejszenia problemów społecznych obserwowanych na tych obszarach.

Mieszkańcy Zespołów V i VIII czują się mocno związani z Nową Hutą i często to tutaj toczy się ich całe życie, nierzadko nie odwiedzają centrum miasta jak również nie bywają w innych obszarach Krakowa. Podczas próby o ocenę Krakowa skupiali się oni raczej na samej Nowej Hucie. Dlatego też realizowane projekty z zakresu polityki społecznej mają znaczenie kluczowe dla tego obszaru, z uwagi na wysoki poziom bezrobocia mieszkańców i uzależnienie znacznej ich części od świadczeń pomocy społecznej. Ważne zatem jest pamiętanie o programach aktywizacji i edukacji mieszkańców tego obszaru, przy realizacji przyszłych polityk rozwojowych i rewitalizacyjnych.

Znajdujące się na terenie Zespołu VIII oraz w jego okolicach zespoły dworsko-pałacowe, które obecnie ulegają stopniowej degradacji, stanowią niewykorzystany potencjał tego terenu. Po rewaloryzacji mogłyby stanowić atrakcję turystyczną i miejsce rekreacji.

Nowa Huta wymaga wzmożonych działań rewitalizacyjnych oraz dalszego wdrażania celów i założeń MPRK. Jest to jeden z kluczowych obszarów rozwoju gospodarczego Krakowa, dlatego zapewnienie odpowiedniej infrastruktury i wsparcia dla firm prowadzących działalność na tym obszarze powinno stanowić jeden z priorytetów polityki gospodarczej Urzędu Miasta.

IDENTYFIKACJA MOCNYCH I SŁABYCH STRON

Mocne strony	Słabe strony
Ogromny potencjał rozwojowy dla wprowadzenia nowych funkcji gospodarczych	Poważne zanieczyszczenie środowiska naturalnego z powodu wieloletniej emisji huty
Zachowane pierwotne struktury urbanistyczne na obszarach mieszkalnych o charakterze wiejskim	Stagnacja w rozwoju na skutek długotrwałego wykluczenia obszarów z zabudowy
Przywiązanie mieszkańców i ich identyfikowanie się z miejscem zamieszkania	Deficyty systemu komunikacji i transportu, niedostateczny dostęp do środków komunikacji publicznej
Lokalizacja wartościowych obiektów historycznych, m.in.: kopiec Wandy, fort Mogiła, Centrum Administracyjne Huty, zespoły pałacowo-parkowe w Branicach, Ruszczy	Braki w dostępie do infrastruktury technicznej na części terenu Zespołu

i Pleszowie (wraz z kościołem) oraz sąsiadujące z Zespołem VIII: w Wadowie, Kościelnikach i Łuczanowicach	
	Duży udział terenów niezagospodarowanych
	Wysokie bezrobocie wśród mieszkańców
	Bardzo wysoki udział osób objętych świadczeniami pomocy społecznej

CELE OPERACYJNE I TYPY PROJEKTÓW

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań dotyczących rewitalizacji Zespołu VIII rozpoczętych przez Miasto Kraków oraz podmioty zewnętrzne
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie dokumentów programowych i planistycznych dla całego Zespołu VIII wspierających i umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba dokumentów programowych/ planistycznych dla Zespołu wpierających i umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji
<ul style="list-style-type: none"> Zainicjowanie i powołanie instytucjonalnej formy wsparcia beneficjentów rewitalizacji w przygotowaniu koncepcji projektów rewitalizacyjnych i aplikowania o środki zewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób zatrudnionych w instytucjach/ organizacjach/ innych formach prawnych zajmujących się wsparciem beneficjentów rewitalizacji w przygotowaniu koncepcji projektów rewitalizacyjnych i aplikowania o środki zewnętrzne

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Rewitalizacja społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej	<ul style="list-style-type: none"> Liczba uczestników, którzy wzięli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie psychologicznym/ poradnictwie specjalistycznym/ innych formach dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej Liczba uczestników, którzy wzięli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności/ bezdomności skutecznie włączonych w działania

	<p>dotyczące aktywizacji społecznej i zawodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu starzenia się skutecznie włączonych w działania dotyczące aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem • Liczba uczestników kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców Zespołu • Liczba uczestników działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych • Liczba dzieci/ młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych skutecznie włączonych w działania wspierające • Liczba osób chcących powrócić na rynek pracy skutecznie objętych działaniami związanymi z opieką nad ich dziećmi
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia, kursy, doradztwo zawodowe, wsparcie psychologiczne, poradnictwo specjalistyczne oraz inne formy wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej oraz społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa psychologicznego/ poradnictwa specjalistycznego/ innych form dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej • Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie psychologicznym/ poradnictwie specjalistycznym/ innych formach dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej
<ul style="list-style-type: none"> • Promocja przedsiębiorczości, szkolenia, kursy, doradztwo dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą • Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej i zawodowej osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem

i wykluczonych z powodu ubóstwa, niepełnosprawności i bezdomności	społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności / bezdomności
<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej oraz zapewnienie warunków integracji ze środowiskiem osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym i wykluczonych z powodu starzenia się 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem osobom/ rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu starzenia się
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i wdrażanie form integracji społecznej mieszkańców, organizowanie kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych dla mieszkańców Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców Zespołu
<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych
<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i wdrażanie form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i wdrażanie form opieki nad dziećmi osób chcących powrócić na rynek pracy 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań/ innych form opieki nad dziećmi osób chcących powrócić na rynek pracy

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba pojazdów korzystających z wybudowanych wewnętrznych dróg dojazdowych/ dróg dalekobieżnych
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Modernizacja infrastruktury technicznej i budowa wewnętrznych dróg dojazdowych oraz dróg dalekobieżnych w celu poprawy dostępności komunikacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> Długość/ powierzchnia/ liczba elementów zmodernizowanej/ wyremontowanej infrastruktury technicznej dróg dojazdowych i dalekobieżnych Długość wybudowanych wewnętrznych dróg dojazdowych/ dróg dalekobieżnych
<ul style="list-style-type: none"> Budowa, modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej poprawie dostępności do środków komunikacji publicznej (dalekobieżnej i miejskiej) 	<ul style="list-style-type: none"> Długość/ powierzchnia/ liczba elementów zmodernizowanej/ wyremontowanej infrastruktury technicznej komunikacji miejskiej/ komunikacji publicznej dalekobieżnej

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Usunięcie mankamentów natury strukturalnej	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost odsetka powierzchni terenów/ liczby obiektów o funkcjach zgodnych z polityką

i funkcjonalnej	przestrzenną Zespołu
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie, budowa i rozbudowa infrastruktury technicznej terenów rezerwowych dla rozwoju przedsiębiorstw działających obecnie na obszarach przemysłowych 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia zagospodarowanych terenów rezerwowych dla przedsiębiorstw działających na obszarach przemysłowych Liczba zmodernizowanej/ wybudowanej/ rozbudowanej infrastruktury technicznej terenów rezerwowych dla przedsiębiorstw działających na obszarach przemysłowych
<ul style="list-style-type: none"> Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zmodernizowanej/ rozbudowanej infrastruktury technicznej
<ul style="list-style-type: none"> Rewitalizacja terenów poprzemysłowych i wprowadzenie nowoczesnych funkcji użytkowych 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia zrewitalizowanych terenów poprzemysłowych pod nowoczesne funkcje użytkowe

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Wzmocnienie struktur gospodarczych	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte projektami/ uzyskały wsparcie w wyniku przeprowadzonych projektów związanych ze wzmocnieniem lokalnej gospodarki
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie terenów inwestycyjnych pod lokalizację nowych przedsiębiorstw, zwłaszcza z sektora zaawansowanych technologii i czystego przemysłu, dzięki zapewnieniu atrakcyjnych terenów pod inwestycje i celowe pozyskiwanie stosownych branż 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia zagospodarowanych terenów inwestycyjnych pod lokalizację nowych przedsiębiorstw, zwłaszcza z sektora zaawansowanych technologii i czystego przemysłu
<ul style="list-style-type: none"> Promocja nowych terenów inwestycyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów/ działań promocyjnych nowych terenów inwestycyjnych
<ul style="list-style-type: none"> Restrukturyzacja terenów przemysłowych na obszarze huty i wprowadzenie nowych funkcji w wyznaczonych częściach przedmiotowego obszaru 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia restrukturyzowanych terenów przemysłowych na obszarze huty pod nowe funkcje w wyznaczonych częściach przedmiotowego obszaru

Cel operacyjny	Wskaźniki rezultatu
Poprawa jakości środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost odsetka zrewitalizowanych powierzchni terenów zieleni
Priorytetowe typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> Zakup środków trwałych związanych z nowoczesnymi technologiami, działania poprawiające jakość środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zakupionych środków trwałych/ działań związanych z nowoczesnymi technologiami poprawiającymi jakość

dzięki dekontaminacji gruntów i wyeliminowaniu źródeł emisji zanieczyszczeń	środowiska naturalnego dzięki dekontaminacji gruntów/ zredukowaniu ruchu kołowego/ wyeliminowaniu źródeł emisji zanieczyszczeń
<ul style="list-style-type: none"> Stworzenie systemu terenów zieleni wartościowych ekologicznie i ich zagospodarowanie do wykorzystania jako tereny rekreacyjne dzięki powiązaniu przestrzennemu i funkcjonalnemu terenów zieleni nad Wisłą, z uwzględnieniem podworskich założeń parkowych, rewaloryzacja tych obiektów 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia zagospodarowanych terenów zieleni wartościowych ekologicznie do wykorzystania jako tereny rekreacyjne zieleni nad Wisłą powiązane przestrzennie i funkcjonalnie

OBSZARY ROZPOROSZONE

PARKI RZECZNE I PARKI KULTUROWE

Jednym z celów polityki przestrzennej Miasta jest zachowanie i wykorzystanie terenów o wybitnych wartościach historyczno-kulturowych (poza obszarem pomnika historii „Krakowa – historycznego zespołu Miasta”) i jednocześnie wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa wskazano ustanowienie parków kulturowych, których granice wyznaczone zostały na terenach dotychczas wyłączonych z działalności inwestycyjnej. Według zapisu Studium „Tworzenie parków kulturowych następuje w oparciu o uchwałę rady gminy, która zarazem precyzuje warunki dopuszczalnej działalności inwestycyjnej na danym terenie. Należy zaznaczyć, że aktywna ochrona otwartych przestrzeni publicznych w mieście i zarządzanie nimi przy wykorzystaniu ich walorów kulturowych jest zgodne z ustawodawstwem europejskim – od Europejskiej Deklaracji o Prawach Miast po międzynarodowe uregulowania konserwatorskie jak Karta Krakowska 2000 – preferującym integrację konserwacji krajobrazu kulturowego z działaniami ekologicznymi, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. W warunkach Krakowa oznacza to harmonijne łączenie i przenikanie się parków kulturowych z zespołem parków rzecznych i parków krajobrazowych, i wraz z ochroną obiektów i zespołów zabytkowych, stanowi integrację działań w środowisku kulturowym i przyrodniczym.”.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa z roku 2003 wnioskowano o ustanowienie dla szczególnie cennych obszarów, 9 parków kulturowych (obszary te były wskazane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego), takich jak:

1. „Wzgórze Świętej Bronisławy”,
2. „Lotnisko” w dzielnicy Czyżyny,
3. „Krzemionki Podgórskie”,
4. „Rajsko-Kosocice”,
5. „Skotniki-Bodzów”,
6. „Skała” w rejonie Lasku Wolskiego,

7. „Mydlniki-Tonie”,
8. „Fort Dłubnia”,
9. „Tynec”.

Żaden z nich nie został ostatecznie ustanowiony. Uchwalono w 2006 r. Zwierzyniecki Park Kulturowy obejmujący teren Wzgórza św. Bronisławy, Sikornika i Lasu Wolskiego, jednak ze względów formalnych uchwała ta została uchylona. Jedynym utworzonym Parkiem Kulturowym jest Park Kulturowy Stare Miasto, powołany w celu zachowania i kształtowania kulturowego i historycznego charakteru występujących na jego terenie przestrzeni publicznych.⁶³ Jedną z głównych konsekwencji ustanowienia parku kulturowego jest ustawowy wymóg sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wobec innych zadań planistycznych oraz w obawie przed protestami inwestorów i właścicieli gruntów władze Miasta odkładały decyzje o ustanawianiu parków kulturowych w takim zakresie, w jakim to proponowały władze konserwatorskie. Jednak pozytywne zmiany, które zachodzą w przestrzeni publicznej, poprzez uporządkowanie zabytkowej zabudowy ustanowionego Parku Kulturowego Stare Miasto, skłaniają do dalszych prac w zakresie powoływania kolejnych parków kulturowych.⁶⁴

Jak już wspomniano teren Starego Miasta, Plant Krakowskich oraz Wzgórza Wawelskiego na mocy Uchwały Nr CXV/1547/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 listopada 2010 r. objęty został utworzonym Parkiem Kulturowym Stare Miasto. Utworzenie Parku Kulturowego Stare Miasto miało na celu⁶⁵:

1. zachowanie i ekspozycję dziedzictwa kulturowego i krajobrazu historycznego układu urbanistycznego Miasta Krakowa w granicach Plant i Wzgórza Wawelskiego,
2. ochronę historycznej linii zabudowy, gabarytów i form architektonicznych,
3. ochronę funkcjonalną i kompozycyjną Plant Krakowskich oraz pozostałej zieleni, szczególnie historycznych ogrodów, skwerów oraz zieleni stoków Wzgórza Wawelskiego, z dopuszczeniem rewaloryzacji terenów zielonych,
4. ochronę osi, ciągów i punktów widokowych umożliwiających bliskie i dalekie widoki na charakterystyczne elementy zagospodarowania obszaru, ze szczególnym uwzględnieniem widoków na Wzgórze Wawelskie, oraz widoków z obszaru Parku na charakterystyczne elementy zagospodarowania Miasta,
5. ochronę krajobrazu kulturowego poprzez przeciwdziałanie nadmiernej rozbudowie działalności handlowej i usługowej, ingerującej w formę architektoniczną obiektów zabytkowych bądź zakłócającej ich ekspozycję, jak również ingerującej lub zakłócającej możliwość ekspozycji przestrzeni publicznej lub sprzecznej z tradycją kulturową Parku i związaną z nią estetyką.

---

⁶³ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

⁶⁴ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Urząd Miasta Krakowa 2013 r.

⁶⁵ Uchwała Nr CXV/1547/10 Rady Miasta Krakowa z dn. 3 listopada 2010 r. w sprawie utworzenia parku kulturowego pod nazwą Park Kulturowy Stare Miasto, Urząd Miasta Krakowa, 2010 r.

Parki kulturowe rekomendowane przez władze Miasta obejmują obszary krajobrazu kulturowego z przewagą historycznego krajobrazu miejskiego, w tym układów urbanistycznych dawnych miast składających się na dzisiejszą strukturę przestrzenną Krakowa, tradycyjnych zespołów zabudowy oraz istniejących, charakterystycznych dla danego obszaru, struktur funkcjonalno-społecznych. Są to⁶⁶:

1. Park Kulturowy „Kazimierz-Stradom z Bulwarami Wisły”,
2. Park Kulturowy „Stare Podgórze z Krzemionkami”,
3. Park „Stara Nowa Huta”.

Jednocześnie wszystkie doliny rzek zostały wyznaczone jako obszary, które ze względu na cenną florę i faunę należy uporządkować i chronić jako parki rzeczne. 13 kwietnia 2005 r. Rada Miasta Krakowa uchwaliła Program Ochrony Środowiska. Program ten, przewidziany na lata 2005-2007 z uwzględnieniem zadań zrealizowanych w 2004 r. oraz określający perspektywy na lata 2008-2011, wyznaczał konkretne wytyczne dla poszczególnych dolin rzecznych:

- Dolina Wisły: kształtowanie zespołów zieleni niskiej z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z zagrożenia powodziowego.
- Dolina Rudawy: dominacja zieleni niskiej.
- Dolina Prądnika: zakaz lokalizacji zabudowy wysokiej, orientowanie budynków dłuższą osią wzdłuż osi doliny, zakaz zagęszczania zabudowy istniejącej.
- Dolina Dłubni: kształtowanie zespołów zieleni z dużym udziałem zieleni niskiej.
- Dolina Wilgi: kształtowanie zespołu zieleni z udziałem zieleni niskiej, także wzdłuż jej dopływów, orientowanie budynków dłuższą osią równoległą do przeważającej cyrkulacji powietrza.
- Dolina Serafy z Malinówką: orientowanie budynków dłuższą osią równoległą do przeważającej cyrkulacji powietrza, zakaz zabudowy wysokiej, utrzymanie 70-80% powierzchni działek jako biologicznie czynnej.

---

⁶⁶ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

STREFA OCHRONY PARKÓW RZECZNYCH

L.p.	Nazwa parku rzecznego	Dzielnice	Powierzchnia strefy ochrony* - około [ha]
1	Park Rieczny Wisły (w tym Bulwary, Łąki Nowohuckie, Park Dębnicki, Park Nadwiślański, Płaszów-Ogrody i in.)	I, II, VII, VIII, XIII, XIV, XVIII	2614,0
2	Park Rieczny Prądnika z dopływami (w tym Białucha, Park Kosciuszki, Sudół od Modlnicy, Bibiczanka i Sudół Dominikański - Rozrywka)	II, III, IV, XVI	676,0
3	Park Rieczny Rudawy (w tym Błonia, Rudawa-Mydlnicka, Młynówka Królewska)	V, VI, VII	420,0
4	Park Rieczny Wilgi (w tym "Białe Morza", Cyrkówka, Ludwinów, Wilga-Rydlówka i Potok Siarczany)	IX, X, XI, XIII	350,0
5	Park Rieczny Dłubni (z Baranówką)	XV, XVI, XVII, XVIII	341,0
6	Park Rieczny Potoku Kościelnickiego	XVII, XVIII	406,0
7	Park Rieczny Drwinki i Serafy z Malinówką (w tym m.in. Park Aleksandry)	X, XII, XIII	236,0

Źródło: <https://www.bip.krakow.pl/zalaczniki/dokumenty/n/79606/karta>.

Jako podstawę do dalszych działań w zakresie zieleni Miasto Kraków opracowało listę terenów wskazanych do ustanowienia parków, w tym parków rzecznych. Na posiedzeniu w dniu 23 stycznia 2006 r. Komisja Planowania Przestrzennego i Ochrony Środowiska Rady Miasta Krakowa przyjęła następujące stanowisko w sprawie rankingu parków :

- Ranking parków powinien być traktowany jako lista terenów wskazanych do ustanowienia parków rzecznych i miejskich, a nie jako ścisła kolejność realizacji.
- Kryterium presji inwestycyjnej oraz wartość terenów do wykupienia powinny stanowić podstawę do zapisywania zadań budżetowych dotyczących wykupu terenów.
- Niedopuszczalne jest sprzedawanie lub oddawanie w inne formy władania terenów gminnych leżących w granicach określonych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa i Programie Ochrony Środowiska, a przeznaczonych pod parki aktualnie budowane i wymieniane w liście rankingowej.

Ponadto wyznaczono tereny, które w pierwszej kolejności powinny być objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego:

- Park Rieczny Dolina Dłubni od al. Solidarności do Wisły,
- Park Rieczny Sudół Dominikański (Rozrywka) od ul. Lublańskiej do granic administracyjnych Miasta,
- Park Rieczny Dolina Prądnika od granic administracyjnych miasta do ul. Opolskiej.

W Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Krakowa na lata 2012-2015 z uwzględnieniem zadań zrealizowanych w 2011 r. oraz perspektywą na lata 2016-2019 w ramach Koncepcji Rozwoju Terenów Zieleni wymieniono następujące założenia dotyczące parków rzecznych:

- wykorzystanie hydrologicznego systemu miasta do integracji terenów poprzez utworzenie systemu parków rzecznych,
- udostępnienie terenów parków rzecznych poprzez utworzenie ścieżek pieszych i tras rowerowych oraz włączenie do istniejącego i projektowanego systemu miejskiego,
- ochrona układu hydrologicznego wraz z terenami przyległymi jako szkieletu systemu zieleni miasta. Zabezpieczenie odpowiednimi zapisami w MPZP strefy zagospodarowania oraz strefy ochrony parków rzecznych, powinno być połączone ze skupem przez gminę gruntów znajdujących się w ww. strefach.

Ponadto wskazano na konieczność szczegółowego określania zasięgu parków rzecznych, w tym stref ochrony i zagospodarowania, a także zidentyfikowania pozostałych terenów zieleni (w tym określonych w MPZP lub w SUIKZP lub istniejących). Dotyczy to zarówno części opisowej, jak i graficznej miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Określenie sposobu zagospodarowania powinno opierać się na wyznaczeniu zakazów, nakazów, dopuszczeń i ograniczeń na terenie parków rzecznych.

W ramach realizacji projektów ujętych w Miejskim Programie Rewitalizacji Krakowa z października 2008 r. realizowano:

- zagospodarowanie Bulwarów Wisły,
- rewitalizacja terenów zielonych nad zalewem Nowohuckim.

Nie zrealizowano:

- zagospodarowanie wałów Rudawy,
- zagospodarowanie terenów zielonych wzdłuż rzeki Dłubni,
- zagospodarowanie terenu wokół zalewu Bagry.

W ramach realizacji projektów współfinansowanych z funduszy europejskich stworzono na wprost Wawelu Plażę Kraków oraz utworzono turystyczny szlak żeglugi śródlądowej na rzece Wiśle.

W Strategicznym Programie Ochrony Środowiska problem parków rzecznych jest jedynie ogólnie zarysowany. Wyznaczono cel, jakim jest przywrócenie drożności rzek i cieków wodnych wraz z właściwym zagospodarowaniem terenów dolin rzecznych, w tym ochrona istniejących naturalnych typów siedlisk (np. lasy łęgowe) wzdłuż brzegów.

Nadal parki rzeczne należą „tylko” do inwestycji planowanych w zakresie zieleni.

TWIERDZA KRAKÓW

Twierdza Kraków, świadectwo europejskiej techniki militarnej i trwały dokument historii miasta, jest jedną z największych i najlepiej zachowanych wielkich twierdz pierścieniowych powstałych w Europie w XIX w. W 1848 roku, gdy Kraków znalazł się w granicach Cesarstwa Austrii, rozpoczęto budowę pierwszych obiektów Twierdzy w celu ochrony granic cesarstwa i samego miasta, leżącego wówczas w bezpośrednim sąsiedztwie granicy rosyjskiej i w niewielkiej odległości od granicy z Prusami.

W kolejnych latach Twierdza była ciągle rozbudowywana i modernizowana, a pełnię świetności osiągnęła w przededniu I Wojny Światowej. W 1916 roku zaniechano dalszej rozbudowy.

Do dziś przetrwało 40 fortów oraz około stu innych obiektów infrastruktury Twierdzy jako systemu obronnego złożonego ze wzajemnie uzupełniających się i współpracujących ze sobą elementów, osadzonych w oryginalnym krajobrazie warownym z licznymi enklawami zieleni. Na obszarze Gminy Miejskiej Kraków znajduje się 35 fortów, 4 ostrogi bramne, 15 schronów amunicyjnych, baterie, szańce, kawerny, przy czym tylko część obiektów należy do majątku Gminy. Większość z nich zarządzana jest przez Zarząd Budynków Komunalnych (wszystkie forty), część terenów zielonych przez Krakowski Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu, pozostałe obiekty znajdują się w gestii Wydziału Skarbu Miasta. Większość fortów będących własnością Gminy wpisana jest do rejestru zabytków (ogółem ujęte są w nim 33 obiekty o charakterze fortyfikacji). Część zachowanych obiektów jest zagospodarowana, pozostałe są niezagospodarowane, niedostępne dla zwiedzających, w różnym stopniu dewastacji.

Forty zagospodarowane:

- Fort „Kościuszko” – siedziba radia RMF FM, muzeum, hotel, kawiarnia.
- Fort „Skała” – Obserwatorium Astronomiczne UJ.
- Fort „Olszanica” – ośrodek jeździecki, schronisko jeździeckie.
- Fort „Krzyszowice” – Młodzieżowy Dom Kultury.
- Fort „Grębałów” – ośrodek jeździecki.
- Fort „Kleparz” – piwnica win importowanych, klub muzyczny „Forty Kleparz”.

Pozostałe obiekty są zdewastowane, niekompletne, zachowane jedynie obrysy, wyburzone lub niewidoczne. Kilka obiektów jest w trakcie adaptacji.

Przykładowo:

- fort „Mistrzejowice” – zachował się dwukondygnacyjny blok koszar ze spłaszczonym stokiem, ulegający dewastacji, mimo że obiekt otoczony jest zagospodarowanym i zadbanym parkiem wewnątrzsiedlowym,
- fort „Rajsko” – dobrze zachowany fort, z zachowanymi koszarami, schronem, niezagospodarowany, niszczący wskutek wandalizmu oraz przerastania samosiewami, zielenią nieuporządkowaną, nieoficjalnie użytkowany przez miłośników „paintball'a”,
- fort pancerny „Łapianka” – obiekt mocno zdegradowany, ma być przekształcony w muzeum.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa problematyka Twierdzy Kraków poruszona została w kontekście ochrony i wykorzystania terenów zieleni fortecznej. Jako główne kierunki zagospodarowania przestrzennego wymieniono:

- ochronę i konserwację zachowanych oraz rekonstrukcję brakujących elementów układu urbanistycznego, a także substancji architektonicznej fortów i innych obiektów fortyfikacyjnych,
- ochronę, konserwację i odtworzenie zieleni fortecznej oraz układu dróg rokadowych, a także form ziemnych fortyfikacji,

- wykorzystanie i adaptację obiektów dla lokalizacji funkcji usługowych w celu racjonalnego zagospodarowania oraz rehabilitacji zespołów fortecznych i ich otoczenia.

Jako warunki i standardy wykorzystania terenu zdefiniowano:

- możliwość restauracji, rekonstrukcji i uzupełnień dokonywanych w ramach ochrony i konserwacji obiektów istniejących, w tym rozbudowy i nadbudowy oraz możliwość budowy nowych obiektów i urządzeń (pod warunkiem uzyskania zgody stosownych służb konserwatorskich),
- zachowanie i konserwację zieleni oraz form ziemnych fortyfikacji,
- możliwość prowadzenia prac związanych z niezbędną modernizacją obiektów fortecznych w zakresie infrastruktury technicznej, w celu ich adaptacji do nowych funkcji (pod warunkiem uzyskania zgody stosownych służb konserwatorskich).

Uchwałą Rady Miasta Krakowa Nr CXIX/1294/06 z dnia 25 października 2006 r. przyjęty został Ramowy program ochrony i rewitalizacji zespołu historyczno-krajobrazowego Twierdzy Kraków (z późn. zm. – patrz Uchwała Nr XVIII/230/07 Rady Miasta Krakowa z dnia 4 lipca 2007 r.). Dokument ten, przygotowany przez wspólny zespół zadaniowy Gminy Miejskiej Kraków oraz inicjatywy obywatelskiej „Otwarta Twierdza” Fundacji Aktywnej Ochrony Zabytków Techniki i Dziedzictwa Kulturowego „Janus”, dotyczy obiektów będących własnością Gminy Miejskiej Kraków i reguluje sposób ochrony i wykorzystania zespołu historyczno-krajobrazowego Twierdzy. Postuluje on, aby wszystkie znajdujące się we władaniu Gminy Miejskiej Kraków obiekty dawnej Twierdzy potraktować jako całość i połączyć je w jednolity zespół historyczno-krajobrazowy. Ochronie podlegać mają obiekty fortyfikacyjne i niefortyfikacyjne, elementy komunikacji, zieleń forteczna i krajobraz warowny. Formy ochrony polegać będą na wpisie do rejestru zabytków, ustanowieniu parków kulturowych, opracowaniu planu ochrony Zespołu Historyczno-Krajobrazowego Twierdzy Kraków z uwzględnieniem parków kulturowych i uchwalenie go przez Radę Miasta Krakowa, sporządzeniu odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz kontynuacji opracowywania i aktualizacji dokumentacji typu ewidencyjnego i wytycznych konserwatorskich w zakresie architektury i zieleni, opracowywaniu inwentaryzacji, studiów chłonności adaptacyjnej obiektów itp. Ponadto dokument definiuje cele dotyczące waloryzacji obiektów oraz stworzenia trasy dydaktyczno-turystycznej i Muzeum Twierdzy Kraków, zadania dotyczące zarządzania i wykorzystania obiektów, warunki przekazania fortów użytkownikom oraz obowiązki należące do Gminy Miejskiej Kraków. Nadmienia się także konieczność uwzględnienia zadań dotyczących całej byłej Twierdzy Kraków, takich jak powiązanie poszczególnych fortów oznakowaną trasą turystyczną czy docelowo stworzoną ścieżką rowerową oraz zapewnienie promocji. Dokument ten jest zobowiązaniem i wytyczną dla Miasta w zakresie rewitalizacji terenów Twierdzy Kraków, w uzupełnieniu do postanowień Studium.

Fundacja Aktywnej Ochrony Zabytków Techniki i Dziedzictwa Kulturowego "Janus" wygrała przetarg na przejęcie administracji nad krakowskimi fortami, doprowadzenie ich do porządku, wdrożenie programu rewitalizacji zespołu fortów oraz wypromowanie ich jako atrakcji turystycznej. W fundacji działa m.in. znany ekspert dr inż. arch. Krzysztof Wielgus.

Projekt „Otwarta Twierdza”, współfinansowany ze środków unijnych, zakłada budowę otwartego, rozproszonego ekomuzeum cywilizacji i wojny XIX i XX w. (zrealizowano etap I).

BLOKOWISKA – ZESPOŁY OSIEDLI WIELORODZINNYCH Z WIELKIEJ PŁYTY

Uchwała Rady Miasta Krakowa Nr C/1346/10, z dnia 12 maja 2010 r. w sprawie kierunków działania dla Prezydenta Miasta Krakowa w zakresie przygotowania programu zabudowy blokowej na terenie Gminy Kraków rozpoczęła proces wzmożonych działań w zakresie rehabilitacji blokowisk. Opracowane przez Instytut Rozwoju Miast na zlecenie Urzędu Miasta Krakowa Założenia programu rehabilitacji zabudowy blokowej na terenie Gminy Miejskiej Kraków stanowiły podstawę do przygotowania propozycji wyboru przez Radę Miasta Krakowa osiedli do objęcia pilotażowymi programami rehabilitacji. Przedmiotem analiz Założeń były obszary blokowisk określone w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa oraz w Strategii Rozwoju Krakowa.

3 listopada 2010 r. Rada Miasta Krakowa podjęła Uchwałę Nr CXV/1587/10 w sprawie przyjęcia Założeń programu rehabilitacji zabudowy blokowej na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Na podstawie tego dokumentu zdecydowano o podjęciu działań rehabilitacyjnych na obszarze dziewiętnastu krakowskich osiedli:

1. Azory
2. Prądnik Czerwony
3. Olsza II
4. Ugorek
5. II Pułku Lotniczego
6. Bieńczyce
7. Niepodległości
8. Albertyńskie
9. Złotej Jesieni
10. Kazimierzowskie
11. Jagiellońskie
12. Przy Arce
13. Wzgórza Krzesławickie
14. Dąbie
15. Podwawelskie
16. Ruczaj-Zaborze
17. Wola Duchacka
18. Kurdwanów
19. Na Kozłówce

Kolejnym krokiem było opracowanie przez Instytut Rozwoju Miast Wielokryterialnej analizy dziewiętnastu osiedli zabudowy blokowej położonych na terenie Gminy Miejskiej Kraków, wskazanych w wyżej wymienionych, przyjętych przez Radę Miasta Krakowa dokumentach strategicznych. W opracowaniu zastosowano metodykę wskazaną w Założeniach. Metoda analizy wielokryterialnej umożliwiła przeprowadzenie waloryzacji obszarów przewidzianych do rehabilitacji. Wskazano 37 wskaźników, według których dokonano oceny 19 analizowanych osiedli i uszeregowano je w kolejności od tych, które najpilniej potrzebują rehabilitacji po te, które takich działań na dzień

dzisiejszy nie wymagają. Czynniki te podzielono na 6 grup obejmujących następujące zagadnienia: problemy społeczne, ekonomiczne, środowiskowe, techniczne, architektoniczno-urbanistyczne oraz ogólno-miejskie. W wyniku przeprowadzonych analiz wskazano osiedla: Azory, Olsza II i Ugorek do objęcia pilotażowym programem rehabilitacji. Wybór ten zatwierdziła Rada Miasta Krakowa Uchwałą Nr LII/710/2012 z dnia 12 lipca 2012 r.

Przygotowanie programów poprzedziły konsultacje społeczne w formie dwudniowych warsztatów Future City Game, organizowanych na każdym z wybranych osiedli. Uczestniczyli w nich mieszkańcy, przedstawiciele lokalnych instytucji, stowarzyszeń, pracownicy społeczni, specjaliści z różnych dziedzin. W 2012 r. Wydział Rozwoju Miasta UMK zorganizował warsztaty na osiedlu Ugorek. Warsztaty, prowadzone według metodologii British Council statnowiły specyficzną formę konsultacji społecznych wprowadzających do procesu rehabilitacji wybranych osiedli. Dodatkowym celem tej formy warsztatów była promocja idei społeczeństwa obywatelskiego w mikroskali osiedla oraz wzbudzenie zaangażowania wśród mieszkańców w proces rewitalizacji. Uczestnicy warsztatów (mieszkańcy osiedla oraz osoby z nim związane) współpracowali w grupach, szukając pomysłów na poprawę warunków życia na osiedlu Ugorek. W 2013 roku zorganizowane zostały następne warsztaty na osiedlu Olsza II oraz na osiedlu Azory. Pomysły i uwagi uczestników warsztatów będą wykorzystywane przy tworzeniu pilotażowych programów rehabilitacji zabudowy blokowej dla poszczególnych osiedli.

Obecnie na obszarze osiedla Azory trwa projekt USER - Changes and conflicts in using public spaces, realizowany w ramach programu Urbact II. Jego celem jest wypracowanie uniwersalnej metody, przygotowanej do zastosowania w różnych miastach, umożliwiającej osiągnięcie zrównoważonego rozwoju miasta w następstwie przeprowadzanych procesów rewitalizacyjnych. Wypracowane na poziomie międzynarodowym propozycje działań będą następnie wdrażane na poziomie lokalnym. Rezultatem prac będzie opracowanie przez każde miasto, w ścisłej współpracy z lokalnymi zainteresowanymi stronami, Lokalnego Planu Działań. Tematem zgłoszonym przez Gminę Miejską Kraków do projektu jest rehabilitacja obszaru osiedla Azory, wskazanego w Wielokryterialnej analizie dziewiętnastu osiedli zabudowy blokowej jako osiedla najpilniej wymagającego stworzenia programu rehabilitacji. Szczególnie ważne jest więc, aby działania realizowane w ramach USER'a oraz wpisane w MPRK pozostawały ze sobą w spójności.

Zgodnie z Załoženiami Programu Rehabilitacji Zabudowy Blokowej na terenie Gminy Miejskiej Kraków w 2013 roku planowane jest powołanie Lokalnego Forum Rehabilitacji, którego celem będzie opracowanie pilotażowego Programu Rehabilitacji dla osiedli Ugorek i Olsza II.

PRZYSTANKI KOLEJKI MIEJSKIEJ

W sferze przygotowań do uruchomienia jest Szybka Kolej Aglomeracyjna (SKA). Ma ona służyć poprawie komunikacji podmiejskiej i regionalnej na terenie aglomeracji krakowskiej w oparciu o transport szynowy-kolejowy i jego integracji z pozostałymi podsystemami transportu, poprzez wspólny bilet. Wiodącą rolę przy budowie SKA pełni Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego.

Na zlecenie Województwa Małopolskiego w 2007 r. opracowane zostało Wstępne studium wykonalności Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej. W 2011 r. została dokonana aktualizacja tego dokumentu.

W ramach budowy kolei aglomeracyjnej zostanie rozbudowana sieć połączeń kolejowych w samym

mieście. Planowane są trzy trasy: Balice – Kraków – Wieliczka, Trzebinia – Kraków – Tarnów i Sędziszów – Kraków – Podbory Skawińskie. Do obsługi kolei zostaną wykorzystane już istniejące przystanki kolejowe, ale planuje się również (faza przygotowawcza) budowę nowych przystanków i węzłów przesiadkowych. SKA zostanie uruchomiona po zakończeniu modernizacji odcinków linii kolejowych przez PKP Polskie Linie Kolejowe SA.

W ramach realizacji projektów współfinansowanych z funduszy europejskich zmodernizowano linię kolejową nr 94 Kraków Płaszów – Oświęcim na odcinku Kraków Bonarka – Kraków Swoszowice.

Istniejące przystanki kolejki miejskiej są zaniedbane, nieprzystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych, część z nich jest także trudno dostępna komunikacyjnie.

Choć zaobserwować można w ostatnich latach aktywność władz ukierunkowaną na rozwój sieci kolejki aglomeracyjnej, to wciąż aktualne pozostają aspekty wskazywane jako kluczowe przy opracowaniu specjalnego programu zagospodarowania przystanków kolejki miejskiej, czyli uwzględnienie:

- aktualnych działań, których celem jest przebudowa i modernizacja systemu komunikacji publicznej,
- kwestii własnościowych (które tereny należą do Miasta, które do innych właścicieli),
- potrzeby przeprowadzenia modernizacji w zależności od frekwencji użytkowania, liczby pasażerów, lokalizacji przystanków, wartości historycznej itp.

Jest to, o tyle istotne, iż w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020 znaczna część środków przeznaczonych na rozwój transportu, ukierunkowana będzie na rozwój infrastruktury komunikacji publicznej i rozwój kolei.

5. PREZENTACJA I ANALIZA WYNIKÓW KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Konsultacje społeczne przeprowadzone w ramach prac nad aktualizacją Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa zrealizowane zostały w oparciu o metodologię i narzędzia charakterystyczne dla badań społecznych. Przyjęcie takiej formuły konsultacji spowodowane było chęcią zebrania opinii pochodzących z różnych środowisk, zarówno przedstawiciele instytucji publicznych i podmiotów prywatnych, jak i mieszkańców Krakowa, a w szczególności osób zamieszkujących zespoły miejskie ujęte w programie rewitalizacji. Zróżnicowanie narzędzi socjologicznych pozwoliło uzyskać zamierzony efekt.

Wywiady przeprowadzane w ramach badań opinii społecznej zrealizowano w trzech formułach:

- FGI (Focus Group Interview) – grupowych badań fokusowych,
- IDI (Individual In Depth Interview) – indywidualnych wywiadów pogłębionych,
- PAPI (Paper And Pencil Interview) – bezpośrednich badań ankietowych.

Pierwszym realizowanym etapem badań społecznych były grupowe badania fokusowe FGI, które odbyły się w okresie 7-10 października 2013 r. Zostały one podzielone na 7 spotkań dotyczących poszczególnych zespołów rewitalizacyjnych (Zespół III oraz Zespół VII, z uwagi na charakter i małą liczbę ludności i instytucji na tych obszarach, zostały objęte jednym spotkaniem). Uczestnikami spotkań byli przedstawiciele instytucji publicznych i podmiotów prywatnych, o dużym znaczeniu społecznym i kulturalnym oddziaływującym na lokalną społeczność. Liczba uczestników wywiadów grupowych oscylowała w zakresie 18-30 osób.

Badania fokusowe miały charakter ewaluacyjny. Ich forma miała kształt sterowanej dyskusji na temat podjętych działań i efektów realizowanych projektów rewitalizacyjnych. Były okazją do wymiany uwag i spostrzeżeń pomiędzy przedstawicielami Urzędu oraz instytucji publicznych, a przedsiębiorcami i mieszkańcami na temat rewitalizacji poszczególnych obszarów miasta. Celem pośrednim wywiadów fokusowych było wyklarowanie obrazu i specyfiki badanych obszarów oraz stworzenie podstawy dla przeprowadzanych w dalszej kolejności wywiadów pogłębionych i bezpośrednich badań ankietowych.

Kolejnym etapem były indywidualne wywiady pogłębione, które zostały przeprowadzone z osobami z różnych instytucji i przedsiębiorstw działających na terenie poszczególnych obszarów. Ich głównym celem było zebranie szczegółowych i zindywidualizowanych uwag oraz spostrzeżeń dotyczących wdrażanych działań rewitalizacyjnych i ich wpływu na funkcjonowanie i wygląd Miasta.

Narzędziem o charakterze poglądowo-pomocniczym (z uwagi na wielkość próby badawczej) były bezpośrednie wywiady ankietowe realizowane w tzw. systemie PAPI. Badania te zostały wykonane na terenie Krakowa w okresie 14-25 października 2013 r. W ramach realizacji badań opinii mieszkańców i przedsiębiorców na temat zmian i rozwoju obszarów objętych programem rewitalizacji w ostatnich

kilku latach przeprowadzono 400 ankiet bezpośrednich PAPI, z czego 100 z przedsiębiorcami działającymi na ich terenie.

Analiza oraz prezentacja wyników powyższych badań o charakterze jakościowym, jak i ilościowym, umieszczone zostały w Załączniku Nr 2 – Wyniki konsultacji społecznych. Wnioski i spostrzeżenia dotyczące przebiegu procesu rewitalizacji, jakie udało się uzyskać w oparciu o przeprowadzone konsultacje społeczne, z uwagi na swoje wyjątkowe znaczenie stały się integralną częścią rozdziału niniejszego opracowania poświęconego diagnozie Miasta i zespołów objętych MPRK.

Finalnym etapem przeprowadzanych konsultacji społecznych była debata dotycząca procesu rewitalizacji, która odbyła się 21 listopada 2013 r. w budynku Politechniki Krakowskiej przy ul. Podchorążych 1. Stanowiła okazję do wymiany poglądów na temat realizowanych działań Urzędu Miasta w granicach zespołów, jak i zgłaszania uwag i własnych propozycji projektów. Mimo publikacji ogłoszenia w mediach lokalnych, jak i rozestania ponad 100 zaproszeń do głównych instytucji oraz potencjalnych beneficjentów programu, frekwencja na spotkaniu nie była znaczna (łącznie wynosiła około 25 osób). Choć grono było nieliczne, to argumenty oraz uwagi były jak najbardziej merytoryczne i wносиły dużo jakości do dyskusji publicznej na temat rewitalizacji. Podczas dyskusji autorzy opracowania przedstawili wyniki diagnozy i wnioski ze zrealizowanych badań oraz zarysowali główne założenia zaktualizowanego MPRK, a zwłaszcza sposób zarządzania oraz naboru i wdrażania zgłoszonych projektów. Uczestnicy debaty wyrazili dużą aprobatę dla propozycji utworzenia centrum obsługi beneficjentów programów rewitalizacji. Jak stwierdziły niektóre osoby, stowarzyszenia społeczne nie posiadają wystarczającej wiedzy w zakresie pozyskiwania funduszy i opracowywania projektów inwestycyjnych, przez co nie mogą efektywnie realizować swoich pomysłów rewitalizacyjnych. Instytucja taka byłaby zatem niezwykle pomocna, usprawniłaby zarządzanie rewitalizacją Miasta i ułatwiłaby obieg informacji pomiędzy Urzędem Miasta a potencjalnymi beneficjentami. Debata, jak już wspomniano, inicjowała nabór projektów do zaktualizowanego MPRK, w jej trakcie swoje koncepcje rewitalizacyjne zgłosiły takie instytucje jak: Muzeum Inżynierii Miejskiej, Stowarzyszenie Omega, Miasto Kraków – projekty zgłosił Zarząd Budynków Komunalnych, Politechnika Krakowska im. T. Kościuszki, Zjednoczona Spółdzielnia Budowlano-Mieszkaniowa „Piast”, Stowarzyszenie PODGÓRZE.PL, Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych Oddział Szkła i Materiałów Budowlanych w Krakowie.

6. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI MIASTA I REGIONU

Miejski Program Rewitalizacji Krakowa powinien być zgodny z założeniami innych opracowań dotyczących różnych sfer rozwoju obszaru Miasta i zespołów wskazanych do rewitalizacji, a jego zapisy – spójne z dokumentami strategicznymi opracowanymi na poziomie polityki regionalnej UE, krajowym, regionalnym i lokalnym.

Odniesienia do dokumentów polityki lokalnej zostały szczegółowo omówione w Załączniku nr 1 „Analizy w skali miasta”. Odniesienie do Wieloletniej Prognozy Finansowej czy też budżetów rocznych będzie możliwe po uchwaleniu MPRK i przyjęciu listy projektów rewitalizacyjnych, w tym projektów miejskich.

W rozdziale zaprezentowano odniesienie do dokumentów programowych regionalnych, krajowych i polityki regionalnej UE.

EUROPA 2020 – STRATEGIA NA RZECZ INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPRZYJAJĄCEMU WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU

Strategia Europa 2020 przedstawia wytyczne dla działań prorozwojowych Unii Europejskiej na obecną dekadę (2010-2020). Kładą one nacisk na:

- I. **Inteligentny wzrost** – wspierający rozwój gospodarki opartej na wiedzy, innowacjach i nowych technologiach.
- II. **Trwały wzrost** – wspierający rozwój niskoemisyjnej, konkurencyjnej gospodarki, wykorzystującej w bardziej efektywny sposób zasoby Wspólnoty.
- III. **Wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu** – wspierający rozwój gospodarki nastawionej na jak najwyższy poziom zatrudnienia oraz zapewniający spójność społeczną, gospodarczą i terytorialną Unii Europejskiej.

Założenia MPRK są zgodne z kierunkami wsparcia polityki regionalnej Unii Europejskiej, szczególnie w odniesieniu do inicjatyw przewodnich drugiej i trzeciej. Realizacja katalogu działań infrastrukturalnych, gospodarczych i społecznych zapisanych w niniejszym programie rewitalizacji przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i ekonomicznej Krakowa, jak również pośrednio całego regionu.

DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU POLSKA 2030. TRZECIA FALA NOWOCZESNOŚCI

Strategia ta stanowi najszerszy i najbardziej ogólny element nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego założenia powinny być uwzględniane w dokumentach strategicznych samorządów lokalnych. Miejski Program Rewitalizacji Krakowa wpisuje się w cele strategiczne i kierunki interwencji w obszarze równoważenia potencjałów rozwojowych regionów. W szczególności przedmiotowy program rewitalizacji wypełnia założenia celu 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, w którym zostało określony kierunek interwencji „Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach”.

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE (KSRR)

Jest to dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim. KSRR wyznacza cele polityki regionalnej wobec poszczególnych terytoriów w kraju, w tym w szczególności obszarów miejskich i wiejskich oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu. Dokument ten określa także sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju.

W KSRR przyjęto trzy główne cele polityki regionalnej do 2020 roku:

Cel 1 – „konkurencyjność” – wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów.

Cel 2 – „spójność” – budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych.

Cel 3 – „sprawność” – tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Problematyka rewitalizacji została ujęta w drugim celu polityki regionalnej. W KSRR 2010-2020 wyodrębniono obszary strategicznej interwencji, dotyczące miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze i ich obszarów funkcjonalnych, które wymagają restrukturyzacji i rewitalizacji: „Cel 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze”. W województwie małopolskim do takich miast zaliczono Kraków.

Z punktu widzenia realizacji celów KSRR istotne jest wsparcie tych miast, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji. W dokumencie zostały wymienione najważniejsze zagadnienia, które powinny być brane pod uwagę przy projektowaniu i realizacji działań restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych:

- działania nakierowane na wsparcie jakości kapitału ludzkiego,
- działania skierowane na modernizację struktury gospodarczej,
- działania wspierające nadrobienie zaległości w zakresie infrastruktury technicznej,
- działania wspierające modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej,
- wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych obejmujących zagadnienia infrastrukturalne, gospodarcze i społeczne.

Działania w określonych powyżej obszarach będą realizowane w ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2011-2020

Cel główny Strategii „Małopolska 2020” brzmi następująco: Efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim.

Jak zapisano w dokumencie, realizacji celu głównego Strategii „Małopolska 2020” służyć będą polityki publiczne oparte na siedmiu zasadniczych obszarach aktywności samorządu województwa, tj. obszarach polityki rozwoju:

- Gospodarka wiedzy i aktywności.
- Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego.
- Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej.
- Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony.
- Rozwój miast i terenów wiejskich.
- Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne.
- Zarządzanie rozwojem województwa.

W kontekście działań rewitalizacyjnych należy zwrócić uwagę szczególnie na jeden z kierunków działań określonych w ramach obszaru Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony, tj. Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. W ramach kierunku określa się działania związane z realizacją inwestycji niezbędnych dla uzupełnienia funkcji metropolitalnych Krakowa – zapewniających świadczenie usług wyższego rzędu. Wśród ważnych celów głównych rewitalizacji określonych w MPRK znajdują się m.in.:

- zlikwidowanie deficytów, które osłabiają pozycję Krakowa jako metropolii i centrum regionu małopolskiego,
- stworzenie odpowiednich warunków sprzyjających rozwojowi funkcji miasta jako centrum gospodarczego – utrzymanie dotychczasowych i tworzenie nowych miejsc pracy, regionalne wspieranie gospodarki, wspieranie lokalnego rzemiosła, umocnienie gospodarki lokalnej, lokalizacja branż innowacyjnych.

Zatem należy zakładać, że w odniesieniu do polityki regionalnej MPRK Krakowa powinien określać ramy przedsięwzięć o charakterze regionalnym i metropolitalnym.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY DLA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020 (ZAŁOŻENIA)

Małopolski Regionalny Program Operacyjny jest dokumentem ramowym określającym zasady finansowania polityki spójności na poziomie regionalnym. Do czasu przygotowania projektu aktualizacji MPRK nie rozstrzygnięto czy projekty rewitalizacyjne Krakowa będą mogły być finansowane w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych, czy subregionalnych programów. Niezależnie od podjętej decyzji należy zakładać, że finansowane będą mogły być działania inwestycyjne mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze i społeczne obszarów zdegradowanych, poprzez realizację projektów dotyczących w szczególności: przestrzeni publicznej; obiektów użyteczności publicznej; zabudowy mieszkaniowej (części wspólne budynków); lokalnej infrastruktury społecznej. Ponadto zakłada się realizację społecznego aspektu rewitalizacji sprzyjającego tworzeniu i rozwojowi kapitału ludzkiego i kapitału społecznego na zdegradowanych obszarach miejskich, w których występuje koncentracja przestrzenna problemów społecznych, m.in: ubóstwa, bezrobocia, dezorganizacji społecznej, poprzez działania na rzecz aktywności społeczności lokalnych i rozwoju lokalnego, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy

sytuacji na rynku pracy społeczności marginalizowanych. Jak zapisano w założeniach RPO dla województwa małopolskiego, działania w zakresie rewitalizacji społecznej mogą obejmować m.in: zindywidualizowane i kompleksowe programy mające na celu ułatwienie powrotu/wejścia na rynek pracy (np. doradztwo zawodowe, wsparcie psychologiczne, szkolenia, wolontariat, staż); wsparcie edukacyjne, w szczególności dla dzieci, młodzieży, osób starszych (np. treningi kompetencji i umiejętności psychospołecznych, warsztaty, kursy); animację działań o charakterze integracyjnym i środowiskowym; rozwój usług społecznych i zdrowotnych, w tym umożliwiających powrót do pracy (np. rozwój usług opieki nad dziećmi, programy profilaktyki zdrowotnej, programy przeciwdziałania przemocy); inicjatywy na rzecz pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości.

7. SYSTEM ZARZĄDZANIA MIEJSKIM PROGRAMEM REWITALIZACJI KRAKOWA

7.1. SYSTEM ZARZĄDZANIA – IMPLEMENTACJA PROCESU REWITALIZACJI

7.1.1. WPROWADZENIE – AKTUALIZACJA ZAŁOŻEŃ

Spośród czterech modeli zaproponowanych w ramach opracowania Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa w 2008 r. w praktyce wykształcił się wariant, zgodnie z którym Urząd Miasta Krakowa samodzielnie wykonuje zadania, angażując w nie własnych specjalistów i tworząc w tym celu wyspecjalizowany zespół zorganizowany w ramach Referatu ds. rewitalizacji w Wydziale Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Krakowa. Ocena procesu wdrażania MPRK wykazała, że zaimplementowany system nie jest w pełni dostosowany do realizacji celów określonych w programie. Znacznie ograniczona wysokość środków przeznaczonych na rewitalizację miasta, w tym szczególnie funduszy strukturalnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013, była jedną z przyczyn niewielkiego zainteresowania włączeniem się w realizację MPRK podmiotów zewnętrznych, w tym organizacji pozarządowych, wyższych uczelni, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, przedsiębiorstw i innych instytucji działających na terenie miasta, szczególnie w obszarach wskazanych do rewitalizacji.

Zarządzanie programem rewitalizacji jest przykładem zarządzania strategicznego, dlatego można w nim wyróżnić następujące elementy:

- planowanie,
- finansowanie,
- wdrażanie (realizacja),
- monitoring,
- ewaluacja.

Pięć elementów zarządzania strategicznego ujętych jest w proces cykliczny. Po ewaluacji kończącej jeden obieg procesu zarządzania następuje ponowne planowanie.

Procedura planowania podlega modyfikacjom przede wszystkim w zakresie naboru projektów rewitalizacyjnych. Podstawowy schemat planowania polegający na opracowaniu Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa, lokalnych programów wybranych obszarów oraz innych dokumentów programowych wynikających z założeń MPRK nie jest zmieniony.

Finansowanie realizacji MPRK zostało określone w oparciu o kilka modeli i źródeł. Ważnym źródłem finansowania rewitalizacji będą środki z budżetu Miasta Krakowa oraz funduszy strukturalnych.

Zakłada się również, że w proces rewitalizacji zaangażują się podmioty zewnętrzne, które będą partycypować w finansowaniu projektów rewitalizacyjnych.

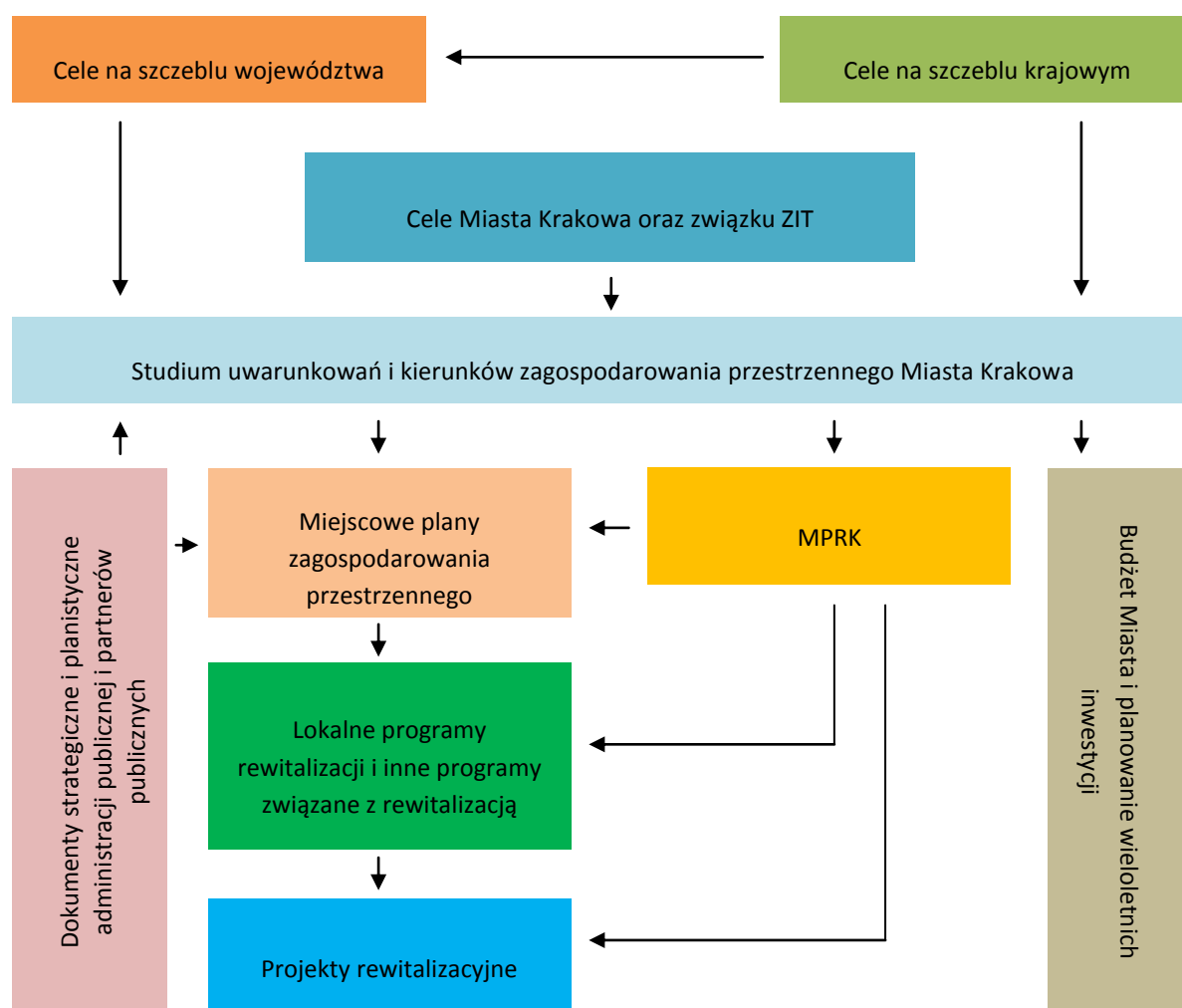
Wdrażanie (realizacja) projektów rewitalizacyjnych nie odbywało się dotychczas w sposób wystarczająco skoordynowany. Różne modele finansowania rewitalizacji wymagają wprowadzenia różnorodnych form koordynacji działań. Rekomendowane jest, przekształcenie funkcjonującego Referatu ds. rewitalizacji w Biuro rewitalizacji Krakowa, na którego czele mógłby stanąć Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. rewitalizacji. Referat ds. rewitalizacji przekształcony w Biuro mógłby pozostać w strukturze organizacyjnej Urzędu Miasta Krakowa, Wydziału Rozwoju Miasta. Niezależnie od rozstrzygnięć organizacyjnych należy przyjąć, że jednostką zarządzającą polityką rewitalizacyjną Miasta będzie zespół osób zatrudnionych w strukturach jednostek organizacyjnych Miasta. Dla potrzeb niniejszego opracowania zespół ten będzie określany jako jednostka główna miejskiej polityki rewitalizacji. W realizację działań wymagających koordynacji będą zaangażowane także inne podmioty współpracujące z Urzędem Miasta w zakresie rewitalizacji.

Zadania związane z monitoringiem i ewaluacją pozostaną w kompetencjach jednostki głównej. Prace będzie nadzorował kierownik tej jednostki.

7.1.2. PLANOWANIE

Podstawowy schemat planowania działań rewitalizacyjnych ulega niewielkim modyfikacjom. Głównym dokumentem planowania rewitalizacji jest Miejski Program Rewitalizacji Krakowa, którego założenia zgodne są z polityką miejską wyższego rzędu, w tym szczególnie dokumentami programowymi, tj. Strategią Rozwoju Krakowa oraz Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, a także dokumentem planistycznym, tj. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa. MPRK wyznacza ramy rewitalizacji Krakowa i jest punktem wyjścia do opracowania lokalnych programów rewitalizacji dla poszczególnych obszarów oraz innych programów miejskiej polityki rewitalizacji, w tym programów rehabilitacji zabudowy blokowej, programów dla parków rzecznych i parków kulturowych oraz przystanków kolejki miejskiej, Ramowego programu ochrony i rewitalizacji zespołu historyczno-krajobrazowego Twierdzy Kraków.

Rysunek 1. Schemat planowania działań rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne.

MPRK i opracowywane inne programy związane z rewitalizacją wyznaczają cele, które będą realizowane za pomocą projektów rewitalizacyjnych, dlatego planowanie projektów rewitalizacyjnych jest jednym z ważniejszych elementów procesu zarządzania rewitalizacją.

Planowaniem projektów rewitalizacyjnych będą zajmować się te instytucje, które zamierzają włączyć się w proces rewitalizacji i realizować działania zgodne z celami MPRK i innych programów miejskiej polityki rewitalizacji Krakowa. Kluczowym elementem planowania projektów będzie procedura ich włączenia do MPRK, lokalnych programów oraz innych programów miejskiej polityki rewitalizacji. Włączenie projektów do programów oraz rodzaje projektów stanowią główne kryteria podziału projektów na rodzaje. Poniżej omówiono rodzaje projektów wraz z procedurą włączenia.

- **Projekty MPRK własne Miasta Krakowa włączone do instrumentów terytorialnych**

Jednostki samorządu terytorialnego opracowujące dokumenty programowe instrumentów terytorialnych, do których może należeć strategia rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych lub/i zintegrowanych inwestycji terytorialnych, zgodnie z przyjmowanymi zasadami wdrażania instrumentów terytorialnych będą przeprowadzać nabory projektów do tychże dokumentów. Kryteria włączenia projektów do instrumentów terytorialnych będą określone przez partnerstwa (realizowane w różnej formie) obszarów funkcjonalnych obejmujących Miasto Kraków oraz

okoliczne gminy. Zatwierdzone przez instytucję zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 dokumenty instrumentów terytorialnych będą realizowane m.in. ze środków funduszy strukturalnych. Zawarte tam projekty będą miały dużą szansę na dofinansowanie. Jednym z kierunków interwencji do realizacji w ramach dokumentów programowych instrumentów terytorialnych jest przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych terenom miejskiego obszaru funkcjonalnego (MOF), czyli rewitalizacja obszarów miejskich. Włączenie do dokumentów instrumentów terytorialnych projektów rewitalizacyjnych jest możliwe wyłącznie, jeśli projekty są zgodne z programem rewitalizacji. Ze względu na to, że projekty te powinny oddziaływać na cały lub część obszaru funkcjonalnego, jakim jest obszar działalności partnerstwa miejskiego obszaru funkcjonalnego, należy przyjąć, że wyłącznie projekty zawarte w MPRK mogą być włączone do instrumentów terytorialnych. Zakłada się bowiem, że w MPRK będą zawarte wyłącznie te projekty, które zasięgiem oddziaływania wykraczają poza jeden obszar (zespół) wskazany do rewitalizacji. Zatem w MPRK będą zawarte głównie projekty istotne dla rewitalizacji Krakowa, a nie tylko wybranego obszaru.

O włączeniu projektów własnych do MPRK decydować będzie jednostka główna miejskiej polityki rewitalizacji, która będzie odpowiedzialna za analizę zgłoszonych przez jednostki miejskie projektów. O włączeniu projektów własnych Miasta Krakowa zawartych w MPRK do instrumentów terytorialnych decydować będzie organ reprezentujący partnerstwo MOF. Jest to zatem procedura niezwiązana z zarządzaniem MPRK, należy jednak przyjąć, że jednostka główna będzie dokonywała wyboru projektów własnych Miasta zawartych w MPRK, które będą zgłoszone do włączenia do instrumentów terytorialnych.

Jednostki miejskie, które zgłoszą projekty do MPRK, zobowiążą się do raportowania o postępach w realizacji projektów.

Procedura zgłaszania projektów do MPRK będzie jednakowa dla wszystkich projektów, jednak aby projekty zawarte w MPRK mogły zostać zgłoszone do instrumentów terytorialnych będą musiały spełnić dodatkowe kryteria. Wszystkie kryteria włączenia do MPRK zostały opisane poniżej w niniejszym rozdziale.

Dodatkowe kryteria, które muszą spełniać projekty zawarte w MPRK, aby zostać włączone do instrumentów terytorialnych zostaną opracowane przez partnerstwo MOF. Kryteria te zostaną następnie implementowane do kryteriów włączenia projektów do MPRK.

Należy wziąć pod uwagę, że włączenie projektów zawartych w MPRK do instrumentów terytorialnych będzie ograniczone procedurami przyjmowania dokumentów programowych należących do tychże instrumentów terytorialnych oraz jej zatwierdzania przez instytucję zarządzającą RPO.

- **Projekty MPRK własne Miasta Krakowa niewłączone do instrumentów terytorialnych**

Nie wszystkie projekty własne Miasta Krakowa zgłoszone do MPRK zostaną włączone do instrumentów terytorialnych. Należy nawet przyjąć, że projekty niewłączone do tychże dokumentów będą stanowić większość. Ich finansowanie ze środków UE będzie możliwe, jednak nie z działań dotyczących instrumentów terytorialnych. Jednostki miejskie otrzymają do wypełnienia formularze zgłoszeniowe. Zgłoszenia będą przyjmowane przez jednostkę główną miejskiej polityki rewitalizacji permanentnie, jednak włączenie do MPRK będzie następować

okresowo, ponieważ włączenie do MPRK kolejnych projektów wymaga uchwalenia zaktualizowanej listy projektów MPRK. Zakłada się, że do MPRK będą włączane projekty własne Miasta Krakowa, których koncepcja (pomysł) zostanie przedstawiona przez podmioty zewnętrzne. W takim przypadku kierownik jednostki głównej przedstawi projekty Prezydentowi Miasta Krakowa, który ostatecznie zdecyduje o dalszym procedowaniu.

- **Projekty MPRK podmiotów zewnętrznych włączone do instrumentów terytorialnych**

Do dokumentów należących do instrumentów terytorialnych mogą zostać włączone także projekty dotyczące rewitalizacji zawarte uprzednio w MPRK, których realizatorami będą podmioty zewnętrzne niepowiązane z jednostkami organizacyjnymi Miasta. Do podmiotów zewnętrznych stanowiących partnerów Miasta w procesie rewitalizacji w szczególności należą:

- organizacje pozarządowe,
- przedsiębiorstwa,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- wyższe uczelnie publiczne i prywatne,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe,
- przedszkola i szkoły, dla których jednostką prowadzącą nie jest gmina,
- inne jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- jednostki administracji rządowej.

Nabór projektów podmiotów zewnętrznych do MPRK będzie odbywał się okresowo. Procedura ogłoszenia naboru projektów do MPRK została opisana poniżej w niniejszym rozdziale. Zgłoszenia projektów do MPRK będzie przyjmowała jednostka główna miejskiej polityki rewitalizacji, która będzie dokonywała analizy zgłoszonych projektów pod względem spełniania przyjętych kryteriów.

Włączenie projektu do MPRK nastąpi formalnie w drodze uchwały o przyjęciu zmian do MPRK, tj. aktualizacji listy projektów MPRK. Przynajmniej raz do roku wszystkie podmioty, których projekty zostały włączone do MPRK, będą zobowiązane do przekazania do jednostki głównej informacji o charakterze monitoringowym. Nieprzekazanie, mimo wezwania, informacji może oznaczać wykreślenie projektu z MPRK. Procedura zgłoszenia projektów podmiotów zewnętrznych do instrumentów terytorialnych będzie analogiczna do zgłoszenia projektów własnych Miasta.

Włączenie projektów podmiotów zewnętrznych zawartych w MPRK do instrumentów terytorialnych może nastąpić po spełnieniu dodatkowych kryteriów.

- **Projekty MPRK podmiotów zewnętrznych niewłączone do instrumentów terytorialnych**

Procedura włączenia do MPRK projektów podmiotów zewnętrznych jest identyczna niezależnie od tego, czy projekty te następnie zostaną włączone do instrumentów terytorialnych. Projekty, które nie spełnią dodatkowych kryteriów włączenia do instrumentów terytorialnych nie będą tam zawarte.

- **Projekty LPR własne Miasta Krakowa**

Projekty, które będą włączane do lokalnych programów rewitalizacji, charakteryzuje zasięg oddziaływania ograniczony do obszaru, którego dotyczy lokalny program rewitalizacji. Miasto inicjując opracowanie poszczególnych programów będzie jednocześnie proponować projekty własne, za pomocą których będzie realizować rewitalizację na wybranych obszarach. Należy jednak zaznaczyć, że po zainicjowaniu opracowania lokalnego programu przez jednostkę główną dla wybranego obszaru, proces planowania zostanie wsparty przez jednostkę pomocniczą Miasta to jest przez dzielnicę, w obrębie której znajduje się dany obszar. Właściwy nabór projektów, którego celem będzie ich włączenie do LPR, będzie przeprowadzać jednostka główna przy wsparciu dzielnicy. Należy zakładać, że w trakcie naboru zostaną zgłoszone projekty, które kwalifikują się do włączenia do MPRK, natomiast w trakcie naboru projektów do MPRK zostaną zgłoszone projekty, które powinny zostać włączone do LPR. W takim przypadku jednostka główna wraz z dzielnicą będą działać w porozumieniu, ustalając właściwe miejsce włączenia projektu. W sytuacji, gdy do MPRK zostanie zgłoszony projekt, który powinien zostać włączony do LPR obszaru, dla którego lokalny program nie został jeszcze opracowany, projekt taki zostanie wpisany do bazy projektów prowadzonej przez jednostkę główną miejskiej polityki rewitalizacji.

- **Projekty LPR podmiotów zewnętrznych**

Projekty podmiotów zewnętrznych włączane do lokalnych programów rewitalizacji będą miały różne planowane źródła finansowania. Zależnie od źródła finansowania projektów zakłada się, że procedura włączenia do lokalnych programów rewitalizacji będzie różna. Projekty finansowane ze środków własnych podmiotów zewnętrznych oraz te, dla których przewiduje się współfinansowanie z funduszy strukturalnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 lub innego programu operacyjnego krajowego, będą włączane do programów w ramach okresowego naboru ogłaszanego przez jednostkę główną współpracującą w tym zakresie z dzielnicą. Okresowo również będą prowadzone osobne nabory dla projektów realizowanych w rekomendowanym do wdrożenia modelu budżetu partycypacyjnego dla rewitalizacji. Projekty zgłoszone w ramach budżetu partycypacyjnego, które w całości mogą być finansowane przez Miasto, staną się projektami własnymi. Projekty, dla których przewiduje się łączone finansowanie z budżetu Miasta i ze środków własnych podmiotów zewnętrznych lub zorganizowanych grup mieszkańców, będą realizowane wspólnie.

- **Projekty własne Miasta Krakowa włączone do innych programów miejskiej polityki rewitalizacji**

Miasto tworzy politykę miejską rewitalizacji również za pomocą innych programów niż Miejski Program Rewitalizacji Krakowa oraz lokalne programy rewitalizacji wybranych obszarów. Do programów tych należą programy rehabilitacji zabudowy blokowej, programy dla parków rzecznych i parku kulturowego, program przystanków kolejki miejskiej, Ramowy program ochrony i rewitalizacji zespołu historyczno-krajobrazowego Twierdzy Kraków. Koordynacja naboru projektów do tych programów będzie należała do zadań własnych Pełnomocnika ds. rewitalizacji oraz Biura rewitalizacji. Projekty włączone do tych programów będą tematycznie i rodzajowo związane z obszarami interwencji wyznaczonymi przez poszczególne programy. Procedura planowania projektów własnych Miasta Krakowa, które zostaną włączone do innych programów miejskiej polityki rewitalizacji będzie podobna, jak w przypadku lokalnych programów rewitalizacji. Jednostka główna miejskiej polityki rewitalizacji będzie odpowiedzialna

za właściwe przyporządkowanie projektów zgłaszanych przez instytucje miejskie do odpowiednich programów.

- **Projekty podmiotów zewnętrznych włączone do innych programów miejskiej polityki rewitalizacji**

W mniejszym zakresie niż do lokalnych programów rewitalizacji podmioty zewnętrzne będą również zgłaszać swoje projekty do innych programów miejskiej polityki rewitalizacji. Również te projekty mogą być finansowane w ramach instrumentów związanych z rekomendowanym do wdrożenia w ramach rewitalizacji budżetem partycypacyjnym. Włączenie projektów własnych podmiotów zewnętrznych do innych programów będzie następowało w drodze okresowo ogłaszanego naboru.

7.1.3. FINANSOWANIE

Przez finansowanie rewitalizacji można rozumieć finansowanie projektów rewitalizacyjnych włączonych do wszystkich programów miejskiej polityki rewitalizacji. W rozdziale zaprezentowano potencjalne źródła oraz wybrane mechanizmy finansowania projektów włączonych do poszczególnych programów.

Źródło finansowania projektów	Charakterystyka źródła finansowania projektów	Program polityki miejskiej
Budżet Miasta Krakowa	<p>W ramach budżetu Miasta Krakowa finansowane będą projekty/zadania własne Miasta.</p> <p>W budżecie w wydatkach na inwestycje programowe powinny zostać ujęte programy miejskiej polityki rewitalizacji.</p> <p>Z budżetu będą finansowane projekty jednolite pod względem montażu finansowego, czyli projekty finansowane wyłącznie ze środków własnych Miasta (w tym również instrumentów zwrotnych niewspółfinansowanych ze środków zagranicznych oraz zleconych zadań) oraz projekty uwzględniające montaż finansowy, w tym w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekty finansowane i współfinansowane ze środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, tj. przede wszystkim programów operacyjnych regionalnego i krajowych, • projekty realizowane w formule partycypacji z podmiotami spoza gospodarki komunalnej (z budżetu może być finansowana wyłącznie część zadań własnych), • projekty będące zleconymi zadaniami organizacjom pozarządowym. 	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Program Rewitalizacji Krakowa • lokalne programy rewitalizacji • inne programy polityki miejskiej

<p>Środki zagraniczne niepodlegające zwrotowi</p>	<p>Środki te to przede wszystkim dotacje bezzwrotne udzielane z funduszy unijnych w ramach krajowych i regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020. Do programów tych należą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, • Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, • Wiedza, Edukacja, Rozwój, • Polska Wschodnia, • Polska Cyfrowa, • Małopolski Regionalny Program Operacyjny. <p>Szczególnie ważnym źródłem finansowania projektów zarówno własnych Miasta Krakowa, jak i projektów podmiotów zewnętrznych może być Małopolski Regionalny Program Operacyjny, w ramach którego przewiduje się dofinansowanie działań rewitalizacyjnych włączonych do instrumentów terytorialnych. Projekty współfinansowane w ramach instrumentów terytorialnych (zintegrowanych inwestycji terytorialnych lub subregionalnych programów) dotyczące rewitalizacji będą osobno finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Ważne jest jednak to, aby Miasto proponowało do dofinansowania przynajmniej jeden projekt z EFS i jeden z EFRR. Projekty włączone do instrumentów terytorialnych będą mogły być dofinansowane w dwóch formułach: pozakonkursowej i konkursowej. Należy zakładać, że wśród projektów zgłoszonych do instrumentów terytorialnych znajdą się również projekty podmiotów zewnętrznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Program Rewitalizacji Krakowa • lokalne programy rewitalizacji (oprócz ZIT) • inne programy polityki miejskiej (oprócz ZIT)
<p>Środki własne podmiotów zewnętrznych</p>	<p>Ze środków własnych podmiotów zewnętrznych będą finansowane projekty jednolite pod względem montażu finansowego, czyli projekty finansowane wyłącznie ze środków własnych tychże podmiotów (w tym również instrumentów zwrotnych niewspółfinansowanych ze środków zagranicznych) oraz projekty uwzględniające montaż finansowy, w tym w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekty finansowane i współfinansowane ze środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, tj. przede 	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Program Rewitalizacji Krakowa • lokalne programy rewitalizacji (oprócz ZIT) • inne programy polityki miejskiej (oprócz ZIT)

	<p>wszystkim programów operacyjnych regionalnego i krajowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekty realizowane w formule partycypacji z Miastem (w ramach rekomendowanego do włączenia do rewitalizacji modelu budżetu partycypacyjnego), • projekty będące zadaniami zleconymi przez Miasto organizacjom pozarządowym. 	
--	--	--

Model budżetu partycypacyjnego rekomendowany do włączenia do miejskiej polityki rewitalizacji

Model budżetu partycypacyjnego, który coraz częściej jest wykorzystywany przez polskie gminy do włączania obywateli, ich zorganizowanych grup lub podmiotów zewnętrznych do współdecydowania, może być ważnym mechanizmem finansowania projektów, szczególnie włączanych do lokalnych programów rewitalizacji. Projekty włączane do LPR będą nakierowane szczególnie na rozwiązywanie problemów o charakterze lokalnym, dotyczącym wybranego obszaru lub nawet jego części. W związku z tym interesariuszami tego typu projektów będą bezpośrednio mieszkańcy konkretnego obszaru oraz instytucje tam funkcjonujące, w tym przedsiębiorstwa. Zakłada się, że projekty o zasięgu lokalnym będą realizowane przez Miasto oraz sformalizowane grupy mieszkańców (instytucje o różnej formie prawnej) lub instytucje typu organizacje pozarządowe lub przedsiębiorstwa (również ich sformalizowane reprezentacje). Niezależnie od tego, że na projekty o stosunkowo małym zasięgu oddziaływania, ale dużej wadze dla społeczności lokalnej, w ograniczonym zakresie będą mogły być pozyskiwane fundusze unijne, wiele z nich może być realizowanych w formule budżetu partycypacyjnego lub z wykorzystaniem tego mechanizmu do współdecydowania. Wdrożenie mechanizmów budżetu partycypacyjnego w ramach MPRK wymaga wprowadzenia osobnych regulacji systemowych w Mieście, szczególnie w aspekcie zasad i trybu konsultacji społecznych budżetu. Model budżetu partycypacyjnego wykorzystywany w realizacji projektów rewitalizacyjnych można podzielić na dwa mechanizmy:

- **Dotacje dla społeczności lokalnej**

Dotacje dla społeczności lokalnej są jednym z najbardziej rozpowszechnionych typów stosowania mechanizmów budżetu partycypacyjnego. Jednostka samorządu terytorialnego w ramach tego mechanizmu może wyznaczać z budżetu środki, o których przeznaczeniu mogą decydować mieszkańcy obszarów, dla których opracowano lokalny program rewitalizacji. Decyzje o przeznaczeniu środków zwykle są podejmowane w drodze głosowania. Głosowanie odbywa się nad konkretnymi projektami zgłoszonymi uprzednio przez mieszkańców, ich zorganizowane grupy lub podmioty funkcjonujące na danym obszarze. Rada dzielnicy również może zgłosić projekty do wyborów. Wszystkie zgłoszone w ramach ogłoszonego naboru projekty powinny być odpowiednio opisane. Opisy powinny zawierać informacje niezbędne do podjęcia przez społeczność lokalną decyzji, które z nich powinny być realizowane. Mechanizm dotacji dla społeczności lokalnych jest doskonałym mechanizmem „włączania” społeczności lokalnej do współdecydowania o rozwoju konkretnego obszaru dotkniętego zdiagnozowanymi zjawiskami kryzysowymi. Mechanizm ten sprawdza się również jako narzędzie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Należy zaznaczyć, że projekty realizowane według tego mechanizmu są projektami z zakresu zadań własnych gminy, a zatem są to projekty dotyczące infrastruktury komunalnej lub świadczenia usług publicznych. Istotą mechanizmu jest to, że to społeczność lokalna współdecyduje o wyborze tych projektów. Głos społeczności jest traktowany jako wiążący, chyba że realizacja wybranego projektu będzie z jakichś przyczyn niemożliwa.

- **Współfinansowanie inicjatyw społecznych**

Drugi z mechanizmów budżetu partycypacyjnego jest bardziej zaawansowany pod względem inżynierii finansowej, jednak jest mechanizmem prostszym niż inicjatywa lokalna zapisana w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontaracie. Zakłada się bowiem, że w ramach mechanizmu współfinansowania inicjatyw społecznych przedsięwzięcia mogą być realizowane wspólnie przez Miasto i partnerów społecznych. Projekty, które mogły być realizowane w tej formule są złożonymi rodzajowo działaniami. To przedsięwzięcia realizowane na majątku należącym (lub zarządzanym) do Miasta i podmiotów zewnętrznych. Są to zatem kompleksowe przedsięwzięcia dotyczące np. infrastruktury komunalnej i spółdzielczej. Można również przyjąć, że Miasto środkami przekazanymi do dzielnic może współfinansować nie tylko projekty inwestycyjne, ale także działania tzw. miękkie. Podstawowym założeniem współfinansowania przez Miasto inicjatyw społecznych jest to, że Miasto w ramach kompleksowych przedsięwzięć finansuje jedynie część mieszczącą się w zadaniach własnych gminy lub powiatu. Pierwszym etapem wyboru projektów w ramach współfinansowania inicjatyw społecznych powinien być nabór projektów. Może on być ogłoszony wraz z ogłoszeniem naboru projektów finansowanych w ramach dotacji dla społeczności lokalnej. W ogłoszeniu te dwa rodzaje mechanizmów są wyraźnie oddzielone. Odmiennie od projektów finansowanych z dotacji dla społeczności lokalnej, projekty w ramach współfinansowania inicjatyw społecznych mogą być zgłaszane wyłącznie przez podmioty, które zobowiązują się do realizacji części własnej. W głosowaniu nad wyborem projektów będą mogli wziąć udział wyłącznie mieszkańcy obszaru, na którym projekt będzie realizowany. Należy się spodziewać, że w zakresie projektów inwestycyjnych podmiotami najbardziej zainteresowanymi tym typem projektów będą: spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz lokalne podmioty świadczące usługi z zakresu edukacji, kultury i sportu. W zakresie projektów nieinwestycyjnych głównym partnerem Miasta w realizacji projektów w ramach mechanizmu współfinansowania inicjatyw społecznych będą organizacje pozarządowe.

7.1.4. WDRAŻANIE

Działania rewitalizacyjne będą realizowane przez różne podmioty. W ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa większą aktywnością będzie wykazywać się Miasto oraz jego jednostki organizacyjne, ale także większe podmioty, w tym prywatne instytucje kultury, wyższe uczelnie lub jednostki administracji samorządowej województwa oraz administracji rządowej. Należy zakładać, że również projekty do MPRK będą zgłaszane przez organizacje pozarządowe, których zasięg działalności obejmuje całe miasto. W realizację lokalnych programów rewitalizacji oraz programów rehabilitacji zabudowy blokowej będą angażować się, prócz dzielnic będących jednostkami pomocniczymi Miasta Krakowa, podmioty zainteresowane przede wszystkim realizacją mniejszych projektów, których zasięg oddziaływania jest ograniczony do danego obszaru. Wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie polegało zasadniczo na koordynacji planów oraz podejmowanych działań przez wszystkich

zainteresowanych uczestników procesu rewitalizacji oraz promocji tych działań. W skład struktury organizacyjnej procedur wdrażania działań rewitalizacyjnych wejdą następujące podmioty:

- **Jednostka główna miejskiej polityki rewitalizacji**

Utworzenie Biura rewitalizacji oraz stworzenie stanowiska Pełnomocnika Prezydenta Miasta Krakowa ds. rewitalizacji jest rekomendowane. Należy jednak przyjąć, że struktura organizacyjna Urzędu Miasta w zakresie podejmowania działań dotyczących realizacji miejskiej polityki rewitalizacji nie ulegnie zmianie. Obecnie w ramach Wydziału Rozwoju Miasta zadania z zakresu rewitalizacji realizuje Referat ds. rewitalizacji, na którego czele stoi kierownik. Przekształcenie Referatu w Biuro rewitalizacji oraz wybór Pełnomocnika ds. rewitalizacji wzmocniłoby kompetencje zespołu urzędników, szczególnie w zakresie koordynacji działań. Należy również wziąć pod uwagę, że jednostkę główną miejskiej polityki rewitalizacji, niezależnie od umiejscowienia w strukturze jednostek organizacyjnych, w tym Urzędu Miasta, powinien tworzyć zespół interdyscyplinarny. Rewitalizacja jest zagadnieniem dotyczącym wielu sfer rozwoju miasta, w szczególności obszarów, na których występują zjawiska kryzysowe. Szczególnie ważną sferą, której dotyczą działania rewitalizacyjne, jest rozwój społeczny i gospodarczy, a nie tylko zagospodarowanie przestrzenne, w tym techniczne, urbanistyczne i architektoniczne. W związku z tym należy wziąć pod uwagę, aby do zespołu jednostki głównej miejskiej polityki rewitalizacji należeli specjaliści z obszarów socjologii, regionalistyki, kulturoznawstwa, planowania strategicznego, public relations i ekonomii, a także architektury i urbanistyki. Jednostka powinna również mieć dostęp do specjalistów w zakresie pozyskiwania funduszy strukturalnych.

Do zadań jednostki głównej miejskiej polityki rewitalizacji należy planowanie w zakresie:

- założeń oraz włączenia projektów do Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa oraz innych programów miejskiej polityki rewitalizacji, prócz programu rehabilitacji zabudowy blokowej,
- założeń lokalnych programów rewitalizacji i programów rehabilitacji zabudowy blokowej.

Jednostka główna powinna być odpowiednio umocowana kompetencyjnie i odpowiedzialna za koordynację działań jednostek miejskich realizujących projekty rewitalizacyjne włączone do MPRK. Koordynacja powinna polegać przede wszystkim na:

- podejmowaniu działań regulujących współpracę pomiędzy Urzędem Miasta a jednostkami organizacyjnymi realizującymi projekty rewitalizacyjne zapisane w MPRK oraz innych programach miejskiej polityki rewitalizacji, oprócz programów rehabilitacji zabudowy blokowej,
- inicjowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych włączanych do MPRK i innych programów miejskiej polityki rewitalizacji, oprócz programów rehabilitacji zabudowy blokowej,
- wsparciu merytorycznym realizacji projektów wspólnych Miasta i podmiotów zewnętrznych,
- doradztwie w zakresie przygotowania projektów w odniesieniu do zagadnień dotyczących rewitalizacji,
- doradztwie w zakresie przygotowania projektów w odniesieniu do pozyskiwania dofinansowania ze środków UE na rewitalizację obszarów miejskich.

Ważną jednostką, która może wspierać koordynację działań rewitalizacyjnych, szczególnie podejmowanych przez organizacje pozarządowe, może być Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych.

Jednostka główna rewitalizacji zostanie wyposażona w narzędzia monitorowania postępów prac oraz będzie wykonywać ewaluację większych projektów inwestycyjnych realizowanych przez jednostki miejskie oraz całych programów.

Kompetencje określone jednostki głównej miejskiej polityki rewitalizacji definiują tę jednostkę jako zarządzającą Miejskim Programem Rewitalizacji Krakowa oraz innymi programami miejskiej polityki rewitalizacji. Wśród tych kompetencji znajduje się m.in. organizowanie naborów projektów do MPRK i innych programów, a także promowanie i public relations wszystkich działań, w tym konsultacje społeczne.

Jednostka główna będzie również odpowiedzialna za zarządzanie wdrażaniem lokalnych programów rewitalizacji i innych programów miejskiej polityki rewitalizacji. W tym zakresie będzie szczególnie współpracować z dzielnicami Krakowa, które mogą wspierać realizację działań rewitalizacyjnych zapisanych w lokalnych programach rewitalizacji i programach rehabilitacji zabudowy blokowej.

- **Dzielnice Krakowa – jednostki pomocnicze Miasta**

Dzielnice Krakowa reprezentowane przez rady i zarządy dzielnic będą odpowiedzialne za wspieranie zarządzania lokalnymi programami rewitalizacji oraz innymi programami rehabilitacji zabudowy blokowej. Do ich zadań w szczególności będzie należeć:

- uczestniczenie i wspieranie w opracowaniu programów,
- inicjowanie współpracy pomiędzy Urzędem Miasta a jednostkami organizacyjnymi realizującymi projekty rewitalizacyjne zapisane w LPR oraz programach rehabilitacji zabudowy blokowej,
- inicjowanie współpracy pomiędzy innymi podmiotami oraz innymi podmiotami i jednostkami miejskimi,
- inicjowaniu (planowaniu) przedsięwzięć rewitalizacyjnych włączanych do LPR i programów rehabilitacji zabudowy blokowej,
- wsparciu merytorycznym realizacji projektów wspólnych Miasta i podmiotów zewnętrznych,
- wsparciu organizowania naborów projektów,
- doradztwie w zakresie przygotowania projektów w odniesieniu do zagadnień dotyczących rewitalizacji,
- komunikacji społecznej, szczególnie w zakresie wdrażania mechanizmów budżetu partycypacyjnego,
- promocji i public relations działań rewitalizacyjnych, szczególnie wśród społeczności lokalnych zamieszkujących dzielnice i obszary, na których realizowane są projekty.

Dzielnice, w zakresie zadań związanych z rewitalizacją, będą współpracować z jednostką główną miejskiej polityki rewitalizacji.

- **Centrum Obsługi Beneficjenta Programów Rewitalizacji**

Rekomenduje się utworzenie Centrum, które pozwoli na stworzenie warunków dla realizacji projektów w ramach programów miejskiej polityki rewitalizacji, szczególnie lokalnych programów rewitalizacji oraz programów rehabilitacji zabudowy blokowej. Analiza przebiegu realizacji tych programów wskazuje, iż znaczna część projektów zgłoszonych przez podmioty zewnętrzne nie doczekała się uruchomienia, a często nie wyszła poza fazę ideową lub koncepcyjną. Jedną z podstawowych przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać w braku zdolności tych podmiotów, szczególnie małych, takich jak: wspólnoty mieszkaniowe, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, do prawidłowego przygotowania projektów i aplikacji, co uniemożliwia dostęp do niezbędnych źródeł finansowania. Ponadto na poziomie projektów brak jest odpowiedniej platformy współpracy Miasta i wspierającej rewitalizację sektora NGO z podmiotami realizującymi poszczególne projekty, umożliwiającej zwrotny przepływ informacji i wiedzy.

Centrum Obsługi Beneficjenta Programów Rewitalizacji będzie miejscem, w którym projektodawcy będą mogli stać się beneficjentami programów krajowych i unijnych poprzez kompletną informację o źródłach dofinansowania oraz udzieloną pomoc we wstępnej ewaluacji możliwości realizacyjnych przedsięwzięć, merytorycznym przygotowaniu projektów, sformułowaniu prawidłowych wniosków aplikacyjnych. Będzie także, ze względu na współpracę z podmiotami społecznymi, stwarzało nowe możliwości wspólnych, bardziej złożonych, synergicznych projektów.

Zainicjowanie powstania Centrum będzie należało do jednostki głównej miejskiej polityki rewitalizacji. Można założyć, że w ramach programu współpracy z organizacjami pozarządowymi zostanie rozpisany konkurs na prowadzenie Centrum przez organizację, która wykaże się odpowiednim zapleczem technicznym i osobowym. Do zadań Centrum będzie należało w szczególności:

- wsparcie podmiotów indywidualnych w zakresie aplikowania o środki z zewnętrznych źródeł finansowania, w szczególności programów unijnych,
- wsparcie podmiotów indywidualnych w zakresie przygotowania projektów zgłaszanych do lokalnych programów rewitalizacji,
- współpraca merytoryczna z podmiotami realizującymi zadania rewitalizacyjne, w szczególności z sektora NGO,
- działania informacyjne i edukacyjne oraz promocja rewitalizacji, m.in. za pośrednictwem portalu „Rewitalizacja w Krakowie”.

Nabory projektów

Nabory projektów, które będą włączane do programów miejskiej polityki rewitalizacji, będą ważnymi elementami wdrażania programów. Zakłada się, że założenia programowe ujęte we wszystkich dokumentach dotyczących rewitalizacji nie będą ulegać zasadniczym zmianom w okresie do 2020 r. Do założeń programowych zalicza się przede wszystkim granice obszarów włączonych do rewitalizacji oraz określone cele dla rewitalizacji poszczególnych obszarów. Jednocześnie przyjmuje się, że lista projektów, za pomocą których planowana jest realizacja celów w programach, będzie aktualizowana zgodnie z harmonogramem naborów projektów do włączenia.

Do podstawowych elementów naborów projektów należą:

- **Harmonogram naboru**

Harmonogramy naborów projektów zostaną ustalone przez jednostkę główną miejskiej polityki rewitalizacji oraz zamieszczone na stronie internetowej rewitalizacja.krakow.pl. Harmonogramy naborów projektów do poszczególnych programów będą uwzględniać następujące informacje:

- program, którego dotyczy nabór,
- datę rozpoczęcia i zakończenia naboru.

Rekomenduje się przygotowanie harmonogramów naborów projektów zbieżnych terminowo. Określone linie demarkacyjne pomiędzy projektami, wynikające głównie z granic obszarów wyszczególnionych w programach, pozwalają potencjalnym beneficjentom precyzyjnie określić, do którego programu powinni zgłosić projekt.

Okresy naborów w początkowej fazie realizacji programów powinny być stosunkowo krótkie. Wynika to z dwóch względów: rozpoczyna się perspektywa finansowania polityki spójności 2014-2020, największa aktywność podmiotów zgłaszających projekty do programów występuje w pierwszym okresie wdrażania programów.

- **Ogłoszenie o naborze**

Ogłoszenie o naborze projektów do programów będzie zamieszczane na stronie internetowej rewitalizacja.krakow.pl. Informacja o zamieszczonym ogłoszeniu będzie zamieszczona również na stronie www.krakow.pl oraz w mediach, z którymi Miasto współpracuje. Zamieszczenie ogłoszenia formalnie rozpoczyna procedurę naboru projektów. Fakt ten powinien stać się przedmiotem intensywnych działań promocyjnych i public relations.

Ogłoszenie o naborze powinno zawierać następujące informacje:

- tytuł ogłoszenia wskazujący na program, którego dotyczy nabór,
- nazwa i dane teleadresowe instytucji ogłaszającej nabór,
- krótki opis celu naboru i rodzaju projektów oczekiwanych oraz celów, które powinny wypełniać,
- odwołanie do dokumentów programowych (adres strony internetowej, z której można pobrać materiały), regulaminu naboru, formularza zgłoszeniowego i kryteriów wyboru projektów,
- rodzaj podmiotów, które mogą zgłosić swoje projekty,
- wartość i procent dofinansowania do projektów, które może wnieść instytucja zarządzająca programem (dotyczy naboru projektów realizowanych w formule współfinansowania inicjatyw społecznych).

- **Regulamin naboru**

Regulamin naboru będzie stanowił załącznik do ogłoszenia o naborze. Regulamin będzie zawierał następujące informacje:

- podstawa prawna naboru (uchwała o przyjęciu programu),
- nazwa i dane teleadresowe instytucji ogłaszającej nabór,

- czas naboru i analizy projektów,
- cele naboru,
- cele, jakie powinny spełniać zgłaszane projekty (wyciąg z programu, którego dotyczy nabór),
- rodzaje projektów, które są oczekiwane,
- rodzaj podmiotów, które mogą zgłosić swoje projekty,
- wartość i procent dofinansowania do projektów, które może wnieść instytucja zarządzająca programem (dotyczy naboru projektów realizowanych w formule współfinansowania inicjatyw społecznych),
- zastrzeżenie dotyczące projektów zgłaszanych do programów w innym trybie niż budżet partycypacyjny, że włączenie projektu do programu nie oznacza formy jego dofinansowania,
- odwołanie do kryteriów włączenia projektu do programu,
- sposób (procedura) analizy zgłoszonych projektów, w tym w szczególności wskazanie instytucji (grona osób), które przeprowadzą analizę,
- zobowiązanie zgłaszającego projekt do informowania o postępach w realizacji projektu (dane o charakterze monitoringowym),
- opis konsekwencji dotyczących wyłączenia projektu z programu, jeśli nie zostaną dopełnione obowiązki związane z monitoringiem,
- rodzaje dokumentów, jakie należy załączyć do zgłoszenia (dotyczy przede wszystkim projektów zgłoszonych do mechanizmu współfinansowania inicjatyw społecznych),
- adres i sposób dostarczenia zgłoszenia,
- sposób włączenia projektów do programu (utworzenie listy podstawowej i rezerwowej w przypadku projektów zgłaszanych do modelu budżetu partycypacyjnego).

- **Formularz zgłoszenia projektu**

Formularz zgłoszenia projektu będzie załącznikiem do regulaminu naboru. W tabeli poniżej zaprezentowano pola, jakie powinien zawierać formularz oraz informacje, które powinien zawrzeć w zgłoszeniu projektodawca.

Nazwa pola	Wymagane informacje, które zamieszcza projektodawca
Tytuł projektu	Tytuł powinien być związany i określać miejsce oraz rodzaj działania (np. remont, szkolenie).
Nazwa beneficjanta i dane teled adresowe	Dane teled adresowe powinny umożliwiać skontaktowanie się z projektodawcą w celu wyjaśnienia wszelkich wątpliwości związanych z planowanym projektem.
Forma prawna projektodawcy	Forma prawna projektodawcy powinna zostać określona precyzyjnie.
Uzasadnienie potrzeby realizacji	W uzasadnieniu należy podać główny zdiagnozowany problem, jego przyczyny oraz skutki, jakie mogą wystąpić,

projekt	jeśli problem nie zostanie rozwiązany.
Cele projektu w odniesieniu do celów programu	<p>Cele projektu powinny odnosić się do zdefiniowanych problemów w ten sposób, że cel bezpośredni projektu powinien być odpowiedzią na zdiagnozowany problem główny, cele pośrednie powinny być odpowiedzią na skutki nierozwiązania problemu, a planowane działania naprawcze powinny być odpowiedzią na przyczyny wystąpienia problemu głównego wcześniej zdiagnozowanego.</p> <p>Zdefiniowane cele pośrednie projektu powinny zostać odniesione do celów programu, które będą wymienione m.in. w regulaminie. Odniesienie polega na weryfikacji, czy cele pośrednie projektu są zgodne z celami operacyjnymi programu.</p> <p>W tym punkcie należy opisać także, jakie jest spodziewane oddziaływanie projektu, tzn. czy projekt ma znaczenie dla rewitalizacji małego obszaru, obszaru wskazanego w całości do rewitalizacji, zespołu wskazanego do rewitalizacji, dzielnicy, całego Krakowa, czy może obszaru funkcjonalnego Krakowa.</p>
Opis rzeczowy projektu	Opis powinien zawierać podstawowy zakres prac wynikający z projektu w podziale na rodzaje robót, dostaw czy usług.
Spodziewany wpływ realizacji projektu na osiągnięcie celów programu	Należy ocenić, posługując się w miarę obiektywnymi argumentami, jak duży wpływ na osiągnięcie celów programu może mieć projekt, czyli czy efekty realizacji projektu będą trwałe, a realizacja samego projektu jest skuteczną metodą osiągania celów, do których został odniesiony projekt w punkcie „Cele projektu w odniesieniu do celów programu”.
Lokalizacja projektu	Należy podać adres budynku, którego dotyczy inwestycja, przebieg ulic, chodników, numer działki, na której znajduje się niezabudowana nieruchomość lub – w przypadku projektów nieinwestycyjnych – obszar, z którego będzie pochodzić większość odbiorców końcowych.
Harmonogram projektu	Harmonogram powinien uwzględniać spodziewaną datę rozpoczęcia projektu (pierwsza podpisana umowa, zlecenie), daty zakończenia poszczególnych etapów (dotyczy projektów, które podzielono na etapy), datę osiągnięcia produktów (praktycznie to data zakończenia projektu, czyli odbiór prac). Harmonogram powinien być przedstawiony w kwartałach.
Planowane wskaźniki produktu	Produkt to materialny i mierzalny efekt podejmowanych działań w ramach zadania, np. droga, sieć kanalizacyjna, budynek, szkolenie, kampania społeczna. Wskaźniki produktu to wielkości, którymi można zmierzyć osiągnięty efekt, np. długość, liczba sztuk, powierzchnia.

	Należy określić wskaźniki produktu i podać ich wartość dla roku, w którym powinny zostać osiągnięte, czyli w praktyce zakończenie realizacji projektu i odbiór prac.
Planowane wskaźniki rezultatu	<p>Rezultaty to bezpośrednie, materialne i niematerialne efekty powstania produktu, np. oszczędność czasu przejazdu, nowe przyłącza kanalizacyjne, udostępnienie budynku, osoby korzystające ze szkoleń. Wskaźniki rezultatu to wielkości, którymi można mierzyć osiągnięty efekt, np. zł/rok, liczba sztuk, liczba osób itp.</p> <p>Należy określić wskaźniki rezultatu i podać ich wartość dla roku, w którym powinny zostać osiągnięte, czyli w praktyce nie wcześniej niż 3 lata po zakończeniu prac lub w przypadku np. projektów szkoleniowych, że rezultaty zostaną osiągnięte wraz z produktami.</p>
Komplementarność projektu z innymi działaniami projektodawcy lub innych podmiotów w odniesieniu do obszaru, na którym realizowany ma być projekt	Należy opisać, czy planowany projekt jest komplementarny z innymi działaniami, np. budynek, którego remont zaplanowano należy do kompleksu wcześniej odrestaurowanych budynków lub jest w otoczeniu budynków i infrastruktury poddanej odnowie lub planowanej do odnowy, prowadzone szkolenia są kolejnym cyklem szkoleń dla tej grupy odbiorców.
Wykonalność prawna i organizacyjna	<p>Należy wykazać, że projektodawca dysponuje nieruchomościami na cele związane z rodzajem projektu oraz że posiada lub kiedy zamierza zdobyć niezbędne pozwolenia na realizację projektu. Pole nie dotyczy projektów zgłaszanych w ramach mechanizmu dotacje dla społeczności lokalnej. W przypadku projektów zgłaszanych w ramach współfinansowania inicjatyw społecznych należy opisać wykonalność prawną w zakresie, którego dotyczyć będą działania własne projektodawcy.</p> <p>Projektodawca powinien również opisać krótko swoje doświadczenie oraz zaplecze osobowe i techniczne.</p>
Wykonalność techniczna (dotyczy głównie projektów inwestycyjnych)	Należy wykazać, czy istnieje ryzyko niewykonalności projektu ze względów technicznych i ewentualnie, jak to ryzyko będzie eliminowane. W przypadku projektów standardowych, które takiego ryzyka nie zawierają, punkt może nie być wypełniony.
Wykonalność ekonomiczna	Należy wykazać, że projektodawca posiada środki na realizację przedsięwzięcia oraz pokrywanie kosztów bieżących związanych ze zrealizowanym projektem przynajmniej przez 5 lat po zakończeniu projektu. W tym punkcie projektodawca powinien wyraźnie określić, jakie planuje źródła finansowania projektu na etapie inwestycji i na etapie eksploatacji oraz jaki procent środków może samodzielnie zapewnić. Oczywiście źródłem finansowania kosztów bieżących mogą być dochody z działalności. Należy wskazać, z jakiej działalności będą osiąganе. Punkt nie wymaga przedstawienia pogłębionych analiz.

Budżet projektu z podziałem na planowane źródła finansowania	W budżecie należy wskazać spodziewaną wartość inwestycji oraz źródła jej finansowania.
Zobowiązanie do przekazywania informacji o charakterze monitoringowym	Zobowiązanie powinno zostać spisane w formie oświadczenia, że projektodawca będzie raz w roku informował instytucję ogłaszającą nabór o postępach prac w realizacji projektu i aktualizował plany.

- **Kryteria włączenia do programu**

Opisane poniżej w tabeli kryteria włączenia projektów do programu będą załącznikiem do regulaminu naboru. Pozwolą one zespołowi analizującemu zgłoszone projekty ocenić „wartość” tych projektów względem planowanych celów rewitalizacji, zweryfikować czy projekty zostały zgłoszone do właściwego programu oraz jaka jest szansa, że projekt zostanie zrealizowany. Analizę projektów zgłaszanych do MPRK, lokalnych programów rewitalizacji oraz innych programów miejskiej polityki rewitalizacji wykonywać będzie jednostka główna miejskiej polityki rewitalizacji, która do prac może zaprosić ekspertów. Na podstawie analizy zgłaszanych wniosków zarządzający programami będą oceniać, czy aktywność różnego rodzaju podmiotów, w tym jednostek miejskich, jest wystarczająca, aby przynajmniej na etapie planowania wypełniane były cele programów. Niska aktywność projektodawców lub/i zgłaszanie projektów, których szansa realizacji jest niska lub/i projektów o małym wpływie na osiąganie celów, będzie zobowiązywać instytucje zarządzające programami do wzmocnienia działań promocyjnych, konsultacyjnych i public relations.

Należy również wziąć pod uwagę, że na podstawie analizy zgłoszeń projektów do MPRK, jednostka główna będzie mogła wstępnie ocenić, czy są wśród nich projekty kwalifikujące się do włączenia do instrumentów terytorialnych.

Kryterium włączenia projektu do programu	Opis kryterium i analizy według kryterium
Kryteria formalne	
Czy projekt został zgłoszony do właściwego programu?	Ocena weryfikacyjna polega na określeniu, czy projekt został zgłoszony do właściwego programu. Jeśli nie, zespół dokonujący analizy zwróci się do projektodawcy z propozycją przeniesienia zgłoszenia do innego programu.
Czy projekt został zgłoszony przez podmiot, a nie samodzielnie występującą osobę prywatną?	Nie dotyczy projektów zgłaszanych w ramach budżetu partycypacyjnego. Zgodnie z tym modelem samych zgłoszeń projektów mogą dokonać mieszkańcy, przy czym w ramach mechanizmu współfinansowania inicjatyw społecznych mieszkańcy powinni zgłaszać projekty jako zorganizowana grupa, np. członków wspólnoty mieszkaniowej lub spółdzielni. W każdym przypadku projekty mogą być zgłaszane przez podmioty – organizacje niezależnie od formy.
Czy projekt zakłada współfinansowanie ze strony	Weryfikacja, czy projekt zakłada współfinansowanie ze strony Miasta jest niezbędna do ustalenia dalszej ścieżki

Miasta?	procedowania.
Kryteria merytoryczne	
Wykonalność prawna i organizacyjna	Ocena opisowa jakościowa wsparta punktacją w skali 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę słabą, 5 ocenę bardzo dobrą. Ocena powinna weryfikować potencjał organizacyjny projektodawcy, czy jest on zdolny instytucjonalnie do realizacji projektu o określonym budżecie oraz czy jest prawnie przygotowany do realizacji przedsięwzięcia.
Wykonalność ekonomiczna i trwałość projektu	Ocena opisowa jakościowa wsparta punktacją w skali 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę słabą, 5 ocenę bardzo dobrą. Ocena powinna weryfikować, czy projekt jest wykonalny finansowo i czy zachowa finansową trwałość. Ocena będzie się odnosić do budżetu projektu oraz źródeł finansowania.
Zgodność celów projektu z celami programu	Ocena opisowa jakościowa wsparta punktacją w skali 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę słabą, 5 ocenę bardzo dobrą. Oceniany będzie stopień zgodności celów projektu z celami programu, do którego projekt przynależy.
Potencjalny wpływ na realizację celów programu	Ocena opisowa jakościowa wsparta punktacją w skali 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę słabą, 5 ocenę bardzo dobrą. Oceniany będzie wpływ na realizację celów programu, czyli czy projekt będzie tylko realizował cele częściowo, czy też niektóre cele określone w programach będą mogły być zrealizowane całościowo.
Spodziewane korzyści społeczne związane z realizacją projektu	Ocena opisowa jakościowa wsparta punktacją w skali 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę słabą, 5 ocenę bardzo dobrą. Oceniane będą korzyści społeczne, które może przynieść realizacja projektu, czyli korzyści, jakie odniesie społeczność lokalna oraz przedsiębiorcy. Ocena powinna zostać dokonana z uwzględnieniem analizy potencjalnych kosztów społecznych.
Zasięg oddziaływania projektu	Ocena opisowa jakościowa wsparta punktacją w skali 1 do 5, gdzie 1 oznacza zasięg bardzo mały, 5 oznacza zasięg duży.

- **Analiza projektów i włączenie do programu**

Analiza projektów zostanie wykonana przez jednostkę główną miejskiej polityki rewitalizacji. Analiza ma służyć przede wszystkim weryfikacji potencjału projektów zgłoszonych do realizacji w ramach rewitalizacji. Zakłada się, że większość zgłoszonych projektów będzie włączana do programów, jednakże na etapie monitorowania postępów brak aktywności projektodawcy może spowodować wykreślenie projektu z listy. Projekty będą oceniane tak, aby ustalić, które z nich są najbardziej pożądane z punktu widzenia celów programów, do których zostały zgłoszone. Te o największym znaczeniu będą pozostawać pod szczególną opieką jednostki głównej, dzielnic lub Centrum Obsługi Beneficjenta Programów Rewitalizacji. Opieka ta będzie przede wszystkim polegać na wsparciu merytorycznym w poszukiwaniu źródeł finansowania, uzyskiwaniu

niezbędnych pozwoleń, promocji oraz wsparciu w nawiązywaniu współpracy podmiotów zewnętrznych z jednostkami organizacyjnymi Miasta.

Włączenie projektów do programów będzie oznaczało zamieszczenie projektów na liście. Listy nie będą ustawione według żadnego rankingu.

Osobne procedury mogą dotyczyć projektów zgłaszanych w ramach budżetu partycypacyjnego. Ocena projektów wówczas sprowadzałaby się do formalno-prawnych aspektów, tj. weryfikacji, czy dane projekty są wykonalne prawnie i organizacyjnie, technicznie i ekonomicznie oraz czy generalnie cele tych projektów są zgodne z celami programów. Należy bowiem wziąć pod uwagę fakt, że zgłoszenia te będą dotyczyć projektów realizowanych przez jednostki organizacyjne Miasta. Ocena merytoryczna tych projektów powinna należeć do mieszkańców.

7.1.5. MONITOROWANIE

DEFINICJA MONITORINGU

Opisane zasady monitoringu dotyczą Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa. **Bardziej szczegółowa instrukcja monitoringu została przedstawiona w załączniku Nr 5 do MPRK.** Należy jednak przyjąć jednolity system monitorowania wszystkich programów miejskiej polityki rewitalizacji.

Definicja monitoringu MPRK, która będzie stosowana na potrzeby niniejszego opracowania, to działania polegające na gromadzeniu i przetwarzaniu na potrzeby zarządzania Miejskim Programem Rewitalizacji Krakowa informacji w zakresie rzeczowo-finansowego wykonania projektów rewitalizacyjnych.

POZIOMY MONITORINGU

Monitoring MPRK będzie prowadzony na poziomie:

- pojedynczego projektu oraz pakietu projektów zgromadzonych w ramach celów operacyjnych,
- wskaźników produktu oraz wskaźników rezultatu.

Produkt to materialny i mierzalny efekt podejmowanych działań w ramach projektu, np. droga, sieć kanalizacyjna, budynek, szkolenie, kampania społeczna. Wskaźniki produktu to wielkości, którymi można zmierzyć osiągnięty efekt, np. długość, liczba sztuk, powierzchnia.

Rezultaty to bezpośrednie materialne i niematerialne efekty powstania produktu, np. oszczędność czasu przejazdu, nowe przyłącza kanalizacyjne, udostępnienie budynku, osoby korzystające ze szkoleń. Wskaźniki rezultatu to wielkości, którymi można mierzyć osiągnięty efekt, np. zł/rok, liczba sztuk, liczba osób itp. Rezultaty będą określane w wielkościach przybliżonych.

Wskaźniki produktu i rezultatu będą określane dla projektów zgłaszanych do programów miejskiej polityki rewitalizacji. Każdy projekt włączony do programu będzie opisany wskaźnikami produktu i rezultatu. Do listy zostanie dołączona tabela zbiorcza agregująca wskaźniki produktu i rezultatu.

PROCEDURY MONITORINGU

Procedury monitorowania pojedynczego projektu oraz celów operacyjnych na poziomie wskaźników rezultatu nakładają na zespoły je realizujące obowiązek zebrania i zestawienia wszystkich danych dotyczących osiągniętych wielkości. Wskaźniki produktu i rezultatu będą wykorzystywane do oceny

projektów według kryteriów potencjalnego wpływu na realizację celów programów, a także spodziewanych korzyści społecznych. Wskaźniki, szczególnie produktu, staną się również podstawą do weryfikacji postępów realizacji programów. Monitorowanie wskaźników produktu będzie się odbywać raz do roku. Rezultaty, ze względu na to, że są bezpośrednim efektem powstałych produktów otrzymanym dopiero po zrealizowaniu zadania, można mierzyć w większości przypadków w okresie trzech lat. Taka perspektywa czasowa pozwala na pełną weryfikację osiągniętych rezultatów i wyeliminowanie przekłamań związanych np. z tym, że w pierwszym roku po wybudowaniu nowego obiektu kultury odwiedza go więcej osób niż średnio podczas dalszej eksploatacji. Danych do pomiaru wskaźników rezultatu będą dostarczać zarządcy danej infrastruktury. W przypadku zadań tzw. miękkich, np. szkoleń, wydarzeń promocyjnych itp. wskaźniki rezultatów są mierzone jeszcze przed ostatecznym zakończeniem projektu. Wskaźniki produktów realizowanych w danym roku projektów będą mierzone w okresie rocznym. Pomiar będzie odzwierciedlony w sprawozdaniu z monitoringu. Podstawą do monitorowania programów na poziomie projektów będą karty monitoringowe (formularz karty stanowi załącznik do MPRK), które powinny dostarczać wszystkie podmioty, których projekty zostały włączone.

Zagregowane dane będą tworzyły bazę wskaźników rezultatów, które następnie będą wykorzystywane na potrzeby ewaluacji MPRK oraz upubliczniane w ramach raportu ewaluacyjnego. Procedury zatwierdzania raportu ewaluacyjnego zostały opisane w punkcie dotyczącym ewaluacji programu.

Okresowo monitorowaniu będą poddawane wskaźniki produktu na poziomie projektów. Dane z monitoringu wskaźników produktu będą służyły na każdym poziomie zarządzania programami do oceny postępów wdrażania projektów. Identyczne wskaźniki produktów będą agregowane, jednak agregacji będzie towarzyszyć zastrzeżenie, że jest ona dokonana wyłącznie do celów poglądowych. Wskaźniki produktu dla każdego projektu odnoszą się do specyficznych efektów podejmowanych działań. Prócz danych o osiągniętych wskaźnikach produktu zbierane będą także informacje na temat wykonania rzeczowego i finansowego projektów.

Rekomendowana zawartość raportu monitoringowego:

- Przyjęte założenia programu, którego dotyczy raport:
  - Granice obszarów
  - Przytoczenie analizy SWOT
  - Przyjęte cele
  - Lista projektów
- Okres sprawozdawczy
- Stan realizacji projektów:
  - Wyszczególnienie projektów, które zostały:
    - Zakończone
    - Rozpoczęte i niezakończone do dnia raportu
    - Nierozpoczęte

- Analiza projektów zakończonych (analiza będzie prowadzona narastająco) pod względem:
  - Wykonania rzeczowego
  - Osiągniętych wskaźników
  - Poniesionych nakładów finansowych
- Analiza projektów rozpoczętych i niezakończonych pod względem:
  - Postępów w realizacji (opisowo)
- Załączone karty monitoringowe
- Podjęte działania instytucji miejskiej polityki rewitalizacji z zakresu:
  - Planowania
  - Wdrażania
  - Działań promocyjnych i public relations
  - Konsultacyjnych i innych

7.1.6. EWALUACJA

Definicja ewaluacji, która będzie stosowana na potrzeby Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa to ocena realizacji Programu pod względem skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości zaplanowanych i wdrażanych działań zgodnych z zapisanymi celami.

Należy zaznaczyć, że pełna ewaluacja będzie możliwa, jeśli okres programowania MPRK dobiegnie końca, a większość projektów będzie zrealizowana oraz w sytuacji posiadania informacji monitoringowych. W innym przypadku raport ewaluacyjny będzie dostosowany do stanu realizacji projektów oraz zakresu zebranych danych.

Ewaluacja będzie dokonywana za pomocą badań uwzględniających źródła wtórne i źródła pierwotne. Jej najważniejszym elementem będzie zdiagnozowanie zmian, jakie zaszły w wyniku realizacji programów miejskiej polityki rewitalizacji. Spośród trzech rodzajów ewaluacji wyróżnionych na podstawie okresu podejmowanych działań, które poddawane są ocenie, ewaluacja MPRK będzie ewaluacją ex-post. Wyróżnia się następujące rodzaje ewaluacji:

- ex-ante (przed): ma na celu poprawę procesu planowania, a więc ma poprawić trafność podejmowanych decyzji odnośnie wyboru projektów do realizacji, ich efektywność i skuteczność;
- on-going (w trakcie): ma na celu poprawę procedur wdrażania, poprawę jakości i potencjału instytucji realizujących programy miejskiej polityki rewitalizacji, może przyczynić się do integracji interesariuszy rewitalizacji, wypracowania wspólnego stanowiska oraz sprawniejszego przygotowywania realizacji kolejnych projektów;
- ex-post (po): pokazuje, co się udało osiągnąć, jakim kosztem, a także, co się nie udało i z jakich powodów, w ramach ewaluacji ex-post zbadać można, jaki wpływ realizacja programów rewitalizacji miała na mieszkańców.

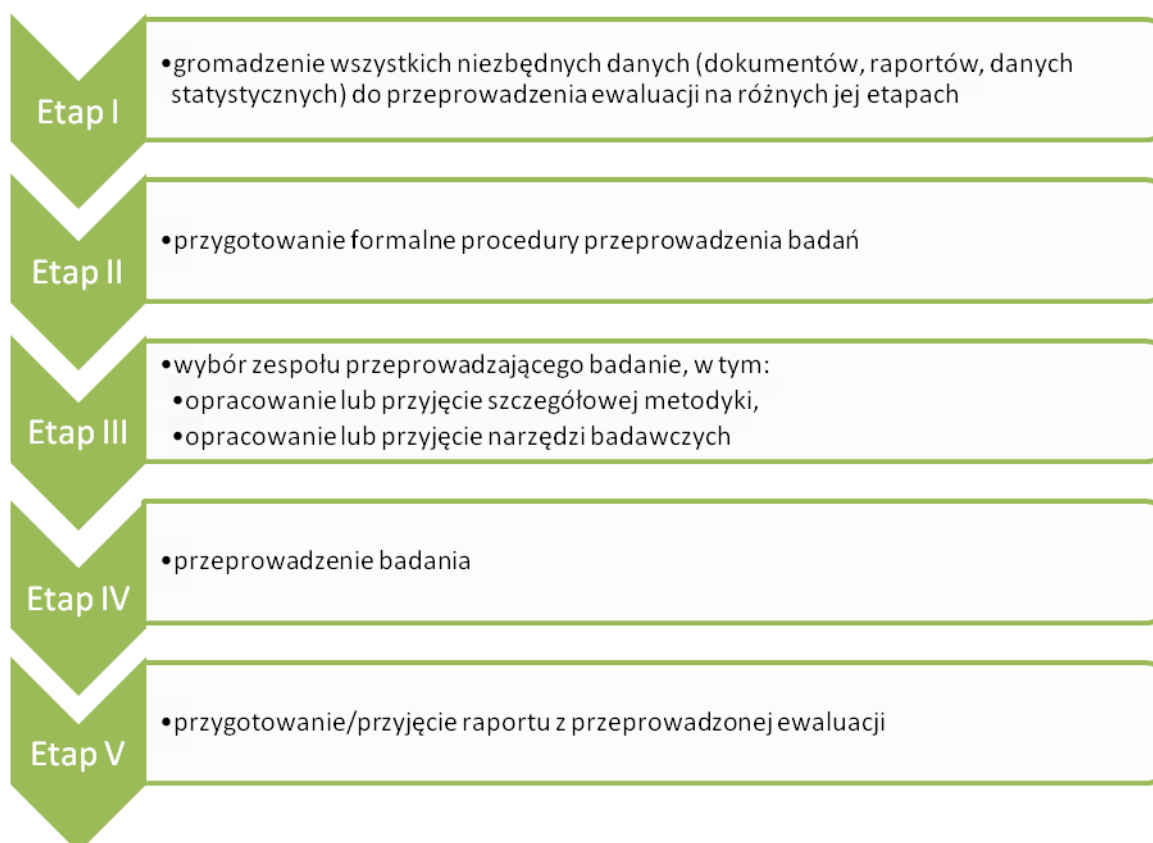
CZĘSTOTLIWOŚĆ EWALUACJI

Ewaluacja będzie przeprowadzana co trzy lata, przy czym:

- pierwsze badanie zostanie przeprowadzone w 2017 roku i będzie dotyczyć okresu 2014–2016,
- drugie badanie zostanie przeprowadzone w 2020 roku i będzie dotyczyć okresu 2014–2019.

ETAPY EWALUACJI

Przeprowadzenie ewaluacji będzie koordynowane przez jednostkę główną miejskiej polityki rewitalizacji. Do zadań jednostki będzie należało:

Etap I

Na potrzeby przeprowadzenia ewaluacji zgromadzone zostaną wszystkie materiały zawierające dane i informacje ze źródeł wtórnych. Należą do nich przede wszystkim:

- wyniki monitoringu wskaźników produktów osiągniętych w efekcie realizacji projektów rewitalizacyjnych,
- opracowania własne o charakterze diagnozy stanu, np. wykonane na potrzeby innych programów operacyjnych lub raportów,
- dane statystyczne, których dysponentem są jednostki administracji samorządowej,
- inne dokumenty będące w posiadaniu Urzędu Miasta Krakowa zawierające dane mogące obrazować realizację działań z zakresu rewitalizacji oraz stan rozwoju miasta.

Szczegółowa metodyka przeprowadzenia ewaluacji MPRK będzie opracowana przez wykonawcę ewaluacji, jednak zakłada się, że będzie ona zawierać badania desk research (analiza źródeł wtórnych) w oparciu o zgromadzone dane.

Etap II

Kierownik jednostki głównej wyznaczy zespół osób zaangażowanych ze strony Urzędu Miasta, który samodzielnie przeprowadzi ewaluację programów rewitalizacji lub będzie nadzorował prace zleczone.

Należy przewidzieć na to działania środki finansowe, zabezpieczające wykonanie m.in. badań ankietowych i innych zgodnie z przyjętą metodyką.

Etap III

Po dokonaniu wyboru zespołu odpowiedzialnego za wykonanie badań, opracowana zostanie szczegółowa metodyka ewaluacji. Metodykę będzie opiniowała jednostka główna. Następnie, zgodnie z zapisami przyjętej metodyki, zostaną rozdysponowane zadania pośród członków zespołu odpowiedzialnego za przeprowadzenie ewaluacji. Zespół przygotowuje (prace mogą być także zleczone) narzędzia badawcze, do których należeć będą przede wszystkim formularze badań społecznych, scenariusze wywiadów pogłębionych lub wywiadów zogniskowanych itp.

Etap IV

Realizacja badania ewaluacyjnego własnymi zasobami ludzkimi lub siłami wykonawcy zewnętrznego, zgodnie z przyjętą metodyką. Opracowanie raportu z ewaluacji i przedstawienie go kierownikowi jednostki głównej, który dokona jego odbioru.

Etap V

Zakres raportu ewaluacyjnego będzie przedstawiać się następująco:

- Metodyka badania ewaluacyjnego:
  - Zastosowane techniki badawcze
  - Pytania badawcze
  - Objaśnienia sposobu interpretacji
- Wymiar przedmiotowy ewaluacji: podjęte działania związane z zarządzaniem programami miejskiej polityki rewitalizacji oraz realizowane projekty objęte badaniem ewaluacyjnym
- Wymiar czasowy ewaluacji: okres, w jakim były podejmowane działania związane z zarządzaniem oraz realizowane projekty objęte badaniem ewaluacyjnym
- Wymiar terytorialny ewaluacji: obszar, w którym powstają produkty i rezultaty projektów oraz obszar oddziaływania realizowanych projektów rewitalizacyjnych
- Wyniki przeprowadzonych badań:
  - Diagnoza stanu
  - Badania desk-research
  - Badania społeczne
- Wnioski z przeprowadzonych badań

- Podsumowanie i rekomendacje

PYTANIA BADAWCZE

Pytania badawcze, na jakie powinna odpowiadać ewaluacja, przedstawia się w zbiorach według kryteriów ewaluacji, do których należą:

- **Trafność:** stopień, w jakim zaplanowane cele oraz projekty odpowiadają potrzebom mieszkańców, czy realizowane projekty przyczynią się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów oraz czy są zgodne z założeniami rewitalizacji.
- **Skuteczność:** w jakim stopniu realizowane działania związane z rewitalizacją i projekty przyczyniają się do osiągnięcia zakładanych celów?
- **Efektywność:** jaki jest stosunek zasobów realizowanych projektów oraz nakładów na nie do osiągniętych produktów i rezultatów?
- **Użyteczność:** czy osiągnięte produkty i rezultaty realizowanych projektów będą użyteczne, funkcjonalne dla mieszkańców, czy mieszkańcy będą z nich korzystać oraz czy pojawiły się pozytywne lub negatywne efekty uboczne?
- **Trwałość:** czy na poziomie użyteczności realizowanych projektów pozostaną trwałe zmiany i czy zmiany te będą użyteczne przez długi czas?

7.2. DEFINIOWANIE WSKAŹNIKÓW MONITORINGOWYCH

Wskaźniki wykorzystywane w planowaniu i zarządzaniu programami strategicznymi i operacyjnymi (Miejski Program Rewitalizacji Krakowa posiada cechy obu dokumentów) dzieli się według różnych kryteriów. W tabeli poniżej przedstawiono systematykę wskaźników, które przynajmniej w części będą wykorzystywane na potrzeby monitoringu realizacji MPRK.

Wskaźniki MPRK będą szczegółowo definiowane i kwantyfikowane w ramach włączania projektów do Programu.

Kryterium podziału wskaźników	Rodzaje wskaźników	Objaśnienia
Rodzaj wykorzystywanych danych	<ul style="list-style-type: none"> • Finansowe • Rzeczowe 	<p>Wskaźnikami finansowymi będą badane nakłady związane z wydatkami (postępy w wydatkowaniu mogą pośrednio i dodatkowo wskazywać na zaawansowanie realizacji celów i projektów).</p> <p>Wskaźnikami rzeczowymi mierzy się postępy osiągania poszczególnych elementów projektów.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Ilościowe • Jakościowe 	<p>Wskaźniki ilościowe są definiowane tak, aby można było je kwantyfikować.</p> <p>Wskaźniki jakościowe nie są kwantyfikowane. Należy jednak zaznaczyć, że jeśli wskaźnik jakościowy zostanie ujęty dynamicznie, może zostać</p>

		skwantyfikowany, np. procentowy wzrost jakości usług.
Sposób wykorzystania	<ul style="list-style-type: none"> • Kontekstowe • Osiągnięcia celów (programowe/ projektowe) 	<p>Wskaźnikami kontekstowymi opisuje się zjawiska stanowiące tło (kontekst) oczekiwanych efektów wdrażania strategii. Wskaźniki kontekstowe nie są bezpośrednio powiązane z realizowanymi celami, ponieważ odnoszą się do sytuacji, na którą wpływ mają różne podmioty i czynniki niepodlegające wpływowi podmiotu MPRK, np. typowym wskaźnikiem kontekstowym będzie wzrost PKB. Z tego względu wskaźniki kontekstowe wykorzystywane będą do opisu realizacji celu generalnego rewitalizacji zapisanego w MPRK. Znaczeniowo bliskie są wskaźnikom oddziaływania (opisane są dalej w tabeli).</p> <p>Wskaźniki osiągnięcia celów w większym stopniu są powiązane z działaniami podejmowanymi przez podmiot MPRK (podmioty realizujące) w ramach jego wdrażania. Na ich osiągnięcie podmioty włączające się w proces rewitalizacji nie mają większego wpływu, ponieważ ich działania jednostkowo stanowią tylko wycinek interwencji. Należy jednak zaznaczyć, że również większość wskaźników osiągnięcia celów nie jest w całości i zupełnie związana z podejmowanymi działaniami i na ich miary mają wpływ czynniki zewnętrzne. Znaczeniowo wskaźniki te są bliskie wskaźnikom produktu i rezultatu.</p>
Miejsce w logice interwencji	<ul style="list-style-type: none"> • Wpływu • Produktu • Rezultatu • Oddziaływania 	<p>Wskaźniki te w największym stopniu odzwierciedlają typową logikę planowania, czyli inaczej logikę interwencji.</p> <p>Zgodnie z przyjętą praktyką wskaźniki wpływu i produktu wykorzystuje się do pomiaru projektów, czyli konkretnych przedsięwzięć stanowiących najmniejszą jednostkę realizacji programów miejskiej polityki rewitalizacji.</p> <p>Wskaźniki rezultatu wykorzystuje się do opisu stopnia osiągnięcia celów niższego stopnia, w tym przypadku operacyjnych.</p> <p>Wskaźniki oddziaływania służą opisaniu</p>

		stopnia osiągnięcia celu generalnego i celów głównych.
--	--	--

W kolejnej tabeli wskazano, które wskaźniki będą wykorzystywane do pomiaru stopnia osiągnięcia poszczególnych poziomów logiki interwencji Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa. Przyporządkowanie poszczególnych wskaźników poziomom interwencji nie zawsze jest jednoznaczne, np. cele główne można częściowo opisać wskaźnikami kontekstowymi, jak i wskaźnikami programowymi. Cel generalny można zasadniczo mierzyć wskaźnikami kontekstowymi. Należy także zaznaczyć, że wskaźniki kontekstowe w znacznym stopniu są jednocześnie wskaźnikami oddziaływania.

Poziom logiki interwencji Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa	Rodzaje wskaźników monitoringowych	Objaśnienia
Cel generalny	<ul style="list-style-type: none"> • Kontekstowe • Oddziaływania • Jakościowe i ilościowe 	Wskaźniki, które mogą opisywać stopień osiągnięcia celu generalnego będą wskaźnikami wyłącznie kontekstowymi, które w małym stopniu powiązane są bezpośrednio z działaniami podejmowanymi przez pojedyncze podmioty, w tym samorząd Miasta. Na osiągnięcie założonego celu generalnego wpływ ma bardzo wiele czynników. Stopień partycypacji w realizacji celu generalnego jest bardzo wysoki, zatem możliwe jest określenie wyłącznie wskaźników ogólnie opisujących sytuację w mieście i częściowo na obszarach wskazanych do rewitalizacji. Będą to zarówno wskaźniki jakościowe, jak i ilościowe, przy czym należy zakładać, że w przypadku wskaźników jakościowych mierzona będzie zmiana wskaźnika, która może być ujęta np. procentem. Ze względu na miejsce w logice interwencji wskaźniki opisujące osiągnięcie celu generalnego będą wyłącznie wskaźnikami oddziaływania.
Cele główne	<ul style="list-style-type: none"> • Kontekstowe • Oddziaływania • Jakościowe i ilościowe • Finansowe 	Stopień realizacji celów głównych, które można uznać za cele wyższego rzędu niż cele operacyjne również będzie mierzony wskaźnikami kontekstowymi i oddziaływania. Charakter wskaźników będzie zarówno ilościowy, jak i jakościowy.

Cele operacyjne	<ul style="list-style-type: none"> • Kontekstowe • Osiągnięcia celów • Oddziaływania • Rezultatu • Jakościowe i ilościowe • Finansowe 	<p>Cele operacyjne w większym stopniu niż cel generalny i cele główne będą opisywane wskaźnikami osiągnięcia celów (programowymi). Za osiągnięcie tych wskaźników w większym stopniu mogą odpowiadać podmioty realizujące działania rewitalizacyjne.</p> <p>Podejmowane przez samorząd Miasta działania powinny stosunkowo silnie oddziaływać na osiągnięcie oczekiwanych celów, jednak i w tym przypadku należy zakładać, że na realizację celów operacyjnych mają wpływ inne podmioty niepowiązane z samorządem miejskim.</p> <p>Zgodnie z powyższymi założeniami można przyjąć, że cele operacyjne będą opisywane wskaźnikami rezultatu w większym zakresie niż wskaźnikami oddziaływania.</p> <p>Charakter wskaźników opisujących cele operacyjne jest jakościowy i ilościowy (w większym stopniu ilościowy). Cele operacyjne będą także opisywane wskaźnikami finansowymi.</p>
Projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Osiągnięcia celów • Rezultatu • Produktu • Ilościowe • Finansowe • Rzeczowe 	<p>Projekty to najniższy poziom logiki planowania w ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa.</p> <p>Stopień osiągnięcia projektów będzie mierzony wyłącznie wskaźnikami osiągnięcia celów. Według kryterium miejsca w logice interwencji będą to wskaźniki rezultatu i produktu.</p> <p>Według kryterium rodzaju wykorzystywanych danych będą to wskaźniki ilościowe, finansowe i rzeczowe.</p>

Schemat poniżej prezentuje zakładaną metodykę przyporządkowania wskaźników monitoringowych do poszczególnych poziomów logiki interwencji.

Wskaźniki według rodzaju	Rodzaj wykorzystywanych danych	Rzeczowe		
		Finansowe		
		Jakościowe		
		Ilościowe		
	Miejsce w logice interwencji	Produktu		
		Rezultatu		
		Oddziaływania		
	Sposób wykorzystania	Osiągnięcia celów		
		Kontekstowe		
	Poziom logiki interwencji	Cel generalny	Cele główne	Cele operacyjne

Rozwiązania przyjęte w MPRK:

- Wskaźniki produktu zostały przyporządkowane do wszystkich typów projektów wylistowanych w ramach poszczególnych celów operacyjnych.
- Wskaźniki rezultatu zostały przyporządkowane do wszystkich celów operacyjnych.
- Wskaźniki oddziaływania nie zostały określone. Będą one proponowane i rekonstruowane w ramach raportów ewaluacyjnych zawierających części dotyczące monitorowania.
- Wszystkie określone w ramach typów projektów i celów operacyjnych wskaźniki produktu i rezultatu są wskaźnikami rzeczowymi. W ramach raportów monitoringowych będą mierzone postępy finansowe poszczególnych projektów i de facto celów operacyjnych.
- Wszystkie określone w ramach typów projektów i celów operacyjnych wskaźniki produktu i rezultatu są wskaźnikami ilościowymi. Wskaźniki jakościowe będą raczej stosowane do opisu osiągnięcia celów głównych i generalnego.

8. SYSTEM KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ, INFORMACJI I PROMOCJI

Wdrażanie zapisów Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa będzie mało skuteczne bez odpowiedniej promocji towarzyszącej realizacji postanowień zawartych w dokumencie. Mieszkańcy miasta oraz podmioty gospodarcze i organizacje pozarządowe działające w mieście lub związane interesami z miastem, szczególnie z obszarami wskazanymi do rewitalizacji, będą obejmowani programem informacyjno-promocyjnym polegającym na przedstawianiu założeń MPRK, postępów w jego realizacji oraz efektów wdrażania programów miejskiej polityki rewitalizacji. Podmiotami MPRK są instytucje, które włączyły się w proces rewitalizacji, choćby poprzez zgłoszenie projektu do Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa. Należy zakładać, że podmioty zewnętrzne, podejmując decyzje inwestycyjne lub inne działania o charakterze rewitalizacyjnym, będą chciały uzgodnić swoje plany z założeniami MPRK. Może to być niezbędne np. przy ubieganiu się o wsparcie ze środków publicznych. Zatem konieczne jest zbudowanie kanałów informacji i promocji pomiędzy Magistratem (jednostką główną miejskiej polityki rewitalizacji) i przynajmniej dwiema grupami odbiorców MPRK: interesariuszami bezpośrednimi oraz odbiorcami, dla których istotna jest jakość życia i funkcjonowania w mieście, szczególnie na obszarach kryzysowych. Ze strony jednostki głównej będzie to oznaczać konieczność uruchomienia działań informacyjnych i promocyjnych. Promocja będzie niezbędna, aby pozyskać partnerów do realizacji MPRK, co przełoży się na efektywność wdrażanych zadań. Bardzo ważnym argumentem przemawiającym za koniecznością uruchomienia działań promocyjnych jest również fakt, iż projekty podejmowane przez Miasto będą tylko elementami działalności prorozwojowej w Krakowie na obszarach zdegradowanych, można powiedzieć, że staną się swoistymi kołami zamachowymi rozwoju. Do tego procesu będą jednak musieli włączać się inwestorzy prywatni, którzy będą korzystać z efektów działań inwestycyjnych podejmowanych przez Miasto. Efekty te to na przykład podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej określonych przestrzeni. Przestrzenie te jednak muszą zostać należycie wyeksponowane w przekazach informacyjnych, aby zachęcić do inwestowania w wybranych obszarach Krakowa.

8.1. CELE PROMOCJI I MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA CELÓW INFORMACYJNO-PROMOCYJNYCH

W odniesieniu do założeń MPRK Krakowa należy zdefiniować następujące cele informacyjno-promocyjne:

- zbudować jasny i czytelny przekaz odnośnie założeń MPRK i sposobów włączenia się w działalność na rzecz rewitalizacji oraz ogólnie rozwoju miasta,
- zachęcić podmioty zewnętrzne do realizacji projektów zgodnych z założeniami MPRK,
- zachęcić podmioty zewnętrzne do utrzymywania kontaktu i współpracy z jednostką główną miejskiej polityki rewitalizacji,
- stworzyć wizerunek miasta, które świadomie podejmuje decyzje strategiczne, jest stabilne, przewidywalne i konsekwentne w działaniach na rzecz rewitalizacji i rozwoju.

Miernikami osiągnięcia założonych celów będą:

- liczba uczestników reprezentujących podmioty zewnętrzne (mieszkańcy, organizacje pozarządowe i przedsiębiorcy) spotkań konsultacyjnych i konferencji organizowanych przez jednostkę główną miejskiej polityki rewitalizacji związanych z planowaniem, wdrażaniem, finansowaniem, monitorowaniem i ewaluowaniem MPRK;
- liczba projektów (działań) rewitalizacyjnych realizowanych przez miasto w partycypacji z podmiotami zewnętrznymi;
- liczba projektów zgłaszanych przez podmioty zewnętrzne, a następnie realizowanych i monitorowanych,
- liczba nowych, znaczących inwestycji podejmowanych na obszarach wskazanych do rewitalizacji (wskaźniki kontekstowy);
- liczba turystów odwiedzających miasto (wskaźnik kontekstowy).

8.2. ADRESACI DZIAŁAŃ INFORMACYJNO-PROMOCYJNYCH

Adresatami informacji i promocji MPRK Krakowa będą następujące grupy:

- mieszkańcy,
- organizacje pozarządowe działające na terenie miasta,
- przedsiębiorcy i inwestorzy zewnętrzni,
- turyści,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe,
- wyższe uczelnie,
- inne podmioty zewnętrzne.

Mieszkańcy i podmioty zewnętrzne (przedsiębiorstwa, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, kościoły, wyższe uczelnie) tworzą grupę docelową działań informacyjno-promocyjnych bardzo różnorodną, dlatego działania adresowane do tej grupy będą realizowane poprzez uniwersalne narzędzia typu: komunikaty w mediach, aktywność w zakresie public relations, spotkania otwarte, interaktywne formy dyskusji i pracy nad projektami. Zakres informacji kierowanych do tej grupy również jest bardzo różnorodny i szeroki. Należy przyjąć, że działania informacyjno-promocyjne, których adresatem są mieszkańcy i podmioty takie, jak przedsiębiorstwa, NGO, wyższe uczelnie itp. będą polegały generalnie na powtarzanych komunikatach przy różnego rodzaju kontaktach zespołu jednostki głównej (również przy wsparciu przedstawicieli dzielnic) z mieszkańcami i prywatnymi instytucjami.

Organizacje pozarządowe działające na terenie miasta występują w dwóch rolach jako beneficjenci MPRK. Część organizacji nie podejmuje żadnej współpracy z samorządem, działa w oderwaniu od środków publicznych, stając się tym samym zwykłym beneficjentem, na którego realizacja MPRK ma taki sam wpływ, jak na mieszkańca. Coraz więcej organizacji pozarządowych jednak podejmuje współpracę z samorządem w ramach wykonywanych przez samorząd – i wspólnych celom tych

organizacji – zadań. Wiele inicjatyw to zwykła współpraca dwóch niezależnych podmiotów przy realizacji celów społecznych, ale wiele podejmowanych jest w ramach sformalizowanej współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi, które za środki publiczne przejmują i realizują zadania z zakresu działalności pożytku publicznego. Organizacje, którym powierzono by realizację zadań publicznych w ramach rewitalizacji, muszą bezpośrednio odnosić się do zapisów MPRK, zatem informowanie tej grupy jest ważne. Organizacje, które nie finansują swoich działań ze środków budżetu miasta, powinny, choć nie tak bezpośrednio, również uwzględniać zapisy MPRK, planując działalność. Wynika to przede wszystkim z założenia, że cele organizacji pozarządowych są bliskie celom samorządu, szczególnie w zakresie rozwoju społecznego miasta.

Przedsiębiorcy i inwestorzy zewnątrzni to grupa, która raczej nie angażuje się bezpośrednio w działalność na rzecz rewitalizacji miasta, stanowi jednak bardzo ważną grupę odbiorców działań informacyjno-promocyjnych związanych z MPRK. Władze poprzez odpowiednie kreowanie wizerunku miasta oraz politykę prorozwojową mogą wpływać na aktywność inwestycyjną przedsiębiorstw i ich skłonność do rozwoju na terenie miasta, szczególnie w obszarach wskazanych do rewitalizacji. Przedsiębiorcy są również największym bezpośrednim płatnikiem z tytułu podatków lokalnych, a zatem wykazują postawę roszczeniową. Odpowiednia informacja i promocja MPRK powinna stać się elementem ogólnego budowania wizerunku i relacji ze sferą biznesu. Pomoże to przedsiębiorcom podejmować bardziej racjonalne decyzje, wspomże ich własną promocją oraz zaspokoi oczekiwania co do informowania o wydatkowaniu środków publicznych, w których mają udział jako płatnicy.

Turyści będą w bardzo ograniczonym zakresie zainteresowani formami informacji i promocji MPRK. Jedynie w przypadku działań związanych rozwojem turystycznym ta grupa będzie uwzględniona w programie informacyjno-promocyjnym.

8.3. ARGUMENTY PROGRAMU INFORMACJI I PROMOCJI

Program informacji i promocji Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa powinien zostać oparty na argumentach, iż działania podejmowane w efekcie wdrożenia MPRK dają efekt znacznego podniesienia stopnia rozwoju miasta poprzez interwencję w obszarach kryzysowych. Efekt ten opisany został szczegółowo w celu generalnym i celach głównych MPRK.

Argumentem programu informacyjno-promocyjnego będzie również przekonanie, iż włączenie się w realizację MPRK jest wyznacznikiem wysokiego poziomu tożsamości lokalnej i lokalnego patriotyzmu. Podmioty zewnętrzne przystępujące do partnerskiego działania będą przekonane, że działają w interesie wspólnoty lokalnej i ją umacniają.

8.3.1. RODZAJE I ŚRODKI INFORMACJI I PROMOCJI

Ze względu na specyfikę przedmiotu promocji, jakim jest program rewitalizacji oraz projekty rewitalizacyjne, wybrano następujące rodzaje promocji:

- Public relations (propozycje systemu komunikacji społecznej) – działania public relations (PR) będą odnosić się do jednostki głównej miejskiej polityki rewitalizacji. Celem szczegółowym PR będzie stworzenie przyjaznego dla odbiorców kanału komunikacji oraz zdobycie zaufania podmiotów zewnętrznych w aspekcie prowadzonych działań koordynujących wdrażanie programów rewitalizacji. Środkami public relations będą stałe kontakty z mediami, redagowanie tekstów do prasy oraz portali internetowych poświęconych miastu i rewitalizacji,

organizowanie konferencji prasowych oraz redagowanie komunikatów dla mediów, prowadzenie serwisu internetowego poświęconego rewitalizacji (rewitalizacja.krakow.pl) dla mieszkańców i wszystkich zainteresowanych rozwojem miasta. Zakłada się również, iż członkowie zespołu jednostki głównej będą brać udział w imprezach (konferencjach, sympozjach) o zasięgu ponadlokalnym dotyczących rewitalizacji, w tym rewitalizacji Krakowa. W tym zakresie należy również przewidzieć działania wystawiennicze. Jednostka główna powinna posiadać własny system wizualizacji (logo, papier firmowy, kolorystyka wydawanych materiałów drukowanych) spójnych z systemem wizualizacji miasta. Rekomenduje się również stworzenie logo samej rewitalizacji, które będzie stosowane na wszystkich materiałach promocyjnych oraz innych materiałach o charakterze merytorycznym dotyczących rewitalizacji. Działania public relations MPRK i innych programów miejskiej polityki rewitalizacji muszą być włączone do public relations Urzędu Miasta. Kierownik jednostki głównej powinien zadbać, aby w jak największej liczbie komunikatów wychodzących z urzędu, a dotyczących inwestycji, aktywności progospodarczej i innych działań rewitalizacyjnych, pojawiała się informacja, że działania samorządu zgodne są z założeniami przyjętego MPRK. Tego typu podejście będzie utrzymywać przekonanie, że władze miasta działają według wytyczonego planu.

- Spotkania konsultacyjne, sympozja, konferencje – spotkania konsultacyjne mogą być organizowane cyklicznie w okresie przygotowania raportów monitoringowych i przede wszystkim ewaluacyjnych. Sympozja będą współorganizowane z uczelniami funkcjonującymi na terenie miasta. Konferencje będą miały charakter promocyjny i informacyjny. Będą organizowane w czasie aktualizowania MPRK, a szczególnie listy projektów włączanych do MPRK i innych programów rewitalizacji, co związane jest ściśle z procesem uspołecznienia realizacji rewitalizacji.
- Kampanie reklamowe – będą odnosić się przede wszystkim do nieruchomości niezabudowanych, ale także zabudowanych, które po zrealizowaniu projektów rewitalizacyjnych będą atrakcyjne pod inwestycje i zagospodarowanie przez podmioty prywatne. Środkami kampanii reklamowych będą przede wszystkim ulotki i moduły reklamowe w prasie oraz Internecie.

8.4. USPOŁECZNIE W DRAŻANIA MPRK I INNYCH PROGRAMÓW MIEJSKIEJ POLITYKI REWITALIZACJI

Uspołecznienie wdrażania programów rewitalizacji w dużym zakresie pokrywa się z realizacją programu informowania i promowania działań, a także występuje podczas ewaluacji programów prowadzonej m.in. narzędziami badań społecznych. Na etapie wdrażania programów rolą procedury uspołecznienia jest przede wszystkim informowanie oraz promowanie postaw aktywnego uczestniczenia w realizacji celów i projektów rewitalizacyjnych. Natomiast pozyskanie akceptacji społecznej dla podejmowanych działań nie jest tak ważne, jak na etapie planowania. W czasie opracowania założeń MPRK i innych programów należy przeprowadzić konsultacje społeczne zmierzające do uzyskania głosu opinii publicznej dotyczącego propozycji zapisów oraz akceptacji zapisów MPRK.

Na etapie wdrażania programów rewitalizacji, uspołecznienie ograniczyć należy do procedury aktualizacji zapisów programów, a szczególnie listy projektów. Nie będzie to zwykła procedura

konsultacyjna, ponieważ zakres aktualizacji powinien wynikać przede wszystkim z przeprowadzonych badań ewaluacyjnych. Zakłada się, że propozycje zmiany zapisów programów będą podlegały konsultacjom, jeśli zmiany dotyczą:

- celów,
- zasięgu obszarów wskazanych do rewitalizacji,
- finansowania i mechanizmów wdrażania MPRK i innych programów.

Zmiany założeń odnośnie projektów nie podlegają konsultacjom społecznym rozumianym jako pozyskanie opinii na temat projektów. Oczywiście nie dotyczy to projektów, które mogą być realizowane w ramach budżetu partycypacyjnego. Konsultacje społeczne na etapie aktualizacji i dokonywania zmian w MPRK będą polegały na:

- przeprowadzeniu otwartej debaty konsultacyjnej,
- przeprowadzeniu konsultacji na stronach internetowych Urzędu Miasta Krakowa.

9. STRESZCZENIE MIEJSKIEGO PROGRAMU REWITALIZACJI KRAKOWA

PODSTAWOWE INFORMACJE O MIEJSKIM PROGRAMIE REWITALIZACJI KRAKOWA

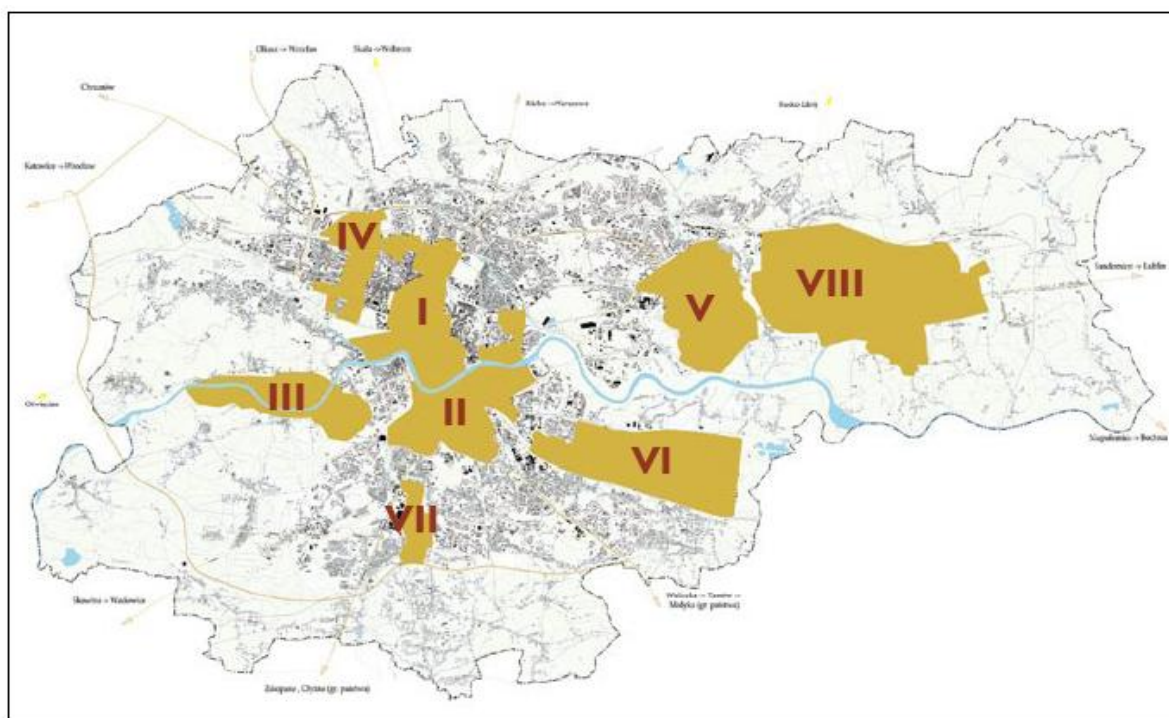
Aktualizacja programu ma na celu ewaluację dotychczasowych dokonań oraz wskazanie dalszych działań, które posłużą kompleksowej rewitalizacji społecznej, fizycznej, środowiskowej, gospodarczej i przestrzennej obszarów kryzysowych miasta Krakowa.

MPRK stanowi dokument operacyjny, będący punktem odniesienia dla władz, instytucji publicznych oraz podmiotów prywatnych w zakresie działań ukierunkowanych na rewitalizację przestrzeni publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb społecznych, gospodarczych i środowiskowych.

MPRK obejmuje swoim zasięgiem teren 8 wyznaczonych Zespołów oraz rozproszonych obszarów zlokalizowanych na terenie całego Krakowa, które charakteryzują się znacznym stopniem degradacji społecznej, kulturowej, gospodarczej lub środowiskowej. W ramach 8 Zespołów wyróżniamy:

- **Zespół I:** Stare Miasto, Kleparz, Piasek, Nowy Świat, Stradom, Wesoła Zachód, Kazimierz, część Grzegórzek Zachód, Półwie Zwierzynieckie.
- **Zespół II:** Stare Podgórze, Zabłocie, Mateczny, Bonarka, kopiec Krakusa, Heltmana, część Grzegórzek Wschód i Grzegórzek Północ, staw Płaszowski (Płaszów).
- **Zespół III:** Zakrzówek, Dębniki Zachód, Przegorzały Wschód i Przegorzały Południe (Polnych Kwiatów/ Ks. Józefa).
- **Zespół IV:** Krowodrza Południe, południowa część Krowodrzy Wschód i Północ, Azory Wschód, północna część Bronowic Małych Wschód, Krowodrza Nowa Wieś (część zachodnia), Nowa Wieś Południe (część zachodnia), Małe Błonie (część północno-wschodnia), Czarna Wieś (część zachodnia).
- **Zespół V:** wszystkie jednostki urbanistyczne „starej” Nowej Huty, Na Skarpie (łąki Nowohuckie), Mogiła (część wschodnia).
- **Zespół VI:** Płaszów (zalew Bagry), tereny przemysłowe i kolejowe (Zarzecze, Rybitwy, Podgaje).
- **Zespół VII:** Borek Fałęcki Wschód, Łagiewniki (Sanktuarium Bożego Miłosierdzia/Białe Morza).
- **Zespół VIII:** Nowa Huta-Kraków Wschód: kombinat HTS, Mogiła Wschód (część północno-wschodnia), Pleszów – Kujawy (część północna), Branice (część północna).

Mapa 17. Położenie i granice ośmiu zespołów rewitalizacji

Źródło: Miejski Program Rewitalizacji Krakowa, Urząd Miasta Krakowa, 2008

Niezależnie od wyznaczonych w MPRK zespołów podjęto tematykę **osiedli wielorodzinnych z wielkiej płyty, fortów, parków rzecznych i przystanków kolejki miejskiej**. Są to obszary rozproszone na terenie całego miasta, ale pełniące istotną rolę pod względem przestrzenno-funkcyjnym, środowiskowym, gospodarczym i społecznym.

Tabela 28. Podstawowe dane demograficzno-gospodarcze dotyczące poszczególnych zespołów określonych w ramach MPRK (dane z 2010 r.)

	Pow. (ha)	% pow. Krakowa	Liczba mieszkańców (na 2010 r.)	Udział w populacji Krakowa (%)	Gęstość zaludnienia (os./ha)	Stopa bezrobocia (%)	Liczba przedsiębiorstw/ na 10 000 mieszkańców
Ogółem	5 391,2	16,49	757 740	100	140,6	4,80	0,16
Zespół I	512,5	1,57	51 781	6,80	101	5,20	0,37
Zespół II	837,3	2,56	16 084	2,10	19,2	6,60	0,42
Zespół III	490,8	1,50	258	0,03	23,2	7,60	0,22
Zespół IV	429,6	1,31	36 618	4,80	85,2	4,20	0,14
Zespół V	341,1	1,04	52 759	6,96	154,7	7,70	0,11
Zespół VI	903,5	2,76	2 933	0,39	3,25	6,90	0,01
Zespół VII	138,9	0,42	166	0,02	1,19	4,50	0,22
Zespół VIII	1 737,50	5,31	519	0,07	0,3	11,40	0,92

Źródło: Urząd Miasta Krakowa (Dane zebrane w GIS).

Na całość dokumentu MPRK składają się następujące rozdziały:

1. Wprowadzenie.
2. Ocena realizacji programu – rozdział o charakterze ewaluacyjnym, ukazuje charakterystykę i sposób wprowadzania działań rewitalizacyjnych w Krakowie, a także stopień wdrożenia założeń pierwotnego MPRK oraz określonych w nim projektów rewitalizacyjnych.
3. Cele strategiczne rewitalizacji – określa cel generalny oraz cele główne działań rewitalizacyjnych na terenie Krakowa.
4. Diagnoza – zawiera podstawowe analizy zmian w skali miasta oraz szczegółową analizę zmian i uwarunkowań poszczególnych obszarów określonych w ramach MPRK, słabe i mocne strony zespołów oraz określone dla nich cele operacyjne i priorytetowe typy projektów.
5. Prezentacja i analiza wyników z przeprowadzonych badań społecznych – opis metodologii oraz przebiegu konsultacji społecznych, które służyły poznaniu opinii na temat procesu rewitalizacji na terenie Krakowa i zachodzących na jego skutek zmian.
6. Spójność z dokumentami strategicznymi Miasta i regionu – określa stopień powiązań merytorycznych i strategicznych z dokumentami nadrzędnymi i równoległymi o dużym znaczeniu i wpływie na sukces realizacji postawionych w MPRK założeń.
7. System zarządzania MPRK – opisuje w sposób szczegółowy zalecenia w zakresie wdrażania, naboru projektów, zarządzania, ewaluacji oraz monitoringu realizacji celów i zadań określonych w ramach zaktualizowanego MPRK.
8. System komunikacji społecznej, informacji i promocji – opisano tu działania związane z promowaniem, informowaniem i sposobami nawiązywania współpracy z podmiotami zewnętrznymi.
9. Streszczenie MPRK w języku niespecjalistycznym.

Zidentyfikowane mocne i słabe strony poszczególnych zespołów wyłonione zostały w oparciu o metodologię SWOT. Pełna analiza SWOT w rozbiciu na poszczególne zespoły czy ich podobszary byłaby wątpliwa od strony metodycznej, gdyż trudno na tym poziomie rozpatrywać uwarunkowania zewnętrzne, które określają kształtowanie się szans i zagrożeń.

Część diagnostyczna dokumentu służyła określeniu istniejącego stanu poszczególnych obszarów, z jednoczesnym wskazaniem zmian i przekształceń, jakie dokonały się na ich terenie, na skutek działań rewitalizacyjnych, w okresie realizacji programu.

Aktualizacja celów operacyjnych polegała na weryfikacji aktualności celów operacyjnych określonych w MPRK, a następnie wykreśleniu lub uzupełnieniu listy celów. Niektóre z celów zostały zmienione wyłącznie redakcyjnie. Podstawą do aktualizacji celów operacyjnych była diagnoza poszczególnych zespołów oraz podsumowująca ją identyfikacja mocnych i słabych stron zespołów. Celom operacyjnym zostały przyporządkowane typy projektów, które są pożądane jako projekty, za pomocą których poszczególne cele będą realizowane. Miejski Program Rewitalizacji Krakowa jest dokumentem ramowym i operacyjnym. Określa założenia oraz wyznacza cele rewitalizacji. Załącznikiem do MPRK stanie się lista projektów, która będzie opracowywana po przyjęciu Programu przez Radę Miasta Krakowa. Typów projektów przyporządkowanych do celów operacyjnych nie

należy traktować jako katalogu zamkniętego, jednak można je uznać jako priorytetowe. Wskazane typy projektów mogą być realizowane przez różne podmioty, niezależnie od ich własności oraz formy.

Należy podkreślić, że zdefiniowane cele operacyjne oraz typy projektów wykazują dużą spójność z celami operacyjnymi i działaniami określonymi w ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa z 2008 r. Zdecydowana większość założeń przyjętych wcześniej jest aktualna. W trakcie ewaluacji stwierdzono realizację wielu zamierzeń inwestycyjnych, jednak skala zdiagnozowanych problemów oraz wielkość obszarów wskazanych do rewitalizacji determinują konieczność kontynuacji działań. Należy również zaznaczyć, że przy aktualizacji dokumentów programowych postuluje się zachowanie w jak największym możliwym stopniu zapisów pierwotnych. Utrzymanie ciągłości decyzji strategicznych jest wartością samą w sobie procesów zarządzania i planowania strategicznego.

Poza dokumentem głównym, w ramach aktualizacji opracowano Raport Ewaluacyjny MPRK oraz 5 załączników zawierających szerszy opis zagadnień zawartych w dokumencie głównym:

- Załącznik Nr 1 - Analizy w skali miasta,
- Załącznik Nr 2 – Wyniki konsultacji społecznych,
- Załącznik Nr 3 – Lista projektów oczekujących na włączenie do MPRK,
- Załącznik Nr 4 – Instrukcja dla beneficjentów,
- Załącznik Nr 5 – Instrukcja monitorowania MPRK.

CELE GŁÓWNE PROCESU REWITALIZACJI

Cele główne zostały określone w odniesieniu do całego procesu rewitalizacji i są nadrzędne w stosunku do sformułowanych dla poszczególnych zespołów rewitalizacji celów operacyjnych zarówno w Miejskim Programie Rewitalizacji Krakowa, jak i w innych programach miejskiej polityki rewitalizacji. Jednym z założeń prac nad aktualizacją MPRK było określenie celu generalnego, który wyznaczałby główny kierunek procesu rewitalizacji Miasta Krakowa. Jeden z celów określonych w pierwotnym dokumencie MPRK wpisuje się w sposób szczególny w charakterystykę celu generalnego, a jego sformułowanie jednoznacznie wskazuje na jego nadrzędną rolę. Generalnym celem MPRK jest:

Zlikwidowanie deficytów, które osłabiają pozycję Krakowa jako metropolii i centrum regionu małopolskiego.

Ewaluacja dotychczasowych działań rewitalizacyjnych wykazała, iż obszary problemowe i stany kryzysowe w poszczególnych zespołach rewitalizacji wciąż pozostają aktualne, dlatego też lista celów głównych uległa zmianie w nieznacznym zakresie. Do listy dodano cel związany z integracją społeczną i zawodową mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym. Oto pełna lista celów głównych MPRK:

- Skoordynowany i zrównoważony rozwój miasta dzięki stworzeniu systemu zarządzania, który umożliwi realizację celów sformułowanych w MPRK.
- Stworzenie odpowiednich warunków sprzyjających rozwojowi funkcji miasta jako centrum gospodarczego – utrzymanie dotychczasowych i tworzenie nowych miejsc pracy, regionalne wspieranie gospodarki, wspieranie lokalnego rzemiosła, umocnienie gospodarki lokalnej, lokalizacja branż innowacyjnych.

- Integracja społeczna i zawodowa mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Stworzenie nowych i wzmocnienie istniejących lokalnych ośrodków bazy zaopatrzeniowej.
- Usunięcie istotnych deficytów natury strukturalnej i funkcjonalnej oraz mankamentów, które wpływają na kształtowanie wizerunku miasta.
- Zachowanie i odbudowa budynków i przestrzeni publicznych o znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub urbanistycznym, rewitalizacja kwartałów historycznych, zachowanie walorów kulturowych, dobór odpowiednich zrównoważonych funkcji użytkowych.
- Poprawa wizerunku przestrzeni publicznej pod względem funkcjonalności, estetyki i bezpieczeństwa.
- Poprawa wizerunku miasta i podniesienie jakości otoczenia mieszkaniowego.
- Utrzymanie i wzmocnienie ciągłości korytarzy ekologicznych – systemu przyrodniczego wpisanego w strukturę miasta. System zieleni oparty na naturalnym „kręgosłupie” sieci rzecznej i na systemie zieleni fortów Twierdzy Kraków powiązanych drogami rakadowymi jest znaczącym elementem struktur przestrzenno-funkcjonalnych i warunkiem niezbędnym dla poprawnego funkcjonowania systemu przyrodniczego miasta i zasilania jego bioróżnorodności. Scalanie ciągów zieleni.
- Stworzenie odpowiednich warunków sprzyjających wzmocnieniu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców (tworzenie programów, wspieranie inicjatyw itp.).
- Dopasowanie warunków mieszkaniowych i egzystencjalnych ludności do nowoczesnych standardów.
- Wzmocnienie funkcji mieszkaniowej – utrzymanie dotychczasowych i stworzenie nowych przestrzeni mieszkalnych, dopasowanie otoczenia mieszkaniowego do potrzeb rodzin z dziećmi, zapewnienie nowoczesnych standardów przy jednoczesnym zachowaniu akceptowalnych społecznie czynszów.
- Wspieranie rozdrobnionych struktur własnościowych.
- Stworzenie funkcjonalnego, przyszłościowego systemu komunikacji i transportu.
- Wsparcie i doradztwo dla społecznych grup i inicjatyw działających na rzecz inwestycji rewitalizacyjnych, wspieranie działań mających na celu partycypację mieszkańców w tym procesie (spotkania, imprezy, informacja).
- Integracja grup społecznych znajdujących się w mniej korzystnej sytuacji socjalnej, integracja mniejszości społecznych.
- Rozbudowa i wspieranie sieci społecznych.
- Rozbudowa infrastruktury socjalnej (przedszkola, szkoły, młodzieżowe domy kultury, punkty doradztwa itd.).
- Zapobieganie przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miasta.

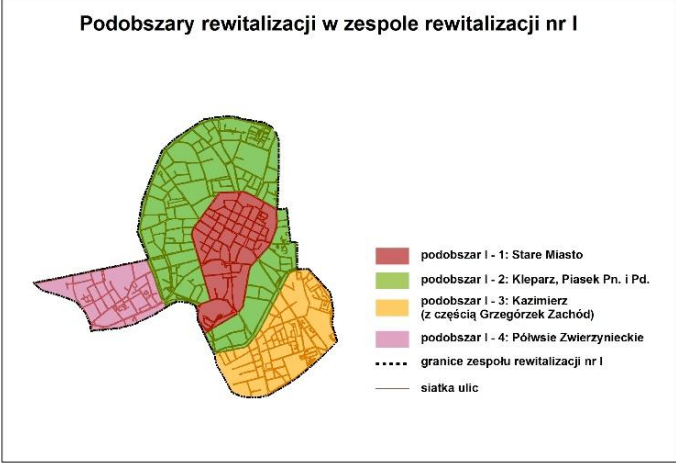
- Przeniesienie zakładów wykonujących uciążliwą działalność, z jednoczesnym zagwarantowaniem nowych lokalizacji i dodatkowych funkcji użytkowych (w wypadku innych zakładów pożądane jest tworzenie mieszanego układu funkcji użytkowych).
- Budowa i remonty publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnych połączonych z działalnością gospodarczą.

CELE OPERACYJNE MPRK ORAZ OCENA POSZCZEGÓLNYCH ZESPÓŁÓW

Ocena diagnostyczna poszczególnych zespołów rewitalizacji oparta była na wynikach badań terenowych, badań jakościowych i ilościowych przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz na analizie dokumentów i opracowań udostępnionych przez Urząd Miasta Krakowa. Poniżej przedstawiono słabe i mocne strony każdego z zespołów oraz zalecane dla nich cele operacyjne, wraz z krótkim opisem kierunków dalszych działań rewitalizacyjnych na obszarze.

ZESPÓŁ I

Dotychczasowe działania rewitalizacyjne na tym obszarze należy ocenić pozytywnie. Ich zakres dotyczył różnych aspektów funkcjonowania obszaru, a oddziaływanie było zauważalne. Nadal jednak warto kontynuować założenia i cele programu rewitalizacji dla tego obszaru, z uwagi na jego znaczenie i prestiż oraz funkcję, jaką pełni w strukturze Miasta. W ramach obszaru nie tylko pozostają aktualne problemy określone pierwotnie w MPRK, ale pojawiły się nowe zagrożenia i zagadnienia problemowe zarówno w sferze społecznej, jak i przestrzennej, wymagające reakcji i aktywności władz prowadzącej do ich zniwelowania.

<p>ZESPÓŁ I: Stare Miasto, Kleparz, Piasek, Nowy Świat, Stradom, Wesoła Zachód, Kazimierz, część Grzegórzek Zachód, Półwsie Zwierzynieckie</p>	<p style="text-align: center;">Podobszary rewitalizacji w zespole rewitalizacji nr I</p> <p> ■ podobszar I - 1: Stare Miasto ■ podobszar I - 2: Kleparz, Piasek Pn. i Pd. ■ podobszar I - 3: Kazimierz (z częścią Grzegórzek Zachód) ■ podobszar I - 4: Półwsie Zwierzynieckie granice zespołu rewitalizacji nr I siatka ulic </p>	
<p>Mocne Strony</p>	<p>Słabe strony</p>	<p>Cele Operacyjne</p>
<p>Stare Miasto z Wawelem jako element stanowiący o poczuciu tożsamości mieszkańców, mający także decydujący wpływ na wizerunek Krakowa.</p>	<p>Nadmierne obciążenie ulic poprzez indywidualny ruch kołowy oraz wciąż nierozwiązany problem miejsc parkingowych, mimo poczynionych w tym kierunku licznych inwestycji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji • Rewitalizacja społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacjach
<p>Zachowane historyczne układy urbanistyczne i zabytkowe obiekty o wyjątkowych wartościach kulturowych.</p>	<p>Presja na rynku mieszkaniowym spowodowana spekulacją nieruchomości, co prowadzi do postępującego wyludnienia się</p>	

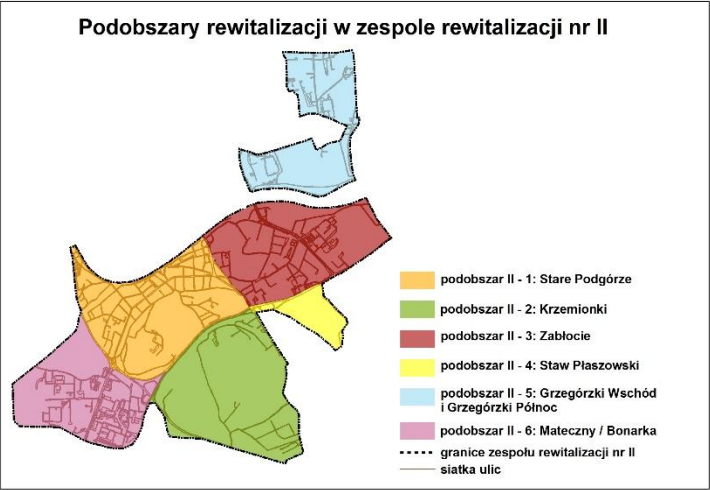
	Starego Miasta.	<p>życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej • Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji • Usunięcie istotnych mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej • Wzmocnienie lokalnej gospodarki • Poprawa jakości środowiska naturalnego • Wspieranie procesu otwarcia się miasta ku Wiśle • Rewitalizacja substancji budowlanej i wzmocnienie funkcji mieszkaniowej • Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa • Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki, kultury i sportu • Ochrona i zachowanie urbanistycznych i architektonicznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską
Wisła, Bulwary Wiślane i Planty oraz sąsiedztwo Błonia i parku Jordana jako elementów tworzących wizerunek miasta i ważnych terenów zieleni, również wypoczynkowych.	Obecny problem wysokich wskaźników przestępczości oraz wandalizmu.	
Ogromny potencjał rozwojowy w dziedzinie kultury, turystyki i usług; występowanie ważnych instytucji kultury, nauki i administracji zapewniających miejsca pracy.	Zanieczyszczenie środowiska, zwłaszcza powietrza atmosferycznego dymem tzw. niskiej emisji.	
Atrakcyjna lokalizacja inwestycji, zainteresowanie ze strony inwestorów, również zagranicznych.	Zły stan techniczny sporej części zabudowy, wewnątrz kwartałów i oficyn, postępująca degradacja.	
Dokonanie się najbardziej widocznych zmian rewitalizacyjnych w przestrzeni publicznej. Odnowiono m.in. liczne place i skwery, uporządkowano otoczenie Wawelu i Bulwarów Wiślanych, czy poddano Sukiennice kompleksowej rewaloryzacji	Nieuregulowane stosunki własnościowe, stanowiące barierę przy przeprowadzaniu działań rewitalizacyjnych.	
Rewaloryzacja części zabytkowych obiektów i kamienic, dzięki inwestycjom prywatnym.	Częściowe zakłócenia struktury architektoniczno-urbanistycznej na terenie Półwsi Zwierzynieckich.	
Potencjał rozwojowy dla nauki i szkolnictwa wyższego ze względu na lokalizację Politechniki Krakowskiej i Uniwersytetu Jagiellońskiego.	Konflikty funkcji mieszkaniowej i turystycznej (uciążliwości dla mieszkańców wynikające z intensywnego ruchu turystycznego).	
Atrakcyjny obszar mieszkaniowy ze względu na bogatą ofertę kulturalną i handlowo usługową (również w formie targowisk), występowanie obiektów użyteczności publicznej oraz bliskość terenów zielonych (Błonia, Bulwary Wiślane).	Zdegradowany, ekstensywnie zagospodarowany obszar przemysłowy Półwsi Zwierzynieckich między ul. Kościuszki a Wisłą.	
Dobra dostępność do środków komunikacji publicznej.	Zbyt niski standard utrzymania terenów zieleni.	

Wysoka intensywność użytkowania.		
Kazimierz – obszar o bogatym dziedzictwie chrześcijańskim i żydowskim, specyficznej atmosferze oraz unikatowym znaczeniu historyczno-kulturowym w skali ponadregionalnej, przyciągający turystów z całego świata.		
Bogata oferta gastronomiczna, turystyczna i usługowa.		
Zmodernizowany stadion „Cracovia“, miejsce imprez sportowych o ponadlokalnym znaczeniu.		
Liczne opracowania planistyczno-administracyjne, zapewniające ochronę zabytków i rewaloryzację zabudowy		
Zabudowę uzupełniono wartymi odnotowania budynkami – pawilonem „Wyspiański 2000“, Małopolskim Ogrodem Sztuki, Muzeum Podziemia Rynku.		

ZESPÓŁ II

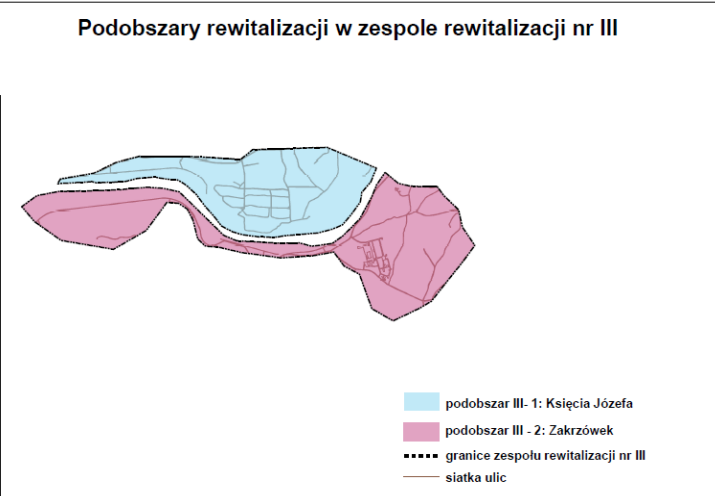
Działania rewitalizacyjne dotyczące Zespołu II miały pozytywny oddźwięk. Doprowadziły do zmiany charakteru i funkcji znacznej części obszaru oraz pociągnęły za sobą inicjatywę prywatnych przedsiębiorców dążących do zagospodarowania i rewaloryzacji terenów na nim zlokalizowanych. Nowe oblicze tej części Krakowa wygenerowało także nowe problemy, a część obszaru, z uwagi na ograniczoność środków finansowych, była niedofinansowana i pominięta przy realizacji projektów. Niezwykle ważna jest zatem dalsza aktywność i wdrażanie założeń procesu rewitalizacyjnego na tym terenie.

<p>ZESPÓŁ II: Stare Podgórze, Zabłocie, Mateczny, Bonarka, kopiec Krakusa, Heltmana, część Grzegórzek Wschód i Grzegórzek Północ, staw Płaszowski (Płaszów)</p>	<p style="text-align: center;">Podobszary rewitalizacji w zespole rewitalizacji nr II</p> <p> ■ podobszar II - 1: Stare Podgórze ■ podobszar II - 2: Krzemionki ■ podobszar II - 3: Zabłocie ■ podobszar II - 4: Staw Płaszowski ■ podobszar II - 5: Grzegórzki Wschód i Grzegórzki Północ ■ podobszar II - 6: Mateczny / Bonarka ⋯ granice zespołu rewitalizacji nr II — siatka ulic </p>	
<p>Mocne strony</p>	<p>Słabe strony</p>	<p>Cele Operacyjne</p>
<p>Atrakcyjne położenie w pobliżu Starego Miasta, Bulwarów Wiślanych, Krzemionek, z dobrym dostępem do środków komunikacji miejskiej.</p>	<p>Niewydolność systemu komunikacji i transportu, nierozwiązany system parkowania, brak systemu dróg rowerowych i pieszych, przystosowanych również dla potrzeb osób niepełnosprawnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji • Rewitalizacja społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej • Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej • Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji • Usunięcie istotnych mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej • Wzmocnienie struktur ekonomicznych i gospodarki lokalnej • Poprawa jakości środowiska naturalnego • Wspieranie procesu otwarcia się miasta ku Wiśle • Rewitalizacja substancji
<p>Dobrze zachowane historyczne struktury architektoniczno-urbanistyczne.</p>	<p>Przestarzała infrastruktura techniczna komunikacji miejskiej (torowiska tramwajowe).</p>	
<p>Wykonanie kilku dużych inwestycji w usprawnienie komunikacji drogowej i transportu publicznego.</p>	<p>Niski standard przestrzeni publicznej, postępująca degradacja.</p>	
<p>Widoczne działania rewitalizacyjne przyczyniły się do wytworzenia w ostatnich latach nowego artystyczno-kulturalnego klimatu obszaru.</p>	<p>Zły stan techniczny części zabudowy, wewnątrz kwartałów i oficyn oraz ich postępująca degradacja.</p>	
<p>Atrakcyjna lokalizacja dla inwestycji, potencjał rozwojowy dla turystyki, usług i handlu.</p>	<p>Częściowe zakłócenia struktury architektoniczno-urbanistycznej.</p>	
<p>Identyfikacja mieszkańców z miejscem zamieszkania, aktywna działalność na rzecz dzielnicy.</p>	<p>Niewystarczająca oferta w dziedzinie infrastruktury socjalnej.</p>	
<p>Budowa „kładki pieszo-rowerowej Ojca Bernatka” wpływająca na intensyfikację</p>	<p>Wysokie zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, na skutek ruchu komunikacyjnego</p>	

ruchu turystycznego na obszarze.	i tzw. niskiej emisji.	budowlanej i wzmocnienie funkcji mieszkaniowej <ul style="list-style-type: none"> • Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa publicznego • Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki, kultury, sportu • Ochrona i zachowanie urbanistycznych i architektonicznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską
Liczne inwestycje prywatne, w szczególności deweloperskie, często o wysokim wycuciu estetycznym i funkcjonalnym.	Występowanie „dzikich” wysypisk.	
Występowanie elementów o wysokiej wartości historyczno-kulturowej w skali ponadlokalnej Krzemionki – szczególna rola jako miejsca martyrologii żydowskiej i polskiej społeczności Krakowa z okresu okupacji hitlerowskiej: tereny byłego Obozu Płaszów, kamieniołom Liban, relikty fortu Luneta Grzegórzecka.	Krzemionki – brak należytego wyeksponowania i zabezpieczenia miejsc martyrologii przed dewastacją.	
Liczne tereny zieleni naturalnej o wyjątkowej wartości w skali miasta ze względu na walory przyrodnicze i krajobrazowe, np. Krzemionki, park Bednarskiego, pobliski rezerwat Bonarka, staw Płaszowski.	Brak wyeksponowania walorów obiektów cennych historycznie i kulturowo (kopiec Krakusa, Stary Cmentarz Podgórski).	
Nowe inwestycje kulturowe: Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK, Muzeum Tadeusza Kantora Cricoteka, modernizacja oddziałów Muzeum Historycznego.	Brak ochrony terenów cennych przyrodniczo.	
Zabytkowy obiekt Zakładu Przyrodoleczniczego „Mateczny” wraz z otaczającym parkiem.	Ekstensywne zagospodarowanie terenu w podobszarze Grzegórzek.	
Grzegórzki, Mateczny, Rydlówka, Łagiewniki – szereg obiektów przemysłowych o wartościach historycznych.	Nadmierne obciążenie środowiska na terenie Zakładu Przyrodoleczniczego (hałas i emisje komunikacyjne).	
Grzegórzki – rejon południowy: tereny rezerwowe dla wprowadzenia nowych funkcji użytkowych, bliskość Bulwarów Wiślanych jako element wzmacniający potencjał rozwojowy.	Niezagospodarowana, zaniedbana zieleń, szczególnie na terenach przemysłowych.	

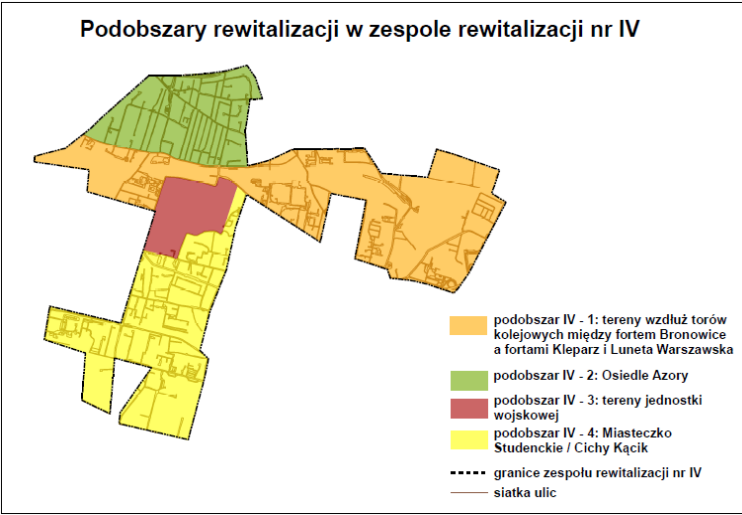
ZESPÓŁ III

Diagnoza oraz badania wykonane na tym obszarze pokazały, że teren ten jest popularnym miejscem rekreacji mieszkańców, mimo wyraźnego niedofinansowania i degradacji. Założenia dotyczące tego obszaru, które pojawiły się w MPRK, mogłyby być realizowane w ramach innych polityk czy programów przestrzenno-środowiskowych opracowywanych przez Urząd Miasta Krakowa, jednak z uwagi na znaczenie środowiskowe i rekreacyjne tego obszaru warto pozostawić go w zaktualizowanym MPRK. Pozwoli to na monitorowanie sytuacji i zmian zachodzących na obszarze oraz intensyfikację działań przyczyniających się do rozwoju tego niezwykle ciekawego miejsca w przestrzeni publicznej Miasta.

<p>ZESPÓŁ III: Zakrzówek, Dębniki Zachód, Przegorzały Wschód i Przegorzały Południe (Polnych Kwiatów/ Ks. Józefa)</p>	<p style="text-align: center;">Podobszary rewitalizacji w zespole rewitalizacji nr III</p> <p style="text-align: right;"> ■ podobszar III-1: Księcia Józefa ■ podobszar III-2: Zakrzówek granice zespołu rewitalizacji nr III siatka ulic </p>	
<p>Mocne strony</p>	<p>Słabe strony</p>	<p>Cele Operacyjne</p>
<p>Zbiornik wodny w dawnym kamieniołomie, stanowiący nieformalne popularne miejsce rekreacji wodnej. Zakrzówek jako teren o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.</p>	<p>Brak odpowiedniego zagospodarowania terenów zieleni.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji • Rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych
<p>Tereny zieleni nad Wisłą stanowią popularne miejsce rekreacyjno-wypoczynkowe dla mieszkańców Krakowa, pełnią również funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym.</p>	<p>Brak infrastruktury i zabezpieczeń wokół zbiornika w dawnym kamieniołomie.</p>	
<p>Zmodernizowanie ul. ks. Józefa.</p>	<p>Niski stan jakościowy zabudowy i przestrzeni publicznych.</p>	
<p>Identyfikacja mieszkańców z miejscem zamieszkania i dodatnia ocena zachodzących na nim zmian.</p>	<p>Poza nielicznymi wyjątkami, drogi i chodniki znajdują się w złym stanie technicznym.</p>	

ZESPÓŁ IV

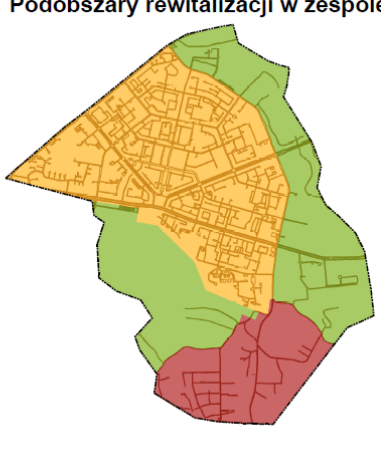
Teren Zespołu IV pełni przede wszystkim funkcję mieszkalną. Mimo niewielkiego zakresu inwestycji, mieszkańcy cenią sobie charakter i specyfikę tego obszaru. Warto zatem kontynuować działania mające na celu zagospodarowanie terenów zieleni oraz modernizację przestrzeni publicznej, aby funkcjonalność tego obszaru wzrosła. Warto w kolejnych latach skupić uwagę na terenach fortecznych i koszarowych, doprowadzając do ich rewaloryzacji i ponownego zagospodarowania.

<p>ZESPÓŁ IV: Krowodrza Południe, południowa część Krowodrzy Wschód i Północ, Azory Wschód, północna część Bronowic Małych Wschód, Krowodrza Nowa Wieś (część zachodnia), Nowa Wieś Południe (część zachodnia), Małe Błonie (część północno-wschodnia), Czarna Wieś (część zachodnia)</p>	<p style="text-align: center;">Podobszary rewitalizacji w zespole rewitalizacji nr IV</p> <p> ■ podobszar IV - 1: tereny wzdłuż torów kolejowych między fortem Bronowice a fortami Kleparz i Luneta Warszawska ■ podobszar IV - 2: Osiedle Azory ■ podobszar IV - 3: tereny jednostki wojskowej ■ podobszar IV - 4: Miasteczko Studenckie / Cichy Kąciak granice zespołu rewitalizacji nr IV siatka ulic </p>	
Mocne strony	Słabe strony	Cele Operacyjne
Atrakcyjne położenie blisko centrum miasta.	Funkcjonalna i techniczna degradacja terenów wzdłuż linii kolejowej.	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji • Rewitalizacja społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej • Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej • Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji • Usunięcie istotnych mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej • Wzmocnienie lokalnej gospodarki
Duży potencjał rozwojowy jako tereny rezerwowe dla wprowadzenia nowych funkcji.	Ekstensywne użytkowanie terenów.	
Forty Kleparz i Luneta Warszawska, Bronowice, Pałac w Łobzowie, jako wartościowe obiekty historyczne.	Niski standard mieszkaniowy.	
Spora ilość terenów zieleni, zwłaszcza wokół fortów.	Postępująca degradacja i zaniedbanie substancji budowlanej.	
Modernizacja obiektów Miasteczka Studenckiego oraz budynków należących do uczelni wyższych; studencki charakter obszaru.	Zanieczyszczenie środowiska.	
Dobry dostęp do środków komunikacji publicznej.	Występowanie zjawisk patologii społecznych.	
Lokalizacja osiedlowych punktów zaopatrzeniowo-usługowych.	Postępująca degradacja przestrzeni publicznych i terenów zieleni osiedlowej.	
Sąsiedztwo wartościowych	Brak obiektów małej	

terenów zielonych (park Jordana, Błonia).	infrastruktury w przestrzeni publicznej oraz placów zabaw dla dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości środowiska naturalnego • Rewitalizacja substancji budowlanej i wzmocnienie funkcji mieszkaniowej • Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa • Modernizacja i rewitalizacja historycznych obiektów fortecznych • Rewitalizacja terenu jednostki wojskowej (przy założeniu znalezienia innej lokalizacji dla koszar) • Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki, kultury i sportu • Ochrona i zachowanie urbanistycznych i architektonicznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską
Nowe inwestycje miejskie: modernizacja stadionu KS Wisła, budowa Centrum Koncertowego Cichy Kącik, modernizacja szpitala im. G. Narutowicza.	Prawdopodobieństwo kontaminacji gruntu na terenie obecnej jednostki wojskowej.	
Trwająca rewaloryzacja terenów sportowych i boisk przyszkolnych.	Zaniedbana zieleni, w szczególności na terenach kolejowych i fortecznych.	
Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej, m.in. rozbudowa ronda Ofiar Katynia.		

ZESPÓŁ V

Nowa Huta ze swoim ciekawym i przestronnym układem urbanistycznym oraz sporą ilością terenów zieleni posiada duży potencjał dla rozwoju i odpowiedniego zagospodarowania. Mimo poczynionych inwestycji w ramach projektów rewitalizacyjnych, wciąż aktualne pozostają cele i założenia określone dla tego obszaru w MPRK. Niezbędna jest kontynuacja polityk rewitalizacji zabudowy, przestrzeni publicznej, aktywizacji gospodarczej i społecznej mieszkańców oraz poprawy funkcjonalności komunikacyjnej na tym obszarze, w innym wypadku teren Nowej Huty podlegać będzie dalszej degradacji fizycznej i społecznej, prowadzącej do wykluczenia i pogłębiającej się izolacji tego obszaru w strukturze Miasta.

<p>ZESPÓŁ V Wszystkie jednostki urbanistyczne „starej” Nowej Huty, Na Skarpie (Łąki Nowohuckie), Mogiła (część wschodnia)</p>	<p style="text-align: center;">Podobszary rewitalizacji w zespole rewitalizacji nr V</p> <p> ■ podobszar V - 1: obszary mieszkaniowe „starej” Nowej Huty ■ podobszar V - 2: Łąki Nowohuckie, tereny nad Zalewem Nowohuckim ■ podobszar V - 3: wieś Mogiła granice zespołu rewitalizacji nr V siatka ulic </p>	
<p>Mocne strony</p>	<p>Słabe strony</p>	<p>Cele Operacyjne</p>
<p>Zachowany unikalny układ architektoniczno-urbanistyczny, objęty ochroną konserwatorską.</p>	<p>Uciążliwość ruchu tranzytowego, niewydolność systemu komunikacji i transportu, nierozwiązany system parkowania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji • Rewitalizacja społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej • Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej • Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji • Wzmocnienie lokalnej gospodarki • Poprawa jakości środowiska naturalnego • Ochrona i zachowanie urbanistycznych i architektonicznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską • Rewitalizacja substancji budowlanej i wzmocnienie funkcji
<p>Oferta usługowo-handlowa o znaczeniu ponadlokalnym.</p>	<p>Przestarzała infrastruktura techniczna komunikacji miejskiej (torowiska tramwajowe).</p>	
<p>Niewykorzystany w pełni potencjał turystyczny obszaru.</p>	<p>Niski standard przestrzeni publicznej, postępująca degradacja.</p>	
<p>Bogaty zasób powierzchni dla działalności usługowo-handlowej.</p>	<p>Zły stan techniczny zabudowy, wewnątrz kwartałów i oficyn, postępująca degradacja.</p>	
<p>Duży udział terenów zieleni, o znacznych walorach przyrodniczych i rekreacyjnych.</p>	<p>Obecność licznych problemów społecznych: starzenie się społeczeństwa, emigracja ludzi młodych z obszaru, występowanie zjawisk patogennych.</p>	
<p>Obecność wartościowych obiektów pod względem historycznym i kulturowym.</p>	<p>Wysoki poziom bezrobocia oraz duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej.</p>	
<p>Duże przestrzenie wewnątrz kwartałów zabudowy.</p>	<p>Niedostateczny dostęp do środków komunikacji miejskiej</p>	
<p>Lokalizacja instytucji kultury i infrastruktury socjalnej o znaczeniu ponadlokalnym.</p>	<p>Al. Jana Pawła II jako bariera przestrzenna między północną częścią „starej” Nowej Huty a łąkami Nowohuckimi</p>	
<p>Identyfikacja mieszkańców</p>	<p>Wysokie obciążenie poprzez</p>	

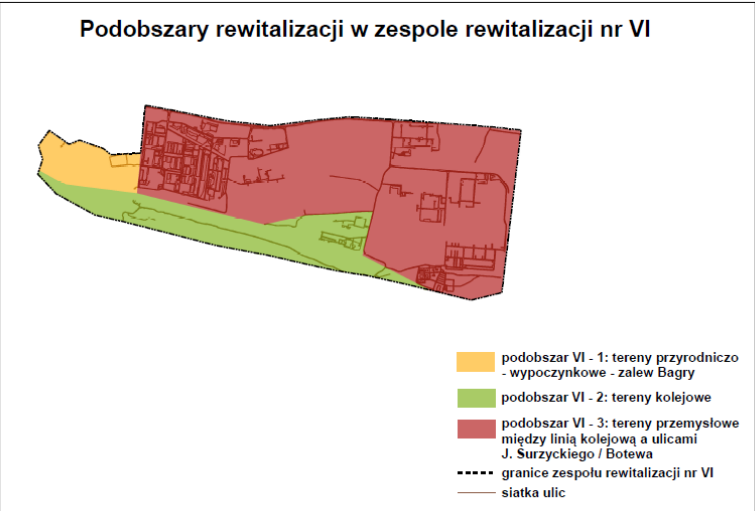
z miejscem zamieszkania oraz zaangażowanie w poprawę warunków życia w dzielnicy.	hałas komunikacyjny.	mieszkaniowej <ul style="list-style-type: none"> • Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa • Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki, kultury i sportu
Aktywna działalność lokalnych stowarzyszeń na rzecz dzielnicy.	Zanieczyszczenie środowiska spowodowane emisjami przemysłowymi.	
Zrealizowane nowe projekty: wybudowano kompleks basenów, młodzieżowe Centrum Sportu i Edukacji, zmodernizowano Teatr Ludowy, odnowiono stadion piłkarski Hutnika, realizowana jest modernizacja Ośrodka Kultury im. C. K. Norwida.	Sąsiedztwo dużych terenów przemysłowych.	
Łąki Nowohuckie jako użytek ekologiczny o wyjątkowych wartościach przyrodniczych, również ze względu na potencjał dydaktyczny i rekreacyjny.	Zdegradowane tereny zieleni, dosyć niski standard utrzymania terenów zieleni publicznej na osiedlach.	
Rewaloryzacja terenów nad zalewem Nowohuckim, skutkująca powstaniem terenów rekreacyjno-wypoczynkowych o dużej jakości.	Niewykorzystany potencjał placu Centralnego i al. Róż jako przestrzeni publicznej stanowiącej centrum dzielnicy, które mogłoby sprzyjać integracji społeczności lokalnej i być miejscem identyfikującym tę część miasta. Brak wprowadzenie odpowiednich funkcji: restauracji, kawiarni, pubów, dosyć niski standard przestrzeni.	
Zachowany historyczny układ urbanistyczny dawnych wsi.		
Sąsiedztwo terenów cennych przyrodniczo, o dużym potencjale rekreacyjnym: Las Mogilnicki, Las Łęgowski, Wisła i towarzyszące jej tereny.		

ZESPÓŁ VI

Tereny zlokalizowane w ramach Zespołu VI charakteryzują się wysokim stopniem degradacji i dekapitalizacji oraz wymagają sporych nakładów i działań w celu ich rewaloryzacji i ponownego włączenia do przestrzeni publicznej. Założenia poczynione w ramach MPRK nie straciły na aktualności, choć ich realizacja może być ułatwiona ze względu na realizację w ostatnich latach

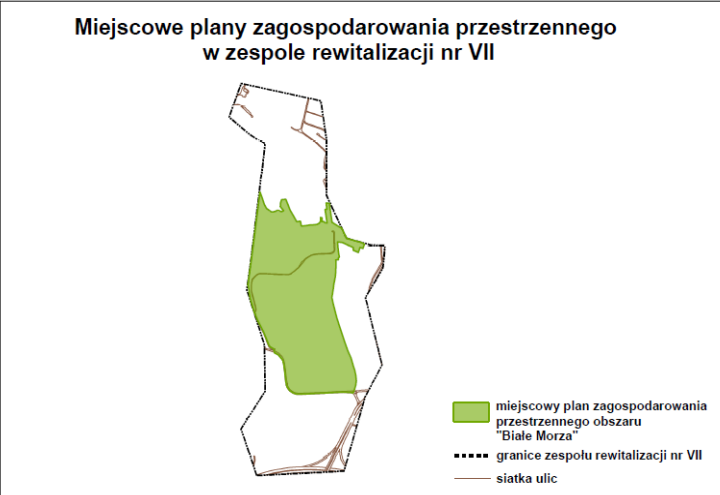
wysokie kosztownych inwestycji w zakresie infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, dających niezbędną bazę dla dalszego rozwoju obszaru.

<p>ZESPÓŁ VI: Płaszów (zalew Bagry), tereny przemysłowe i kolejowe (Zarzecze, Rybitwy, Podgaje)</p>	<p style="text-align: center;">Podobszary rewitalizacji w zespole rewitalizacji nr VI</p> <p> ■ podobszar VI - 1: tereny przyrodniczo-wypoczynkowe - zalew Bagry ■ podobszar VI - 2: tereny kolejowe ■ podobszar VI - 3: tereny przemysłowe między linią kolejową a ulicami J. Surzyckiego / Botewa - - - granice zespołu rewitalizacji nr VI — siatka ulic </p>	
<p>Mocne strony</p>	<p>Słabe strony</p>	<p>Cele Operacyjne</p>
<p>Zalew Bagry stanowi kluczowy teren w przestrzeni ze względu na walory ekologiczne i przyrodnicze.</p>	<p>Niedostateczne wykorzystanie walorów i potencjału terenu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji • Rewitalizacja społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej • Rewitalizacja i nowy wystrój przestrzeni publicznej • Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji • Usunięcie mankamentów natury strukturalnej i funkcjonalnej • Wzmocnienie struktur gospodarczych • Poprawa jakości środowiska naturalnego • Zapobieganie przestępczości i poprawa bezpieczeństwa
<p>Ogromny potencjał obszaru zalewu Bagry, jako terenu rekreacyjnego dla mieszkańców Krakowa.</p>	<p>Niewystarczająca oferta dla sportu i wypoczynku oraz brak odpowiedniej infrastruktury w bezpośrednim otoczeniu zalewu Bagry.</p>	
<p>Dobra jakość wody w zbiorniku zalewu.</p>	<p>Deficyt ścieżek rowerowych i spacerowych.</p>	
<p>Potencjał zespołu w postaci licznych terenów rezerwowych dla rozwoju nowych funkcji.</p>	<p>Brak powiązań przestrzennych ze stawem Płaszowskim.</p>	
<p>Teren przemysłowy ważny w strukturze miasta, dobrze skomunikowany i uzbrojony, o ogromnym potencjale rozwojowym.</p>	<p>Ekstensywne użytkowanie terenów.</p>	
<p>Istnienie szeregu funkcjonujących zakładów i przedsiębiorstw.</p>	<p>Postępująca degradacja terenów kolejowych, zły stan techniczny torowisk.</p>	
<p>Lokalizowanie nowych inwestycji świadczące o zainteresowaniu inwestorów terenem.</p>	<p>Dekapitalizacja zabudowy, szczególnie na terenach przemysłowych i kolejowych.</p>	
<p>Budowa oczyszczalni ścieków Płaszów.</p>	<p>Zanieczyszczenie środowiska, zwłaszcza emitowane przez</p>	

	uciążliwy ruch kołowy.	
Duże inwestycje komunikacyjne i drogowe, wpływające na atrakcyjność obszaru oraz usprawniające ruch kołowy.	Zbyt niski udział zieleni wysokiej na terenie Podobszaru VI-3, szczególnie wzdłuż ciągów komunikacyjnych, obniżone walory estetyczne terenu.	

ZESPÓŁ VII

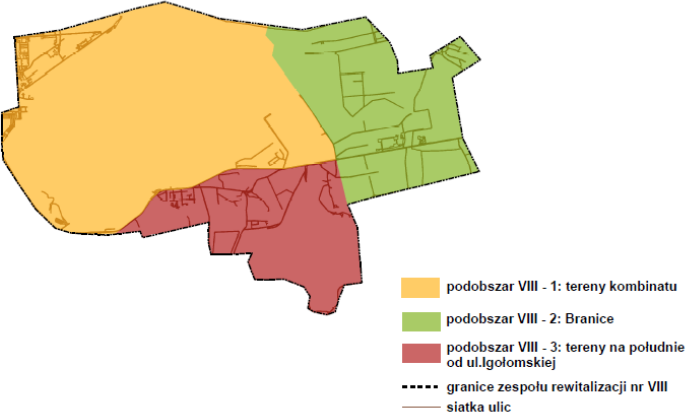
Zespół VII objęty jest zakresem rozpisanego w maju 2007 roku konkursu urbanistyczno-architektonicznego na projekt Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”. W ramach Centrum powstaje Dom Jana Pawła II, centrum rekolekcyjne, parkingi, obiekty hotelowe. Otoczenie Centrum stanowić ma krajobraz rekultywowanych terenów poprodukcyjnych i odgradzonej na nim przyrody, urządzonej w formie parku miejskiego. Ponieważ program konkursu zawierał szczegółowe wytyczne dotyczące przyszłego zagospodarowania terenu, pojawiła się propozycja nieuwzględniania go w kolejnych działaniach rewitalizacyjnych miasta. Warto jednak pozostawić ten teren w MPRK, w celu monitorowania postępów działań rewitalizacyjnych, obserwacji zachodzących na nim zmian i ewentualnego sterowania, poprzez dodatkowe działania, dalszym procesem rewitalizacji na tym obszarze.

<p>ZESPÓŁ VII: Borek Fałęcki Wschód, Łągiewniki (Sanktuarium Bożego Miłosierdzia/„Białe Morza”)</p>	<p style="text-align: center;">Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w zespole rewitalizacji nr VII</p> <p style="text-align: right;"> ■ miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru „Białe Morza” granice zespołu rewitalizacji nr VII siatka ulic </p>	
<p>Mocne strony</p>	<p>Słabe strony</p>	<p>Cele Operacyjne</p>
<p>Ważne miejsce kultu religii chrześcijańskiej, przyciągające rokrocznie tłumy pielgrzymów.</p>	<p>Brak odpowiednich działań w zakresie rewitalizacji rozległych obszarów zieleni w południowej części obszaru.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji • Rozwój funkcji turystyki pielgrzymkowej i rekreacji
<p>Budowa Centrum Jana Pawła II.</p>	<p>Duże zanieczyszczenie środowiska, zwłaszcza rzeki Wilgi oraz terenów „Białych Mórz”.</p>	
<p>Rozbudowana infrastruktura usługowo-turystyczna na terenie Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, obsługująca ruch pielgrzymkowy.</p>	<p>Występowanie licznych baraków przemysłowych całkowicie wyłączonych z użytkowania i zdegradowanych.</p>	

Spory udział terenów zieleni na terenie przemysłowym.		
Bliskość ważnych szlaków komunikacyjnych.		
Dobry dostęp do komunikacji miejskiej.		

ZESPÓŁ VIII

Nowa Huta wymaga wzmoczonych działań rewitalizacyjnych oraz dalszego wdrażania celów i założeń MPRK. Jest to jeden z kluczowych obszarów rozwoju gospodarczego miasta, dlatego zapewnienie odpowiedniej infrastruktury i wsparcia dla firm prowadzących działalność na jej obszarze powinno stanowić jeden z priorytetów polityki gospodarczej Urzędu Miasta.

<p>ZESPÓŁ VIII: Nowa Huta-Kraków Wschód: kombinat HTS, Mogiła Wschód (część północno-wschodnia), Pleszów - Kujawy (część północna), Branice (część północna)</p>	<p style="text-align: center;">Podobszary rewitalizacji w zespole rewitalizacji nr VIII</p> <p> ■ podobszar VIII - 1: tereny kombinatu ■ podobszar VIII - 2: Branice ■ podobszar VIII - 3: tereny na południe od ul. Igołomskiej granice zespołu rewitalizacji nr VIII siatka ulic </p>	
Mocne strony	Słabe strony	Cele Operacyjne
Ogromny potencjał rozwojowy dla wprowadzenia nowych funkcji gospodarczych.	Poważne zanieczyszczenie środowiska naturalnego z powodu wieloletniej emisji zanieczyszczeń przez hutę.	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji • Rewitalizacja społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej • Stworzenie funkcjonalnego, nowoczesnego systemu komunikacji • Usunięcie mankamentów natury strukturalnej
Zachowane pierwotne struktury urbanistyczne na obszarach mieszkalnych o charakterze wiejskim.	Stagnacja w rozwoju na skutek długotrwałego wykluczenia obszarów z zabudowy.	
Przywiązanie mieszkańców i ich identyfikowanie się z miejscem zamieszkania.	Deficyty systemu komunikacji i transportu, niedostateczny dostęp do środków komunikacji publicznej.	
Lokalizacja wartościowych obiektów historycznych, m.in.: kopiec Wandy, fort Mogiła, Centrum Administracyjne Huty, zespoły pałacowo-parkowe w Branicach, Ruszczy	Braki w dostępie do infrastruktury technicznej na części terenu zespołu.	

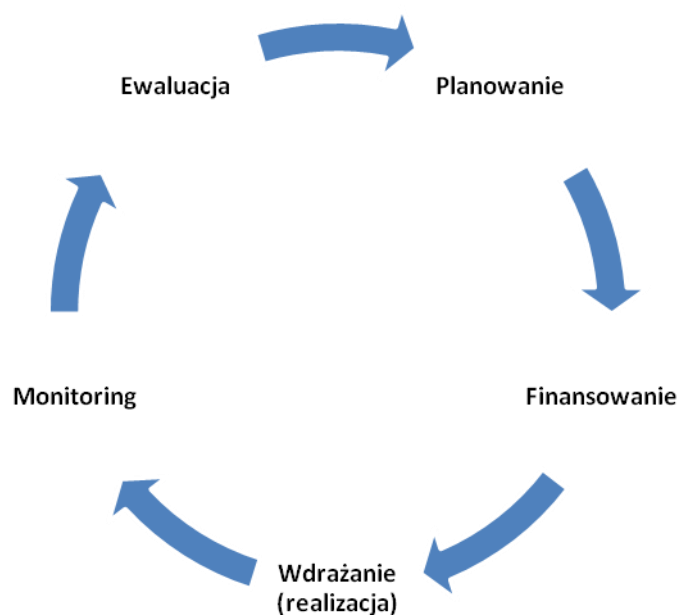
i Pleszowie (wraz z kościołem) oraz sąsiadujące z Zespołem VIII: w Wadowie, Kościelnikach i Łuczanowicach.		i funkcjonalnej <ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie struktur gospodarczych • Poprawa jakości środowiska naturalnego
	Duży udział terenów niezagospodarowanych.	
	Wysokie bezrobocie wśród mieszkańców.	
	Duża liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej.	

SYSTEM ZARZĄDZANIA PROCESEM REWITALIZACJI

W zaktualizowanym dokumencie Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa określono system zarządzania procesem rewitalizacji na terenie Krakowa. Zarządzanie programem rewitalizacji jest przykładem zarządzania strategicznego, dlatego można w nim wyróżnić następujące elementy:

- planowanie,
- finansowanie,
- wdrażanie (realizacja),
- monitoring,
- ewaluacja.

Pięć elementów zarządzania strategicznego ujętych jest w proces cykliczny. Po ewaluacji kończącej jeden obieg procesu zarządzania następuje ponowne planowanie.

Planowanie

Procedura planowania podlega modyfikacjom przede wszystkim w zakresie naboru projektów rewitalizacyjnych. Podstawowy schemat planowania polegający na opracowaniu Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa, lokalnych programów rewitalizacji wybranych obszarów oraz innych dokumentów programowych wynikających z założeń MPRK nie jest zmieniony.

Finansowanie

Finansowanie realizacji MPRK zostało określone w oparciu o kilka modeli i źródeł. Ważnym źródłem finansowania rewitalizacji będą środki z budżetu Miasta Krakowa oraz funduszy strukturalnych. Zakłada się również, że w proces rewitalizacji zaangażują się podmioty zewnętrzne, które będą partycypować w finansowaniu projektów rewitalizacyjnych.

Przedstawiono również modelowe rozwiązanie budżetu partycypacyjnego, który coraz częściej jest wykorzystywany przez polskie gminy do włączania obywateli, ich zorganizowanych grup lub podmiotów zewnętrznych do współdecydowania, może być ważnym mechanizmem finansowania projektów, szczególnie włączanych do lokalnych programów rewitalizacji. Projekty włączane do LPR będą nakierowane szczególnie na rozwiązywanie problemów o charakterze lokalnym, dotyczącym wybranego obszaru lub nawet jego części. W związku z tym interesariuszami tego typu projektów będą bezpośrednio mieszkańcy konkretnego obszaru oraz instytucje tam funkcjonujące, w tym przedsiębiorstwa. Warto zatem rozważyć zwiększenie ich wpływu na realizowane inwestycje w ich bezpośrednim otoczeniu.

Wdrażanie

Wdrażanie (realizacja) projektów rewitalizacyjnych nie odbywało się dotychczas w sposób wystarczająco skoordynowany. Różne modele finansowania rewitalizacji wymagają wprowadzenia różnorodnych form koordynacji działań, w które mógłby zostać zaangażowany Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. rewitalizacji, którego powołanie jest rekomendowane oraz funkcjonujący obecnie Referat ds. rewitalizacji, który mógłby zostać przekształcony w Biuro rewitalizacji Krakowa, kierowne przez Pełnomocnika ds. rewitalizacji. Referat ds. rewitalizacji przekształcony w Biuro mógłby pozostać w strukturze organizacyjnej Wydziału Rozwoju Miasta w Urzędzie Miasta Krakowa. Niezależnie od rozstrzygnięć organizacyjnych należy przyjąć, że jednostką zarządzającą polityką rewitalizacyjną Miasta pozostanie zespół osób zatrudnionych w strukturach jednostek organizacyjnych Miasta. Dla potrzeb niniejszego opracowania MPRK zespół ten określany jest jako jednostka główna miejskiej polityki rewitalizacji. W realizację działań wymagających koordynacji będą zaangażowane także inne podmioty współpracujące z Urzędem Miasta w zakresie rewitalizacji.

Monitoring

Zadania związane z monitoringiem i ewaluacją pozostaną w kompetencjach jednostki głównej. Prace będzie nadzorował kierownik tej jednostki.

Monitoring MPRK będzie prowadzony na poziomie:

- pojedynczego projektu oraz pakietu projektów zgromadzonych w ramach celów operacyjnych,
- wskaźników produktu oraz wskaźników rezultatu.

Procedury monitorowania pojedynczego projektu oraz celów operacyjnych na poziomie wskaźników rezultatu nakładają na zespoły je realizujące obowiązek zebrania i zestawienia wszystkich danych dotyczących osiągniętych wielkości. Wskaźniki produktu i rezultatu będą wykorzystywane do oceny

projektów według kryteriów potencjalnego wpływu na realizację celów programów, a także spodziewanych korzyści społecznych.

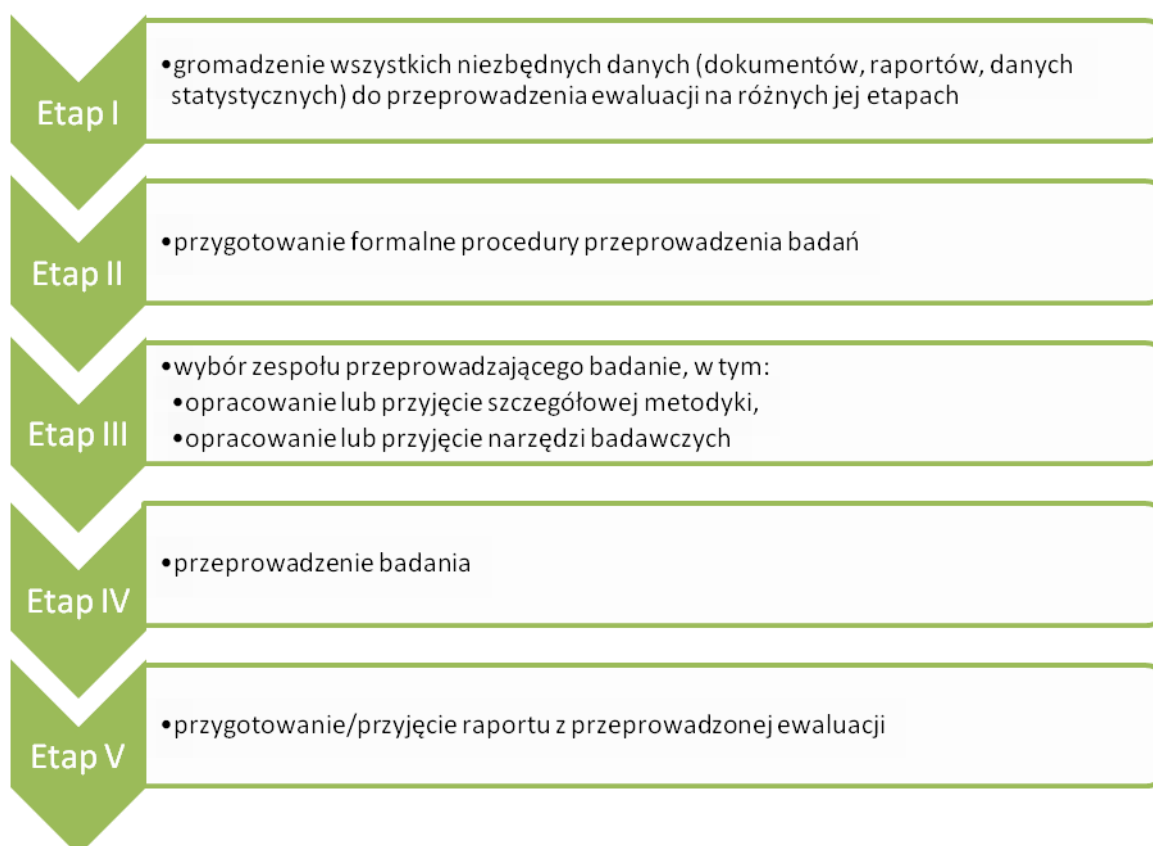
Szczegółowy schemat monitoringu został przedstawiony w Załączniku Nr 5 – Instrukcja monitorowania MPRK.

Ewaluacja

Ewaluacja będzie przeprowadzana co trzy lata, przy czym:

- pierwsze badanie zostanie przeprowadzone w 2017 roku i będzie dotyczyć okresu 2014–2016,
- drugie badanie zostanie przeprowadzone w 2020 roku i będzie dotyczyć okresu 2014–2019.

Przeprowadzenie ewaluacji będzie koordynowane przez jednostkę główną miejskiej polityki rewitalizacji. Do zadań jednostki będzie należało:

Podstawą porównawczą ewaluacji będzie analiza wskaźników określonych w MPRK dla poszczególnych celów operacyjnych oraz projektów.

Rozwiązania przyjęte w MPRK:

- Wskaźniki produktu zostały przyporządkowane do wszystkich typów projektów wylistowanych w ramach poszczególnych celów operacyjnych.
- Wskaźniki rezultatu zostały przyporządkowane do wszystkich celów operacyjnych.
- Wskaźniki oddziaływania nie zostały określone. Będą one proponowane i rekonstruowane w ramach raportów ewaluacyjnych zawierających części dotyczące monitorowania.

- Wszystkie określone w ramach typów projektów i celów operacyjnych wskaźniki produktu i rezultatu są wskaźnikami rzeczowymi. W ramach raportów monitoringowych będą mierzone postępy finansowe poszczególnych projektów i de facto celów operacyjnych.
- Wszystkie określone w ramach typów projektów i celów operacyjnych wskaźniki produktu i rezultatu są wskaźnikami ilościowymi. Wskaźniki jakościowe będą raczej stosowane do opisu osiągania celów głównych i celu generalnego.

SYSTEM KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ, INFORMACJI I PROMOCJI

Miejski Program Rewitalizacji Krakowa zawiera także zalecenia w kwestii konsultacji społecznych, informacji i promocji MPRK. Jest to o tyle istotne, że MPRK skierowany jest nie tylko do jednostek miejskich i instytucji publicznych, ale przede wszystkim podmiotów prywatnych, których czynny, aktywny udział w procesie rewitalizacji może skutkować powodzeniem całego programu.

Mieszkańcy miasta oraz podmioty gospodarcze i organizacje pozarządowe działające w mieście lub związane interesami z miastem, szczególnie z obszarami wskazanymi do rewitalizacji, będą obejmowani programem informacyjno-promocyjnym polegającym na przedstawianiu założeń MPRK, postępów w jego realizacji oraz efektów wdrażania programów miejskiej polityki rewitalizacji. Podmiotem MPRK są instytucje, które włączyły się w proces rewitalizacji, choćby poprzez zgłoszenie projektu do Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa. Należy zakładać, że podmioty zewnętrzne, podejmując decyzje inwestycyjne lub inne działania o charakterze rewitalizacyjnym, będą chciały uzgodnić swoje plany z założeniami MPRK. Może to być niezbędne np. przy ubieganiu się o wsparcie ze środków publicznych. Zatem konieczne jest zbudowanie kanałów informacji i promocji pomiędzy Magistratem (jednostką główną miejskiej polityki rewitalizacji) i przynajmniej dwiema grupami odbiorców MPRK: interesariuszami bezpośrednimi oraz odbiorcami, dla których istotna jest jakość życia i funkcjonowania w mieście, szczególnie na obszarach kryzysowych.

Sugerowanymi rodzajami promocji są:

- działania public relations (proponując system komunikacji społecznej),
- spotkania konsultacyjne, sympozja, konferencje,
- kampanie reklamowe.

SPIS TABEL

Tabela 1. Podstawowe dane demograficzno-gospodarcze dotyczące poszczególnych Zespołów określonych w ramach MPRK (dane z 2010 r.).....	15
Tabela 2. Liczba ludności w poszczególnych dzielnicach Krakowa wg stanu meldunkowego w 2012 r.	42
Tabela 3. Podstawowe dane demograficzne dotyczące poszczególnych zespołów określonych w ramach MPRK (dane z 2013 r.)	43
Tabela 4. Dane dotyczące bezrobocia na terenie obszarów objętych MPRK	45
Tabela 5. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych działających na terenie poszczególnych zespołów określonych w MPRK	48
Tabela 6. Poziom nakładów inwestycyjnych w Krakowie w latach 2008-2011	49
Tabela 7. Placówki oświatowe działające na terenie Krakowa	53
Tabela 8. Stan infrastruktury sportowej w Krakowie w roku 2013.....	54
Tabela 9. Liczba imprez i wydarzeń sportowych odbywających się w Krakowie i dotowanych przez miasto, wraz z liczbą uczestników w latach 2010-2012	54
Tabela 10. Wydatki systemu pomocy społecznej, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz dotacje przekazane organizacjom pozarządowym na cele społeczne w 2012 r. (w zł)	55
Tabela 11. Jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną.....	56
Tabela 12. Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej	57
Tabela 13. Liczba osób korzystających z usług kanalizacyjnych w latach 2007-2011	65
Tabela 14. Infrastruktura drogowa w Krakowie w latach 2010-2012.....	66
Tabela 15. Miejsca parkingowe w Krakowie w latach 2009-2012	68
Tabela 16. Sieć komunikacji miejskiej Krakowa w latach 2010-2012.....	69
Tabela 17. Liczba stwierdzonych przestępstw na obszarach podległych poszczególnym komisariatom na terenie Krakowa	71
Tabela 18. Placówki kulturalne w Krakowie w 2012 r.....	72
Tabela 19. Zespoły artystyczne mające siedzibę w Krakowie.	73
Tabela 20. Zestawienie typów zespołów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków	74
Tabela 21. Kwoty przeznaczone w 2012 r. na prace konserwatorsko-budowlane.....	76

Tabela 22. Wykaz kwot dotacji celowej przeznaczonych w latach 2008-2013 na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze Gminy Miejskiej Kraków, nie stanowiących jej wyłącznej własności.....	77
Tabela 23. Struktura zieleni miejskiej w Krakowie w 2012 r.....	78
Tabela 24. Udokumentowane złoża kopalin na terenie Krakowa, stan na 31.12.2009 r. ...	80
Tabela 25. Emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza w Krakowie, lata 2007-2012	81
Tabela 26. Mieszkania w Krakowie, lata 2006-2010	82
Tabela 27. Średnia cena wynajmu mieszkań w Krakowie ze względu na liczbę pokoi w latach 2011-2012	82
Tabela 28. Podstawowe dane demograficzno-gospodarcze dotyczące poszczególnych zespołów określonych w ramach MPRK (dane z 2010 r.)	251

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Stan realizacji projektów rewitalizacyjnych wpisanych do MPRK.....	24
Wykres 2. Struktura projektów ujętych w MPRK, według typologii MRPO 2007-2013	25
Wykres 3. Liczba zrealizowanych projektów ujętych w MPRK w poszczególnych obszarach (do 2013 r.)	25
Wykres 4. Liczba mieszkańców miasta Krakowa w latach 2008-2012	41
Wykres 5. Prognoza demograficzna Krakowa na lata 2012-2035.....	42
Wykres 6. Kształtowanie się stopy bezrobocia rejestrowanego w latach 2007-2012.....	44
Wykres 7. Liczba ofert pracy, lata 2007 - 2012	46
Wykres 8. Liczba podmiotów gospodarczych w Krakowie w latach 2007-2012.....	47
Wykres 9. Struktura nakładów inwestycyjnych w 2011 r. według sektorów PKD 2007	49
Wykres 10. Usystematyzowanie zmiany sytuacji firm w obszarze (odpowiedzi respondentów, którzy dostrzegają zmiany w funkcjonowaniu firm na terenie obszaru)... ..	50
Wykres 11. Przypuszczalne powody problemów przedsiębiorstw w ostatnich latach (odpowiedzi na to pytanie udzieliły tylko te przedsiębiorstwa, które deklarowały zaobserwowane w ostatnim czasie problemy)	51
Wykres 12. Ruch turystyczny w Krakowie w latach 2008-2012	52
Wykres 13. Liczba rodzin objętych pracą socjalną i działań podjętych w jej ramach	58
Wykres 14. Produkcja i straty wody w latach 2008-2012.....	64

Wykres 15. Liczba stwierdzonych przestępstw w Krakowie oraz wskaźnik ich wykrywalności w latach 2010-2012.....	71
Wykres 16. Ogólna liczba studentów i absolwentów krakowskich uczelni wyższych w latach 2009-2012.....	77
Wykres 17. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu I.....	87
Wykres 18. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu II.....	109
Wykres 19. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu III.....	131
Wykres 20. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu IV.....	139
Wykres 21. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu V.....	155
Wykres 22. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu VI.....	172
Wykres 23. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu VII.....	184
Wykres 24. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej teren Zespołu VIII.....	189

SPIS MAP

Mapa 1. Położenie i granice ośmiu zespołów rewitalizacji.....	20
Mapa 2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole I.....	88
Mapa 3. Podobszary rewitalizacji w Zespole I.....	89
Mapa 4. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole II.....	111
Mapa 5. Podobszary rewitalizacji w Zespole II.....	113
Mapa 6. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole III.....	133
Mapa 7. Podobszary rewitalizacji w Zespole III.....	133
Mapa 8. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole IV.....	140
Mapa 9. Podobszary rewitalizacji w Zespole IV.....	141
Mapa 10. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole V.....	157
Mapa 11. Podobszary rewitalizacji w Zespole V.....	158
Mapa 12. Miejscowe plany zagospodarowanie przestrzennego w Zespole VI.....	173
Mapa 13. Podobszary rewitalizacji w Zespole VI.....	174
Mapa 14. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole VII.....	185
Mapa 15. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Zespole VIII.....	191

Mapa 16. Podobszary rewitalizacji w Zespole VIII	192
Mapa 17. Położenie i granice ośmiu zespołów rewitalizacji.....	251

SPIS FOTOGRAFII

Zdjęcie 1. Widok na zmodernizowany plac przed Centrum Obsługi Ruchu Turystycznego oraz ul. Powiśle.....	90
Zdjęcie 2. Nowy wystrój placu Szczepańskiego	90
Zdjęcie 3. Pawilon „Wyspiański 2000”	91
Zdjęcie 4. Małopolski Ogród Sztuki	92
Zdjęcie 5. Nowy wystrój ul. Warszawskiej wraz z apartamentowcem „Angel City”	92
Zdjęcie 6. Nowy wystrój ul. Warszawskiej wraz z apartamentowcem „Angel City”	92
Zdjęcie 7. Przebudowana ul. Szlak.....	92
Zdjęcie 8. Muzeum Inżynierii Miejskiej.....	94
Zdjęcie 9. Nowy wystrój ul. św. Wawrzyńca.....	94
Zdjęcie 10. Kładka pieszo-rowerowa przez Wisłę – „O. Bernatka”	94
Zdjęcie 11. Kazimierz – obciążenie indywidualnym ruchem kołowym	94
Zdjęcie 12. Widok na Rynek Podgórski.....	114
Zdjęcie 13. Budowa Muzeum Tadeusza Kantora.....	114
Zdjęcie 14. Zatłoczona ul. Kalwaryjska	114
Zdjęcie 15. Kompleks biurowy przy ul. Kiełkowskiego	116
Zdjęcie 16. Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK.....	116
Zdjęcie 17. Stan techniczny zabudowy – ul. Romanowicza.....	117
Fot. 18. Przestrzeń publiczna osiedla Azory.....	142
Fot. 19. Dwupoziomowe skrzyżowanie ul. Nowohuckiej z ul. Kuklińskiego / Surzyckiego	176
Fot. 20. Budowa Centrum im. Jana Pawła II.....	186
Fot. 21. Zdegradowany teren – hałda odpadów hutniczych.....	193
Fot. 22. Zdegradowane tereny po hałdzie.....	194

BIBLIOGRAFIA:

1. *Atrakcyjność Inwestycyjna Województw i Podregionów Polski 2012*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2012 r.
2. Bank Danych Lokalnych, GUS.
3. *Bezpieczeństwo w Krakowie. Raport z Badań*, 2008 r., Instytut Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego.
4. *Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, wg stanu na 31 XII 2012 r.*, Państwowy Instytut Geologiczny, 2013 r.
5. *Budżet Miasta Krakowa na 2013 r.*, Urząd Miasta Krakowa, 2012 r.
6. *Dotacje przyznane 2008-2013*, Urząd Miasta Krakowa
7. *Gminna Ewidencja Zabytków*, Urząd Miasta Krakowa 2013 r.
8. *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2013*, Urząd Miasta Krakowa.
9. *Krakowski Program Wspierania Przedsiębiorczości i Rozwoju Gospodarczego Miasta*, Urząd Miasta Krakowa, 2010 r.
10. *Krakowski Rynek Nieruchomości 2011 r.*, Urząd Miasta Krakowa, 2012 r.
11. *Krakowski Rynek Nieruchomości 2012 r.*, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.
12. *Kraków w liczbach 2012 r.*, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.
13. *Mapa Akustyczna Krakowa 2012 r.*, Urząd Miasta Krakowa.
14. Mapa Obiektów Sportowych, <http://www.zis.krakow.pl/>
15. *Miejski Program Rewitalizacji Krakowa*, Urząd Miasta Krakowa, 2008 r.
16. *Obiekty sportowe w Krakowie*, Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, 2012 r.
17. *Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2012 r.*, MOPS Kraków, 2013 r.
18. *Plan Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w Krakowie, 2012 r.
19. *Plan rozwoju MPEC SA w Krakowie w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na ciepło. Plan wieloletni na lata 2011-2015*, MPEC SA, Kraków 2011 r.
20. *Polityka mieszkaniowa Gminy Miejskiej Kraków*, Urząd Miasta Krakowa, 2012 r.
21. *Prezentacja Kraków Airport – Lato 2013 r.*, krakowairport.pl
22. *Program Ochrony Środowiska na lata 2012-2015 z uwzględnieniem zadań zrealizowanych w 2011 r. oraz perspektywę na lata 2016-2019*, Urząd Miasta Krakowa, 2012 r.
23. *Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Krakowa*, Urząd Miasta Krakowa, 2011 r.
24. *Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kraków na lata 2010-2014*, Urząd Miasta Krakowa, 2010 r.
25. *Program rozwoju ekonomii społecznej, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej na krakowskim rynku pracy na lata 2006-2013*, Grodzki Urząd Pracy, Kraków 2005 r.
26. *Program Rozwoju Sportu w Krakowie na lata 2013-2015*, Urząd Miasta Krakowa
27. *Programu termomodernizacji oraz ochrony cieplnej budynków Gminy Miejskiej Kraków*, Urząd Miasta Krakowa, 2007 r.

28. *Program współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rok 2012*, Urząd Miasta Krakowa, 2011 r.
29. *Raport o Stanie Miasta 2011 r.*, Urząd Miasta Krakowa, 2012 r.
30. *Raport o Stanie Miasta 2012 r.*, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.
31. *Raport po powodzi z maja i czerwca 2010 r.*, Urząd Miasta Krakowa.
32. *Raport roczny 2012 r.*, Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Krakowie, 2013 r.
33. *Raport Roczny 2012 r.*, Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Krakowie, 2013 r.
34. *Raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa za 2012 r.*, Straż Miejska Miasta Krakowa, 2013 r.
35. *Raport z realizacji programów rewitalizacji w Krakowie (stan na 31 grudnia 2012 r.)*, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.
36. *Raport z realizacji Strategii Rozwoju Krakowa za 2012 r.*, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.
37. *Rocznik Statystyczny Krakowa 2011*, Urząd Statystyczny w Krakowie.
38. *Ruch Turystyczny w Krakowie w 2012 r. – Raport Końcowy*, Małopolska Organizacja Turystyki, 2013 r.
39. *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2011 r. i za I-XII 2012 r.*, MOPS.
40. *Sprawozdanie z badania zgodności planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych działających na terenie gminy z „Założeniami do planu zaopatrzenia Gminy Miejskiej Kraków w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe” za rok 2012*, Urząd Miasta Krakowa
41. *Sprawozdanie z działania MOPS 2012*, MOPS Kraków.
42. *Sprawozdanie z Lokalnego Planu Ograniczania Skutków Powodzi i Profilaktyki Powodziowej dla Krakowa za 2012r*, Urząd Miasta Krakowa.
43. *Strategia Rozwoju Krakowa*, Urząd Miasta Krakowa, 2005 r.
44. *Strategia Rozwoju Turystyki w Krakowie na lata 2006-2013*, Urząd Miasta Krakowa, 2006 r.
45. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*, Urząd Miasta Krakowa, 2003 r.
46. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Krakowie, na lata 2007 – 2013*, Urząd Miasta Krakowa.
47. *Uchwała Nr CXV/1547/10 Rady Miasta Krakowa z dn. 3 listopada 2010 r. w sprawie utworzenia parku kulturowego pod nazwą Park Kulturowy Stare Miasto*, Urząd Miasta Krakowa, 2010 r.
48. *Usługi komunalne w opiniach i budżetach mieszkańców Krakowa – Edycja 2012*, Krakowski Holding Komunalny SA.
49. *Ustawa z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody*, Dz. U. z 2004 Nr 92 poz. 880.
50. *Waloryzacja przestrzeni miejskiej Krakowa dla potrzeb turystyki – Raport końcowy*, Urząd Miasta Krakowa, 2008 r.
51. *Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji SA w Krakowie na lata 2009-2018*, Urząd Miasta Krakowa, 2011 r.
52. *Wieloletni Program Gospodarowania Zasobem Mieszkaniowym Gminy Miejskiej Kraków oraz zasobem tymczasowych pomieszczeń na lata 2012-2017*, Urząd Miasta Krakowa, 2012 r.
53. *Wykaz Jednostek kategorii A+, Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego*, 2013 r.
54. *Załącznik do uchwały Nr CIX/1493/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 22.09.2010 r. „Program Inwestycji – Studium Podstawowych tras rowerowych”*

55. Zarządzenie Nr 123/2013 Prezydenta Miasta Krakowa w sprawie przyjęcia kierunków rozwoju Systemu Informatycznego Gminy Miejskiej Kraków na lata 2013-2014.
56. *Założenia do planu zaopatrzenia Gminy Miejskiej Kraków w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*, Urząd Miasta Krakowa, 2004 r.
57. *Zespoły i obiekty z terenu Miasta Krakowa wpisane do rejestru zabytków*, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.
58. *Zintegrowany Plan Rozwoju Transportu Publicznego dla Krakowa na lata 2007-2013*, Urząd Miasta Krakowa, 2011 r.
59. *Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*, Urząd Miasta Krakowa, 2013 r.

WYKAZ ŹRÓDEŁ INTERNETOWYCH:

1. http://www.bip.krakow.pl/?sub_dok_id=110
2. http://www.krakow.pl/informacje_praktyczne/1169,artykul,szynobusem.html
3. <http://www.psp.krakow.pl/statystyka.php>
4. <http://www.ngo.krakow.pl>
5. http://www.krakow.pl/biznes/19250,artykul,studium_w_krakowie.html
6. <http://www.malopolskie.pl/Transport/Zegluga/>
7. <http://www.skozk.pl/cele.html> z dnia 17.11.2013 r.
8. http://www.wrotamalopolski.pl/root_BIP/BIP_w_Malopolsce/root_AZ/root_Malopolski+Komentant+Wojewodzki+Panstwowej+Strazy+Pozarnej/podmiotowe/Komendy+Powiatowe/Komenda+Miejska+PSP+w+Krakowie/O+jednostce/
9. http://krakow.pl/aktualnosci/8863,26,komunikat,kanal_ulgi_-_krakow_jest_przeciw.html
10. http://krakow.pl/biznes/17407,artykul,czynniki_rozwoju.html
11. <http://www.sse.krakow.pl/pl/specjalna-strefa-ekonomiczna.html>
12. <http://www.mobilis.krakow.pl/>
13. www.pau.krakow.pl
14. www.krakow.pan.pl
15. https://www.malopolska.uw.gov.pl/default.aspx?page=sluzby_zespolone
16. https://www.malopolska.uw.gov.pl/default.aspx?page=sluzby_niezespolone
17. http://www.msz.gov.pl/en/p/msz_en/ministry/diplomatic_protocol/foreign_missions_and_consular_posts_in_poland/consular_posts/
18. <http://www.krakowairport.pl/pl/lotnisko,c94/lotnisko,c95/lotnisko-w-pigulce,a279.html>
19. http://www.krakow.pl/informacje_praktyczne/1152,artykul,rowerem.html
20. <http://kmmkrakow.pl/informacje-o-systemie-kmk/tabor-naszyc-operatorow.html>
21. <http://www.khk.krakow.pl/grupa-kapitalowa/>
22. <http://www.mpo.krakow.pl/wp-content/uploads/2013/07/sektory.pdf>
23. http://www.bip.krakow.pl/?dok_id=43636
24. http://www.bip.krakow.pl/?bip_id=1&mmi=9716
25. http://www.bip.krakow.pl/?dok_id=48537